162.

Inches
Centimetres
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

CSECSEMŐ KERESZTYEN

Mellyet

Az Tekintetes és Nagyságos Vrak

AZ RAKOCZI { GYŐRGY / és / SIGMOND

Istennek segitségéből, az egész jelen valoknak nagy örvendezéssekkel, dicséretesen és igen boldogul el mondottanak, mikor igaz vallásokban való szép épületekről abban az probában bizonságot tennének, mellyet az Erdély Országnak Kegyelmes Fejedelme az Ur Vacsorája előtt kivánt hallani, Kis aszszony havának 15 napján, az 1637 esztendőben, melyre nézve ez ő Nagyságok két Fia másod nap az Ur vacsorájához való járulással az Fejér-Vári templomban legh elsőben hiteket megh pecsételték.

KERESZTURI PAL

Az Urak ő Nagyságok Mestere által.

(*)

FEJER-VARAT

1638.

Rath 162.
xcm/6

CSECSEMŐ KERESZTYEN

Mellyet

Az Tekintetes és Nagyságos Vrak

AZ RAKOCZI { GYŐRGY / és / SIGMOND

Istennek segitségéből, az egész jelen valoknak nagy örvendezéssekkel, dicséretesen és igen boldogul el mondottanak, mikor igaz vallásokban való szép épületekről abban az probában bizonságot tennének, mellyet az Erdély Országnak Kegyelmes Fejedelme az Ur Vacsorája előtt kivánt hallani, Kis aszszony havának 15 napján, az 1637 esztendőben, melyre nézve ez ő Nagyságok két Fia másod nap az Ur vacsorájához való járulással az Fejér-Vári templomban legh elsőben hiteket megh pecsételték.

KERESZTURI PAL

Az Urak ő Nagyságok Mestere által.

(*)

FEJER-VARAT

1638.

R
2002-2003

AZ FEJEDELMI MELTOSAGGAL
TŰNDŐKLŐ

RAKOCZI GYORGYNEK

ISTEN KEGYELMEBŐL

ERDELY ORSZAGANAK FEJEDELMÉNEK, MAGYAR ORSZAGH RESZEINEK URANAK, ÉS AZ SZÉKELYEK ISPANNYANAK, &c.

NEKEM FIJUI BUZGOSAGGAL TISZTELENDŐ ATYAMNAK ES URAMNAK.

A M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL
MASODLAT A M. N. MUZEUMI SZÉCH. ORSZ. KÖNYVTÁRBÓL
RÁTH GYÖRGY KÖNYVTÁRA
M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

EL HITTEM BIZONYARA KEGYELmes Uram, hogy Nagyságod én velem eggyűt felette igen csudálkozik ezen, hogy noha à kegyes Isten sz. Lelkének ereje által ez mi nemzetünket ugy meg világositotta, hogy ez egész ég alatt lévő akar mely nemzettel elméjének serénségével könyen el érkezik, mindazonáltal igen keveſen találkoznak, kiválképpen az fő rendek közzül, kik az bölcséségh titkainak viſgálására forditanák elméjeket. Jollehet, ha valaki magában ſzálván erről gondolkodik, mind azok az dolgok, mellyek az tudománynak tanulására haſznoſon tartoznak, mi nálunk böſségeſen megh vannak, mely dolgoknak ſzükſége az terméſzetnek akar mely titkos dolgainak viſgálására igyekező jéles elméket az ő virágzo állapattyokbā meg fojt. Láttyuk azt-is hogy az jeles elmék, mellyek az mélyſéges dolgoknak viſgálására alkolmatoſſabbak, kiválképpen ha az igyenes erkölczok-is ékeſitik, mely kivánatos böcsületnek nemével tiſzteltetnek. Mert mi közöttünk ſokkal nagyob jutalmok, kedveſſégek, és méltoſágok vagyon az tudos embereknek, hogy ſem mint egyéb akar mely nemes nemzetek között. Mert ſoha nem volt, avagy ma-is nincsen (az mint az én üdőm itéletet tud felőle tenni) oly tudomány követő ember, ki à Fejedelmeknek és egyéb kegyes embereknek magához való jo akarattyokat magán meg nem tapaſztalta, csak hogy az terméſzetnek ékes ajándékit valami rut vétkekkel megh ne mocskolta légyen. Láttyuk azt, hogy az megh ért elméjű emberek, bár alaczony rendből ſzármaztak légyen-is, tudományok után nagy böczületre emeltetnek, az kiket mindenek, mégh azok-is kik régi nevezetes nemzetből vöttek eredetet, mint valami éghből adatott Isteni jelenéſſel tellyes elmét, oly

nagy tiſztelettel illetnek. De midőn ez mi nemzetünknek igyenetlen, és az gonoſzra hanyatlót voltát naponként magamban el gondolom, legh elsőben két veſzedelmes dolgot vészek eſzemben, mellyek ellen ha valáki ez mi nemzetünket megh védelmezné, és azokat, közzüle ki gyomlálná, őrökké való dicséretre méltonak lenni itélnem. Azt reménleném bizonyára hogy az idegen nemzeteknek mi ellenünk való nehéz rágalmazáſok, kik minket csak ugy tartnak mint valami paraſztſágban nevekedett oſtoba nemzetet, rövid üdőn tudományunk felől való dicséretre változnék. Hogy ugyan ſzabadoſban hozzá ſzollyak az dologhoz, oka ezeknek leghelsőben az atyáknak és anyáknak vétekkel vádolhato reſtſégek. Mert némellyek közzülők oly igen tudatlanok, hogy Iſten mi végre áldotta megh őket ſzép magzatokkal, ſemmiképpen nem tudgyák. Némellyek közzülők oly igen hajlandok az gonozſágra, oly igen kéſzek életeknek rut vétkekkel való megh veſztegetéſére, hogy az ő magzattyoknak minden üdőben à bujaſágra, az játékra, és ez világi gyönyörüſégekre ſzabad utat nyitnak. Ezeknek ſzándékok ſemmi nem egyéb, hanem hogy csak ſzemeket legeltetſék, magzattyokat ſzeretgeſsék, néha nyájjas beſzédekkel illeſſék, néha gyengédeden ölelgeſsék, és hogy ölőkben hordozzák. Azt itelik magokban hogy ők az ő ſzülői tiſzteknek elégképpen megh felelnek, midőn az ő magzattyoknak csak teſti ſzükſégekre vigyáznak, midőn azokat nékiek bővön megh ſzerzik, mellyek ételekre, italokra, gyönyörüſégekre, és külső ékeſſégekre tartoznak. Azonközben nem vészik eſzekben mely tágas utat nyiſſanak ő nékiek az vétkekre, és igy az ſzabadſágnak engedelmével az kiſdedek még az ő életeknek első idejében az igaſſágnak cselekedetitől el fajulnak. Láttyák ezt gyakorta az atyák és anyák s-bánkodnak-is raj-

rájta; de az ő magzattyokhoz való illetlen szeretetek, és vétekkel vádolhato kedvezések őket anyira meg vesztegette, hogy az ő magzattyokat kemény tilalommal az meg jobbulásra téritени nem akarják, hogy őket szomorusággal ne illessék, mely cselekedetekkel a meg veztegettetet erkölcsöket el fődözvē, szabad akarattyok szerént az vétkekre bocsáttyák, és igy az attyai bujálkodás azt cselekeszi gyakorta, hogy az sok vétkekkel megh rakodot fiak siralmas esetre jutni kénszeritteſſenek. Sok attyáknak magzattyok mihelt az szollásra alkolmatosok, mindgyárást az ő szüléjek ellen Istentelen cselekedetekkel vétenek. Mert oly szoknak ki mondására szoktattyák nyelveket, mellyekkel az ő szüléjeket méltatlan boszszusággal illetik, ektelenül csufollyák, szidalmazzák, és utállyák, mind az Isten s-mind az emberek parancsolattyát megh vetik, sőt mégh Isten ellen-is káromkodnak, mely fiaknak Istentelen cselekedeteket mindazáltal az goromba atyák s-anyák nem csak megh nem tiltyák, hanem mégh örülnek rajta vélek eggyütt, az Istent, ki ő nékik nyelvet adot az szollásra, nem ismérik, nem tanullyák az ő nevét szájokban forgatni, és igy őtet az keservés boszszuállásra fel indittyák. Vajha tudnák azt az szülék, mely igen megh bántyák ők az Istent ez illyē cselekedetekkel! Jobb volna ő nékik egész életekben házasságh kivül élni, és ez világbol magtalan ki mulni, hogy nem mint illyen gonosz Istentelen magzatokat nemzeni. Mert innét vagyon az, hogy midőn ez világi gyönyörüségben neveltetnek fel, minden Isten ellen való dolognak cselekedői, végre mikor az ő gonosz cselekedeteknek büntetésére réá vonatnak, az ő szüléjeknek keservés siralmat szereznek, mert az gonosságh miat megh vadulván az rut bujaságra vetemednek, az tobzodásra, másokat méltatlan gyalázattal és szidalommal való illetésre, lopásra, ēs

egyéb Isten ellen való cselekedetekre, ugyanyira, hogy az magokéval megh nem elégedvén minden csalárdsággal és álnoksággal az máſok javai után olálkodnak, mely dologért ſokan közzülök avagy örökké való tömlöczre vettetnek, avagy törvénytül megh ſententciáztatván, és hohéroknak kemény kezekbe akadván, kegyetlen halálnak nemével kell el veſznick, kiknek ſzomoru nézéſe az atyákat és anyákat akar mely halálnak neménél kegyetlenebbé gyötri, kinozza. Néha mégh ennél-is nagyob dolog történik, mert midőn ily ſzabadſágban neveltetnek fel, az ő fel ſerdült állapattyokban atyoknak parancsolattyát meg vetik, az fiui engedelmeſségnek igáját nyakokrol le vetik, végezetre igen kéſén és eſztelenül őket keményeb fenyitékkel félelemben tartani igyekeznek. De az megh átalkodot kemény nyaku mindgyárt ellenkezni kezd, az attyával bofzſzonto ſzokkal ingerkedik, minden erejével ellene tuſokodik, fenyegetéſével ſemmit nem gondol, az atyai vereſéget békével nem ſzenyvedi, sőt néha az-is történik, hogy hajában és ſzakállában-is belé kap, orczáját körmeivel ſértegeti, és az házbol-is mint valami alá való ſzolgát ki üzi, ki taſzigállya, igy oſztán az ſzülék-is igen megh bufulván az haragtul arra indittatnak, hogy őket gyalázatos ſzidalommal illeſſék, átokkal az pokolra taſzitcsák, és minden ſzerencsétlenſégnek eſetit fejekre kivánnyák. Oh embereknek megh vakult elméjek! Hallyuk minden nap az Isten igéjének hirdetőjétül, valamenyiſzer az prædikállo ſzékből az vétkek ellen fenyegetőzik, mely iſzonyu vétek légyen az atyáktul az ő magzattyoknak az vétkekre ſzabados menetelt engedni, sőt mégh az terméſzet-is ezt az atyák bolondságát, mellyel az ő magzattyokat az teremtő Isten ellen mégh kicsinyſégektül fogva rut vétkekkel megh rakodtattyák, felette igen utállya.

Az

Az mindennapi dolgok és sok külömb külömb féle hiſtoriák mutattyák, mely ſulyos csapáſſal büntette meg Iſten gyakorta, az fiakat az ő gonoſz engedetlen voltokért, mindazáltal illy nagy gonoſságnak ellene állani nem igyekezünk. Mert midőn akar menyi idejü ember az gonoſságra megh kemé-nyedik, jo moddal az ő maga dolgait igazgatni nem tudgya, de valamire fel ingerli őtet az ő fölöttéb való kivánsága, igen könnyen réá hajol. Az Eli Iſtennek kedves Papja, mikor igen engedelmeſſen viſelné magát az ő fiaihoz, azokat naponként az vétkeknek cselekedetire inkáb fel inditá, mely dologért az vétkekért igaz boſzſzu állo Iſtent mind maga s-mind háza népe ellen oly nagy haragra inditá, hogy őtet egéſz háza népével eggyütt Iſraëlből ki gyomlálná. Ha az atyák ennyi gonoſságokat megh előzni igyekeznének, annak végh-hez vitele nē volna ſulyos és nehéz dolog. Mert leg elsőben és kiválképpen arra kellene gondot viſelni, hogy midőn leg elsőben az kiſdedek ſzollani kezdnek, az ſzülék oly dol-gokat beſzélnének előttök, az mellyek az Iſteni félelemre tartoznának, tudni illik, az Iſtennek nevét gyakorta emle-getni, az ő csuda cselekedetit elméjekben bé oltani, és igy kicsinſegekben őket mindgyáráſt az Iſteni ſzent tiſzteletre ſzoktatni. Ezt kivánta regen Iſten az ő népétül, hogy az ő csudálatos jo tételeményit, mellyekkel őket minden népek fölöt meg áldotta volt, az ő fijoknak és leányoknak tudtok-ra adnák, ugymint, az veres tengert miképpen állatta két felé, az puſztában minémü utakon hordozta őket, miké-pen táplálta, és végezetre miképpen vitte által őket az téjjel és mézzel folyo földre. Ha penigh (az mint immár ſzokás) az kiſded gyermeket más idegen dajkának tápláláſára biz-zák, itt ſokkal okoſabban kell cselekedni hogy nem mint immár ſzokot lenni. Nagy vétek, azt itélem, ha az tiſzta

élc-

életű szűléknek magzattyok valami rut vétkekkel megh rakodot személytűl tápláltatnak és neveltetnek. Mert micsoda kűlömbségh vagyon az ember vérével való éléſben, és az tiſztátalan ſzemélyeknek tejekkel való táplálſtatáſbā? Az én elmém igen idegen efféle dologtul, és az én itéletem ſzerént à kegyes ſzűléknek az ő magzattyoknak társaſágábā nē kell el ſzenvedni az gonoſz életű ſzemélyeket. Iſten felő és tiſzta életű dajkát fogadgyanak nékiek, az ki beſzédében tiſzta, és cselekedetiben fegyhetetlen légyen, gyakorta Soltárokat énekellyen, imádſágában buzgoſágos és áhitatos légyen, hogy igy az kiſded gyermekben ugyan az ő tejével eggyűt az Iſteni buzgoſágot bé oltsa. Távul légyen innét az megh veſztegettetet erkőlcsű ſzolgáknak társaſága, kiknek éktelen magok viſeléſe igen megh ſzokta veſztegetni az gyenge elméket. Mert mi halandok egyebet ſemmit nem kivánunk, egyebet nem tudunk, nem értűnk, hanem csák azokat az mellyeket máſoktul hallunk, avagy ſzemeinkel látunk. Itt ſokakat keményeb beſzſzédekkel illethetnék, az kik minden kűlömbségh nélkűl oly gonoſz életű dajkákra bizzák magzattyokat, és oly ſzolgákat tartanak mellettek, az kik oly dolgokban foglalatoſok, az mellyek mind Iſten s-mind emberek előt utálatoſok, kiktűl az gyenge elme mérget vonſzon magához, és idején az feſlet erkőlcsőkre vetemedik. Okoſabbaknak láttatnak ennékem lenni azok, az kik, mivel hogy ez az gonoſſágh ez világon ugy el áradot, hogy nincsen oly ſzegelet, oly ház, avagy oly társaſágh, az hol ez az gonoſságh nem uralkodnék, az kik, mondom, az ő magzattyokat, kiket az gonoſzoknak társaſágoktul el nē tilthatnak, mikor oſztán idejekben őregbűlnek, az joknak társaſágokban ſzerzik, és azok mellé adgyák, hogy az mit az gyenge elme az gonoſzoknak társaſágában bé vőtt volt, az az jok kő-

kőzőtt űdőſſeb korában ki gyomláltaſſék. De az én itéletem ſzerént valóban kell erre vigyázni, hogy tudni-illik nem elégh az, hogy az ſzűlék csak arra viſellyenek ſzorgalmatos gondot, hogy az ő magzattyok igyenes erkőlcsőkkel legyenek fel ékeſitve, és az kegyeſségbe buzgoſágoſok legyenek, de ez-is ſzinte illyen ſzűkſęges, hogy mikor az fiak emberkorra jutnak, egyenlő ſerénſęggel az joſzágos cselekedetekben az ő attyokhoz haſonlokká lenni igyekezzenek, hogy zoknak nyomdokoktul el ne távozzanak. Mert mit haſznál az atyáknak az ő fijok kőrűl való forgolodáſok, midőn az ő magzattyoknak minden indulattya az vétkekre hajol? Gyakorta nagy ſzorgalmatos dolgokat vállalnak fel az ſzűlék, mellyeket mindazonáltal az fiak gonoſz cselekedetekkel hijába valokká teſznek. Sokan vannak az mint láttyuk ollyanak, az kik minden tehetſęgekkel azon vannak, hogy az ő fijoknak igyenes erkőlcsőket az ſzép Déáki tudományal-is ékeſicsék, hogy ez meſterſęggel fel épűlt elmék az jot az gonoſztul megh tudnák válaſztani, ſemmit el nem mulatnak valamit az ő előmenetelekre ſzolgálni itélnek, minden napi ſzűkſęgekre nékik bő kőlcséget ſzolgáltatnak, ruházattal és eledellel táplállyák, nagy fizetéſſel tanito Meſtereket fogadnak nékik, sőt hogy mindent ő kedvekért megh probállyanak, az hireſeb nemzetek kőziben-is, Német orſzágnak, és egyéb kűlső tartományoknak ſzép tudományokkal virágzo fő oskoláiban nagy kőlcségekkel el kűldik, hogy más orſzághbélieknek erkőlcseket eſzekbe vévén, tanuláſra való uj indulatokkal, és uj tanácsal elméjeket az ſzép joſzágos cselekedetekre fel indicsák. Azonkőzben ſzomoru foházkodáſokat teſznek ha minden igyekezetek és fáratſágok hijában valová léſzen. Melynek oka az fijaknak az jotul el fajult elméjek, éktelen reſtſęgek, és gonoſz vakmerőſęgek. Mert oly

el vetemedet elmével birnak némellyek, hogy noha jol láttyák azt, hogy az nagy tiſzteſſégre nincsen egyéb ut az joſzágos cselekedetre való igyekezeten kivűl, mindazáltal magokat anyira el hadgyák, hogy inkább mondhatná valaki fene vad dűhőſségének, hogy nem mint emberi jora való indulatnak. Mert mire való az fijakban az bolond vakmerőſségh, mellyet ſemmi nem egyéb hanem csak bánat, ſiralom, és kőny hulláſok kővetnek gyakorta? Az honnét az bőlcs Salamon arra int mindeneket, hogy az vakmerőſséget el távoztaſsák. Jora-is int. Mert nincsen ez világon rutab és veſzedelmeſb dologh az vakmerőſségnél. Mert ez gonoſságh miat az mit az ſzűlék fáratſágos munkájok által ſok üdők alat ſzerzettek, kevés üdő alat el véſz. Ez az gonoſságh az, mely az joſzágos cselekedeteknek-is jeles első ſengéjit-is megh homályoſittya, undok gyalázatra változtattya, az nagy bőcsülettűl megh foſztván gyalázatra juttattya, mindeneknek hozzájok való kedveket el fogja, mind az jokat s-mind az gonoſzokat egyaránt megh utállya, mindent ſzabadoſon cselekeſzik; mindent megh mér probálni akarki ellen is, az honnét ſzokot leñi, hogy ez illyen hivſágos dolgokban foglalatos emberek baráttyokat, rokonságokat, attyokfiait, és az ő ſzűléjeket, sőt mégh az teremtő Iſtent-is ellene való gonoſz igyekezetekkel megh bánttyák gyakorta. Oh nagy vakmerőſségh! Ha tudnák azt az emberek mely rettenetes nagy gonoſságokat ſzokot nemzeni az vakmerőſségh, bizonyára ha bálványok nem volnának, az okos embereknek jo tanácsokat megh nem vetnék; kiválképpen az fijak, kiket mind az Iſten s mind az emberek törvénye engedelmeſségre kénſzerit. Az reſtſéget-is az én itéletem ſzerént kárhoztatni kell az fijakban, melynél, mind azok kőzt mellyek az emberi nemzettel ellenkeznek, alig lehet utálatoſſab vétek.

Mert

Mert semmi oly nagy és erős dolgokat az régiek serénségekkel nem szerzettenek, mellyeknek az restségh miat könyen romlások nem lenne. Soha senkihez Ura oly jo akarattal nincsen, kit az szolga restsége megh ne báncson, megh ne sércsen. Ninesen soha oly éles elme, mellyet az restségh rut tudatlansággal meg nem mocskolna. Nincsen oly gazdagh kinek hirét nevét megh nem homályositaná. Erre sokan peldák lehetnek azok, kiket az szerencze bő értekkel és királyi gazdagsággal hiresekké tött, és jeles elméjek által hazájok nagy hasznosan virágozott, kiknek jo emlekezeteket mindazonáltal à tunyaságra vetemedet maradékok méltatlanul megh homályositották. Boldogok hát az oly szülektül származott fiák, kik minden tehetségekkel azon igyekeznek, hogy őket az joszágos cselekedetnek gyakorlásában, legh elsőben penigh az kegyességben nevellyék. Mert mit használ è világi el mulando dolgok felől való tudomány, ha az Isten dolgainak visgálását el mulattyuk, megh utállyuk. Keresd fel elméddel az természetnek minden titkait, tanuld megh az tündöklő csillagoknak rendit, meny fel elméddel szinten az holdigh, és annak folyását visgállyad, légy hires minden emberi bölcseséggel, fordicsad elmédet az tengerre, és visgáld megh minémü határokkal vétetett környül: járd el az egész földet és az tengert, szemléllyed az egeknek minden részeit, avagy az egeken fölyül-is terjeszd ki elmédet, visgállyad az Angyalokat, és egyéb lelkeket, értekezzél mind azok felől valamellyek az te nyughatatlan elmédnek tetczenek. Micsoda jo követ tégedet, kerlek, ennyi fáratságos munkaid után, ha azt az ki mindeneket teremtet, az Istent tudni-illik, nem tudod? Az üdő el mulik, és ennyi sok munka után semmi vigasztalást nem vehecz. Igen szép dologh ez világi dolgok felől való bölcseséggel fel ékesit-

tetni, mely az halando embereknek elméjeket nem csak megh ujjittya, hanem felette igen gyönyörködteti-is. Ez az bölcseségh szerzet Salamonnak mindenek elöt nagy dicséretet, az ki minden füveknek és fáknak ereiket jol tudta, sok külömb külömb féle példa beszédeket irr, nagy homályos meséket fejtet megh, és egy hires templomot épitet, melynek csudálatos ékessége ez egész világon régen el hiresedet, mindazonáltal midön látná hogy minden ez világi dolgok hijába valoságh és romlandoságh alá volnának vettetve, nagy foházkodással ezt mondotta: *Felette nagy hijában valoságh, ezek mindenek hijában valoságh.* Ki volt valaha bölcseb Platonál, Aristotelesnél, Pythagorásnál, kiknek bölcseségeket mindenek csudállyák. El veztenek mindazonáltal és mindnyájan örökké való veszedelemre jutottanak. Ha valaki ez világi dolgok felöl semmit ne tudgyon, avagy csak fél részént való tudománnyal birjon-is, de ha az Isten dolgainak titkait szüntelen visgállya, és egész életet arra fordittya, hogy az Istennek és az ö titkos dolgainak ismeretire jussön, bölcseb lészen az Platonál, Aristotelesnél, és minden egyéb világi bölcseknél, kiknek az hijjába való dolgoknak tudománya szomoru veszedelmet szerzet. Erre nézve immár most az kegyes szüléknek arra kell föképpen gondot viselni, hogy jo idején kegyes és Istenfélö Mestereket fogadgyanak, tanulo helyeket és scholákat épitcsenek, az hol az ö magzattyoknak elméjeket jo eleve az Isten dolgainak ismeretire vezérellyék. Ez végre épitette volt régen az felséges Isten az Prophetáknak scholájokat, az holott minden joszágos cselekedeteknek ragyogo fáklyáját tartanák, és az joszágos cselekedetekkel ellenközö vétkeket tellyességgel el nyomnák. Innét vagyon az-is hogy az scholákban mindenek jo rendel vannak helyheztetve, minden ahoz tarttya

ma-

magát az mit eleiben adnak, mindeneket tőrvény ſzerént cselekeſznek, mind eggyik tőrvénytűl kell függeniők, hogy igy az joſzágos cselekedetre való igyekezetben lévén foglalatoſok, egyenlő buzgoſággal tudományoknak jelét nagy haſznoſon hadgyák az ő utánnok valokra. Rend kivűl itt ſemmi nincsen, nincsen ſemmi zűrzavar, ſemmi igyenetlenſégh, nem eſik itt ſemmi zajgás, kiáltás, haragh, gyűlőſégh, és ſemminémű irigyſégh. Nincsen itt ſemmi boſzſzuſágh tétel, gonoſz nyelveknek rágalmazáſa, avagy egymáſra való tőrés, mellyeket egyebek máſut ſzabadoſon cselekeſznek. Nincsen ſohul Kegyelmes Uram az joſzágos cselekedetnek egyéb veteményes kerti az ſcholákon kivűl, nincsen oly kedves társaſágh, melyben az emberi elme az tiſztelſégnek kivánáſára, inkáb gerjedezne, nincsen ſohul oly jeles, és haſznos munka, mint az ſcholai munka, nincsen oly meſterſéges tudomány, mellyel az Iſteni méltoſághoz közeleb járulhatnánk mint à deáki tudománnyal. Mindenek bizonyára sőtetſégben lappanganának, és haſzontalanok volnának, ha az ſcholáknak gyakorloi ez világra ki nem terjeſztenék azokat mellyektűl az egéſz emberi társaſágh függ. Innét ered az hit és az igaz Iſteni tiſztelet, innét ſzarmazik az joſzágos cselekedet és az álhatatoſság, az jo tanács és az okoſſágh, az erőſségh és az éggyeſségh, innét vannak végezetre mind azok mellyek az boldogh életnek megh maradáſára ſzolgálnak. Oh mely boldogok hát az ſcholákban tanulo ifjak! De boldogok azok az ſzűlék-is, kiket az ő magzattyok jo ſzo fogado engedelmeſséggel tiſztelnek, komor kedvekkel és engedetlen voltokkal megh nem ſzomoritnak, és az ő attyok s-annyok parancsolatit csak nem mint Iſten ſzavait ugy tarttyák s-ugy bőcsűllik! Mert midőn az magokban fel fuvalkodott fijak kevélyſégeket ki kezdik mutatni, és el hi-

tetik magokkal, hogy ők okoſsággal, és elméjeknek jora való indulattyával megh előzték az ő ſzüléjeket; mint az eſztelenek minden jo intéſt megh vetnek, és ſoha azon nem igyekeznek, hogy az ő ſzüléjeknek jo magok viſeléſét, és nyomdokokat követnék; mely dologért végre oly ſanyaruſágra jutnak, az melyből ki menekedniök fölötte nehéz dologh. De mi-is Báttyám Uram és én tudni-illik, igen boldogok vagyunk Kegyelmes Uram, kiknek Iſten azt engedte, hogy oly Atyától s-Anyától ſzármaznánk, kik mindgyárt mégh kicsinyſégünkben, mikor Iſten ez világnak ékeſséget minékunk látnunk engedte, minden tehetſégekkel azon igyekeztenek, hogy az Iſteni félelmet és tiſzteletet mi belénk bé oltanák, kegyes erkölcsökkel fel ékeſitenének, az joſzágos cselekedetnek ősvényére, és az üdvösségnek által uttyára igazgatnának, és kegyeſſen oltalmaznának attul, hogy gyengeſégünk miat az gonoſzságra ne hajlanánk. Mi nekutánna penigh az üdővel eggyüt elménk-is nevekedet volna, mindgyáraſt PRONAI MATTYAST nem kicsiny fizetéſsel táplálván, minékünk Meſterül elönkben állatták, hogy mi réánk vigyázna és minket tanitana, az ki legh elsőbē minket à Déáki tudománynak tanuláſára dicséreteſen édeſitet mind addig, mig Iſtennek kegyelméből Fejer Vára jövén, KERESZTURI PAL Uram gondviſeléſe alá jutottük, az ki mindgyárt azon igyekezet, hogy az mi gyermeki tudatlanſágunkat el üzvén ſzorgalmatos tanitáſa által az Déáki tudomány minket nagy dicséreteſen meg ékeſitene, az honnét az Déáki tudománynak édeſſége minket ſerénſégünkben az nagyob dolgokra való indulatban inkáb fel gerjeſztet, fel inditot, hogy nem mint annak előtte, mely ſzüntelen valo tanitás az mi megh vadult tudatlanſágunkat laſsan laſsan oly ſzelidſégre hozta, hogy nálunknál mind üdős-

dőſsebbeket meg haladni, mind tudoſbakat tudományunkal el érni láttatnánk. Vajha Nagyſágtok-is mi rajtunk haſonlatosképpen őrvendezhetne! Ez mi nékünk fölőtte nagy ékeſségünkre, és őrőkké való vigaſztaláſunkra ſzolgálna. Mindazonáltal valamenyiſzer az mi bennünk lévő indulatot magamban megh gondolom; Iſten kegyelmeſségének bennünk oly ajándékát érzem, mellyek az mi ſzorgalmatoskodo elménket jeleſseb dolgokra ſegitik, bátorittyák. Mert noha az mi gyenge, elménkben gyakran ujjobb ujjobb háboruk ütközнek, ugyanyira hogy mindenkor más tanács adáſa nélkal ſzükölködünk, mindazonáltal az tanácsokat és elméket igazgato Iſten az mi elménket ugy megh világoſitotta, erkölcsünket ékeſitőtte, és minden illetlen dologtul minket ugy megh tartoztatot, hogy jol tudom azt, hogy ſemmi ſzánſzándekbol eſet oly vétket nem cselekedtünk, mellyel Nagyſágtok ſzüléi indulattyát megh ſértettük volna, avagy hozzánk való jo akarattyát megh tartoztattuk volna, sőt inkább az menyire erőtelenſégünk engedte, azt el távoztatni ſzorgalmatoſon igyekeztünk, hogy avagy engedetlen vakmerőſégünkel, avagy rut reſtſégünkel, avagy titkos csalárdſágunkal, keſerves ſiralmat Nagyſágtokra ne hoznánk. Tudományunkban penigh az mi gyermeki üdőnkben menyit épültünk, azzal dicsekedni mi hozzánk nem illik. Egyebek közőt az mi fél réſzént való Déáki nyelvünkön kivül, mellyet az dérék tudománnyal biro embereknek és az tudos Udvariaknak társaſágok ſzüntelen gyakorol, hogy az ſzent irásban-is épülheſsünk, az kegyes Iſten minékünk megh engedte, ugy anyira hogy ebben az 1637. eſztendőben, Kis aſzſzony havának 15. napján, az mi tudományunkban való épületünknek viſgáláſára az Nagyſágod Udvarában bátran elő állanánk, az mely probában meg elégedünk mi azzal, ha Nagyſágtok előt tunyaſsággal nem vádoltatunk. Ezt azért az mi tudományunk viſgáláſát, tudni-illik az *Czecsemő Kereſztyént* minden fiui engedelmeſségünkel Nagyſágodnak ajánlyuk, ſzentelliük, alázatoſon kérvén ezen Nágodat, hogy vegye kegyelmes kézzel, ſzereſse, és Fejedelmi kegyelmét tüle megh ne vonnya. Végezetre alázatos könyörgésünkel ezen kérjük Iſtenünket, hogy az Jeſus Chriſtus kegyelméből nem csak ez jeles országnak, hanem az egéſz Magyar nemzetnek, sőt az egéſz kereſztyénſégnek előmenetelire, birodalmának virágzáſával ſok ideigh éllyen Nagyſágod.

Nagyſágodnak

engedelmes Fia

RAKOCZI SIGMOND

RAKOCZI SIGMOND ORATIOCSKAJA, MELLYET AZ EXAMEN ELŐT MONDOT.

VAlamenyiszer ez gonoszra hanyatlot világi dolgok miat elmémben megh háborodván Kegyelmes Uram, ez mi moſtani ûdőnkről ſzorgalmatoſon kezdek elmélkedni, ſúrû kőny hullatáſtul és keſerves panaſzolkodáſtul magamat megh nem tartoztathatom; mivelhogy az emberi elme oly veſzedelmes dolgokban foglalatos ez moſtani ûdőben, hogy immár majd ſenki oly nincsen, ki az ő maga ſzeretetinek ſzabados indulatitul nem viſeltetnék, avagy az mely utálatosb dologh, egyebek joſzágos cselekedetit ſemminek alitván, magát nem dicsérné, értelmes elmével, és jeles erkőlcsőkkel fel ékeſitve lenni nem hirdetné. Mire nézve nem-is cselekedné ezt? Mert oly igen nagy az emberi gyarloſághnak mivolta, hogy megh átalkodot ſzándékbol mindenkoron arra ingerli ez illyen embert, hogy máſokat az főldre le tapodván, egyedûl magának ſzerezzen dicséretet. Szemléld el kérlek ez moſtani ûdőbéli undok terméſzetû embereket. Kicsodát kőrnyekezet megh oly igen az tudatlanságnak homálya, és az igaſságnak iſméretitûl ki távozot el oly meſzſze, az ki akar mely jeles tudos emberhez-is nem merné magát haſonlitani? Bizonyára oly veſzedelmes igy érkezet ez mi ûdőnkre, hogy immár némellyek mint valami eſztelenek, azokat kiket az jeles tudomány nagy bőcsületre méltoztatot, méltatlan rágalmazáſſal illetik. Az jeles tudományu emberek tudni-illik ollyanok magok viſelésében, hogy minden beſzédek egyebek előt kedveſek és tiſzteſségeſek lévén, az rájok tőrő gonoſz erkőlcsûvektûl méltatlan boſzſzuságot ſzenvedgyenek, sőt néha

ha ez illyenek szájából származot alkolmatlan és szokatlan kiáltásokkal olly igen el nyomattatnak, hogy végre az szemérmetességtûl kénszerittetvén le függesztet fövel elölök félre állanak. Ez az szines és csalárd bölcseségh penigh annyira el hatalmazot, hogy midôn az értelmes és jeles elméjû emberek mind az földigh megh áláztatnak, azok, az kiket mindenek csalárdságnak vétkével inkáb vádolhatnának, hogy nem mint okosságot tulajdonithatnának nékik, méltatlan voltokra nagy bôcsûletes méltósággal virágoznak. Közönségesen mindenekre ki terjedet ez az gonoszság, s-banom-is; de kivált képpen az Királyok és Fejedelmek udvarában nagy bátran hatalmaskodik. Mert ez illyen emberek oly igen szorgalmatosok az mások titkainak visgálásában, mellyel osztán az nagy embereknek kedveket magokhoz szokták vonni, hogy az kigyonál okosábbaknak és az rokánál ravaszabbaknak lenni láttatnak; az honnét mely nagy méltatlan háboru érkezzék az igaz tudos emberekre, szégyenlem ki mondani. Ezek közzûl némellyeket fajtalán nyelvekkel rutul szidalmaznak, némellyeket undok szokkal mocskolnak, rágalmaznak, némellyeket szûvöltéssekkel gyalázatosson csufolnak mind addig-is, mig avagy végsô veszedelemre jut igyek, avagy az Udvarbol ki kôltözni kénszerittetnek nyavalyások. Ez gonoszság bé férkezet, avagy igazabban meg vesztegette az scholákat, egyéb tanulo helyeket, és az tudos embereknek társaságát-is, az holott-is annyira nevekedik immár ez az gonoszság, hogy ha az eszes emberek okossággal eleit nem vészik, mindent, valami az világon jonak lenni láttatik, megh háborit, megh veszteget. Mert kicsoda ma oly igen tudatlan, az ki magát az tudos emberek közziben nem merné számlálni. Mert némellyek az tudománynak mégh csak az elsô kezdetinek ismêretire-is aligh jutottanak, kiknek felfuvalkodot kevélysege az fô tudos embereket semminek alittya. Kételkedel ez dologban? Keress oly ifjat, avagy megh állapodot idôs férfiat, az ki bár mindenek fölôt az restségnek adta-is magát, bár tudatlan és ostoba légyen-is; induly beszédben véle ha

méred, majd anyira juttat, el higgyed, hogy mit kellyen ellene mondanod csak alig tudhatod. Ezt à gonosz cselekedetet penig, miképpẽ az egyéb gonoſságokatis, mellyek ſokaknak elméjeket meg veſztegetik, az én itéletem ſzerént à tudatlanoknak kell tulajdonitani, kiknek ſemmi egyéb az ſok hijjában való ſzo ſzaporitáſnál, és az beſzédben való csifraſságnál kedvek ſzerént nem eſik. Mert ezek ſokkal inkáb ſzeretik és dicsérik azoknál az kik dérék tudománnyal birnak, az bõ beſzédû embereket, kiket mindazonáltal nyelvek járáſa csak aligh kûlömbõztet megh az oktalan állatoktul. Nem tudom micsoda gonoſzra való indulatokat oltanak az illyen emberekben, mellyek miat fel fuvalkodván annyira el mennek az dologban, hogy mind az náloknál okoſsabbakat megh utállyák, s-mind magokat rut gyalázatba hozzák. Szemléld el, kérlek, az embereket, megh látod hogy azok mennek nagy méltoságos tiſzteſségre, à kik igaſság ſzerént csak arra ſem volnának méltok hogy az fõldnek porában bevernének, mely miat végezetre à magok kedveltetõ embereknek hizelkedõ beſzédek által eſzeket el felejtvén, ſokan ſzégyen vallásra jutnak. Ezeknek minden dolgok csak à máſok után való veſzedelmes olálkodás, és csalárd hizelkedés mind addigh, migh az magok gonoſsága fejekre fordulván, ſzerencsétlen eſeteket jaj ſzóval ſiratnyák. Innen vagyon az, hogy ſokan az fijak közzûl, kiket avagy az gonoſz társaſág, avagy az magok tudatlansága veſzteget megh, ſzüléjeknek és egyebeknek felõlök való reménségeket felbe ſzakaſztyák. Mert midõn az haſzontalã tudatlanság egyſzer elméjekbẽ bé férkezik, ſoha azt ſemmi fenyegetéſſel, ſemmi ſanyargatáſſal belõle ki nem vészed, hanem ha valami ſzerencsétlen eſet éri õket, avagy ûdõ jártában az tanulásban való ſerényſségeknek jelét megh mutatni kénſzerittetvén, az tudos emberek elõtt csufokká tétetnek. Mikor erről magamban ſzorgalmatoſon elmélkedem Kegyelmes Uram, minden erõm el ſzakad, és orcza pirulva magamban megh félemlem. Mivel hogy jol tudom azt, hogy immár régtûl fogva ſokaknak oly nagy az mi hozzánk való ſzeretetek

és

és kedvek, hogy mind arra az dicséretre és tiszteſségre, mellyet valaki tudományával érdemlet, minket érdemeſeknek lenni ítélnek, kiket noha ez illyen mi hozzánk való jo indulattyokért kárhoztatni gonoſságh volna, mindazonáltal hogy ezt ő bennek javalhaßam, ſemmi mondgyát nem látom. Mert valamenyiſzer az kegyes embereknek ennyi mi hozzánk való jo indulattyokat eſzembe vöttem, mindgyárást néminémű titkon való ſzemérem avagy inkáb félelem magomban megh háboritott. Mert fölötte igen röttögtem attul, hogy valoha oly nap ne jöne fel, mely az mi tunyaságunkat avagy tudatlanságunkat nap fényre hozná, és igy az mi életünk rut gyalázatra ne jutna. Mert micsoda az mi tehetſségünk; dicséretünk, és tudományunk? Az mi élmeink bizonyára ollyanok, az mellyek, mind az természet igazgatásából s-mind az mi kicsiny üdönknek mi volta miat, az megh kettöztetet ſzot-is aligh foghattyák megh, kiválképpen az Iſten dolgainak viſgálásában, mellyek mégh az nagy tudos embereknek-is elméjeket felyül haladgyák. Rettegünk azért; mivel immár közelget az mi pirongságunk, és tudományunkban való proba, mindazonáltal igen bátorit minket az ti hozzánk való nagy indulatotok, mellyet gyakorta rajtunk megtapaſztaltam, bátorit á mi Kegyelmes Urunknak-is jelenlétele, az ki mind az eſésre megh hanyatlottat fel emeli, s-mind az veſzedelemben forgonak ſegitſséget nyujt kegyelmeſſen. Mit mulatok hát? Miért terhelem az jelenvalokat bő beſzédemmel? Megh ſzünöm, és az mit az üdö hozott bátran hozzá kezdek.

Az

KERESZTYENI VALLASROL VALO CATECHISMUS,

maid ſzinten az Heidelbergai Catechiſmusnak rendi ſzerent.

AZ ISTENNEK ISMERETIRŐL.

A' Kereſztyéni vallásban mit kell annak kereſni mindeneknek élőtte a' ki az örök életet el akarja venni? R. GYÖRG.

Az Iſteńek igaz iſméretit, a' mint a' Chriſtus mondgya: *Ez pedig az örök élet hogy tégedet egyedül iſmerjenek lenni igaz Iſtennek &c.* Ian. 17. 3.

Micsoda az Iſtennek igaz iſméreti?

Az a' mellyet Iſten az ő igejében ki jelentet, a' mint Chriſtus mondgya: *Vagyon Moſeſek és Prophetájok; halgaſſák azokat.* Luk. 16. 29.

Mi modon jelentette megh magat az Iſten az ő igejében?

Ugy hogy az Iſten egy legyen állattyában, és ſzemelyeben három, a' mint ſzent Janos mondgya: *Hárman vannak a' kik bizonságot teſznek a' menyben: Atya, Ige, és a' ſzent Lélek, ez három egy.* 1. Ian. 5. 7.

Honnan vagyon az Iſtennek igaz iſméreti?

Az Iſtentől, a' mint ſzent Janos mondgya: *És léſznek minyájjan Iſtentől tánittattak.* Ian. 6. 45.

Elégé tudni hogy az Iſten állattyában egy, ſzemelyeben három?

Nem elegh, (mert ezt az ördögök-is tudgyak) de kivántatik hogy iſmérjem azt én Iſtenemnek lenni, én Mark. 1. 24.

A Attyám-

Atyámnak, hogy a' Fiu én érettem születtetet, ez a' sz: Lélek én bennem lakozik.

En Istenemnek lenni?

Ian. 20.28. A' mint sz. Tamas mondgya: *En Uram, és én Istenem.*

En Atyámnak lenni?

2. Cor. 6. 18. Azt mondgya az Isten: *Lészek néktek Atyátok.*

A' Fiu én érettem születtetet?

Luk. 2. 11. A' mint az Angyal mondgya: *Születtetet néktek ma á megh tárto (ki az Ur Christus) á Davidnak varosában.*

A' szent Lélek lakozik én bennem?

2. Cor. 3. 16. Azt mondgya sz. Pál: *Avagy nem tudgyátok-é, hogy ti az Istennek templomi vattok, és az Istennek Lelke lakozik ti bennetek.*

Hány féle az Istennek ismèreti?

Világos és homalyos.

Micsoda a' világos?

Az, az melly lészen a' mas életben, a' mint szent Pál 1. Cor. 13. 12 mondgya: *Mostan látunk tükör által és homalyos beszed által,* 1. Ian. 3. 2. *de amakkor szemtül szembe.* És sz. Janos: *Megh láttyuk ötet a' mint vagyon.*

Micsoda az homályos?

Az, az mely vagyon ez életben, a' mint szent Pál 2. Cor. 13. 12 mondgya: *Mostan látunk tükör által és homalyos beszed által.*

Micsoda ez kèz ökkel él az Isten hogy ötet megh ismerjük?

Az termeszetnek és kegyelemnek könyvével.

Hány féle a' termeszetnek könyve?

Belsö és külsö.

Micsoda a' belsö?

Az embernek lelki ismèreti, a' mint sz. Pál mondgya: Rom. 1. 19. *Mert a' mit Isten felöl tudhatnak az emberek, nyilván volt ö* Rom 2. 15. *bennek: Mert az Isten megh jelentette nékiek.* És: *Ugy mint kik megh jelentik hogy a' törvennek cselekedeti, az ö szivekben*

be

hogy az Istent igazán és tökélletessen megh ismérjed.

Megh tarthattyuké az törvenyt tökélletessen?

Nem, mert természet szerént hajlandok vagyunk az Istennek és felebarátunknak gyűlöségére, Es, *Az testnek bölcseſége ellensége az Istennek.* Rom. 8. 7.

Az Isten az embert hibaſon teremtette volté?

Nem, mert az ő képére teremtette volt. *Minek után-na meg tekintette vólna az Isten valamit teremtet vala, imé igen jo vala.* Mos. 1. köny. 1. 27. 31.

AZ EMBERNEK TEREMTETESERŐL.

Minémüen teremtette volt Isten az embert?

Épségben, és az ő képére teremtette volt, az az, tökélletes épségben, igazságban, szentségben. Mos. 1. köny. 1. 27.

Mi végre teremtetet vólt az ember?

Hogy az ő teremtö Istenét igazán megismérné, szeretné, tisztelné, és övéle boldogul élne. Eph. 4. 24.

AZ ISTENNEK KEPERŐL MELY VOLT AZ EMBERBEN. R. GYÖRG.

Micsoda az Istennek képe melly az emberben vólt?

Az léleknek halhatatlan vólta, értelemre való erő, bölcseség, igazság, és szentség, az testnek jeles ajándéki, és minden teremtet állatokon való urasag.

El veſztette-é az ember az Istennek képét?

El, mind azáltal ugyhogy meg maradot az léleknek állattya, az akaratnak szabadsága, az Istennek homályos ismèreti, az jószágos cselekedetekre és tudományra való hajlandoság, és az teremtet állatokon való neminémü uraság.

Mi

Mi modon állattatik helyre az Istennek képe?

1. Cor. 1. 30. Az Christus által, mert ő *lőt minékünk Istentől bölcseség, igazság, szentség, és váltság.*

Honnan vagyon az emberi természetnek gyarlósága?

Rom. 5. 12. *Egy ember által jőt ez világra az bűn, és az bűnért az halál.*

A. SIGM. AZ ESETRŐL AVAGY AZ EMBERNEK ELSŐ BŰNERŐL.

Mi vólt az első bűn?

Mos. 1. kön. 2. 17. Hihetetlenség, mert azt mondotta az Isten: *Halálnak halálával halsz meg*: Az mely Isten szavainak nem hit az első ember, hanem hit az ördögnek az ki ezt mondotta: *Nem haltok meg.*

Mos. 1. kön. 3. 4.

Kicsoda oka az első bűnnek?

Ian. 8. 44. Az ördög, mert *az eleitől fogva ember öldöklő volt.* Es az

Rom. 5. 12. ember, mert *egy ember által jőt ez világra az bűn*; és, *egy*

v. 19. *embernek engedetlensége által sokan bűnösök lőttenek.*

Mit szerez az első bűn?

Rom. 6. 23. Halált: *Az bűnnek soldgya az halál.*

Miért engedte megh Isten az bűnt?

Hogy az ő irgalmasságát és igazságát ki nyilatkoztatná, az mint az Apostal mondgya: *Megh akarván mutatni*

Rom. 9. 22. 23. *az ő haragját, és megjelenteni az ő hatalmát, el szenyvedte nagy békeségessen az haragnak edényit, mellyek veszedelemre készittettek; és hogy megh jelentene az ő dicsőssegének gazdagságát az kegyelemnek edényihez.*

AZ BŰNRŐL.

Micsoda az bűn?

1. Ián. 3. 4. Az törvénynek által hágása.

Hány féle az bűn?

Első, (az mely felől oda fellyeb vólt emlekezet) vagy abból

be irattatot, kiknek lelkek ismereti egyetemben bizonságot teszen.

Micsoda a' természetnek külső könyve?

Ez világh, a' mint szent Pál mondgya: *A' mi Istenben* Rom. 1. 20. *lathatatlan, tudni illik az ő örökké valo hatalmassága, es Istensege, ez világnak alkutmányából, es a' teremtet állatokbol megh ertetven megh láttatnak, ez vegre hogy legyenek ők magok menthetetlenek.*

Az kegyelemnek könyve hány féle?

Szinten ugy ez-is belső és külső.

Micsoda az kegyelemnek belső könyve?

A' sz: iras, a' melly az elő Istennek lelke általbe irattatot a' szivekben. Mert ezt mondgya az Ur: *Be nyomom* Sid. 8. 10. *az én törvényemet az ő elméjekben, és az ő szivekbe be irom.*

Micsoda a' kegyelemnek külső könyve? R. SIGM.

A' törvény és az Evangeliom, az mint Esaias mondgya: *Keressetek megh az Urnak könyvében és olvassátok meg.* Esai. 34. 16. Ezek közönseges képpen szent iras könyveinek nevezetnek.

Hány féle ké a' szent irasnak könyvei?

Ket félék o és uj testamentom könyvei.

Az o testamentom könyvei hány féle ék?

Canonikusok és Apocryphusok.

Az Canonicusok hány féle ék?

Historiasok XVII.

Tanusagi könyvek V.

Prophetias könyvek XVI. a' mellyek illyen rendel vannak:

Moses I Könyve, Moses II könyve, Moses III könyve, Moses IV könyve, Moses V könyve, Josue könyve, Birak könyve, Ruth könyve, Samuel I könyve, Samuel II könyve, Kiralyok I könyve, Kiralyok II könyve, Chronica I könyve, Chronica II könyve, Esdras könyve, Nehemias könyve,

ve, Esther könyve, Job könyve, Soltar könyve, Peldabeszedek, A' Prædikátor, Enekeknek eneke, Esaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel, Hoseas, Joël, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias.

Mikor prophetaltanak az negy nagyob Prophetak?

Esaias és Jeremias az fogsagh előtt.

Ezechiel és Daniel a' fogsagban..

A' kisseb Prophetak mikor?

A' kilencz elsőbbek a' fogsagh előt, a' három utolsobbak a' fogsagh utan..

Mellyek az apocryphus könyvek?

Azok ily rendel vannak:

Tobias könyve, Manasses imatsága, Judith könyve, Baruch könyve, Jeremias levele, Azarias imatsága, Három firfiak éneke, Susanna historiája, Bel historiája a' sarkany historiája, Esdras III könyve, Esdras IV könyve, Esther toldalekja, Machábeusok III könyve, Machábeusok I könyve, Machabeusok II. Bölczesegh könyve, Jesus Syrác.

Az uj testamentom könyvei hány félék?

Historias könyvek, Tanusági könyvek, Prophetias könyvek.

Mellyek a' historias könyvek?

Az Evangeliomok és az Apostolok czelekedetiről irt könyv.

Mellyek az tánusági könyvek?

Minden levelek; ugy mint sz. Pál kivalképpen valo tizen negy levelei, és het közönseges képpen valo levelek.

Mellyek az prophecias könyvek?

A' sz. Janos jelenése.

Ezek az könyvek illyen rendel vannak:

Sz. Matthe Evangelioma, sz. Marc. Evangelioma, sz. Lukacs Evangelioma, sz. Janos Evangelioma, Apostolok czelekedeti, sz. Pál levele, Romaban, Corinthusban I, Corinthusban II, Galatiaban, Ephesusban, Phi-

li-

lippiben, Colosseban, Thessalonicaban I, Thessalonicaban II, Timotheushoz I, Timotheushoz II, Titusnak, Philemonnak, a' Sidoknak, sz. Jakab levele, sz. Petere I, sz. Petere II, sz. Janose I, sz. Janose II, sz Janose III. sz. Judase, sz. Janos jelenese.

Ezek a' könyvek mi modon adattathatnak elönkben rövideden? R. GYÖRG.

A' Catechesisben.

Micsoda a' Catechesis?

A' kereszтyeni vallasnak rövideben való öszve foglalása.

c *Hány reszei vannak az Catechesisnek?*

Öt: tudni illik az Apostoli Credo, a' Keresztsegh, az Ur vacsorája, a' tiz parancsolat, és a' Mi Atyánk.

Miért szükséges a' Catechesis?

Mert a'hit hallasból vagyon, és az Isten azt mondgya: *A' te fiaidnak megh beszellyed.* Mos. 2. köny. 13. 8.

Micsoda a' Catechesisnek vége és czéllya?

A' mi üdvösségünk és vigasztalasunk.

AZ VIGASZTALASROL.

Micsoda téned egy gyetlen egy vigasztalásod életedben és halalodban?

Ez hogy, *Akar ellyünk akar hallyünk az Ure vagyunk.* És, Rom. 14. 8.
Az Jesus Christusnak vere tisztit megh minket minden bününkből. És, *A' szent Lélek teszen bizonságot a' mi lelkünkel egy yût hogy mi Istennek fiai vagyunk.* 1. Ian. 1. 7. Rom. 8. 16.

Micsoda a' kereszтyéni vigaztalas?

A' bün bocsánat felöl való bizodalom, melly lészen kegyelemből egyedül az Christus erdemejert. Rom. 3. 24.

Hány reszből all?

Ebből á rombol. 1. Mert az Atya békélteret megh minket magával a' Jesus Christus által. 2. Megh jelent a' 2. Cor. 5. 19. 1. Ian. 3. 8.

2. Cor. 3. 22 Christus hogy az ördögnek munkait el roncza. 3. Az Isten adta a' léleknek zálogjat a' mi szivünkben.

Szükségese ez a' vigasztalás?

Galat. 5. 17. 1. Pet. 5. 8. Szükséges, *Mert a' test a' lélek ellen törekedik*; És, *A' ti ellenségtek az ördög mint az ordito oroszlány szellel jar kereséven kit el nyellyen.*

Hány dolgok kivántatnak szükséges képpen hogy tudgy evvel a vigasztalással élni?

Ephes. 2. 1. Három: 1. Hogy az nyavalyanak nagy voltat megh
Rom. 7. 2. tudgyad, hogy megh holtal a' bűnben. 2. Hogy a' Christus által adatik a' szabadulas. 3. Minemű halála által tartozzal az Istennek a' megh szabaduláſert, az Apostolnak
Rom. 6. 13. amaz mondása szerent: *Allassátok a' ti tagaitokat igásságnak fegyvere gyanant az Istennek.*

R. SIGM.

AZ EMBERNEK NYAVALIAS VOLTAROL.

Honnan ismered megh az te nyavalyás voltodat?

Rom. 3. 20. Az törvényből, mert az törvényből vagyon a' bűnnek ismériti.

Mit kiván mi tőlünk az Istennek törvénye?

Istenhez és felebarátunkhoz való szeretetet. Mert
Matth. 22. 37 Christus igy tanit az Mosés irásából: *Szeressed az te Uradat Istenedet tellyes szivedből &c.*

Az te Vradat Istenedet?

Az az: Az ki te Urad és te Istened.

Tellyes szivedből?

Az az: Minden indulatoddal és hajlando voltoddal.

Tellyes lelkedből?

Az az: Erőddel és tehetségeddel.

Tellyes gondolatoddal?

Az az; hogy minden te gondolatidat arra forditsad, hogy

abból származot, és ez eredendő, vagy cselekedet szerént való.

Mitsoda az eredendő bűn?

Örökös nyavalya, avagy oly mocsok, az melybe mindnyájan fogantatunk és születtetünk, az mint David mondgya: *Az én anyám bűnben melegitet engemet az ő méhében.* Es mondatik benünk való eredendő bűnnek. Solt. 51.7.

Micsoda az minékünk tulaydonittatot eredendő bűn?

Az Adamnak engedetlensége, avagy az Istentől való el szakadása, az menyiben minékünk tulaydonittatik, az mint mondgya az Apostol: *Egy embernek engedetlensége által sokan bűnösök lőttenek.* Rom. 5.19.

Az Adam bűne eredendő bűné?

Nem, hanem ollyan az melytől az eredendő bűn származik ugy hogy ez az kettő annyit különbözzön egymástul mint a' szerző ok és a' szerezteted dologh.

Az eredendő bűn büntetése avagy bűn?

Az Adamban mint egy törzökben valo egesz emberi nemzetre nezve, bűn, az mint szol az Apostol: *Kiben mindnyájan vetkeztünk:* de a' romlot termeszetre nezve, a' melly mindenekben vagyon, büntetes. Rom. 5.12.

Vagyone bűn mi bennünk?

Vagyon, mert *Ha azt mondgyuk hogy ninczen bűn mi bennünk, igasságh mi bennünk ninczen.* Es, *Az én anyám bűnben melegitet engemet az ő méhében.* 1. Ian. 1. 8. Solt. 51.7.

Ugy megh romlottunke mi hogy a' jo czelekedetre tellyes-seggel alkolmatlanok vagyunk?

Ugy, mert *ninczen czak egy igaz-is: ninczen ki jót czelekednek ninczen czak egy-is.* Rom. 3, 10. 12.

Miczoda a' czelekedet szerent valo bűn?

Az, az mellyet mi magunk czelekeszünk, a' mint sz. Pál mondgya: *Mindnyajan el hajlottanak.* Rom. 3. 13.

Hány féle a' czelekedet szerént vala bûn?

Rajtunk uralkodo, avagy nem uralkodo; lelki iſmeret ellen valo, avagy nem lelki iſmeret ellen valo, megh boczathato, avagy megh boczathatatlan.

Miczoda az uralkodo bûn?

Az, az mellynek nem allunk ellene.

Micſoda a' nem uralkodo bûn?

Az, az mellynek ellene allunk a' ſz. Léleknek kegyelme áltat. Innet mondgya az Apoſtol: *Ne uralkodgyek,* ugy mond, *az bûn az ti halando teſtetekben.* És, *Az életnek lelkenek tôrvenye meg ſzabaditot engemet az bûnnek és halálnak tôrvenyetûl.*

Rom. 6. 12. Rom. 8. 2.

Micsoda a' lelki iſmeret ellen való bûn?

Az, az mellyet tudva és akartva czelekedünk.

Micsoda a' nem lelki iſmeret ellen való bûn?

Az, az mellyet tudatlan és nem akartva czelekedünk, a' mint ſz. Pál ſzol: *Tudatlanul miveltem.* és, *Nem czelekeſzem az jot mellyet akarnek, hanem a' gonoſzt czelekeſzem mellyet nem akarok.*

1. Tim. 1. 13. Rom. 7. 19.

Vagyone megh boczathatatlan bûn?

Vagyon, mert az ſzent Lélek ellen valo vetek ſem ez vilagon ſem az maſikon meg nem boczattatik.

Matth. 12. 32 Marc. 3. 29.

Miért mondatik ſzent Lélek ellen való veteknek?

Mert az ſz. Leleknek kivalkeppen valo munkalkodaſa ellen vagyon.

Micſoda a' ſzent Lélek ellen való bûn?

Az meg iſmert igaſſagot megh tagadni, és abban az hittûl valo el ſzakadáſban megh halni, a' mint ſzent Pál mondgya: *Mert ha ſzabad akaratunk ſzerent vetkezünk az igaſſagnak iſmeretinek utanna, ninczen, az utan a' mi bûneinkert áldozat.*

Zsid. 10. 26.

AZ

AZ SZABAD AKARATROL. R. GYŐRG

Micsoda a' ſzabad akarat?

Oly tehetſegh avagy erő melly az emberi értelemtűl mutatot dolgot el válaſzthattya avagy megh vetheti.

Vagyoné mi bennűnk ſzabad akarat?

Nincsen a' jora, mert *Valaki bűnt czelekeſzik ſzolgája à bűnnek:* de vagyõ a' gonoſzra, mert ſzabadon vetkezűnk. Ian. 8. 34.

Az Iſtenben vagyoné ſzabad akarat?

Vagyon, mert mindent akarattya ſzerent czelekeſzik mind a' menyei ſeregben, ſ-mind a' főldnek lakoſi kőzőt. Dan. 4. 32.

Miképpen iſmertetik megh az embernek ſzabad akarattya?

Megh iſmértetik az ő négy állapattya ſzerént. Mert az épp állapatban az ſzabad akarat hiba nelkűl valo volt; az eſetben megh romlot; a' kegyelemnek állapattyaban jobban jobban épűl; a' diczőſęges állapatban tőkélleteſſé tétetik, a' mint az irás mondgya: *Teremté Iſten az embert az ő képére. Valaki bűnt cselekeſzik ſzolgája a' bűnnek. Az holot az Urnak lelke vagyon ot vagyon a' ſzabadſagh. Haſonlátoſok leſzűnk ő hozzaja.* Moſ. 1. kőny. 1. 27. Ian. 8. 34. 2. Cor. 3. 17. 1. Ian. 3. 2.

Az Iſten az embernek vetket bűntetetlen haggyaé?

Nem, de űdő ſzerént valo bűntetéſſel és őrőkke valo bűnteteſſel meg bűnteti, ez ſzerent az Apoſtol mondaſa ſzerent: *Atkozot valaki megh nem marad mind azokban mellyek megh irattak a' tőrvennek kőnyveben, hogy azokat cselekedgye.* Gal. 3. 10.

Irgalmaſ-é az Iſten?

Az, de egy ſzers mind igaz-is, a' mint az iras mondgya: *Minden utai az Urnak irgalmaſſagh és igaſſag kik az ő fri-* Solt. 25. 10.

Solt. 119. v. 137. *g yét és parancsolatit megh őrzik.* És, *Igaz vagy Uram és igaz a' te iteleted.*

AZ NYOMORUSAGOKROL.

Hány félék a' nyomoruságok?

A' nyomoruságok őrőkké valok és ůdő szerént valok.

Mellyek az őrőkké valók?

Matth. 25. 41. Az őrőkké valo tűz, a' mint Christus mondgya: *Mennyetek el az őrők tűzre.*

Mellyek az ůdő szerént valók?

Hadak, éhsęgh, dőgh halál, egyeb állatok által valo sányargatás, Istennek csapása.

Micsodak okai az nyomoruságoknak?

2. Sam. 7. 14. A' bűn, a' mint mondgya az Isten: *Mikor gonoszul cselekeszik megh fenyitem ötet.*

Micsoda vigaztalás lehet az nyomoruságokban?

Solt. 32. 1. 2. A' bűn bocsánat, és az érdemlet bűntetésnek megh engedése.

Minden nyomorusagh bűnnek bűntetése-é?

Nem, mert a' hiveken valo nyomorusagh czak attyai

Sid. 12. 6. sányargatás; *mert a' kit szeret az Ur megh dorgállya.*

AZ EMBERNEK SZABADULASAROL.

Vagyoné valami mod mellyel meg szabadulhatunk az nyavalyatul?

Ian. 3. 16. Vagyon, az Christus, mert *ugy szerete Isten ez világot, hogy az ő egg yetlen egy szűletet Fiat adná, hogy minden valaki hiszen ő benne el ne veszszőn, hanem őrők életet vegyen.*

Micsoda az embernek szabadulása?

A' bűnőktűl és bűntetéstűl valo szabadulás; mert *a'*

1. Ian. 1. 7. *Jesus Christusnak vére tisztit megh minket minden bűnűnk-*

Rom. 8. 1. *ből.* Es, *Semmi karhoztatasok nincsen immar azoknak kik a' Jesus Christusban vannak.*

Lehet-

Lehetségesé az megh szabadulás?

Az, *Mert a' mi a' tőrvénynek lehetetlen vala, mivel hogy* Rom. 8. 3.
erőtelen volna a' testnek miatta, az Isten az ő Fiát el bocsátván, a' bűnt kárhoztatá az ő testében.

Szükségesé az meg szabadulás?

Szükséges, mert mindyajan átkozottak volnánk az Apostol mondása szerént: *Átkozot valaki megh nem marad mind azokban mellyek megh irattak a' tőrvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.* Gal. 3. 10.

Bizonyosé az megh szabadulás?

Bizonyos, mert a' Christus az ő lelkét le tőtte mi érettünk. Ian. 10. 17.

Ebben az életben kellé várni tőkélletes szabadulást?

Nem kell; mert *rész szerént vagyon bennünk az isméret, rész szerént a' profetálás.* 1. Cor. 13. 9.

Miképpen lehet minékünk szabadulásunk?

Halállal és elégh tétellel; amaz mondas szerént: *Halálnak halálával halsz.* Mós. 1. könyv 2. 17. És: *Az Isten az ő Fiát el bocsátván bűnös testnek hasonlatosságában a' bűnért, a' bűnt kárhoztatá az ő testében, hogy az tőrvénynek amaz kivánsága mi bennünk bé telnék.* Rom. 8. 3.

Eleget tehetünké magunk által?

Nem, mert megh holtunk a' bűnben. Ephes. 2. 1.

Eleget teheté mi erettünk az emberen kivül valamely teremtet állat?

Nem, mert azt mondgya az Apostol: *Mivel hogy annakokaért a' szolgák testből és verből valók, ő-is hasonlatosképpen részesse lőt ugyan azonoknak, hogy az halálnak általa el rontana azt, az kinél az halálnak birodalma vala, az az, az ördögöt. Es megh szabaditána valakik az halaltul valo félelemnek miatta, tellyes életekben rabok valának. Mert nem az* Sid. 2. v. 14. 15. 16.

Ang yalok termeſzetit vötte fel, hanem az Abraham magvat vötte fel.

Maga az ember nem tehetne'eleget?

Zolt. 130. 3. Nem; mert *ha az mi bűneinket megh tartándod Iſten: Uram kicsoda maradhat megh.*

Az Ang yal eleget tehetè?

Ezech. 18. 4. Nem; mert *az melly lélek vetkezik annak kel megh halni.* És az embernek bűne véghetetlen volt, azert ſoha teremtet állat eleget nem tehetet volna.

Minemű közben-jarot és ſzabaditot kell hát kereſni?

Ollyant a' ki egy ſzer s-mind igaz Iſten és igaz ember légyen.

Miért kellet annak embernek lenni?

Zid. 9. 22. Azert, mert *a' verontas nelkûl nem leſzen a' bocsánat.*

Miért kellet Iſtennek lenni?

Apoſt. czel. 20. 28. Mert az veghetetlen bűnteteſt teremtő állat el nem ſzenyvedhette volna. Annakokaért Iſten az Anya ſzentegy hazat maga ſaját vérével valtotta megh.

Kicsoda az a' közben-járo a' ki egy ſzer s-mind igaz Iſten és igaz ember legyen?

Mat. 1. 23. Az Chriſtus; mert ő az, *Immanuel*, az az, *Mi velünk*

2. Tim. 2. 5. *Iſten.* És, *Egy a' közbenjaro-is Iſten közöt és emberek közöt; az ember Chriſtus Jeſus.* És ez az, a'ki felől ſz. Pál mondgya:

1. Tim. 3. 16. *Az Iſten megh jelent a' teſtben.*

R. SIGM.

AZ KOEZBEN-JAROROL.

Micsoda az közben-járo?

Két egymaſſal ellenközö félt megh békéltető ſzemély.

Kellé minékünk Közben-járo?

Kell, mert mi az Iſtennek ellenſégi voltunk, Mert a'

Rom. 5. 8. 10 Chriſtus az ő ellenſegiért holt megh.

Micsoda

Micsoda az mi Közben-járónknak tiszti?

Hogy magát megh áldozza, eleget tegyen mi érettünk, és essedezzék az Atyánál éretünk.

Az Közben-járó Isten s emberé egyaránt?

Az, mert *amaz Ige testé lött.* Ioh. 1. 14.

Vagyonné több Közbenjáró?

Nincsen, mert *egy az közben járó Isten közöt és emberek* 1. Tim. 2. 5.
közöt, az ember Christus Jesus.

AZ ISTENNEK AZ BŰNÖS EMBERREL VALO FRIGY KÖTESERŐL.

Micsoda az Istennek a' bűnös emberrel való frigy kötése?

Két egymással ellenkező félnek illyen okkal valo eggyezése, hogy az Christusban valo kegyelmet à bűnös ember hit által magához kapczollja.

Miképpen lehetet megh az Isten között és emberek közöte az frigy kötés?

A' közben járó Christus által, mert ő ellensegiert Rom. 5. 10.
holt megh.

Ez a' frigy kötes, csak eggy-é?

Egy állattyara nezve; mert *egy az Isten, és egy az köz-* 1. Tim. 2. 5.
ben járó-is; de a' környül állo dolgokra nezve ketféle, ugy mint o és uj.

A' régi attyak ez által a' Közben-járó által tartattaké megh?

Ez által, mert azt mondgya a' Christus: *Senki nem me-* Ioan. 14. 6.
het az Atyához, hanem én általam. És sz. Peter azt mondgya: *Sőt inkab az Ur Jesus Christusnak kegyelme által hisz-* Apost. cscl. 15. 11.
zük hogy megh tartatunk miképpen azok-is.

Miképpen eggyez és különböz az O és Uj frigy kötes?

Egyeznek a' szerző okra és a' megh igerteret kegyelemre nézve; de a' környül állo dologra nézve külömbözn-

bőznek; mert az ó frigy kőtes nezte az el jővendő Chriſtuſt, az uj penigh nézj az el jőt Chriſtuſt.

Honnan tudod azt a' kegyelemnek frigy kötését?

Mof. 1. könv. 3. 15. Gal. 4. 4. 5. Az Evangeliombol: *A' megh rontya te néked fejedet. Minek utánna el jőt az tellyes üdő, ki bocsátá Iſten az ő Fiat; ki aſzſzonyi állattul lőtt, ki a' törvény alá ádta magát, hogy azokat kik az törvény alat valának megh valtaná, hogy fogadot fiuságot vennénk.*

R. GYÖRG. AZ EVANGELIOMROL.

Micsoda az Evangeliom?

A' Meſſias felől valo örvendetes izenet.

Volt é mindenkor az Evangeliom?

Volt az igeretre nézve, de nem volt a'ki adaſra nezve.

Mit külömböz a' törvény és az Evangeliom?

Luc. 10. 28. Luc. 8. 50. A' törvény ezt mondgya: *Azt miveld és élſz*; az Evangeliom penigh: *Csak higgyés megh tartatik.*

Mit szerez az Evangeliom?

Rom. 1. 16. Hitet és üdvőſſeget, *Mert Iſtennek hatalma minden hivőnek üdvőſſegére.*

Adatike mindennek üdvőſſegh a' Chriſtus által?

Marc. 16. 16. Nem, hanem csak azoknak a' kik hiſznek: *Az ki hijend és megh kereſztelkedendik, üdvőzül.*

Uj tudomanyé az Evangeliom?

Nem az igeretre nezve; mert mégh a' paradiczomban mondotta az Iſten: *A' megh rontya te néked fejedet:* Mof. 1. könv. 3. 15. de kinyilatkozására nézve uj tudomány, a' mint az Angyal mondgya: *Ime hirdetek nektek nagy örömet.* Luc. 2. 11.

Honnan iſmertetik megh az Evangeliomnak bizonyos vólta?

Eſa. 7. 14. Az Prophetaknak jővendőleſekből: *Imé egy ſzeplőtelen ſzűz fogad az ő meheben, és ſzűl fiat:* és az jővendőleſeknek be tellyeſedeſéből, mint ez az Eſaias jővendőleſe bé

se be tellyesedet az Christusban, a' ki szűz Mariától szűletetet.

AZ HITRŐL.

Miczoda a' Hit?

A' szent Lélektől indittatot tökélletes bizodalom, mellyel el hiszem a' Christus erdeméért való bűnöm bocsánattyát. Ez penigh üdvözitő hit, a' melly felől igy szoll az Apostol: *Az melly életet most élek, az testben, az Isten Fiában való hit által élem, ki szeretet engemet, és adta ő magat mi érettünk.* Gal. 2. 20.

Hány féle a' hit?

Négy féle, historiai, csudákat cselekedő, ideigh valo, és üdvözitő.

Mit külömböz a' remenségh és a' hit?

Az remenségh az jövendő dolgokra néz, a' hit penig a' jelen valokra.

Micsoda szerző oka a' hitnek?

Az Isten, és az Istennek igeje; mert a' hit Istennek ajándeka; és hallásból vagyon. Phil. 1. 29. Rom. 10. 17.

Micsoda a' hitnek haszna?

Békeségh, *Megh igazulván azért a' hitnek általa békeségünk vagyon Istennel.* Rom. 5. 1.

Kiknek adatik a' hit?

Az választattaknak, *Mert nem mindeneké a' hit.* Az *Isten választottinak hitek szerént.* 2. Thes. 3. 2. Tit. 1. 1.

Mit kell minékünk hinnünk?

Az Istennek minden beszédét, a' mint, szent Janos mondgya: *Ezek penigh megh irattattak, hogy higgyétek, hogy az Jesus Christus Istennek Fia.* Ian. 20. 31.

Micsoda azoknak rövideden való summája a' mellyeket minékünk hinnünk kell?

Az Apostoli Credo.

R. SIGM.

AZ APOSTOLI CREDOROL.

Mellyik az az Apoſtoli credo?

Hiſzek Iſtenben, mindenhato Atyában &c.

Hány réſze vagyon az Apoſtoli credonak?

Három, 1. Vagyon az Atya Iſtenről, és az mi teremtetésünkről. 2. A' Fiurol. és a' mi váltſágunkrol. 3. A' ſz. Lélekről, és a' mi megſzenteltetésünkről.

Miért nevez Atyát, Fiut, és ſzent Lelket?

Mert az Iſten ugy jelentette megh magát az ő igéjé-
1. Ian. 5. 7. ben, hogy ez a' három megh külömböztetet ſzemély egy igaz és örökké valo Iſten légyen.

Mit külömböznek Hiſzek Iſtent, *és* Hiſzek Iſtenben?

Hinni Iſtent a' hiſtoriai hitnek tudajdona, hinni penig az Iſtenben tulajdona az üdvözitő hitnek.

Miképpen értetik itt az Iſtennek nevezeti?

Állattya ſzerént értetik az Atya, Fiu, és ſzent Lélek.

R. GYÖRG.

AZ ISTENRŐL.

A' Pogányok tudták é az Iſtent?

Tudták hogy Iſten légyen, de hogy ki volna az az igaz
Rom. 1. 21. Iſten nem tudtak. Ezért *nem dicsőitőttek őtet mint Iſtent, ſempenigh néki hálákat nem adtanak, hanem az ő okoskodaſokban hijaba valokká lettenek, és az ő balgatagh ſzivek megh sőtetedet.*

A' Törökök iſmerik é az igaz Iſtent?

1. Ian. 5. 7. Nem, mert az igaz Iſten Atya, Fiu, és ſz. Lélek.

A' Törökök iſmerik é az Attyat?

Matt. 11. 27. Nem, mert *az Attyat-is ſenki nem iſméri hanem az Fiu,*
1. Ian. 2. 23. *és a' kinek a' Fiu megh akarja jelenteni.* És, *Az ki tagadgya az Fiut az Atya-is ninczen annál.*

Az Iſten miképpen jelentette megh magát a' ſzent iráſban?

Jövendő mondáſokkal, és bizonſagh tételekkel.

Micso-

Micsoda jövendő mondásokkal? R. SIGM.

Azt mondotta Isten Mosesnek és a' Prophetaknak, hogy ez avagy amaz dolgokat megh jelentenék és meg irnák.

Micsoda bizonyságh tételekkel?

Czelekedettel, csuda tételekkel, és megh jelenésekkel.

Miképpen jelentette megh magat cselekedettel?

Semmiből teremtötte ez világot. *Hit által értyük hogy* Sid. 11.3.
teremtetet ez világh Istennek beszéde által, hogy a' láthatatlanokból láthatok lennenek.

Micsoda csuda tételekkel jelentette megh magat?

Ki szabaditotta az ő népét Ægyptombol. Mos. 2. könv. 20. 2.

Két felé oszlatta a' veres tengert. Mos. 2. köny 14. 21.

Negyven esztendeigh táplálta az Israël népét menyei kenyérrel. Mos. 2. köny 16. 35.

Az napot megh állatta. Ios. 10. 12. 13

Micsoda jelenésekkel?

Megh jelent Adamnak mind az' esett előtt s mind az eset után.

Noënak mind a' vizözön előtt s mind a' vizözön után.

Abrahamnak tizszer.

Isáknak kétszer.

Jakobnak hétszer.

Mosesnek gyakorta.

Ez a' szo (Isten) miképpen vétetik az Irásban?

Allattya szerént és személye szerént; tulajdon képpen és más értelemmel.

Bizonyicz megh hogy állattya szerént vétetik?

Az Isten lelki állat. Ian. 4. 24.

Az Atyaért hol vétetik szemely szerént?

1. Tim. 2. 5. *Egy az Isten, egy az közben járo-is.*

Az Fiuért hol vétetik szemely szerént?

1. Tim. 3. 16. *Az mi hitünknek nagy titka ez: az Isten megh jelent a' testben.*

Az szent Lélekért hol vétetik szemely szerént?

Apost. czel. 5. 3. 4. *Monda penigh a' Peter: Anania miért foglalta el a' Satan a' te szivedet, hogy hazudnal a' sz. Lelek ellen? Nem embereknek hazudtal hanem Istennek.*

Miképpen vétetik más értelemmel?

Solt. 82. 6. Mikor teremtet állatoknak tulajdonittatik: *En mondom Istenek vadtok.*

Mellyek az Istennek nevei?

Isten, Leszek, Jehova, &c.

Az Istennek nevei tulajdonittathatnaké teremtet állatoknak?

Ez a' nev *Isten* tulájdonittathatik de nem tulajdon képpen; de *Leszek* és *Jehovah* nem tulajdonittathatik.

Miért nem tulajdonittathatik Lészek?

Mert csak egy teremtett állat sem mondhattya ezt

Iac. 4. 14. hogy *Leszek*; mert *micsoda a' ti életetek? ollyan mint az pára, mely egy keves ideigh tetczik, az után semmivé lészen.*

Micsoda az Istennek állattya szerént való neve?

Esai. 42. 8. Jehovah, *En vagyok a' Jehova, ez az én nevem, és az én dicsôségemet másnak nem adom.*

Ez a' nev Jehova tulajdonittathatiké teremtet állatoknak?

egyanott. Nem, mert azt mondgya az Isten: *En vagyok a' Jehova.*

Ez a' nev Jehova hányképpen vétetik?

Neha állat szerént mind az három személyekért, neha személy szerént, az Istenségnek eggyik személyejert.

Bizonyicz megh hogy állat szerént vétessék?

Mos. 5. köny. 6. 4. *Hallyad Israel a' mi Urunk Istenünk eggyetlen egy Isten:*

ismet

ismet *Szent, szent, szent az Ur a' seregeknek Ura*; itt állat szerént vétetik mind az három személyekért. Esai. 6. 3.

Bizonyics megh hogy Esaiasnal a' hatodik reszben való locus harom szemelyekről szoll? R. GYŐRG.

Hogy az Atyarol szollyon abban senki nem ketelkedik; hogy az Fiurol szollyon megh bizonyitom: mert ezt a' locust sz. Janos az Fiura magyarazza mikor ezt mondgya: *Ezeket monda Esaias mikoron látá az ő diczőségét, és szolla ő felole.* Hogy az szent Lélekről szóllyon, megh bizonyitom, mert sz. Pál ugyan ezen locust az sz. Lelekre magyarazza, mikor igy szoll: *Jol szollot az Istennek Lelke az Esaias Propheta által a' mi Atyáinknak.* Ian. 12. 41. Apost. czel. 28. 25.

Mutasd megh hogy ez a' nev JEHOVA *szemely szerént mondatik az Atyarol?*

David mondgya: *A' földnek Királyi őszve gyűlnek, és a' Fejedelmek tanácsot tartanak az Ur ellen, és az ő Christusa ellen.* Solt. 2. 2.

Bizonyics megh hogy szemely szerént mondassek a' Fiurol?

Azt mondgya Moises: *Es boczata az Ur Sodomara és Gomorrhára kenkőves tűzet az Urtul az egből*, az az, a' Fiu az Atyatul. Mos. 1. kön. 29. 24.

Bizonyics megh hogy szemely szerént mondatik a' szent Lélekről?

Azt mondgya az Apostol az sz. Lelekről: *Holott megh késertének engemet a' ti Atyáitok.* Melly mondást a' David az Jehovanak tulajdonit. Sid. 3. 9. Solt. 95. 9.

Mellyek kivaltképpen az Istennek állattya szerént való tulajdonsági?

Tőkelletessęgh, Őrőkkevalóságh, Véghetetlenségh, Megh változhatatlanságh, Mindenhátoságh. Mindentudoságh, nagy Szentsęgh, Irgalmasságh, és Igazságh.

Bizonyicz megh hogy az Isten tökelletes?

Matth 5. 46. *Legyetek azért ti tökelletesek mint a' ti menyei Atyátok tökelletes.*

c *Bizonyicz megh hogy az Isten örökké való?*

Solt. 90. 2. *Öröktül fogva mind örökke te vagy Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten vegheteten?

Solt. 139. 7. 8 Azt mondgya sz. David: *Hová mennék a' te lelked elöt, és a' te orczád elöt hová futnék. Ha a' menyben megyek-is ott vagy, ha az koporsoban vetem-is az én ágyamat, ott-is jelen vagy.*

Bizonyicz megh hogy az Isten megh változhatatlan?

Mal. 3. 6. Azt mondgya az Isten: *Mert én Ur Isten megh nem változom.*

Bizonyicz megh hogy az Isten mindenhato?

Mos. 1. köny. 17. 1. Azt mondgya az Isten: *En vagyok az erös mindenhato Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten mindent tudo?

Apost. czel. 15. 18. Azt mondgya az Apostol: *Tudgya az Isten öröktül fogva minden ö czelekedetit.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen szent?

Jos. 24. 19. Azt mondgya Josue az népnek: *Nem szolgalhattok az Urnak mert szent Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen irgalmas légyen?

Mos. 2. köny. 34. v. 6. 7. Azt mondgya az Jehova Moisesnek: *Jehova Jehova, erös, irgalmas, kegyelmes, késedelmes az haragra, nagy irgalmasságu és igasságu, ki megh tarttya irgalmasságát ezeriglen.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen igaz légyen?

Esa 45. 24. Azt mondgya az Isten: *Csak az Urban vagyon minden igasságh és erö.*

AZ ISTENI SZEMELYRÖL

Miczoda az Isteni szemely?

Ollyan mod a' mellyre nézve az Istennek állattyarol neminémű határozás képpen szolunk.

Szemely tulajdonittathatike az Istennek?

Igen-is mert a' miképpen a' személyt szoktuk megh magyarazni mi legyen, igazán tulajdonittatik az Istennek-is.

Ez a' szo Persona *ninczen a' szent iráſban?*

Mert az *Persona*, az az szemely, Deak szo, az sz. irás penig Sidoul és Görögül iratratot. Hozza hasonlo szot talalunk Sid. 1. a' hol a' Fiu felől mondatik: *Annak szemelyenek ki meczet belyege.* És, *Nincsen Istẽ elõtt szemely valogatas.* Sid. 1. 3. Rom. 2. 11.

Ez a' szo-is Haromság *nincsen a' szent iráſban?*

Vagyon. mert vagyon három szam, a' honnan könnyen ki hozhatni az háromságot; mint, *Hárman vannak az kik bizonságot teſznek a' menyben: Attya, Ige, és a' sz. Lélek, ez három egy.* 1. Ian. 5. 7.

Ez a' szo-is Allat, *nincsen a' szent iráſban?*

Vagyon, mert azt mondgya az Isten: *Leszek.* Sz. Janos a' menyei jeleneſről irt könyvben azt mondgya: *A' ki vagyon, a' ki vala, és a' ki eljövendõ.* Mos. 2. köny. 3. 14. Ian. jel. 1. 4.

Micsoda az Istennek állattya?

Önnön maga az Isten, avagy maga az Istenségh, mellyel az Isten magától és maga által vagyon, a' mint Mosesnek mondotta: Ehejeh, aſcher Ehejeh, az az, Léſzek a' ki léſzek.

Mit külömbõznek egymáſtul az állat és az szemely?

Az állat köz az személyekkel; az személy penigh nem lehet köz máſſal.

Micsoda a' szemelyeknek belsõ külömbſége?

Szülni, születtetni, leheltetni, mert az Atya szül, a' Fiu születtetik, a' sz. Lélek leheltetik.

Micso-

Mitsoda a' személyeknek külső különbsége?

Ian. 5. 36. és 26. 7. Az Atya küldi a' Fiut, és a' sz. Lélek küldetik az Atyatul és a' Fiutul.

Miért kell megh tartani a' szent Háromságrol való tudományt?

Mat. 28. 19. Mert az Isten igy jelentette megh magat az ő igejében, és a' sz. Háromságh felől valo tudomanj az üdvösségnek fundamentoma.

R. SIGM.

AZ ATYAROL

Miczoda az Atya?

Solt. 2. 7. Az Istenségben valo első személy, ki öröktül fogva szülte az ő Fiat.

Az Apostoli Credoban ez a' szo, Atya, *czak az Atyának tulajdonittatiké?*

Ugy, mert az utan nevezet szerént vagyon a' Fiu és a' sz. Lélek.

Ez a' szo. Atya, *mindenkor czak egyedül az Atyának tulajdonittatiké?*

Nem, mert néha állat szerént vétetik mind a' három személyekért, a' teremtet állatokra nézve tudni illik:

Mal. 2. 10. *Vallyon nem mindnyajjan egy Atyánk vagyone mi nekünk? avagy nem ugyan azon egy Isten teremtette minket?*

Miért mondatik Atyának az Istenségben való első személy?

Solt. 2. 7. Mert szülte az ő Fiát, az mint David mondgya: *En Fiam vagy te, én ma szültelek tégedet.*

Mikor jelentette megh az Attya hogy ő szülte a Fiut?

Matth. 3. 17. Akkor, mikor az Fiu megh kereszteltetkedet az Jordán
Matth. 17. 5. vizében, mikor az ő szinét el változtatta az hegyen, és
Rom. 1. 4. mikor az Atya fel támasztotta az halottak közzül.

AZ

AZ ISTENNEK GONDVISELESERŐL.

Micsoda az Istennek gondviselése?

Az Istennek olly ereje, mellyel mindeneket bir és igazgat.

Vagyoné valami Isteni gondviselés?

Vagyon, *Mert ő általa élünk, mozgunk, és vagyunk.* Apost. czel. 17. 28.

Micsoda haszna vagyon az Isten gondviseléséne?

Hogy meg ismerjük azt hogy mi az ő gondviselése nelkül semmit sem cselekedhetünk. Peld. 21. 1.

AZ ISTEN FIAROL.

Micsoda az Isten Fia?

Az Istenségben való masodik személy, ki öröktül fogva születet az Atyátul. Solt. 2. 7.

Hányképpen mondatik valaki Isten Fianak?

Háromképpen: ugymint a' szülesre nezve, teremtesre nézve, és a' fiuvá való fogadásra nézve. A' Christus Isten Fia az szüléstre nézve; az Angyalok és az emberek Isten Fiai az teremtesre nézve; mi penigh, a'kik hiszünk a' Christusban, az fiuvá való fogadásra nézve vagyunk Isten fiai. Ian. 1. 18. Ian. 1. 6. Luc. 3. 38. Ian. 1. 12.

A' Christus miképpen egygyetlen egy születet Fia az Istennek?

Isteni termeszeti szerént: mert az Atyának állattyából születtetet.

Bizonyicz megh hogy a' Christus az Istennek egygyetlen egy születet Fia?

Az Istent soha senki nem latta, amaz egygyetlen egy születet Fiu, ki az Atyának kebelében vagyon, a' beszellette megh minekünk. Ian. 1. 18.

Bizonyicz megh hogy az Istennek tulajdon saját Fia?

A' ki penigh az ő tulajdon Fianak nem engedet, hanem adta azt mi erettünk mindnyájan. Rom. 8. 32.

R. GYÖRG

AZ CHRISTUSROL.

Micsoda a' Chriſtus?

Az Iſtennek eggyetlen egy ſzűlőt Fia, a' ki mi erettünk emberre lőtt, és fel kenettetet az Iſtentűl, hogy Propheta, Pap, és Király lenne.

Miért neveztetik Chriſtusnak?

Mert fel kenettetet az Attyatul, az Apoſtol mondáſa ſzerént: *Annakokáért kent megh tégedet az Iſten, a' te Iſtened őrőmnek olajával, a' te tarſaidnak felette.*

Sid. 1. 9.

Micsoda a' Chriſtus kenettetéſe?

A' tiſztre való fel ſzentelés, és bő ajándekokkal való megh ajándekozas.

Mi módon kenettetet megh a' Chriſtus?

Tiſztire való fel ſzenteltetéſſel, melly vagyon ſzemelye ſzerént, és bőſegeſen való megh ajándekozáſſal, melly vagyon emberi termeſzeti ſzerént.

Hány dolgot kell megh gondolnunk a' Chriſtuſban?

Személyét és tiſztit.

A' Chriſtus ſzemélyében hány dolgot kell megh gondolnunk?

Hármat: hogy Iſten légyen, hogy ember légyen, hogy Iſten és ember légyen egyſzer ſ-mind.

Bizonyicz megh hogy Iſten légyen a' Chriſtus?

Ian. 1. 18. Rom. 8. 32. Mert az Iſtennek tulajdon és eggyetlen egy ſzűlőt Fia.

És Menynek és főldnek teremtője.

Mindeneket tart és igazgat.

Csudákat cselekedet tulajdon erejével.

Véghetetlen, mindenhato, ſzentűl imádtatik, őrőkké való, ſziveket és veſéket viſgál.

Bizonyicz megh hogy teremtő légyen?

Sid. 1. 10. *Es te kezdetben Uram fundálád a' főldet, és a' te kezeidnek mivei az egek.*

Mind

Mind az által mi nekünk egy Istenünk vagyon, amaz Atya 1. Cor. 8. 6.
az kitül mindenek, mi-is abban vagyunk. Es egy Ur az Jesus
Christus, ki által mindenek vannak, mi-is az által vagyunk.

Bizonyicz megh hogy mindeneket tart és igazgat?

Az én Atyam mind ez ideigh munkalodik, én-is munkalo- Ian. 5. 17.
dom. Uram tarcz megh bennünket mert el veszünk. Matth. 8. 25.

Bizonyicz megh hogy czudákat czelekedet?

Halottakat támasztot. Matth. 9. 25.

Ördögöket üzött. Matth. 8. 31.

Sokakat csak egy szavával gyogyitot megh. Matth. 9. 29.

Bizonyicz megh hogy véghetetlen légyen?

Ime én ti veletek vagyok minden nap vilagh vegeigh. Matth. 28. 20

Bizonyicz megh hogy örökké való légyen?

En vagyok az A *és az* Ω, *az az, kezdet és végezet.* Ian. jel. 1. 8.

Bizonyicz megh hogy mindenhato légyen?

A' ki vagyon, a' ki vala, és a' ki eljövendo az mindenhato. Ian. jel. 1. 8.

Bizonyicz megh hogy szentül imadtassek?

Es imadgyak ötet mind az Istennek Angyali. Sid. 1. 6.

Bizonyicz megh hogy szivéket es veséket visgal?

Es megh tudgyak minden gyülekezetek hogy én az vesek- Ian. jel. 2. 23.
nek és szivéknek visgáloja vagyok.

Bizonyicz megh hogy a' Christus Isten és ember?

Az Isten anya szenteg yházának legeltetésére, mellyet tulaj- Apost. csel.
don vérével keresett. A' mi hitünknek nagy titka ez, az Isten 20. 28.
megh jelent a' testben. 1. Tim. 3. 16.

A' CHRISTUS TISZTIRŐL.

Hány féle a' Christus tiszti?

Három féle: Prophetai, Papi, és Királyi.

Bizonyicz megh hogy Propheta légyen a' Christus?

Prophetát támaszt tenéked a' te Urad Istened te közzüled, a' Mos. 5. köny.
te atyád fiai közzül, a' miképpen engemet, azt halgassátok. 18. 15.

Bizonyicz megh hogy Pap légyen?

Sid. 5. 6. *Te vagy örökké való Pap Melchisédechnek rendi szerént.*

Bizonyicz megh hogy Király légyen?

Ian. jel. 17. 14 *Uraknak Ura, és Királyoknak Királya.*

R. SIGM. *A' Christus személye külömbözé az Atyától és a' szent Lélektől?*

Matth. 3. 17. Ian. 15. 26. Külömböz; mert Fia az Atyának, és a' sz. Lelket el küldi.

A' Christus egyenlöé az Atyával?

Ian. 5. 19. Egyenlő, *Mert valamit az Atya cselekeszik, ugyan azonokat hasonlatosképpen a' Fiu-is cselekeszi.* és, *Ki mikor Istennek formájában volna, nem alitá ragadomanynak lenni az Istennel való egyenlöséget.*

Phil. 2. 6.

A' CHRISTUSNAK FOGANTATASAROL.

Hány dologh vagyon befoglalva a' Christusnak fogantatásában?

Luc. 1. 35. Kettő. 1. A' magosságban lakozo Istennek ereje árnyékozta megh a' Szüzet. 2. Megh szentelte a' Christusnak testét és vérét.

Micsoda ez, Szent Lélektől fogantatot?

Az az, a' sz. Léleknek hatalmától és megh szentelésétül fogantatott.

Mi haszнod vagyon a' Christusnak fogantatásában?

Rom. 4. 7. Hogy az ő szentségével az én büneimet el fedezi.

Mért kellet a' Christusnak bün nélkül valónak lenni?

Tit. 2. 14. Hogy az ő tisztaságával minket-is megh tisztitana.

R. GYÖRG. ## A' CHRISTUSNAK SZENVEDESERÖL.

Mit hisz mikor ezt mondod: Szenvedet?

Gal. 3. 13. Ezt hiszem, hogy a' Christus én érettem atokká lött.

Mit érteſz a' szenvedésnek nevezetin?

Minden nyavalyákat a' büntül ki válva, ez szerént az Apo-

Apostol mondása szerént: *Ki megh kisírtetett mindenekben hasonlatosképpen, bűntűl megh válva.* Sid. 4. 16.

A' Christius mind a' két természetben szenvedeté?

Nem, hanem az testben szenvedet mi érettünk. 1. Pet. 4. 1.

Mi vólt indito óka az Christus szenvedésének?

Az Istennek szerelme: *Mert ugy szerete Isten ez világot hogy az ő egygyetlen egy szűlőtt Fiát adná.* Ian. 3. 16.

Micsoda a' Christus szenvedésének vége?

Hogy minket az Istenhez vezérelne. 1. Pet. 3. 18.

A' Christus miért szenvedet Pilatus itéleti alatt?

Hogy ő ártatlan lévén minket az Isten iteletiből ki vönne. Ian. 18. 38. 2. Cor. 5. 21.

Nagyobbé az hogy a' kereszтfára feszittetet, hogy nem mint hamás halálnak nemével hólt vólna megh?

Nagyob, mert igy átokká lett én érettem. Galat. 3. 13.

AZ CHRISTUSNAK HALALAROL ES EL TEMETTETESERŐL.

Szükségh vólté a' Christusnak mi érettünk megh halni?

Szükségh volt, mert megh mondotta volt Isten Adamnak hogy: *Halálnak halálával halsz megh.* Mos. 1. kön. 5. 27.

Megh holté a' Christus minden emberekért?

Nem, mert azt mondgya: *Nem ez világert könyörgők,* Ian. 17. 9. *hanem azokert az kiket nekem adtál.* És, *Soha nem ismértelek* Matth. 7. 23 *titeket.*

Miért temettetet el?

Hogy azzal meg bizonyitaná, hogy valosagoson meg holt. Apost. csel. 13. 29.

Mi haszna vagyon a' Christus halálának?

Ez, hogy a' mi ő emberünk ő vele eggyűt megh feszittetet, és a' bűn sem uralkodik immar mi rajtunk. Rom. 6. 6. Rom. 6. 12.

A' CHRISTUSNAK POKOLRA VALO ALA MENETELIRŐL.

Ez a' ſzo Infernus, *hány dolgot jegyez?*

Hármat, Mert neha a' pokolnak nevezetin koporſo értetik, mint: *Az én vénſegemet nagy keſerűſeggel bocsátanatok a' koporſoban.*

Mof. 1. kön. 42. 38.

Solt. 116. 3. Fajdalmak; *Az pokolnak keſerűſegi el foglaltak vala engemet.*

Az el karhozottaknak helye; mint a' gazdagh a' pokolban volt: *Es az pokolban fel emelven az ő ſzemeit.*

Luc. 16. 23.

Miképpen vétetik itt a' Chriſtusnak poklokra való ſzálláſa?

Vétetik az iſzonyu gyötrelmekert mellyeket lelkében ſzenyvedet, és a' legh utolſob gyalazatert, mellyet az ő egeſz ſzenyvedeſének idején ſzenvedet, amaz mondas ſzerént: *Az pokolnak keſerűſegi el foglaltak vala engemet.*

Solt. 116. 3.

Miért nem vétetik itt koporſoért?

Mert oda fellyeb vagyon már arrol emlekezet, mikor azt mondgyuk: *El temettetek.*

Nem leheté annak magyarázattya ez, Szálla pokolra?

Nem lehet, mert homalyoſſab ez, *Szalla pokolra*, hogy nem mint, *El temettetek.*

Szenvedeté lelkében a' Chriſtus?

Igen-is mert azt mondotta: *Mindenfelől ſzomoru az én lelkem haláligh.*

Matth. 26. 38

Mért ſzenvedet lelkéber?

Mért ő neki a' mi lelkünket-is megh kellet váltani, nem csak teſtünket, amaz Chriſtus mondaſa ſzerént: *Fellyetek attul a' ki mind a' teſtet ſ-mind az lelket el veſztheti a' gehennaba.*

Matth. 10. 28

A' Chri-

A' Chriſtus ugyan hely ſzerént mentè alá a' poklokra?

Nem, mert az Iſtenſégh alá nem ſzálhat, mert mindenűt vagyon; a' teſt ſem ſzállot alá, mert a' koporſoban volt; ſem a' lélek, mert azt mondotta: *Atyam a' te kezeidben teſzem le az én lelkemet.* Luc. 23. 46. és a' tolvajnak ezt mondotta: *Ma velem leſzeſz paradicsomban.* ugyanot v. 43

A' pokolban-is ugyan az Attya kezében lőtt vólna?

De nem őrömmel és ſzabadulaſſal lett volna; mikor penigh ezt mondgya: *Ma velem leſzeſz paradicsomban*, Luc. 23. 43. őrömet és ſzabaduláſt ért rajta.

A' Chriſtus lelke azért ſzállot pokolra hogy ott az ő hatalmát ki nyilatkoztatná.

Nincsen ez az ſz. iraſban; a' Chriſtus penigh eléggé megh mutatta az ő hatalmát a' kereſztfan, mikor *megh foſztvan a' birodalmakat és az hatalmaſságokat, azokat nyilvan mutogatta, diadalmat vévén azokon a' kereſzt fa által.* Col. 2. 15.

A' léleknek gyötrelmi miért tetetnek a' teſtnek faidalmi után?

Azert; mert a' teſtnek ſzenvedeſit eleb eſzeben veheti az ember, hogy ſem mint a' léleknek ſzenvedeſit.

Ezeket az igeket: Szálla ala poklokra, *utánna kellene tehat tenni ennek:* el temetteték, *mert a' Chriſtus ſemmit ſem ſzenvedet temetéſe után?*

Nem, mert utanna tetetik, nem azert mint ha temetéſe után ſzenvedet volna a' Chriſtus; hanem azért hogy az Apoſtoli Credoban elsőben azok ſzámláltatnak elő, a' mellyek a' Chriſtus teſti álaztatáſához tartoznak, és azok után ſzámláltatnak elő az ő lelkében való ſzenvedeſi mint ha mondaná: Nem csak teſteben ſzenvedet, nem csak megh holt, nem csak el temettetet, de mégh az pokolnak-is iſzonyu kinait ſzenvedte.

Iſten

Isten ellen való dologé el hinni, hogy a' Christus lelke ugyan hely szerént alá szállot?

Nem az, mert sok kegyes és tudos emberek ezt el hittek, de a' sz. irasbol megh nem bizonyithatni, sőt in-
Luc. 23. 43. kab ellene vannak a' sz. irasbeli locusok, mint ez: *Ma velem leszesz paradicsomban.*

A' Christus mikor szállot poklokra?

Halála előt, mikor az pokolnak kinait szenvedte lelkeben; és halála utan, mikor az halálban, teste az koporsoban lévén, a' lélek el vált volt.

Miért szállot poklokra?

Hogy minket az pokolnak kinaitul megh szabaditana.

A' CHRISTUS FEL TAMADÁSAROL.

Hány reszből áll a' Christusnak fel magasztaltatása?

Negyből: a' mellyek illyen rendel vannak.

Matth. 20. 19. Harmadik napon fel tamadot az halottak közzül.

Apost. czel. 1. 11. Fel ment az egben.

Sid. 1. 3. ült az Atya Istennek jobjára.

Ian. 14. 3. El jő az iteletre.

Mit hasznal minékünk a' Christus fel támadása?

Rom. 4. 25. *Fel tamadot a' mi igazulasunkért.*

Fel tamadot-é a' Christus valoságosképpen?

Matth. 28. 6. Fel támadot, mert azt mondgya az Angyal: *Nincsen itt mert fel támadot.*

Miképpen támadot fel?

Mind testestül és lelkestül, az mint ő maga mondgya:
Luc. 24. 39. *Lássátok megh az én kezeimet és labaimat, mert énvagyok.*

Miért tamadot fel a' Christus?

Rom. 6. 4. *Fel támasztatot a' Christus az Atyának dicsősségere.* és,
Rom. 4. 25. *Fel támadot a' mi igazulasunkért.*

AZ

AZ CHRISTUSNAK MENYBEN MENETELERŐL. R. SIGM.

Ki ment fel az egben?

Az Christus, *Mert senki nem ment fel menyben hanem* Ian. 3. 13.
a' ki le szállot menyből, tudni-illik az embernek fia.

A' Christus az égbe vagyonetést szerént?

Ott vagyon, amaz mondas szerént: *Kinek az égtűl bé* Apost. czel. 3. 21.
kell fogattatni mind az ideigh miglen meg epittetnek mindenek.

Hova ment a' Christus?

Ugyan azon a' ki fel-is ment sokkal fellyeb minden egeknél, Eph. 4. 10.
hogy mindeneket be töltene.

A' mennyekben ment hogy meg jelennyék most Istennek előtte mi érettünk. Sid. 9. 24.

Mi modon ment fel?

Emberi természeti szerént: *Szegények mindenkor vannak veletek, én penigh nem mindenkor vagyok.* Mert Istenssége felől azt mondgya: *Es imé én ti veletek vagyok minden* Ian. 12. 8. Matth. 28. 20
nap vilagh végéigh.

Hely valtoztatás képpen mente fel a' Christus?

Ugy, az Christusnak amaz mondása szerént: *Ismét el* Ian. 16. 28.
hagyom ez világot és el megyek az Atyahoz.

Velünk vagyone a' Christus?

Velünk vagyon Istenssége szerént, Lelkével, és kegyelmével, a' mint maga mondgya: *Imé én ti veletek va-* Matth 28. 20
gyok minden nap vilagh végeigh. De nincsen velünk emberi természeti szerént, az mint mondgya: *Szegények* Ian. 12. 8.
mindenkor vannak veletek, én penigh nem mindenkor vagyok.

Nem válik-é igy el az két természet egy mástul?

Semmiképpen nem, Mert, mivel hogy az Isteni természet véghetetlen, azért egésszen vagyon az emberi

terméſzeten kivûl, és egéſzſzen az emberi terméſzetben: *Mert ô benne lakozik az Iſtenſégnek minden tellyeſſége allattya ſzerént.*

Col. 2. 9.

A' Chriſtus miért ment fel az egben?

A' ki fel-is ment ſokkal fellyeb minden egeknel hogy mindeneket be tôltene. és, *Eſedezik mi erettünk.* És, *El megyek hogy megh kéſziczem nektek a' helyet.*

Ephes. 4. 10. Rom. 8. 34. Ian. 14. 2.

Micsoda kûlömbſégh vagyon a' mi menybe menetelünk közôt és a' Chriſtuſe közôt?

A' Chriſtus maga erejével ment fel, a' mint mondgya: *Mert ſenki nem ment fel menyben, hanem a' ki le ſzallot menybôl, tudni illik az embernek fia,* maga erejével tudni illik. Mi penigh a' Chriſtus erejével megyünk fel, az mint mondgya: *A' ki gyôzôdelmes leſzen, eggyût ûltetem velem azt az én királyi ſzekemben.*

Ian. 3. 13. Ian. jel. 3. 21.

Micsoda haſzna vagyon a' Chriſtus menybe menetelinek?

Eſedezik mi erettünk, és ajándekokkal be tôlti az Anya ſzentegyházat: *A' menyegben ment, hogy megh jelennyék most Iſtennek elôtte mi érettünk.* És, *A' ki fel-is ment ſokkal fellyeb minden egeknel hogy mindeneket be tôltene,* ajándekokkal tudni illik.

Rom. 8. 34. Sid. 9. 24. Eph. 4. 10.

R. GYÖRG. A' CHRISTVSNAK AZ ATYANAK JOBJARA VALO ÛLESERÔL.

Miért adatik ez az Apoſtoli Credohoz: ûl az Atya Iſtennek jobjan?

Hogy megh tudgyuk hogy csak egyedûl a' Fiunak adatot az, a' mint ſz. Pál mondgya: *Mellynek mondotta penigh az Angyalok közzûl valaha: ûlly az én job kezem felôl, miglen vetendem a' te ellenſégidet a' te talpad alá ſamolyul.*

Sid. 1. 13.

Az Iſtennek job keze mit teſzen?

Az Iſtennek hatalmát birodalmát, és erejét teſzi.

Bi-

Bizonyicz megh hogy hatalmat és birodalmat teſzen?

Monda az Ur az én Uramnak: ůlly az én jobb kezem felől Solt. 110. 1.
miglen vetem a' te ellenſęgidet a' te lábod alá.

Bizonyits megh hogy erőt teſzen?

A' te jobb kezed Uram megh rontotta az ellenſęget. Moſ. 2. kőny 15. 6.

Az Iſtennek vagyone jobb keze?

Nincsen tulajdonképpen; mert az Iſten végheteten Lélek, be tőlti mind az eget és a' földet.

Itt az Iſtennek jobb keze mit teſzen?

Nagy méltóságot, dicsőſſéget, és felſęget téſzen.

Micsoda ůlni az Iſtennek jobb kezefelől?

Semmi nem egyeb mint oly ſzemelynek lenni, az ki egyenlő hatalmu és dicsőſſęgű az Atyával, a' ki által az Atya mindeneket igazgat.

Miben all az Chriſtusnak az Iſtennek jobb kezefelől való ůlése?

Az ő Iſtenſęgenek az emberi termeſzetben való megjelenéſében, mellyet a' megh aláztatot állapatban el rejtőt vala.

Az emberi terméſzetnek fel magaſztaltatáſában.

A' kőzben jároi tiſztnek méltoſágában.

A' bőcsűletnek és tiſzteletnek meltoſágában.

Miképpen all az emberi terméſzetnek fel magaſztaltatáſában?

Mert ő benne lakozik az Iſtenſęgnek minden tellyeſſége al- Col. 2. 9.
latya ſzerént. És, Az ő tellyeſſęgéből vőttunk mindnyajjan ke- Ian. 1. 16.
gyelmet-is kegyelemert. Mert az Iſten annak nem mértékkel Ian. 3. 34.
adgya aző lelket.

Miképpen áll a' kőzben jároi tiſztnek meltoſágában?

Mert az Chriſtus igen tőkélletteſſen jár el az ő három tiſztiben, mikor azt mondgya: *Tellyes hatalom adatot né-* Matth. 28. 18
kem menyen és földőn.

Miképpen áll az tiszteletnek és bőcsületnek méltóságában?

Sid. 1. 6. Azt mondgya az Atya: *Es imádgyák ötet mind az Istennek Angyali.*

Ül-é a' Christus Isteni termeszeti szerént az Istennek jobkezefelől?

Ül, nem dicsőségének változásával, hanem ki nyilatkoztatásával, a' mint Christus mondgya: *Mostan annakokáért dicsőics megh engemet Atyam te magadnál azzal a' dicsőséggél, melly dicsőségem volt te nálad minek előtte ez világh lenne.*

Pan. 16. 5.

Az Istennek jobkezemindenüt vagyon, azért a' Christus-is mindenüt vagyon?

Mindenüt vagyon a' Christus, de nem emberi természeti szerént.

Emberi termeszeti szerént-is az Istennek jóbján ül?

Sid. 8. 1. Vgy, de az égben. Mert a' Christus nem mondatik csak ülni az Istennek jóbján, hanem mondatik az égben ülni az Istennek jóbján.

Mit használ minékünk a' mi fejünknek a' Christusnak diczősége?

Ajándékokat ád minékünk, és megh óltalmaz ellenségünk ellen: *Megh rontod amazokat vas veszszővel, és mint egy cserepet megh töröd őket.*

Solt. 2. 9.

Mivel vigasztal tégedet a' Christusnak itéletre való jövetele?

Luc. 21. 28. Ezzel, hogy akkor *el közelget a' ti váltságtok.* És: *Ki el*

Phil. 3. 21. *változtattya a' mi alázatos testünket, hogy hasonlátos légyen az ő dicsőült testéhez.*

AZ VTOLSO ITELETRŐL.

Lészene utólsó itélet?

Sid. 9. 27. *Lészen. Es miképpen hogy el végezet dologh az emberek közőt hogy egyszer megh hallyanak, az után lészen itélet.*

Ki léſzen az itélő Biro?

A' Chriſtus, *Mert az Atya nem itél ſenkit, hanem az tel-* Ian. 5. 22.
lyes itéletet az Fiunak adta.

Honnan jő el a' Chriſtus?

Az égből, *Mert mi ugymint mennyei polgarok vagyunk:* Phil. 3. 20.
honnat a' mi megh tarto Vrunk Jeſus Chriſtuſt-is várjuk.

Szinten az földigh jöé alá?

Nem, hanem az levegő égbe jő. 1. Theſ. 4. 17.

Mi képpen jő el?

Az ő dicsőſségével, és mind a' ſz. Angyalok ő véle. És, Matt. 25. 31.
Miképpen a' villámás ki jő nap keletről, és megh tecznik nap Matth. 24. 27
nyugotra-is, ugy léſzen az embernek fiának el jöveteli-is.

Kiket itél megh?

Eleveneket és holtakat: *Ki megh itéli az élőket és a' hol-* 2. Tim. 4. 1.
takat, amaz ő el jövetelekor, és az ő országában.

Kik által állatnak az Iſtennek itélő ſzéki eleiben?

Az Angyalok által, mert ők *ſzólgáló lelkek.* Zid. 1. 14.

Minemű ſententia léſzen?

Jertek el, Mennyetek el. Matth. 25. 34 41.

Mi formán léſzen az itélet?

Királyi ſzékben ül, az könyvek megh nyittatnak, és Matth. 25. 31
a' ſziveknek titkai ki nyilatkoztatnak, el válaſztya a' vá- 33.
laſztottakat a' hitetlenektől.

Miért léſzen az itélet?

Hogy *megh fizeſſen mindennek az ő cselekedeti ſzerént.* Rom. 2. 6.

Mikor léſzen az itélet?

Amaz napot penigh és orát ſenki nem tudgya, megh a' me- Matth. 24. 36
nyei Angyalok-is, hanem csak az én Atyám egyedül.

Miert akarta Iſten, hogy mi megh ne tudgyuk az itéletnek napjat?

Hogy vigyáznánk és imátkoznánk. Luc. 21. 36.

Miért halaſztya Iſten az itéletet?

Hogy az válaſztottaknak ſzáma be tellyeſedgyék.

Kell-é kívánni az utolsó ítéletet?

Phil. 1. 23. Azt mondgya szent Pál: *Kívánván el költözni és lenni*
Ian. jel. 22. 20 *Christussal.* És sz. Janos: *Jövel Uram Jesus.*

Láthato képpen jöé el az Christus?

Ian. jel. 1. 7. *És minden szem megh láttya ötet, mégh a' kik ötet által szegeszték-is.*

Micsoda az utolso itélet?

Olly törvényi dologh, mellyel Christus az utolso
Matth. 25. 33 napon minden embereknek sententiát mond, és el válaszstya az választottakat a' hitetlenektűl.

Miért akarja Isten hogy az itélet felől bizonyosok legyünk?

Rom. 2. 6. A' hiveknek vigasztalásokert. Mert *megh fizet mindenek az ö cselekedeti szerént.*
Matth. 25. 34 És megh hallyák akkor: *Jertek el én Atyámnak áldottai.*

R. SIGM.

AZ SZENT LELEKRŐL.

Hány féle az lélek?

Két féle. Teremtetet és Teremtetlen.

Kicsoda az teremtetlen Lélek?

Az Isten, meg penig ugy, hogy ez az szó, *Isten* állatya és személye szerént vétessék.

c *Az teremtetet lélek hány képpen vétetik?*

Öt képpen. 1. A' jó és gonosz angyalokért. 2. Az embernek lelkéjért. 3. Indulatért. 4. Szélért. 5. A' sz. Leleknek ajándékiért.

Bizonyicz megh hogy jo angyalokért vétessék?

Sid. 1. 14. Szólgáló lelkeknek mondatnak.

Bizonyicz megh hogy az gonosz angyalokért vétessek?

Matth. 12. 43 *Mikor penigh az tisztátalan lélek ki megyen az emberből.*

Bizonyicz megh hogy emberi lélekért vétessék?

Luc. 23. 46. *Atyám a' te kezeidben tészem le az én lelkemet.*

Bizonyicz megh hogy indulatért vétessék?

Matth. 5. 3. *Boldogok a' lelki szegények.*

Bizo-

Bizonyicz megh hogy szélért véteſſék?

A' szél a' hová akar funi, fu. Ian. 3. 8.

Bizonyicz megh hogy a' sz. Lélek ajándekiért véteßék?

Mert á teſt a' lélek ellen tôrekedik, a' lélek penigh a' teſt ellen. Galat. 5. 17.

Micsoda a' sz. Lélek?

Az Iſtenſégnek harmadik ſzemélye, ki az Atyától és Fiutul ôrôktûl fogva származik.

Miért hivatik léleknek?

Mert az Atyától és Fiutul lehelletik.

Bizonyicz megh hogy az Atyától származzék?

Azt mondgya a' Chriſtus: *Ki az Atyától származik.* Ian. 15. 26.

Bizonyicz megh hogy az Fiutul származzék?

Mert Fiunak Lelkének mondatik: *A' kiben nincsen a' Chriſtus Lelke, az nem ôvé.* Rom. 8. 9.

A' sz. Lélek egyenlôé az Atyával és Fiuval?

Egyenlô, mert ôrôkké való, veghetetlen, mindenhato, mindenttudo, megh változhatatlan.

Bizonyicz megh hogy ôrôkké való légyen?

Az Urnak beſzéde által lôttenek az egek, és az ô szájának Lelkével minden ô ſeregek. Solt. 33. 6.

A' Urnak Lelke táplállya vala az vizeket. Moſ. 1. kôny. 1. 2.

Bizonyicz megh hogy véghetetlen légyen?

Az Iſtennek Lelke lakozik ti bennetek. 1. Cor. 3. 16.

Bizonyicz megh hogy mindenhato légyen?

Az Urnak beſzéde által lôttenek az egek, és az ô szájának Lelkével minden ô ſeregek. Solt. 33. 6.

Bizonyicz megh hogy mindenttudo légyen?

Mert a' Lélek mindeneket viſgál megh az Iſtennek mélyſégit-is. 1. Cor. 2. 10.

Bizonyicz megh hogy megh változhatatlan?

Az ajándékokban penig kûlômbſégh vagyon de ugyan azon 1. Cor. 12. 4.

Lélek

2. Cor. 12. 11 *lélek* Es, *De mind ezeket cselekeszi ugyan azon egy Lélek, osztogatván azokat kiválképpẽ mindeneknek az mint akarja.*

Micsoda tiszti vagyon az sz. Léleknek?

Tanit, ujjonnan szûl, és vigasztal.

Bizonyicz megh hogy taniczon?

Ian. 16. 13. Azt mondgya a' Chriſtus: *Minden igazságra vezérel titeket.*

Bizonyicz megh hogy ujjonnan szûllyön?

Ian. 3. 5. *Ha valaki nem születendik viztûl és sz. Lélektûl, nem mehet bé az Iſten országába.*

Bizonyicz megh hogy vigasztallyon?

Ian. 14. 16. *Más vigasztalot bocsat néktek.*

Kitûl adatik a' sz. Lélek?

Az Atyatul és a' Fiutul.

Bizonyicz megh hogy az Atya adgya a' sz. Lelket?

Ian. 14. 16. *En pedigh kérem az Atyat és más vigasztalót bocsát néktek.*

Bizonyicz megh hogy a' Fiu adgya a' sz. Lelket?

Ian. 15. 26. *Kit én bocsátok néktek az Atyától.*

Kiknek adatik a' sz. Lélek?

Rom. 8. 15. Az Iſten fiainak; mert *ez által kiáltyuk: Abba, az az, szerelmes Atya.*

Luc. 11. 13. Azoknak a' kik kérik: *Menyivel inkáb a' ti menyei Atyatok ád sz. Lelket azoknak a' kik ô tûle kérendik.*

A' hitetleneknek nem adatik é a' sz. Lélek?

Ian. 14. 17. Nem, amaz mondás szerént: *Mellyet ez világh bé nem vehet.*

Miképpen adatik?

Láthato képpen és láthatatlan képpen. Láthato képpen, mikor kûlsõ jelekkel tészen bizonságot az ô ajándekirol mint az Apoſtoloknak Pünkõſd napján. Láthatatlan képpen adatik mindenkor világh kezdetitûl fogva mind világh végeigh, mert

Rom. 8 9. *a' kiben nincsen a' Chriſtus Lelke a' nem ôvé.*

Mi-

Miképpen marad megh nálunk a' sz. Lélek?

Kőnyőrgéssel, a' mint David mondgya; *A' te szent Lelkedet ne vedd el én tőlem.* Solt. 51. 13.

Miért szükséges a' szent Lélek?

Ezért, mert *Ha valaki nem születendik viztűl és szent Lélektűl, nem mehet bé az Isten országába.* Ian. 3. 5.

Honnan isméred megh hogy te benned vagyon a' szent Lélek?

Az Istenhez és felebaratomhoz való szeretetemből; *Mert az Istennek szerelme ki ontatot az mi szivünkbe a' szent Lélek által.* Rom. 5. 5.

Miképpen vétetik el az szent Lélek?

Hittel: *Kiben minek utánna hittetek, megh pecseteltettetek az igéretnek szent Lelkével.* Eph. 1. 13.

Mikor adatik a' szent Lélek?

Mikor az ő ajandékit adgya, az mellyeket osztogat mindennek a' mint akarja, és a' mikor akarja. 1. Cor. 12. 11.

A' kiknek Isten egyszer az ő szent Lélket adgya, el vészi-é ismet valakitűl?

Nem, mert azt mondgya az Christus: *Más vigasztalot bocsát néktek hogy veletek maradgyon mind örökké.* Ian. 14. 16.

Hány félék a' szent Léleknek ajándéki?

Kétfélék. Mert némellyek közönségesek a' hivekkel és hitetlenekkel, mint a' közönséges képpen való megvilágositas, a' szent Lélek ajándékinak megh kostolása, a' mint mondgya az Apostol: *Mert lehetetlen dologh hogy a' kik egyszer megh világosittattak, és meg kostolták a' menyei ajándékot, és részesi lőttek a' szent Léleknek. Es megh kostolták az Istennek jo beszédet, és a' jövendő világnak ereit. Ha el esnek hogy ismet megh uyittassanak a' megh térés által.* Sid. 6. 4. 5.

Némellyek penigh csak a' hivekre tartoznak, mint a'

megh igazitás, az ujjonnan való szűlés, a' hit, a' reménségh, és a' szeretet.

AZ ANYASZENTEGYHAZROL.

Micsoda az Anyaszenteg yház?

Az Anyaszentegyház azoknak serege az kik az tanitok által hivattattak az Isten igéjének halgatására.

Hanyféle az Anyaszenteg yház?

Győződelmes, vitézkedő, és ez az vitézkedő láthato, láthatatlan, közönséges, bizonyos helyben levő.

Micsoda az győződelmes Anyaszenteg yház?

Sid. 12. 22. 23. Oly gyülekezet, az mely az boldogh Angyalokkal eggyűt győződelmeskedik az égben.

Micsoda a' vitezkedő Anyaszenteg yház?

2. Cor. 5. 16. 17. Oly gyülekezet, a' mely itt ez világon az ördögh, a' test, és a' világh ellen vitézkedik.

Micsoda az láthato s-egyszer s-mind vitézkedő Anyaszenteg yház?

Azoknak gyülekezeti, a' kik a' törvenynek és Evangeliomnak igaz tudományat vallyák. A' honnet sz. Pál azt Rom. 2. 28. mondja: *Nem az Sido a' ki kivül annak mutattya magát, sem penig nē az a' környülmetélkedés a' mely kivül vagyon a' testē.*

Micsoda a' vitézkedő s-egyszer s-mind láthatatlan Anyaszenteg yház?

A' választottaknak és ujjonnan születteknek gyülekezeti. A' honnet azt mondgya sz. Pál: Rom. 2. 29. *Hanem a' ki belől titkon való Sido, az az igaz Sido, és az ember szivenek lelkében való környülmetéléſe, nem az külső környülmeteles az igaz környülmetélkedes.*

Micsoda a' közönséges s-egyszer s-mind láthatatlan Anyaszenteg yház?

Apoſt. czel. 20. 29. A' választottaknak gyülekezeti, a' kik voltak világh kezdetitől fogva és lesznek mind világh végéigh.

Mi-

Micsoda a' láthato s-egyszer s-mind bizonyos helyben levő Anyaszenteg yház?

Azoknak bizonyos helyben levő gyülekezeti a' kik az igaz tudomant vallyák: minemüek a' sz. Janos jelenésében való hét Ecclesiák. Ian. jel. 2. és 3

A' bizonyos helyben levő Anyaszenteg yhaz mondathatik-é láthatatlannak?

Mondathatik a' hitre nézve, és a' menyiben a' hivők az láthatatlan Anyaszentegyháznak tagjai. Rom. 2. 29.

Mit külömböz az láthato és láthatatlan Anyaszenteg yhaz?

Az láthatatlan Anyaszentegyház vágyon az láthatoban; mely dologrol az *Enekeknek énekében* vagyon emlekezet.

A' más életben láthato leszen-é az Anyaszenteg yház?

Látható leszen, mert ot csak az *első szülötteknek* gyülekezeti leszen, *kik bé irattanak menyben.* Sid. 12. 23.

Mit erteſz ezen mikor ezt mondod: Hiszem az közönséges Anyaszentegyházat?

Minden választtottaknak gyülekezetit értem, mert csak az az Anyaszentegyház szenteltetet megh. Eph. 5. v. 26. 27.

Miképpen hivattatnak bé az emberek az Anyaszenteg yhazban?

Az választtottak belsőképpen és külsőképpen hivattatnak, az kép mutatok penigh csak külsőképpen az Isten igeje által. Matth. 20. 16 és 22. v. 11. 12. 14. 2. Cor. 3. 3.

Az Anyaszentegyhaz mindenkor láthato és dicsőséges volt-é?

Nem, mint Illyes idejeben, mikor azt mondgya: *Csak én maradtam eg yedül.* Rom. 11. 3.

Az Illyes csak az Prophetakat erti?

Nem, mert az Isten nem csak az Prophetakrol szollot mikor igy felelt: *Hadtam magamnak hét ezer ferfiakat, kik nem hajtottak terdet az Baalnak.* ugyanot v. 4.

Hol volt az előtt a' mi Anyaſzenteg yházunk?

Ian. jel. 13. 6. A' Pápiſtaſágban, avagy a' puſztaſágban.

Miképpen volt az Papiſtaſágban?

El volt rejtezve mint a' buza a' polyva közöt.

Vallották-é azok az igaz hitet?

Vallották egymás közöt tudni illik, de nem mindenek előtt.

Volt-é eggyeſſégek az Papiſtakkal?

Volt a' külső társaſágra nézve, de nem volt belső a' vagy lelki eggyeſſégek.

Mind idvözülnek-é azok az kik az Anyaſzenteg yházban vagynak?

üdvözülnek azok a' kik a' láthatatlan és közönſeges Anyaſzentegyházban vagynak, de nem mind üdvözülnek azoka' kik a' láthato és bizonyos helyben lévő A-

Matth. 13. 25 nyaſzentegyházban vagynak. Erre megh tanit az buzárol és konkolyrol való példa beſzéd.

Mikor kezdet az Anyaſzenteg yház az igaſſágtul el állani?

El haſonlásának kezdetit megh nem mondhatni, mert nem mindjárt egyſzer s-mind állot el az igaſſágtul, hanem laſſan laſſan, miképpen az alma ſzokot megrothadni. Tudgyuk azert azt, hogy már az Apoſtolok

2. Theſſ. 2. 7. idejében *az alnokſágnak titka cselekedett.*

Micsoda az Anyaſzenteg yháznak fundamentoma?

1. Cor. 3. 11. Az Chriſtus: *Mert más fundamentomot ſenki nem vethet a' kivül a' mely egyſzer vettetet: Melly az Jeſus Chriſtus.* Az igaz tudomány-is mondathatik Anyaſzentegyház

Eph. 2. 20. fundamentomának: *Kik fel épittettek a' Prophetáknak és Apoſtoloknak fundamentomán.*

Szent Peter mondathatik-é fundamentomnak?

Mondathatik az menyiben azt az tudománt tanitotta, melly az Anyaſzentegyháznak fundamentoma.

Az

Az Angyalok tagjai-é az Anyaszentegyháznak?

Nem, mert az Isten *tulajdon vérével kereste* az Anyaszentegyházat. És, *Hogy azt megh szentelné, megh tisztitván viznek fördöjével az igének általa*; mely az Angyalokról nem mondathatik. Apost. csel. 20.28. Ephes. 5.26.

A' Christus közben járojok-é az Angyaloknak?

Nem, *Mert egy az Isten, egy az közbenjáro-is, Isten között és emberek között, az ember Christus Jesus.* 1. Tim. 2. 5.

Egy-é az Anyaszentegyház?

Egy a' közönséges Anyaszentégyhaz, mert *lészen egy akol és egy pásztor.* Ian. 10. 16.

Szente az Anyaszentegyház?

Az, *Hogy azt megh szentelné megh tisztitván viznek fördöjével az igének általa.* Ephes. 5. 26.

Micsoda formája *az Anyaszentegyháznak?*

A' Christussal való eggyesülés: a' mint a' szőlő törül és szőlő veszszőkről való példa beszéd tanit. Ian. 15. 1. &c.

Miképpen eggyesülünk a' Christussal?

Hit által, *A' ki eszi az én testemet, és issza az én véremet, én bennem lakozik és én-is abban.* Ián. 6. 56.

Az hivek miképpen eggyesülnek egymással?

A' szeretet által. 1. Cor. 12. 14.

Vagyon-é üdvösség az Anyaszentegyházon kivül?

Nincsen, mert azt mondgya a' Christus: *En vagyok a' szőlő tü, ti szőlő veszszők, az â ki én bennem marad, és a' kiben én maradok, sok gyümölcsöt teremt, mert én nálam nélkül semmit nem cselekedhettek.* Ian. 15. 5.

Az Anyaszentegyház miért mondatik közönségesnek?

Mert el terjedet ez egész földnek kerekségén, minden féle nemzetből áll, mindenkor volt és lészen. 1. Cor. 12. 13. 1. Cor. 10. 3. 4.

A' Papisták hány jelét mondgyák lenni az Anyaszentegyháznak?

Tizenötöt, mi penig kettőt, az Isten igéjének igazan Matth. 28. 19. 20.

zan való Prædikállását tudni-illik, és a' Sacramentomokkal való jól élést.

S. GYÖRG. AZ ANYASZENTEGYHAZNAK TUDOMANYAROL.

Micsoda az Anyaszentegyhaznak tudománya?

A' törvenynek és evangeliomnak vetek nelkül való
1. Jan. v. 10. tudománya, a' mint sz. Janos mondgya: *Ha valaki ti hozzátok megyen, és ez tudomant nem viszi közzetek; ne fogadgyátok azt hazatokba, és ingyen se köszönyetek neki.*

Hány részei vagynak az Anyaszentegyház tudományának?

a Matth. 22. 37. 38. 39. b Jan. 3. 16. Kettő, a' Törvény *(a)* és az Evangeliom. *(b)*

Mivel külömbőz az Anyaszentegyháznak tudománya az egyéb idegen tudomántul?

a 2. Pet. 1. 21. b Col. 2. 4. 8. Az Anyaszentegyház tudománya a' szent Lélektül vagyon *(a)*, egyeb idegen tudomany penigh emberi találmány. *(b)*

Az Anyaszentegyház tudománya mit külömbőz az emberi bölcseségtül?

Matth. 16. 17. Az emberi bölczeségh éppen természet szerént való, de az Anyaszentegyhaz tudománya menyei, mellyet
Jan. 1. 18. az Atyanak kebeléből hozott a' Fiu.

A' SZENTEKNEK EGGYESSEGERÖL.

Micsoda a' szenteknek eggyessége?

Eph. 4. 12. 15. 18. Minden hiveknek a' Christussal való eggyesüleſek, mely hit által vagyon, és egymás közöt való eggyesüléſek, mely a' szeretet által vagyon.

AZ BÛN BOCZANATROL.

Mit hiszesz a' bûn bocsánat felöl?

Ezt hiszem, hogy az Isten ingyen megh bocsáttya
1. Jan. 2. 2. az én bûneimet egyedûl a' Christus érdeméjért; mert ô *a' mi bûneinkert engesztelô.*

Micso-

Micsoda az bűn bocsánat?

Az érdemlet bűntetésnek el engedése, és a' Christus igasságának nékünk való tulajdonitása. Rom. 4. 6. &c.

Kitűl vagyon az bűn bocsánat?

Az Istentűl mert azt mondgya: *En vagyok ki el tőrlőm a' te alnokságidat én magamért.* Esa. 43. 25.

Miokért bocsattya megh Isten minekünk a' mi bűneinket?

Ingyen egyedűl a' Christus érdeméjért; mert *ő a' mi bűneinkert engesztelő.* 1. Ian. 2. 2.

A' bűn bocsanat hozzá illike az Isten igasságahoz?

Hozzá illik; mert a' Christus *adta önnön magat mi erettünk ajándekul és aldozatul Istennek.* Eph. 5. 2.

A' bűn bocsanat kegyelemből vagyone?

Kegyelemből vagyon mi reánk nézve de a' Christusra nézve nem, mert ő az ő lelket le tötte mi erettünk. Matth. 20. 28

Kiknek adatik a' bűn bocsánat?

Azoknak a' kik hisznek, a' mint az iras mondgya: *Erről mind a' Prophetak-is bizonságot tesznek, hogy bűnnek bocsánattyat veszi az ő neve által minden a' ki hiszen ő benne.* Apost. czel. 10. 43.

Miképpen adatik az bűn bocsánat?

Hit által, a' mint megh teczik a' felső bizonságbol. ugyanott.

Mikor adatik a' bűn bocsánat?

Mikor hiszünk, a' mint sz. Pál mondgya: *Megh igazulván azert az hitnek általa, bekességünk vagyon Istennel.* Rom. 5. 1.

Micsoda vigasztalásod vagyon az bűn bocsánatbol?

Ez, hogy *bekességünk vagyon Istennel.* ugyanott.

AZ ELEVE VALO EL RENDELESRŐL. R. SIGM.

Vagyone eleve valo el rendeles?

Vagyon a' mint az Apostol mondgya: *Ki választot minket, kiket fiaiva fogadna a' Jesus Christus által ő magaban, az ő akarattyanak jo kedve szerént.* Eph. 1. 5.

Micso-

Micsoda az elől való el rendelés?

Matth. 11. 25 26. Az Istennek örökké való és meg változhatatlan tanácsa, a' mellyel minden értelmes teremtett állatokat bizonyos végre el rendel.

Hány részei vagynak az elől való el rendelésnek?

1. Thess. 5. 9. Kettő, az el választás és a' megh vetés.

Vagyon-é el választatás?

Eph. 1. 4. Vagyon, mert azt mondgya az Apostol: *Miképpen választott minket ő benne, minek előtte ez világnak fundamentomi fel vettetnének.*

Micsoda az embereknek el választása?

Rom. 9. 21. 23. Az Istennek örökké való és megh változhatatlan decretoma, mellyel csak egyedül az ő kegyelméből némely embereket az veszedelemnek sárából ki választott.

Micsoda az embereknek megh vettetése?

Rom. 9. 21. 22. Az Istennek örökké való és megh változhatatlan decretoma, mellyel némely embereket a' veszedelem sárjában hagyot.

Micsoda szerzö oka az elől való el rendelésnek?

Egyedül csak az Istennek jo teczése, a' mint szent Eph. 1. 5. Pál mondgya: *Ki választott minket kiket fiaivá fogadna a' Jesus Christus által ő magában, az ő akarattyának jo kedve szerént.*

Micsoda szerzö oka az megh vettetésnek?

Rom. 9. 18. Ugyan ezen Istennek jo teczése: *A' kin akar könyörülni könyörül, a' kit akar megh keményiteni mi keményit.*

A' bünert veti-é megh Isten az embereket?

Rom. 9. 11. 13. Nem, mert igy minden embert megh vetet volna, mert mindnyájan bünösök voltunk. És az Isten-is azt mondgya: *Mert mikor megh az gyermekek nem születtek volna, és semmi jot vagy gonoszt nem cselekedtek volna, Jacobot szerettem az Esavot gyülöltem.*

Kár-

Kárhoztattya é Iſten az embert a' bűnért?

Kárhoztattya, de más az kárhoztatás, s-más a' meg vetés.

Micsoda vége az választásnak?

Az Iſtennek dicsőſſége, és a' mi üdvőſſégünk. Rom. 9. 23.

Micsoda haſznai vagynak az elől el rendelésnek?

A' mi üdvőſſégünk, hit, reménſégh, és ſzeretet. Ephes. 1. 4. 2. Tim. 2. 13. 14.

Az elől való el rendelés megh változhatatlan-é?

Megh változhatatlan, mert azt mondgya az Iſten: *Az én tanáczom megh áll.* És, *Az Iſtennek erős fundamentoma megh áll, melynek peczéti ez: Tudgya az Iſten kik legyenek ővei.* Eſai 46. 10. 2. Tim. 2. 19.

Megh tudhattyuké mi az eleve való el rendeleſt?

Meg mert a' *ſzent Lélek téſzen bizonſágot a' mi lelkünkel eggyût, hogy mi Iſtennek fiai vagyunk.* És ezt mondgyuk: *Hiſzem az ôrők életet.* Rom. 8. 16. 2. Tim. 4. 8.

A' válaſztottak tagjai-é mindenkor az Anyaſzentegyhaznak?

Nem, hanem mikor a' ſzent Lélektűl megh ujjittatnak mert *a' kiben nincsen a' Chriſtus lelke a' nem övé.* Rom. 8. 9.

A' válaſztottak el álhatnake az Anyaſzentégyhaztul?

Nem, mert azt mondgya a' Chriſtus: *Soha ſenki ki nem ragadgya azokat az én kezemből.* Ian. 10. 28.

Micsoda haſzna vagyon az eleve való el rendeléſnek?

Ez, hogy csak egyedűl az Iſtennek tulajdoniczuk az dicsőſſéget, az Apoſtol mondaſa ſzerént: *Micsodád vagyon penigh a' mit nem vőttél volna? hogy ha vőtted, mit kevélykedel mint ha nem vőtted volna.* 1. Cor. 4. 7.

AZ TESTNEK FEL TAMADASAROL. R GYŐRC

Mivel vigaſztal téged a' teſtnek fel támadáſa?

Ezzel, hogy az én teſtem iſmét eggyesűl az én lelkemmel, és haſonlová tétetik a' Chriſtus teſtéhez. Phil. 3. 21.

Halhatatlan-é a' lélek?

Préd.12.9. Az, mert *Az lelek megh térjen az Istenhez a' ki adta volt azt.*

Holott él az lélekha az testűl el válik?

A' hiveknek lelkek az Abraham kebelében, a' hitetlenéké penigh a' gehennában, a' mint a' Lázárnak és Gazdagnak példája tanittya.

Luc.16.v.22. 23.

Micsoda a' fel támadás?

1.Cor.12.42 43. Ugyan azon testnek fel épűlése, és az ő elébbeni lelkével való eggyesűlése.

Honnan tudod hogy fel támadás lészen?

Isa. 6.44. Azt mondgya a' Christus: *En penigh fel támasztom azt amaz utolso napon.*

Hány féle a' fel támadás?

Négy féle: Első és második, közönséges és részszerént való.

Micsoda az első és második fel támadás?

a Eph.2.5.6. b Matth.22. 23.&c. Az első a' bűnből való fel támadás, *(a)* a' második az halálbol való fel támadás. *(b)*

Micsoda a' közönséges és részszerént való fel támadás?

a1.Cor.15. b Ian.11.35. Matth.27.52 53. Az közönséges fel támadás lészen az világh végén, *(a)* a' részszerént való penigh volt a' Lázár fel támadása és egyebek-é. *(b)*

Micsoda testek támadnak fel?

Ugyan azok a' kik megh halnak, a' mint Jób mondgya: *En-is jol tudom, hogy az en megh váltom él, és hogy az utolso ember a' földből fel támad. Továbbá minek utánna a' férgek az én testemet megh rágják, és minek utánna fel ébredek, ebben az testben megh látom az Istent.*

Iob.19.v.25.

Minemű testek támadnak fel?

1.Cor.15.44 Matth.22.30 Lelkiek, azaz, romolhatatlanak, dicsőségesek, gyorsak; mert hasolatosok leszünk a' boldog Angyalokhoz.

Micso-

Micsoda a' lelkes test?

Az, a' mellyel a' lélek bir ez világon, ugy hogy az lélek adgyon a' testnek életet, mely étel és ital nélkül szükölködik.

Miképpen lészen az fel támadás?

Az Ur önszolásának kiáltásával, és Archangyalnak szavával, és Istennek trombitájával le száll az égből: és a' kik megh holtak volt a' Christusban, fel támadnak elöször. Azután mi elök kik meg maradtunk volt, el ragadtatunk azokkal eg yetemben a' ködökbe, az Urnak éleiben az egekbe: és ekképpen mindenkoron az Urral lészünk. 1. Thes. 4. 16. 17.

Mikor lészen a' fel támadás?

Az világh végén, a' mint Christus mondgya: *En penig fel támasztom azt, amaz utolso napon.* Ian. 6. 44.

Az Atya nem támasztyaé fel az holtakat?

Az Atya a' Fiu által támaztya fel az holtakat, a' Fiu az ö Lelke által, a' szent Lélek penigh minden ezköz nélkül. Ezech. 37. 1. &c. Ian. 6. 39.

Micsoda a' fel támadásnak vége?

A' választottaknak üdvösségek, és a' megh vettetteknek örök halálok; mert a' választottak az életre támadnak fel, a' megh vettettek penigh a' kárhozatra. Ian. 5. 29.

AZ ÖRÖK ÉLETRÖL.

Micsoda az örök élet?

Az Isten képének tökélletesen való helyre állatása, és örökké való öröm. 1. Cor. 15. 49. Solt. 16. 11.

Kitöl adatik az örök élet?

Az Istentül; *Az Istennek penig ajandéka az örök élet.* Rom. 6. 23.

Kiknek adatik az örök élet?

A' Christus juhainak, a' mint maga mondgya: *Es én örök életet adok nékiek; és soha el nem vesznek.* Ian. 10. 28.

Miert adatik az örök élet?

Rom. 6. 23. Ingyen adatik, mert *az Istennek ajandéka az örök élet.*

Miképpen adatik az örök élet?

Ian. 6. 47. Hit által, *A' ki én bennem hiszen örök élete vagyon.*

Bizonyosok lehetünk é az örök élet felöl?

Ian. 10. 28. Ian. 6. 47. Bizonyosok lehetünk; mert a' Christus azt mondgya: *En örök életet adok nékiek.* És, *Az ki én bennem hiszen örök élete vagyon.*

Mikor adatik az örök élet?

2. Cor. 5. 2. 3 Kezdet szerént ez életben, *(a)* tökélletesen penigh

1. Cor. 2. 9. a' más életben adatik. *(b)*

Miért mondod ezt: Hiszem az örök életet?

Az az: Hiszem hogy örök élet légyen, és hogy énnékem-is megh adassék, a' mint szent Pál mondgya:

2. Tim. 4 8. *Végezetre el tétetett énnékem az igasságnak koronája, mellyet megh ád énnékem az Ur.*

Micsoda haszned vagyon teneked ebben az örök élet felöl való czikkelyben?

Ian. jel. 2. 17. Ez, hogy jol tudom én azt, hogy én örökösse vagyok az örök életnek.

R. SIGM.

AZ MEGH IGAZITASROL.

Micsoda a' megh igazitás?

Az Istennek oly kegyelmes sententiája, mellyel az embert igaznak mondgya a' Christus igasságáért, a' mint

Rom. 4. 6. mondgya az Apostol: *Mint a' David-is boldognak mondgya az ollyan embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet*

Rom. 4. 7. *nélkül.* És, *Boldogok ugymond a' kiknek megh bocsattattak az ö hamisságok, és az kiknek el födöztettek az ö bünök.*

Hány féle a' megh igazitás?

Rom. 10 3. Phil. 3. 9. Két féle: Törvenyből való, és Evangeliombol való.

Micsoda a' törvenyből való megh igazitás?

Luc. 10. 28. A' bünnek kárhosztato ercjétül való megh oldozás,

mely

mely az embernek tulajdon maga igasságáért szokot lenni; a' mint Christus mondgya: *Azt mivéld és élsz.* Luc. 10. 28.

Micsoda az Evangeliombol való megh igazitás?

A' bűnnek kárhasztato erejétűl való megh oldozás, mely a' Christus igasságáért vagyon, a' mint szent Pál mondgya: *Megh igazulván penigh ingyen, Isten kegyelméből az Jesus Christusban lött valtságnak általa.* Rom. 3. 24.

Az megh igazitás micsoda szo?

Törvényhez való szo, mert miképpen hogy az földi törvényben a' biro igaznak mond valakit, igy az Isten az menyei törvényben igaznak mondgya lenni az embert egyedűl az Christus érdeméjért.

Mit külömbőz a' megh igazitas és a' megh szenteles?

Az megh igazitás tökélletessen vagyon, nem-is nevekedik, az Apostol mondása szerént: *Megh igazulván azert a' hitnek általa békességünk vagyon Istennel.* Az megh szenteles penigh rész szerént való, és nevekedik az Apostol mondása szerént: *Annakfelette ha az mi külső emberünk megh romol-is, az belső mind az által minden nap épül.* Rom. 5. 1. 2. Cor. 4. 16.

Mikor Isten az embert megh igazittya, igazza teszié valosagos képpen?

Ugy a' Christus igasságáért, de nem a' benne való igasságért; a' mint sz: Pál mondgya: *Mint az David-is boldognak mondgya az ollyan embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkül.* Es, *Boldogok ugymond a' kiknek megh bocsattattak az ő hamisságok, és az kiknek el fődöztettek az ő bűnök.* Rom. 4. 6. Rom. 4. 7.

Az-é az megh igazitás hogy az Isten igasságot önt az emberbe?

Nem, hanem az embert igaznak mondani az Christus igasságáért. Noha penig mi belénk uj indulatok-is

ôntetnek, mind az által azok minket megh nem igazithatnak, mert nem tökelletes képpen valók, amaz A-
1. Cor. 13. 9. poſtol mondáſa ſzerént: *Mert réſz ſzerént vagyon bennünk az iſméret, réſz ſzerént a' prophetálas.*

Micsoda az igaſſag?

Az Iſtennel és az Iſten törvényével való egyenlő-
1. Ian. 2. 29. ſęgh, a' mint ſzent János mondgya: *Tudgyátok hogy valaki igaſságot cselekeſzik ô tőle ſzűletet az.*

Hány féle az igaſságh?

Rom. 10. 5, 6. Két féle. Törvényi, és Evangeliomi.

Micsoda a' Törvényi igaſságh?

Az törvénynek attol való bé töltéſe a' ki igaz akar
Luc. 10. 28. lenni a' mint Chriſtus mondgya: *Azt miveld és élſz.*

Micsoda az Evangeliomi igáſságh?

Matt. 5. 17. A' törvénynek a' Chriſtus által való be töltéſe, mely
Rom. 3 v. 23. 24. minékünk tulajdonittatik.

Micsoda a' mi igaſságunk?

1. Cor. 1. 30. A' Chriſtus az ô jó tételényivel eggyűt; mert ô *lőtt mi nékünk Iſtentűl bőlczeſęgh, igazſágh, ſzentſęg, és váltſág.*

Mit külömböz egymáſtul az igaſságh és az megh igazitás?

Az igazſágh oly dologh, a' mellyel igazak vagyunk: A' megh igazitás penigh a' bűnnek erejétűl való megh oldozás, mely a' Chriſtus igazſágáért vagyon.

Más igaſságával igazittatunk-é mi megh avagy a' magunkéval?

Más-é arra nézve hogy máſban vagyon, a' Chriſtusban, de miénk mert minékünk tulajdonittátik, a' mint
Phil. 3. 9. ſz. Pál mondgya: *Es találtaſſam ô benne, mivel hogy ninczen nékem igazſágom mely a' törvenyből volna, hanem melly a' Chriſtusban való hit által vagyon, az az, Iſtentűl való igaſſágom hit által.*

Mi-

Miképpen vagy igaz az Isten előt?

Hit által; *Megh igazalván azért a' hitnek általa, békesé-* Rom. 5. 1.
günk vagyon Istennel.

Miért mondatunk egyedûl hit által igazaknak lenni?

Mert csak egyedûl a' hit oly ezkõz, a' mellyel a' Chri- Gal. 2. 21.
stus érdemét megh fogjuk.

Miert tulajdonitya mi nékünk az Isten a' Christus igaſ-
ságát?

Ingyen, a' mint ſz. Pál mondgya: *Megh igazulnak pe-* Rom. 3. 24.
nigh ingyen Isten kegyelmebôl.

Miképpen kapczollya mi hozzánk az Isten az
Christus igaſságát?

Azt minékünk tulajdonitván, a' mint az Apoſtol
mondgya: *Mint a' David-is boldognak mondgya az ollyan* Rom. 4. 6.
embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkûl.

Mi miképpen kapczollyuk magunkhoz?

Hit által, a' mint ſz. Pál mondgya: *Es találtaſſam ô ben-* Phil. 3. 9.
ne, mivel hogy nincsen nekem igaſságom, melly a' tôrvenyból
volna, hanem melly a' Christusban való hit által vagyon, az
az, Istentûl való igaſságom hit által.

Két féle é tehat a' Christus igaſságának mi hozzánk való
kapczoláſa?

Két féle, az Istené tudni illik, és miénk. Az Istené,
mert azt mondgya az Apoſtol: *Mint a' David-is boldog-* Rom. 4. 6.
nak mondgya az ollyan embert kit Isten igaznak tulajdonit.
A' miénk: mert azt mondja az Apoſtol: *Es a' melly eletet* Galat. 2. 20.
most élek az testben, az Isten Fiában való hit által élem, ki ſze-
retett engemet és adta ô magát mi érôttünk.

A' Christus igaſsága és elég tétele miképpen lehet miénk?

Minekünk tulajdonitva, a' mint az Apoſtol mond-
gya: *De annak a' ki nem munkálodik, hanem hiſzen abban a'* Rom. 4. 5.
ki megh igazittya a' hitetlen embert, tulajdonittatik az hit
igaſságh gyanánt.

Miért

Miért szükségh minékünk a' Christus igaßága?

Mert a' mi tőrvényből való igaßágunk csak kár, sőt ganéy, de a' Christus igaßága jeles dolog, és nyereségh,
Phil.3.7.8.9. az mint nyilván tanittya az Apoßtol.

Az ingyen való bűn bocsánat, az embereket az véikeknek cselekedetire batorittya?

Matth.7 18. Nem; mert *nem teremthet az jo fa hitván gyümölcsöket.*
Tit. 2.14. És, *Tißztitana magának kivalképpen való népet, jo cselekedetre igyekőzőt.*

A' jo cselekedetek miért nem lehetnek minékünk igaßágunk?

Eßai 64.6. Mert minden mi igaßágunk ollyan, *mint az meg fertőztetet ruha.*

Az jo cselekedetekért Iſten jutalmat igér?

Rom. 6.23. Ugy, de kegyelemből való jutalmat, mert *az Iſtennek ajándéka az őrők élet.*

Miért igéri az őrők életet, ugy mint, jutalmat?

2. Tim. 2. 5. 1. Mert az őrők élet annak adatik a' ki harczol. 2. Mert
2. Tim. 4. 7. ßzinten oly bizonyoßan meg adatik mint ha jutalom
Matth. 20.9. volna. 3. Mert az munkának végbe vitelekor adatik.

AZ SACRAMENTOMOKROL.

Miczodák a' Sacramentomok?

Moſ. 1. kőny. 17. 10. 11. Az Iſtentől ez végre ßzereztetet ßzent és látható je-
Rom. 4.11 gyek, hogy lennének az frigykőtéßnek jegyei.
Luc. 21. 20.

Hány dolgot erthetni a' Sacramentomon?

Négyet, Az kűlső czeremoniat, a' jegyet, a' jegyeztetet dolgot, a' jegyet és jegyeßztetet dolgot egyßzer s-mind.

Mi vége vagyon a' Sacramentomoknak?

Rom. 4.11. Hogy az frigy kőtéßnek jegyei legyenek, és hogy a' hitet megh peczetellyék.

Mit

Mit kűlömbőznek egymáſtul a' Sacramentomok és az áldozatok?

A' Sacramentomokat minékűnk adgya az Iſten, *(a)* az áldozatokat penigh mi tűlűnk véſzi. *(b)*

a Moſ. 1. kön. 17. v. 10. 11.
b Solt. 4. 6

Mit kűlömbőz a' Sacramentom és az ige?

A' Saramentomok csak hozzá adatnak az igéhez, mint ſzinten az pecsét a' levelhez.

Rom. 4. 11.

Mit kűlömbőznek az uj teſtamentombéli Sacramentomok az ő teſtamentombéliektűl?

Az ő teſtamentombéli Sacramentomok jegyzették az el jővendő Chriſtuſt; az mi Sacramentomunk penigh az el jött Chriſtuſt.

1. Cor. 5. 7.

Hány dolgot kell megh gondolnunk a' Sacramentomban?

Kettőt; az jegyeket tudni-illik, és az jegyzetetet dolgokat.

Matth. 3. 11.

Micsodak azok az jegyek és az jegyeztetet dolgok?

Az jegyek az éltető állatok, és az éltető állatoknak el vétele, az jegyeztetet dologh penigh az Chriſtus, az ő jó tétemenyivel eggyűt.

Matth. 26. 16
Moſ. 5. kön. 30. 6.

Minemű eggyeſségek vagyon egymáſſal az jegynek, és az jegyeztetet dolognak?

Nem teſti eggyeſſęgek vagyon, hanē titkos. Mert áll az jegynek, és az jegyeztetet dolognak haſonlatoſſágaban, *(a)* az Iſtennek igéretiben, *(b)* és annak hitiben a' ki azzal él. *(c)*

a 1. Cor. 5. 7.
b Matth. 26. v. 26. 28.
c 1. Cor. 11. v. 24. 25.

Miképpen kell a' Sacramentomokkal élni?

Az Iſtentűl adatot rend tartás ſzerént kel ki ſzolgáltatni, *(a)* és hittel kel venni. *(b)*

a 1. Cor. 11. 34
b 1. Cor. 10. 5

Az hitetlenek mit veſznek a' Sacramentomban?

Csak az jegyet véſzik, az mint ſz. Pál mondgya: *Valaki ejendi ez kenyeret, és ïánga az Urnak pohárát méltatlan.*

1. Cor. 11. 27.

Az Sacramentomok és az ige az Christus áldozattyákoz igazgattyák-é az mi hitünket?

Oda mert az mi üdvösségünk az Christus áldozattjában lőtt megh tőkélletesen.

Micsoda az Sacramentom szerént való szollásnak módgya?

Az, mikor az jegynek olly dologh tulajdonittatik: mely kiváltképpen az jegyeztetet dologra tartozik, mint, *Az lészen az én köztem és ti köztetek való szövetségnek jele.* Ismét: *Az Urnak Pesája az, mert által megyek az Egyptom földen az éjjel.* Ismét, *Keresztelkedgyél meg, és mosd el az te bűneidet.*

Mos. 1. köny. 17. 11.
Mos. 2. köny. 12. 11.
Apost. czel. 22. 16.

Hány Sacramentom vagyon az uj testamentomban?

Kettő: Az Keresztségh és az Ur Vacsorája; mellyek megh felelnek az ő testamentombéli két Sacramentomnak, az Környülmetélkedésnek tudni-illik, és a Keresztségnek.

R. GYÖRG. AZ KERESZTSEGRŐL.

Micsoda az Keresztségh?

Matth 28. 19
Apost. czel. 2. 38.

Uj Testamentombéli Sacramentom, az mellyel vizzel való mosodás által, Atyának, Fiunak, és szent Lélecknek nevében, a' bűn bocsánat megh pecsételtetik.

Micsoda vége az Keresztségnek?

Apost. csel. 2. v. 38. 39.

Az Anyaszentegyházban való bé fogadtatás, és az bűn bocsánatnak megh pecsételése.

Micsoda az Christus vérével és Lelkével való mosodás?

Luc. 3. v. 3. 4.

Az bűn bocsánatnak az Christus véréjért való el vétele.

Miért nem kell gyakran keresztelkedni?

Apost. csel. 16. 36.

Mert az Keresztségh az Anyaszentegyházban való bé menetel, oda penigh elégh egyszer bé menni.

Az

Az Janos Keresztsege, és az miénk miképpen külömböznek egymástul?

Mind egy állattyok szerént; az külömbsęgh ebben vagyon, hogy Janos az halálra menendő Christus nevében keresztelt, mi penig az meg holt és az fel támadot Christus nevében. Apost. czel. 19.4.

Micsoda keresztelkedni az Christus halálában?

Az Christus halálának erejével megh ölni az testnek kivanságit. Rom. 6. 3.

Hány féle az Keresztségben való mosodás?

Két féle; külső, viznek általa, és belső, az Christus vérének és Lelkének általa. Matth. 3. 11.

Micsoda az Christus vérével való mosodás?

Az Jesus Christus véréjért való bűn bocsánat. Sid. 12. 24. 1. Pet. 1. 2.

Micsoda az Léleknek mosogatása?

Az szent Lélek által való ujjonnan születtetés. Ian. 3. 5. 1. Cor. 12. 13.

Hol igerté mi nékünk az Christus hogy minket az ő vérével és Lelkével mosogat?

Az Keresztségnek szerzésében: *Azért el menvén tanicsatok minden népeket, meg keresztelvén őket Atyának, Fiunak és szent Léleknek nevében. Az ki hijénd és megh keresztelkedéndik üdvözül.* Innet mondgya az Apostol: *Keresztelkedgyél meg és mosd el az te bűneidet.* Matth. 28. 19 Marc. 16. 16. Apost. czel. 22. 16.

Miképpen kell az Keresztséget igazán ki szolgáltatni?

Az Istentül adatot rend tartás szerént. Apost. czel. 2. 38. 39.

Az külső keresztségh az bűnből való mosogattatásé?

Nem, mert *Az Jesus Christusnak, az ő Fiának vére tisztit megh minket minden bűnünkből.* És, *Mely bárkához hasonlo keresztségnek példája mostan minket-is megh tart, nem az à keresztsęgh mellyel az testnek szennyei el mosattatnak, hanem az melly által lészen, hogy az jo lelki ismeret Istentül kerdgyen.* 1. Ian. 1. 7. 1. Pet. 3. 21.

Miért neveztetik hát az Kereſztségh az ujjonnan való ſzületésnek moſodáſanak?

Azért, hogy az mi képpen az viz az teſtnek ſzennyét
Tit. 3. 5. el moſſa, azon képpen az Jeſus Chriſtusnak vére meg tiſztit minket à mi bűneinktűl.

Az kisdedeket megh kelle kereſztelni?

Meg kell, az mint az kővetkezendő bizonſágokbol,
Matth. 28. 19 megh teczik: *Taniczatok minden népeket megh kereſztel-*
Matth. 19. 14 *vén őket Atyának, Fiunak, és ſz. Léleknek nevében. Hadgyatok békét à gyermekeknek és ne tilcsátok meg őket hogy hozzā ne jőjjenek, mert illyeneké az menyeknek orſzága.* Egeſz haz
1. Cor. 1. 15. népet kereſzteltenek megh az Apoſtolok, az hol hihető hogy kisdedek-is voltanak.

Moſ. 1. kön. 17. 12. Az o Teſtamentomban kőrnyűlmetélkettenek az kisdedek.

v. 7. Az kisdedekre-is tartozik az Iſtennek frigy kőtéſe, azért az frigy kőtéſnek jegyetűl, mely az kereſztſęg, el nem kell őket tiltani.

Kiket kéll megh kereſztelni?

Matth. 28. 19 Minden népeket: *Elmenvén taniczatok minden népeket, megh kereſztelvén őket Atyának, Fiunak &c.*

Micsoda helyében állatot az Kereſztségh?

Col. 2. 11. 12. Az kőrnyűlmetélkedés helyében.

Eggyeze az Kereſztségh az kőrnyűlmetélkedéſsel?

Eggyez, mert mind az kettőben megh pecseteltetik
a Col. 2. 11. 12 az Chriſtusért való kegyelemnek igereti, *(a)* de kűlőm-
b Moſ. 1. kön. 17. v. 10. 11. bőz tűle, mert csak az firfiak metélkedtenek kőrnyűl,
c Rom. 4. 11. *(b)* meg penig az el jővendő Chriſtuſban. *(c)*

AZ KőRNYűLMETELKEDESRőL.

Mi volt az Kőrnyűlmetélkedes?

Moſ. 1. köny. 17. 11. Az Kőrnyűlmetéletlenſęgnek el meczéſe, hogy az jegye lenne az frigy kőtéſnek.

Miért

Miért szereztetet volt az környülmétélkedés?

Hogy jegye lenne az frigy kötésnek, *(a)* mellyel az Sidok megh külömböztetnének egyéb nemzetektül, *(b)* és az mellyel az romlot természet szemek elciben adattatnék, *(c)* és végezetre az mellyel megh peczételtetnék az szünek környülmetéléſe, mely vagyon az Christus Lelkének általa. *(d)*

a Mos. 1. kön. 17. 11.
b v. 14.
c Mos. 5. kön. 30. 6.
d Rom. 2. 28. 29.

Miért tétetett le az környülmetélkedés?

Mert el jöt immar az Christus, az kit jelentet. Col. 2. 11. 12.

Az Christus miért metélkedett környül?

Hogy megh erősſitené az atyáknak tött igéreteket, és hogy megh bizonyitaná hogy ő Juda nemzetségéből való volna. Rom. 15. 8.

Miért kereſztelkedet megh az Christus?

1. Hogy megh bizonyitaná, hogy ő az meg kereſztelkedet népnek tagja volna. 2. Azt kivánta mind az Christus tiſzti s-mind az Janoſé, az mint mondgya: *Igy illik mi nékünk az mi tiſztünknek minden igaſságát be tölteniünk.* 3. Hogy az Janos kereſztséget megh erősſitené. Luc. 2. 21. Matth. 3. 15. v. 11.

AZ UR VACZORAJAROL. R. SIGM.

Micsoda az Ur vaczorája?

Uj Teſtamentombéli Sacramentom, mellyet a' Chriſtus az ő halálának emlekezetire, és hitünknek erősſitéſére ſzerzet, az mint ſz. Pál mondgya: *Valamenyiſzer ejénditek ez kenyeret és ijangyátok ez pohárt, az Urnak halálát hirdeſsétek az migh el jövend.* 1. Cor. 11. 26.

Miért mondatik Vacsorának?

Mert az Chriſtus vacsorának idején ſzerzette. v. 23.

Miért mondatik Ur Vacsorájának?

Mert az Ur ſzerzette az mint az Apoſtol mondgya: *Mert én az Urtul vöttem, mellyet néktek elötökbe-is adtam.* ugyanott.

Minemű étel vagyon az Ur Vacsorájában?

Matth.26.26 Marc.14.22. Luc.22.19. Lelki és testi.

Micsoda az lelki étel?

Az Christus az ő jo tétemenyivel eggyűt, az mint Ian.6.63. maga mondgya: *Az beszéd mellyet én szollok tinéktek lélek és élet.* Erti penig azt az beszédet az mellyet ez előt v.55. mondot vala: *Az én testem bizony étel.*

Az Christus miért mondatik lelki ételnek?

Mert lelki szájjal eszszük, hittel tudni-illik.

Micsoda az testi étel?

1.Cor.10.16 Az kenyér, az mint az Apostol mondgya: *Az kenyér az mellyet megh szegünk, avagy nem Christus testével való közösülésünk-é?*

Kicsoda az Ur Vacsorájának szerzője oka?

1.Cor.11.23 Fő szerző oka az Christus, az mint az Apostol mondgya: *En az Urtul vöttem mellyet néktek elotőkbe-is adtam.*

Miből áll az Ur Vacsorája?

Matth.26.26 35. 50. &c. Külsőképpen kenyérből és borbol; belsőképpen az Christusbol minden ő jo tétemenyivel eggyűt.

Micsoda az Ur Vacsorájának formája?

1.Cor.10.16. Az külső *formája* vagyon az külső cselekedetben, Matth.26.26 ugymint az megh áldásban, az kenyérnek megh szegé- Ian. 6. v.29. sében, az osztogatásban, és az el vételben; az belső *for-* 35.50.&c. *mája* penigh az jegy közöt, és az jegyeztetet dologh közöt való eggyességh, az az, az megh aldot kenyér közöt és a' Christus teste közöt való eggyességh, és az megh áldot bor közöt, és az Christus vére közöt való eggyesség; az melly áll a' Christus igéretiben, és az véle élő hiveknek hitekben.

Megh kelle szegni az kenyéret?

Megh kell, mert a' Christus meg szegte, és azt mon- Luc. 22.19. dotta: *Ezt mivellyétek.*

Az

Az Christus teſte nem tőrettetet megh?

Meg tőrettetet; mert dárdával meg lyukaſztatot, Ian.19.1.34.
vereſęgekkel ſzagattatot, vas ſzegekkel ſértegettetet, Ian.20.27.
mind lelkének teſtétűl való el váláſáig. Matth.27.50.

Miért kell ennűnk az Christus teſtét?

Hogy eggyesűllyűnk az Chriſtuſſal, az mint az Apoſtol mondgya: *Az kenyér az mellyet megh ſzegűnk, avagy nem Christus teſtével való kőzősűlésűnke?* 1.Cor.10.16

Micsoda lelki-képpen enni az Christus teſtét?

A' bűn bocsánatot hit által el venni, és az Chriſtuſſal eggyesűlni, az mint az Chriſtus mondgya: *Az ki ęſzi az én teſtemet és iſzſza az én véremet, én bennem lakozik és én-is abban.* Ian.5.56.

Az kenyér az megh ſzentelés után kenyér-é avagy teſt?

Kenyér, mert azt mondgya az Apoſtol: *Az kenyér az mellyet megh ſzegűnk, avagy nem Christus teſtével való kőzősűlésűnk-é?* 1.Cor.10.16

Miért nevezi az Christus az kenyeret ő teſtének? R.GYŐRG.

1. Haſonlatoſságra nézve, mert az miképpen hogy az kenyér és a' bor legelteti az mi teſtűnket, igy az Chriſtus teſte és vére legelteti àmi lelkűnket az őrők életre. Ián.6.51. 1.Cor.10.16

2. Hogy bizonyoſokká tégyen minket ezzel az láthato jeggyel, hogy mi ſzinte olly bizonyoſſon réſzesűlűnk à Chriſtus teſtével és vérével az ſzent Lélek munkálkodáſa által, az mely bizonyoſſan az kűlső jegyeket teſti ſzájunkal veſzſzűk. Ian.6.29.

Kiknek kell az Ur vacsorájához járulni?

Az kiknek hitek vagyon, az mint ſz. Pál mondgya: *Ti magatokat kęſércsétek megh hogy ha nem vattoké az hitben, ti magatokat probállyátok megh.* 1 Cor.11.28 2.Cor.13.5.

Az hitetleneket oda kell-é az Ur Vacsorájához bocsátani?

Nem, mert itéletet eſznek magoknak. 1.Cor.11.29

Az

Az hitetlenek mit veſznek az Ur vacsorájában?

1.Cor.11.27 Csak kenyeret, mert azt mondgya ſzent Pál: *Valaki ejéndi ez kenyeret és ijánggya az Urnak pohárát méltatlanul, vétkezik az Ur teſtének és vérének ellene.*

Miért hogy csak egy kényeret vött az Chriſtus és nem többet?

Hogy megh mutatná hogy az Ur vacsorájában ő vele való eggyesülés, és az hivek közöt egymáſſal való eg-

1.Cor.10.17. gyeſſég vagyon, az mint az Apoſtol mondgya: *Mert egy*

v.16. *kényér és egy teſt vagyunk ſokan.* És, *Az kenyér az mellyet megh ſzegünk, avagy nem Chriſtus teſtével való közösülésünk-é?*

Az Chriſtus azon az vacsorán ette é kenyeret és ivott-é bort?

Chryſoſtomus ugy itél felöle.

Jelen volté Judas az vacsorán?

Ian. 13.30. Nem mondhattyuk hogy jelen volt volna: mert mihelt az falatot el vötte, mindgyáráſt ki ment az Ur vacsorájának ſzerzéſe elöt.

Az Ur vacsorájával csak éhomra kelle élni?

Matth.26.26 Szabad akar mikor, mert az Chriſtus az huſvéti báránynak megh étele után ſzerzette az Vacsorát, és az első Eccleſiában-is az kereſztyéni vendégſégh után ſzokták volt ki ſzolgáltatni az Ur vacsoráját.

Micsoda az Ur vacsorájával való éles?

Ez hogy hit által vétetſſék az Chriſtus halálának em-

1.Cor.11.25 lekezetire, és hogy megh tartaſſék az Chriſtuſtul ſzereztetet rend tartás.

Micsoda az embernek magát megh probálni?

Ez hogy jol meg viſgállya magában ha vagyoné hiti,

1.Cor.13.5. az mint az Apoſtol mondgya: *Ti magatokat kéſérgsétek megh hogy ha nem vattoké az hitben.*

Az

Az kenyér teſté léſzen-é az Ur Vacsorájában?

Nem, mert az kenyér az megh ſzentelés után-is ő- 1.Cor.11.26 27.28.
ſzőr mondatik kenyérnek. 1.Cor.10.16 17.

Az Chriſtus jelen vagyon-é az Ur Vacsorájában?

Jelen vagyon Iſtenſégével, kegyelmével és Lelkével. Matth.18.20

Teſt ſzerént nincze jelen az Ur Vacsorájában?

Nincsen teſti ſzájunknak, de hitünknek jelen va- Ian.6.29.61. 62.63.
gyon, mert az Chriſtuſt, ki az égben ül hittel fogjuk megh és magunkhoz kapcsollyuk. Jelen vagyon azert az Chriſtus teſte az Vacsorában, de nem az kenyérben.

Mellyek az meghſzentelő igék?

Mind azok valamelly ſzokkal az Chriſtus ſzerzette 1.Cor.11.23 &c.
az könyörgéſſel eggyüt.

Micsoda értelme vagyon ezeknek a' ſzóknak: Ez az én teſtem?

Az az, Ez az kenyér jegye avagy Sacramentoma az én teſtemnek, avagy: Ez az kenyér jegyzi az én teſtemet. Mely megh teczik imez igékből: *Ez*, tudni-illik az Matth.26.27
pohár, *én vérem, mely uj teſtamentomnak vére.* Ezekből-is megh teczik: *Ez pohár amaz uj teſtamentom az én vérem-* Luc.22.20.
ben.

Eſzszük-é az Chriſtus teſtét az Vacsorában?

Eſzszük de csak hittel, mert az Chriſtus teſtét mely Ian.6.29.91. &c.
az égben vagyon, hittel fogjuk megh és magunkhoz kapcsollyuk.

Hanyſzor kell az Ur Vacsorájával élni?

Gyakran, mert azt mondgya ſz. Pál: *Valamenyiſzer* 1.Cor.11.26
ejénditek ez kenyeret.

Az Ur vacsoráját ki kelle egynek ſzolgáltatni?

Nem, mert azt mondgya az Apoſtol: *Egy kenyér és* 1.Cor.10.17.
egy teſt vagyunk ſokan. És, *Mikor egybe gyültök az ételre* 1.Cor.11.33
egymáſt megh várjátok.

Mit különböz az Ur vacsorája az Misétül?

Az Misében az Christus gyakorta megh áldoztatni és imadtatni mondatik: az Ur vacsorájában penigh megh pecseteltetik az bűn bocsánat az Christus testének egyszeri aldozattyáért.

Sid. 10. 14.

Az Christus kovász nélkül való kenyérrel szörzötteé az Vacsorát?

Azzal.

Miért nem élünk hát mi kovász nélkül való kenyérrel az Ur vacsorájában?

Azért, mert azt csak az husvétnek alkalmatossága cselekedtette az Christussal, mert immár az kovász kitisztittatot volt, és az kováztalan kenyér, azon az innepen tudni-illik, szokot eledel volt az Isten parancsolattya szerént.

Miért szerzette az Christus kenyérrel és nem hussal?

Mert az kenyér inkáb táplál, nagyob hasonlatossága-is vagyon az Christus testével.

Miért szerzette borral?

Zolt. 104. 15.

Mert az bor az szomjuságot megh enyhiti, az szivet megh vidámittya, és az félelmet elűzi: igy az Christus vére ezeket esselkeszi lelkiképpen.

Az Ur Vacsorájában veres borral kelle élnünk vagy fejérrel?

Mindenikkel egyaránt; nem-is tudhattyuk ha veressel szerzette-é az Christus avagy fejérrel.

Az husvét az Ur Vacsoráját ábrázoltaé?

1. Cor. 5. 7.

Nem, hanem az Christust.

R. SIGM.

AZ HUSVETROL.

Mit tészen az Husvét?

Mos. 2. kön. 12. 11.

Atalmenetelt.

Mi

Mi volt az Husvét?

Az báránynak minden esztendőnkent szokot meg étele volt, Egyptombol való ki szabadulasnak emlekezetire. Mos. 2. kön. 23. 15.

Micsoda haszna és vége volt az Husvétnek?

Ez hogy az általmenetelnek emlekezeti lenne, és jegyzené az Christus megh áldoztatását. Mos. 2. kön. 12. v. 13. 27. 1. Cor. 5. 7.

Le tétetett-é az Husvét?

Le, mert az Christus, immar megh áldoztatot. Ugyanott.

Az báránynak minémünek kellet lenni?

Esztendősnek, himnek, épnek, &c.

Micsoda az bárány közöt és az Christus közöt való hasonlatosagh?

Az bárány nyájbol való volt, igy az ember Christus az emberek közzül való volt. Mos. 2. könyvenek 12.

Epp, és az nyájtul külön választatott, igy à Christus bün nelkül való.

Megh kellet öletterni és meg süttetni, igy az Christus megh holt, és szenvedet.

Csak az környülmetéltettek ötték; igy az Christust csak az választattak eszik.

Csonttyai megh nem törettettek; igy az Christus csonttyainak töredelme nélkül szenvedett.

Estve felé ölték megh; igy az Christus világh vége felé szenvedet.

Keserü füvekkel ötték; igy az Christus az kereszt fán szenvedett.

Kovász nélkül ötték; igy az Christust kép mutatás nélkül.

AZ MENYORSZAGH KOLCZAINAK HATALMAROL,

Micsodák az menyországh kolcsai?

Matth.18.19 Az Evangeliomnak Prædikálláſa, és az Anyaſzentegyháznak fenyitéke.

Miképpen nyittatik és zároltatik bé az menyországh az Evangeliomnak prædikálláſa által?

Az bűnnek bocsánattyának avagy megh tartáſának Iſten igéjéből való hirdetéſével, az mint ſzent Janos Ian. 20. 23. mondgya: *Valakiknek megh bocsáttyátok bűnöket megh bocsáttatnak nékiek, az kinek megh tarttyátok, megh tartatnak.*

Az Egyházi ſzolga maga hatalmával bocsattya-é megh az bűnt?

Luc.24.47. Nem, hanem mint Iſtennek ſzája és követe, csak hirdetéſével, ſzent Lukacsnak amaz mondáſa ſzerént: *Es prædikállani az ő nevében az pœnitentiát, és az bűnnek bocsanattyát minden pogányok közt.* És intéſével, az ſz. 2.Cor. 5. 20. Pál mondáſa ſzerént: *Kérünk az Chriſtus képében hogy békélylyetek megh Iſtennel.*

Miképpen nyittatik és zároltatik bé az menyországh az Egyházi fenyiték által?

Matth.18.17 Erre igy tanit az Chriſtus: *Hogy ha azoknak-is nem fogadgya ſzavokat, mond meg az gyülekezetnek, hogy ha az gyülekezetnek-is nem fogadgya ſzavát, légyen te előtted ollyan mint valamely pogány vagy fukar.*

Micsoda az menyországh kolcsainak hatalma?

Az Egyházi ſzemélyeknek ſzolgai hatalmok, mely Matt. 18. 18. felől azt mondgya à Chriſtus: *Valakiket megh kötöztök ez földön, menyben-is kötöz ve léſznek, és valakiket megh oldoztok, oldoz va léſznek menyországban-is.*

Mellyek az kolczok hatalmának réſzei?

Az Evangeliomnak prædikálláſa, és az Egyházi fenyi-

nyiték, az melynek része az gyülekezetből való ki rekesztés.

Micsoda az gyülekezetből való ki rekesztés?

Valakit az Sátánnak adni, az mint az Apostol mondgya: *Ez illyen ember adattassék az Sátánnak az ő testének veszedelmére, hogy az lélek megh tartassék az Ur Jesusnak amaz napján.* 1. Cor. 5, 5.

Szükséges-é az Egyházi fenyiték és az gyülekezetből való ki rekesztés?

Szükséges, mert az Christus parancsollya: *Hogy ha az gyülekezetnek-is nem fogadgya szavát, légyen te előtted ollyan mint valamely pogány vagy fukar.* Matth. 18. 17

Kiknek adatott ez az kolczoknak hatalma?

Az Isten igéjének prædikálása csak az Anyaszentegyháznak Pásztorira tartozik, de az Egyházi fenyiték tartozik az egész gyülekezetre.

Miképpen tartozik az Egyházi szolgákra, s-miképpen az egész gyülekezetre?

Minden Egyházi szolga hirdetheti az Istennek haragját az pœnitenczia tartatlanok ellen; de az gyülekezetnek itéletiben az hirdetés nem lehet csak egy személytül, hanem az egész gyülekezettül, avagy azoktul az kiket az gyülekezet választ.

Kik ellen szokot lenni az gyülekezetből való ki rekesztés?

Azok ellen, az kik az gyülekezet szavát nem fogadgyák, az mint Christus mondgya: *Hogy ha az gyülekezetnek-is nem fogadgya szavát, légyen te előtted ollyan mint valamely pogány vagy fukar.* ugyanott.

Micsoda vége az gyülekezetből való ki rekesztésnek?

Az meg térés, az mint az Apostol mondgya: *Ez illyen* 1. Cor. 5. 5.

ember adattaſsék à Sátánnak az ô teſtének veſzedelmére, hogy az lélek megh tartaſsék az Úr Jeſusnak amaz napján.

Micsoda rendel kell az Egyházi fenyitékkel élni?

Matth. 18. 15. 16. 17. *Ha penigh vétkezik te ellened az te felebarátod dorgáld meg ôtet, csak te közötted és ô közte, hogy ha ſzodat fogadgya megh nyerted az te felebarátodat. Ha penigh ſzodat nem fogadgya, végy melled egy avagy két embert, hogy két vagy három bizonſágnak valláſa után akar mely dologh bizonyoſb légyen. Hogy ha azoknak-is nem fogadgya ſzavokat, mond meg az gyülekezetnek; hogy ha az gyülekezetnek-is nem fogadgya ſzavát, legyen te elötted ollyan mint valamely pogány vagy fukar.*

Mit külömböz az kolcsoknak hatalma az külsö rendnek hatalmátul?

Az kolczok hatalma az Anyaſzentégyháznal vagyon, az külsö rendnek hatalma penigh a' külsö tiſztviſelöknél.

B. GYÖRG.

AZ HALAADASROL.

Micsoda az halaadás?

Közönſéges képpen az el vött jo tétéményt megh iſmérö jóſzágos cselekedet, és azért való barátſágos ſzolgálatnak igyekezeti, az mint David mondgya: *Es hij engemet ſegétségül az te nyomoruſagodnak idején, meg ſzabaditlak téged, es dicsöiteſz engemet.* Kiváltképpen penig az ingyen való váltſágnak iſméreti, az Iſten akarattya ſzerént való életre, és à jo cselekedetekre való igyekezet.

Zolt. 50. 15.

Miért kell jot cselekednünk?

Hogy az Iſtenhez valo hálaádo voltunkat megh mutaſſuk, hogy mi általunk magaſztaltaſſék, és hogy felebarátunkat Iſtennek megh nyerjük.

Mert

Mert árron vétettetek, dicsőicsétek azért az Iſtent az ti teſtetekben és az ti lelketekben mellyek Iſtené. 1. Cor. 6. 20.

Ugy fénlyék az ti világoſſágtok az emberek előt, hogy láſsák az ti cselekedeteteket, és dicsőitsék az ti mennyei Atyátokat. Matth. 5. 15.

Te annakokáért idővel megfordulván, à te atyádfiait erősſitsed. Luc. 22. 32.

Nem idvőzűlhetnek-é azok az kik az vétkekben élnek?

Nem, mert *Tudgyuk penig hogy az Iſten à bűnősöket meg nem halgattya.* Ian. 9. 31.

AZ EMBERNEK MEG TERESERŐL.

Miben áll az embernek meg téréſe?

Az ő embernek meg ŏléſében, és az uj embernek meg elevenitéſében, az mint ſzent Pál mondgya: *Ha az lélekkel az teſtnek cselekedetit meg ŏlitek, éltek.* Rom. 8. 13.

Micsoda az ő embernek meg ŏléſe?

Az bűnön való igaz bánat, és annak el távoztatáſa. 2. Cor. 7. 11.

Micsoda az uj embernek meg elevenitéſe?

Az ſzent életre, és az jó cselekedetekre való igyekezet, az Apoſtol mondáſa ſzerént: *Tudni illik, hogy le kell vetkezni amaz régi élet ſzerént való ő embert, melly megh vész az csalárd gonoſz kivánságok miat, és fel kell öltőznőtök amaz uj embert, melly Iſten ſzerént teremtetet az igaſſágra és az valoságos ſzent életre.* Es, *Elek penig többé nem én, hanem él én bennem az Chriſtus.* Eph. 4. 22. 24. Galat. 2. 20.

Szűkségeſ-é az meg téré?

Szűkſęges, mert *ha meg nem tértek mindnyájan haſonlatosképpen el veſztek.* Luc. 13. 3.

Micsoda az embernek Iſtenhez való meg téréſe?

Az gonoſztul való meg ſzűnés, és az jónak cselekedeti, az mint ſzent Peter mondgya: *Távozzál el az gonoſztul és cselekedgyél jót.* 1. Pet. 3. 11.

Kicso-

Kicsoda szerző oka az meg téréſnek?

Főképpen való oka az Iſten, à mint Ieremias mondgya: *Térits meg engemet és meg térek.* Ier. 31. 18.

Micsoda külső ezkőz által léſzen az meg térés?

Az tőrvény, és az Euangeliom által, mert *az bűnnek iſméreti az tőrvény által vagyon.* Es, *Térjetek meg és higgyetek az Euangeliomnak.* Rom. 3. 20. Marc. 1. 15.

Micsoda belső ezkőz által léſzen?

Az hit által, *Meg tiſztitván azoknak ſziveket hit által.* Apoſt. czel. 15. 9.

Micsodák ſegitő okai az meg téréſnek?

Kerezt, nyavalya, à mint David mondgya: *Jó énnékem hogy engemet meg aláztál, hogy meg tanulnā à te parancsolatidat.* Zolt. 119. 71.

Micsoda az meg téréſnek haſzna?

Az lelki iſméretnek békeſsége, mert *meg igazulván az hitnek általa békeſségünk vagyon Iſtennel.* Rom. 5. 1.

Vagyon-é tőkélletesképpen való meg térés itt ez világon?

Nincsen, *Mert réſz ſzerént vagyon bennünk az iſméret, réſz ſzerént az prophetálás.* 1. Cor. 13. 9.

Az meg téréſt a tőrvény előzié meg, vagy az Euangeliom?

Az tőrvény, mert *az bűnnek iſméreti az tőrvény által vagyon;* az Euangeliom kőveti, az honnét az meg térő ember illyen őrvendetes izenetet véſzen, hogy ingyen igazulunk megh, iſmét kőveti az Tőrvény ez végre, hogy az meg tért ember élcténck igazgatója legyen. Rom. 3. 20. Rom. 8. 1. &c.

Mit külömbőz az hiveknek meg téréſe, az hitetleneknek meg téréſektől?

Az hitetlenek csak az büntetéſre nézve bánkodnak bűnökőn, mint Cain: *Imé elűzſz engemet moſt ez földnek ſzinéről.* Az hivek penig azért bánkodnak bűnökőn, hogy az Atyát megh bántották, az mint David mondgya: *Könyörűly én rajtam én Iſtenem az te irgalmaſſágod ſzerént, Tenéked csak tenéked vétkeztem.* Moſ. 1. kőny. 4. 14. Zolt. 51. 1. 6.

AZ

AZ JO CZELEKEDETEKRŐL. R. SIGM.

Mellyek az jo cselekedetek?

Az mellyek hitből vagynak, az Istennek törvénye szerént, az ő dicsőségére, mert, *Valami hitből nincsen, bűn az.* Rom. 14. 23. Ismét, *Hijába tisztelnek penig azzal-is ha oly tudományokat* Matth. 15. 9. *tanitnak, mellyek embereknek parancsolati.* És, *Azért akár* 1. Cor. 10. 31 *esztek, akár isztok, akár mit cselekeszsztek, mindeneket az Isten dicsőségére mivellyetek.*

Miképpen lehetnek az jo cselekedetek?

Az Isten az, az ki azt cselekeszi bennetek, mind hogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. És, *Cselekedvén ti bennetek azt, az mi ő előtte kedves.* Phil. 2. 13. Sid. 13. 21.

Az uijonnan szülötteknek cselekedetek jo-é tökélletesen?

Nem, mert azt mondgya David: *Es ne pőrőly az te szolgáddal, mert egy igaz sem találtatik te előtted az élők közzül.* Solt. 143. 2.

Miképpen lehetnek hát kedvesek az mi jo cselekedetink az Isten előtt?

Az Christusban, mert ő általa adgyuk Istennek az dicséretnek áldozatyát. Sid. 13. 15.

Szükségesék az jo cselekedetek?

Szükségesek, mert *az cselekedetek nélkül való hit meg holt állat.* Iac. 2. 26.

Erdemesék az jo cselekedetek?

Nem, mert nem tökélletesek, Istené, és adosságok.

Bizonyicz megh hogy nem tökélletesek?

Mert részszerént vagyon bennünk az Ismeret, részszerént az prophetálás. 1. Cor. 13. 9.

Bizonyicz megh hogy Istené?

Az Isten az, az ki azt cselekeszi bennetek, mint hogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. Es, *Czelekedvén ti bennetek azt az mi ő előtte kedves.* Phil. 2. 13. Sid. 13. 21.

Bizonyicz megh hogy adoſságok legyének?

Luc.17.10. *Ha mind azokat megh cselekedénditek-is az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: Haſzontalan ſzolgák vagyunk, mert az mit kellet cselekednünk azt cselekedtük.*

AZ ISTENNEK TÖRVENYERŐL.

Micsoda az Törvény?

Tiſztteſſęges dolgokat parancsolo, és az embert engedelmeſſęgre kötelező ſententia.

Honnét mondatik az Törvény?

Moſ.5.köny. 31.v.11.12. Az olvaſáſtul, mert közönſęges helyen kellet az Törvént olvaſni. *El olvaſad ez Törvént az egéſz Iſrael előtt az ő halláſokra, gyűjts egybe az népet, férfiakat és aſzſzonyiállatokat, az te kicsinkéidet és jövevényidet, kik à te kapuid között vagynak, hogy hallyák és tanullyanak.*

Ez az ſzo Törvény, *hány dolgot téſzen az iráſban: és az*

Solt.1.2. *irás magyarázoknál?*

Iam.1.25. Hatot, Mert jegyzi az Iſtennek minden tudományát,

Luc.16.16. az ő Teſtamentom könyveit, az Moiſes könyveit, az Ceremoniákrol adatot törvényeket, az erkölcsökre tartozo és az külső rendekre nézö törvényeket.

Ki volt ſzerzője az törvénynek?

Rom.2.v.14 15. Az Iſten, ki az teremtéskor azt az embereknek el-

Moſ.5.köny. 10.2. méjekbenbé irta, és az után az Sinai hegyen le irta két kő táblára.

Kik által adta ki Iſten az törvént?

Gal.3.19. Moiſes által, és az Angyalok által: *Az Törvény Moſes*

Sid.2.2. *által adatot.* És, *Az mely törvény ki mondatot az Angyaloktul.*

Micsoda az erkölcsökre tartozo törvény?

Moſ.2.köny. 20. Moſ.5.kön.5 Az, az mellyet az tiz parancsolatokban foglal bé az Iſten.

Micso-

Micsoda az Ceremoniakrol adatot Törvény?

Az, az melly az Chriſtuſt ábrázolta; mint az huſvéti bárányrol, az kétkét bárányoknak minden napon való megh áldoztatáſokrol, az népnek bűneit hordozo bakrol váló törvény &c. Moſ. 2. köny. 12. Moſ. 4. köny. 28. 3. Moſ. 3. köny. 16. 22. Ian. 1. 17.

Micsoda az itéletheż való Törvény?

Az, az mely az külső Polgári társaſagban igazgatta az Sidokat. Az hová tartoznak az Királyokrol, Birákrol, ſzolgákrol, ſzegődéſekről, házaſságbéli ſzemelyeknek egymáſtul való el váláſokrol, az ſzombatoknak megh ſzegéſéről, az atyafiaknak mag támaſztáſokrol, és az tiz parancsolatok ellen vétkezteknek büntetéſekről való törvények. Moſ. 2. köny. 21.

Micsoda haſzna vagyon az erkölcsükre tartozo törvénynek?

1. *Az bűnnek iſméreti az törvény altal vagyon.* 2. Az törvény el ijeſzt az bűnnek cselekedetitül: *Atkozot valaki megh nem marad mind azokban, mellyek meg irattattak az törvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.* Rom. 3. 20. Gál. 3. 10.

Micsoda haſznak volt az Ceremoniákrol adatot törvénynek?

Ez volt, hogy az belső tiſzteletnek mint egy le irot képei volnának, és azokban mint egy tükörben, ugy néznék az el jövendő Chriſtuſt. *Az törvény mely az következendő joknak arnyéka volt.* Sid. 10. 1.

Micsoda haſzna volt az itéletekhez való törvénynek?

Ez, hogy az Sido népnek közönſeges társaſságában jó rend tartás lenne, és hogy meg külömböztetnének az pogányoktul. Moſ. 2. köny. 12. és az több.

Miért mondatik erkölcsükre való törvénynek?

Mert az külső és belső erkölcsöknek reguláia. Matth. 5. 21. &c.

Az erkölcsükre való törvény és az természetnek törvénye mit külömböz egymáſtul?

Mind egy volt az épp ternészetben, de az megh rom-

Rom. 1. és 2. lot terméſzetben az terméſzet tőrvényének legh nagyob réſze megh homályoſodot.

Le tétetett-é az tőrvény?

Az Ceremoniákrol adatot tőrvény egéſzſzen le tétetett, az itéletekhez való tőrvény-is le tétetet arra az réſzére nézve, mely à Moiſeſtűl ſzereztetet kőſsęgi rēd

Rom. 6. 14. tartáſra tartozot, az mint ſzent Pál mondgya: *Nem vat-*

Matth. 11. 13 *tok az tőrvény alatt, hanem az kegyelem alatt.* És, *Az Prophetak mind, és az tőrvény kereſztelő Janoſigh prophetaltanak.*

Le tétetette az erkölcsökre tartozo tőrvény?

Rom. 8. 1. Le tétetett az kárhoztatáſra nézve, mert *Semmi kárhoztatáſok nincsen azoknak kik az Jeſus Chriſtusban vagynak.* De az menyiben az életnek igazgato regulája, nem

Rom. 3. 31. tétetett le: *Az tőrvént azért hijába valová teſzſzűké az hit által? távul légyen az, sőt inkáb az tőrvént erőſsittyűk.*

Az erkölcsökre való tőrvény engedelmeſséget kiváné?

Azt kiván, de nem ugy mint egy kegyetlen Fejedelem; mert az Lélek által akaratunk ſzerént engedűnk az tőrvénynek.

Micsoda az tőrvény vége?

1. Tim. 1. 5. Az tőrvény vége az ſzeretet.

Rom. 10. 4. Az tőrvény vége az Chriſtus.

Micsoda az tiz parancsolat?

Moſ. 2 kőny. 20. Az erkőlcsőkre való tőrvényeknek ſummája, mely ugyan ezen tiz parancsolatokban foglaltatik be.

Mi képpen oſztatnak el azok az tiz parancsolatok?

Moſ. 5. kőn. 2 Két táblákra oſztatnak, az mint Iſten azokat két kő táblára le irta.

Mi vagyon az első táblán?

Az mi Iſtenhez való tiſztűnk és hivatalunk, az mint

Matth. 22. 37 Chriſtus mondgya: *Szereſſed az te Uradat Iſtenedet tellyes lelkedből és tellyes elmédből.*

Mi

Mi vagyon az második táblán?

Felebarátunkhoz való tiſztünk, az mint Chriſtus mondgya: *Szereſſed az te felebarátodat mint te magadat.* Matth. 22. 39

AZ ELSŐ PARANCSOLATROL. R. GYÖRG.

Mit kiván Iſten az elsö parancsolatban?

Hogy el távoztaſſuk az bálvány imádáſt, az ördöngöſségeket, az bövöléſt bájoláſt, és az ſzenteknek ſegitſégül való hiváſát.

Oltalmazzátok megh magatokat az bálványoktul. 1. Ian. 5. 21.
Ne mennyetek az nézökhöz. Moſ. 3. könyv. 19. 31.
Atkozot az férfiu ki bizik az emberekben. Ier. 17. 5.

Micsoda az bálvány imádás?

Idegen Iſtennek tiſzteleti, és más tiſzteletnek modgya azon kivül az mellyet Iſten kiván. Gal. 4. 8.

AZ MASODIK PARANCSOLATROL.

Mit kiván az második parancsolat?

Ezt, hogy az Iſtent ſemminémü képpel ki ne ábrázollyuk, és hogy ne-is tiſztellyük más modon azon kivül az mint ö maga parancsolta. Moſ. 2. könyv. 20. 4.

Kellé irott képeket tartani?

Tarthatni az hiſtoriaknak és az külsö rendeknek ſzokáſok ſzerént külön valo helyen; de nem tarthatni Iſten tiſzteletinek okáért, és az templomban. Moſ. 4. könyv. 26 1.

Az Iſtent ki kellé képekkel irni?

Nem, mert azt mondgya: *Ne csinály magadnak faragot képet.* És, *Mihez haſonlittyátok tehát az Iſtent? és micsoda haſonlatoſságot haſonlitotok ö hozzája.* Moſ. 2. könyv. 20. 4. Eſai. 40. 18.

Szabade tiſztelni az képeket?

Nem, mert azt mondgya az Iſten: *Ne hajoly megh azok elött, és ne tiſztellyed azokat.* Moſ. 2. könyv. 20. 5.

Meg vagyone tiltva minden faragott képek előtt való imádkozás?

Mos. 3. Kön. 26. 1. Megh vagyon, mert azt mondgya az Isten: *Ne csinálljatok magatoknak bálványokat és faragott képet.* Ismét az faMos. 5. Kön. 32. 16. ragott képek *utálatosságok.*

Az képek az kősségnek könyvek helyet vagynak?

Luc. 16. 29. *Vagyon Mosesek és Prophetájok halgassák azokat,* És azt
Jerem. 10. 8. Hab. 2. 18. mondgya az Isten: *Hijába valoságra tanit az fa.* És, *Az öntött kép mely hazugságra tanit.*

Miért kell az képeket az templomból ki hánni?

Mos. 5. Könyv. 7. 5. Mert az Isten azt mondgya: *Az ő képeket eltörjétek, és az ő bálványokat tüzzel megh égessétek.*

Miképpen kell ki hánni az képeket?

2. Kir. 22. és 23. Ugy, hogy elsőben az prædikállas által hányattassanak ki az embereknek elméjekből, mint Josias cselekedett.

Kiknek kell az képeket ki hánni az templomból?

Nem tiszt nélkül való embernek, hanem Isten szolgájának, az tiszt viselőnek: mint az Ezechias példája
2. Kir. 18. mutattya.

AZ HARMADIK PARANCSOLATROL.

Mit kiván Isten az harmadik parancsolatban?

Az ő nevének szentül való fel vételét, az Christus
Matth. 5. 33. 34. mondása szerént: *Semmiképpen ne eskűdgyetek.* Ismét, *A ti beszédetek légyen, ugy ugy, nem nem, ennek felette valami esik az gonosztul vagyon.* Az honnét ez az parancsolat il-
Mos. 2. Könyv. 20. 7. lyen szokkal vagyon: *Az te Uradnak Istenednek nevét hijában ne vegyed.*

Vétkezik é az, az ki az hamisan eskűvőt megh nem feddi?

Mos. 3. Kön. 5. 1. Vétkezik, mert azt mondgya az Iras: *Ha hallotta az ka-*

káromlo beſzédet, és ô bizonságh lehetne hogy hallotta, vagy hogy bizonnyal tudgya: ha megh nem mondgya azt, annak az bûnnek bûntetéſét hordozza.

Megkell-é azt büntetni az ki az Iſtent átkozza?

Megh kell, mert azt mondgya az Irás: *Valaki az Iſten ellen karomlaſt ſzoll, az ô bûnének bûntetését hordozza, és valaki ſzidalmazza az Urnak nevét, meg ôletteſſék.* Moſ. 3. Kön. 24. v. 15. 16.

Eskûdhetünk-é az Iſten nevére?

Eskûdhetünk, mikor az tiſzt viſelôk kivánnyák avagy egyéb ſzükſégh, az hit, és az Iſtennek dicsôſsége, a'mint az Irás mondgya: *Féllyed az te Uradat Iſtenedet, és ôtet tiſztellyed, és az ô nevére eskûdgyél.* Moſ. 5. Kön. 6. 13.

Szabade eskünni az ſzentekre, avagy egyéb teremtett állatokra?

Nem, mert *Féllyed az te Uradat Iſtenedet, és ôtet tiſztellyed, és az ô nevére eskûdgyél.* És az eskûvés Iſtennek ſégitſégûl való hivása, mely az teremtett állatokhoz nem alkolmaztathatik, az mint Chriſtus mondgya: *Az te Uradat Iſtenedet imádgyad és csak ôtet ſzolgállyad.* ugyanoly Matth. 4. 10.

Micsoda az eskûvés?

Az Iſtennek ſégetſégûl való hivása, melyben az eskûvô ember arra kéri az Iſtent, hogy bizonságot tégyen az igaſságrol, és hogy az eskûvô embert megh büntesſe ha tudva cselekeſzi az csalárdságot, az mint ſzent Pál mondgya: *En penigh az Iſtent hivom bizonságul az én lelkem ellen.* 2. Cor. 1. 23.

Kire kell eskünni?

Az Iſten nevére: *Féllyed az te Uradat Iſtenedet, és ôtet tiſztellyed, és az ô nevére eskûggyél.*

Hány féle az eskûvés?

Kétféle, eggyik á megh lôtt dolognak megh erôſsitéſére Moſ. 1. Kön. 6. 12.

sére, második penigh à lejendő dologfelől való igéretre tartozik.

Micsoda dolgokban szabados az igéret tévő eskűvés?

Mos. 3. Kön. 24. v. 22. 23. és 26. 13. Jos. 2. 14. és 9. 3. Az lehetséges, bizonyos, és szabados dolgokban, az mint az szenteknek peldájok mutattyák.

Meg kellé tartani minden eskűvést?

Igen-is megh kell az lehetséges, bizonyos, és szabados dolgokban, de ha kűlőmben vagyon a' dologh, nem kell megh tartani, az mint David mondgya: *Kinek szemei előtt utálatos az gonosz, de az Istent féliket tiszteli, és eskűvését kárával-is megh állya, és megh nem változtattya.*

Zsolt. 15. 4.

Az kénszeritesből lött Isten ellen való eskűvést megh kelle tartani?

Jobb megh halni hogy nem mint Isten ellen való dologra eskűnni; ha penigh az illyen eskűvés felelemből avagy gyarlóságból megh történnék, megh kell vetni az eskűvést, amaz mondás szerént: *Az gonosz igéretekben megh szegjed hitedet.*

R. SIGM. AZ NEGYEDIK PARANCSOLATROL.

Mit parancsol Isten az negyedik parancsolatban?

Mos. 2. Kön. 20. 8. *Megemlekezzél az szombatról hogy azt megh szentellyed.*

Az szombatnak szenteléseerkölcsökre tartozik-é vagy az Ceremoniakra?

Exo. jel. 2. 16. Hogy egy héten egy napot szentellyünk meg, az erkölcsökre tartozik; de hogy ez avagy amaz napot szentellyük megh, az Ceremoniakra tartozik.

Miképpen erted ezt: Semmi dolgot ne tégy?

Matth. 12. 11. Az az, semmi szolgai munkát. Szabod azért az szerzetnek munkait cselekedni; mint ha valakinek ökre avagy szamára az veremben esik, szabad kivonni.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Mi-

Miképpen erted ezt: Meg nyugovék az Isten heted napon?

Az az, megh szűnt, nem az munkálodástul, mert azt mondgya az Christus: *Az én Atyám mind ez ideigh munkálodik én-is munkálodom;* hanem az teremtett állatoknak ujjob neménck teremtésétűl. Ian. 5. 17.

AZ SZOMBATROL.

Micsoda az szombat?

Az dologtul való megh szűnés és nyugodalom.

Hány féle az szombat?

Belső és külső.

Micsoda az belső szombat?

Az bűntűl való megh szűnés, mint az Christus mondgya: *Többé ne vétkezzel.* Ismét: *Minden holnaprol holnapra és szombatrol szombatra, elő jő minden test, hogy az Urat imádgya.* Ian. 8. 11. Esa. 66. 23.

Micsoda az külső szombat?

Az dologtul való megh szűnés. Mos. 2. kön. 20. 10.

Tartozik é mi reánk az szombat?

Tartozik közönségesképpen, de kiváltképpen nem, az mint sz. Pál mondgya: *Senki azért titeket ne kárhoztassan az ételért avagy italért, vagy az innep napra, vagy uj holdnak napjára, vagy szombatnak napjára nézve.* Colos. 2. 16.

AZ EGYHAZI SZOLGALATROL.

Micsoda az Anyaszentegyház béli szolgálat?

Az Isten igéjének prædikállására, és az Sacramentomoknak ki szolgáltatására való hatalom és tiszt: *El menvén tanicsatok minden népeket megh keresztelvén őket Atyának, Fiunak, és szent Léleknek nevében.* Matth. 28. 19.

Miért szerezteteti az Egyházi szolgálat?

Az Istennek dicsőségéjért, és az Anyaszentegyháznak megmaradásájért. *Az ő dicsőreti zengjen az ő szen-* Solt. 149. 1.

Eph.4.11. *teinek, gyülekezetekben. Es ô adott némellyeket Apostolokat, némellyeket penigh Prophetákat, némellyeket penigh Evangelistákat, némellyeket penig Pásztorokat és Doctorokat, à szenteknek egy testben valo kötözésekre.*

Micsoda különbségh vagyon az Egyházi szolgák közöt?

Némellyek ezkőz által, némellyek penigh ezkőz nélkül hivattattak az Istentül.

Kik hivattattanak ezkőz nélkül?

Az Prophétak és az Apostolok.

Kik hivattattak ezkőz által?

Az Evangelisták, az Püspökök avagy Pásztorok, az Doctorok, az gondviselők, és az Diaconusok.

Kicsodak az Prophétak?

Az kik az Moises irásira, és az Messias felől való igéretekre tanitották az népet az szent Léleknek jelentéséből.

Kicsodák az Apostolok?

Az kik különb külömb féle gyülekezetekben prædikállották az el jött Messias felől való tudománt minden tévelygés nélkül.

Kicsodak az Evangelisták?

Apost. czel. 21.v.8.9. 2.Tim.4.5. Az Apostoloknak segitői voltanak, kiket ők el küldöztenek külömb külömb féle gyülekezetekben hogy tanitanák:

Kicsodak az Püspökök avagy az Pásztorok?

Tit.1.v.5.6. Az kik az Anyaszentegyháztul hivattatnak az Istben igéjének bizonyos gyülekezetben való prædikállására, és az Sacramentomoknak ki szolgáltatására. Ezek Egyházi szolgáknak-is mondatnak.

Kicsodak az Doctorok?

Rom.12.7.8. Az kik igazán adhattyák elönkben az mennyei tudo-

dománynak fundamentomit, noha abban à tudományban cselekedetekkel, az az, intéſekkel, nem foglalatoſok mint az Páſztorok.

Kicsodak az Gondviſelők?

Az kik az Anya ſzentegyháztul válaſztattak az gyülekezet rend tartáſának gondgya viſeléſére. Ezek Egyházi ſzolgáknak-is mondatnak.

Kicsodak az Diaconusok?

Az kik à gyülekezettül válaſztattak az ſzükölködőknek gondgyok viſeléſére, és az alamiſnának oſztogatáſára. 1. Tim. 3. 8.

Micsoda tiſztek vagyon az Egyházi ſzolgáknak?

Az tanitás, és az Sacramentomoknak ki ſzolgáltatáſa. *El menvén tanicsatok minden népeket, megh keresztelvén őket Atyának, Fiunak, és ſzent Léleknek nevében.* Matth. 28. 19

Kikre kell bizni az Egyházi ſzolgálatot?

Férfiakra, nem aſzſzonyokra, az mint ſz. Pál mondgya: *Az aſzſzonyiállatnak nem engedem hogy taniczon.* 1. Tim. 2. 12.

Reá bizhatni é minden férfiura?

Nem, hanem csak azokra az kiknek *jó bizonyságok vagyon az kivül valoktul.* Es az ki *meg győzheſſe az ellenkezőket.* 1. Tim. 3. 7. Tit. 1. 9.

AZ CEREMONIAKROL. R. GYÖRG.

Micsodak az Ceremoniák?

Az Anyaſzentegyházban rendtartáſnak avagy jegyzéſnek okáért ſzereztetet külső cselekedetek.

Mit különbíznek az Ceremoniák az erkölcsökre tartozo dolgoktul?

Az Ceremoniák ideigh valok, az erkölcsökre tartozo dolgok penigh örökké valok.

Hány félék az Ceremoniak?

Két félék, Istentűl és emberektűl szerezttettek.

Mellyek az Istentűl szerezttetet Ceremoniák?

Mos. 3. kön. 1. es az többb. Az áldozatok, és az Sacramentomok.

Mos. 2. kön. 23. *Az Ceremoniák Istennek tiszteletié?*

Azok az mellyeket Isten szerzet; de nem az másféle Ceremoniák.

Megh változhatnak-é az Ceremoniák?

Az mellyeket Isten szerzet megh változtathatnak de csak egyedűl az Istentűl.

Az mely Ceremoniákat az Anyaszentegyház szerzet megh változhatnak-é?

Megh változtathatnak azon Anyaszentegyháztul illendő okokra nézve.

Az Anyaszentegyház szerezheté Ceremoniákat?

Szerezhet, ha az gyülekezetnek épűletire valok leszenek; 1. Cor. 14. 26 mert *mindenek épűlésre legyenek.*

AZ ÖTÖDIK PARANCSOLATROL.

Mit parancsol minékűnk az Isten az ötödik parancsolatban?

Atyáinknak és anyáinknak tiszteletit; az mint ennek az parancsolatnak szavai jelentik: Mos. 2. kön. 20. v. 12. *Tiszteljed az te Atyádat és anyádat, hogy hoszszu ideig élly ez földön.*

Kik értetnek az atyáknak és anyáknak nevezetin?

Mindenek az kik mi nálunknál, elébb valok, az mint Rom. 13. 7. az Apostol szoll: *Adgyátok megh azért mindeneknek az mivel tartoztok, az kinek adoval, adot; az kinek vámmal, vámot: à kinek félelemmel, félelmet: az kinek tiszteséggel, tiszteséget.*

Miért névez atyát és anyát?

Mert az atyánkhoz s-anyánkhoz legh nagyob kötelességünk vagyon.

Hány

Hány részei vagynak az ötödik parancsolatnak?

Kettő, Parancsolat és igéret, mely hoszszu életet igér.

Nem bünteti-é meg Isten azokat az kik attyokat s-annyokat nem tisztelik?

Megh bünteti, mert azt mondgya az Irás: *Az ki meg csufollya attyát, avagy meg utállya annyának tanitását, szemét ki vájják az völgynek holloi.* Prov. 30. 17. És, *Az ki az ő attyát vagy az ő annyát megh átkozza, annak megh oltatik szövétneke az sötetségnek homályosságában.* Prov. 20. 20.

AZ HATODIK PARANCSOLATROL.

Mit tilt megh az Isten az hatodik parancsolatban?

Az öldökléſt, haragot, gyülöſéget, és az boſzſzuálláſt, az mint Chriſtus mondgya: *Hogy ha valaki haragſzik felebarátyára ok nélkül, mélto itéletre.* Matth. 5. 21. *Jol tegyetek azokkal az kik titeket gyülölnek.* Matth. 5. 42. *Enyim az boſzſzu állás én megh fizetek.* Rom. 12. 19.

Ez az parancsolat csak az gyilkosságot tiltya é?

Nem csak azt, Mert az gyilkoſságnak gyökere az haragh, gyülöſég, és az boſzſzu állásnak kivánſága: *Mert az férfiunak haragja az Isten igaſſágát nem cselekeſzi.* Iac. 1. 20. *Valaki gyülöli az ő attya fiát, gyilkos.* 1. Ioh. 3. 15.

Elégé az ha senkit megh nem ölünk?

Nem elégh, hanem az-is kivántatik hogy ellenſégünkel jol tegyük; az mint Chriſtus mondgya: *Imádkozzatok azokért az kik titeket háborgatnak és kergetnek.* Matth. 5. 42.

Csak az külső cselekedeteket tiltya-é az Isten?

Nem, hanem mégh az belső gondolatokat-is, ugymint az haragot, gyülöſéget, &c.

Miképpen erted ezt: Ne ölly.

Az az, ſe temagadat, ſe máſt; ſe cselekedeteddel, ſe gondolatoddal ne ölly. Te magadat ne öld megh, mert *nem* 1. Cor. 6. 19. 20.

Ephes. 5. 30. *ti magatok-é vattok. Mert árron vétettetek.* És, *Mert az ő testének tagjai vagyunk.* Máſt ne ölly, mert az néked felebarátod.

AZ HETEDEK PARANCSOLATROL.

Mit parancsol Isten az hetedik parancsolatban?

1. Thess. 4. 7. Az ſzüzeſséget; *Mert nem hivott minket az Isten tiſztátalanságra, hanem ſzentſségre.*

Csak az paráznaságot és egyéb külső fertelmeſségeket tilt-é itt az Isten?

Nem, hanem az trágár beſzédet, illetlen magunk viſeléſét, és az undok kivánságokat-is. *Semmi tiſztátalan megh veſzett beſzéd az ti ſzátokból ki ne ſzármazzék.* És, *Mértékleteſſen igazán és ſzentül éllyünk ez jelen való világon. Es rutságh, és bolond beſzéd, és trágárságh, mellyek nem illenek.*

Eph. 4. 29. Tit. 2. 12. Ephes. 5. 4.

Hány féle az ſzüzeſségh?

Kétféle: Nőtelen, és házaſságbéliek közt való.

R. SIGM.

AZ HAZASSAGROL.

Micsoda az házaſságh?

Egy férfiunak és egy aſzſzoñak egybe foglaláſa az emberi nemzetnek ſzaporodáſáért; mint az Irás mondgya: *Es leſznek egy teſté.*

Moſ. 1. kön. 2. 24. 1. 28. 2. 18. *Gyümölcsözzetek és ſokaſodgyatok:* Iſmét az egymás között való ſegedelemért.

Mellyek az törvény ſzerént való házaſságok?

Az mellyek két ſzemélyek közt vagynak, mint ſzent Pál mondgya: *Es léſznek ketten egy teſt*: és az mellyek az rokonságnak rendin kivül vagynak.

Eph. 5. 31. Moſ. 3. Kön. 18. 6.

Az Iſten félő ember veheté magának pogány házas társot?

1. Cor. 7. 39. Nem, mert azt mondgya az Apoſtol: *Szabados hogy el*

el mennyen az kihez akarja, csak az Urban. És, *Ne szerkeztessetek az hitetlenekkel fele más igát.* 2. Cor. 6. 14.

Ki szerzette az házaságot?

Az Isten, mert azt mondgya: *Es lésznek egy testé.* És, *Az mit Isten egybe szerkeztetett az ember el ne válaszsza.* Mos. 1. Kön. 2. 24. Matth. 19. 6.

Micsoda vége az házaságnak?

Az emberi nemzetnek szaporodása, az tiszta élet, és az egymás közöt való segedelem, mint az Isten mondgya: *Gyümölcsözzetek és sokasodgyatok.* És, *Az paráznaságnak el távoztatásáért minden férfiunak tulajdon felesége légyen.* És, *Szerzek nékie segitöt.* Mos. 1. Kön. 1. 28. 1. Cor. 7. 2. Mos. 1. Kön. 2. 18.

Oly dolog é az házaságh az melyet az ember megh-is cselekedhet s-elis mulathat vélek né kül?

Az kiknek vagyon magok megh tartoztatásának ajándéka, jo azoknak az házaságh nélkül el lenni; de az kiknél nincsen ez az ajándék, nem jo házaságh kivül élni; *Mert jobb házaságban élni hogy nem mint égni.* 1. Cor. 7. 9.

Micsoda tisztek az házaságlévi személyeknek?

Az szeretet, és az egymás közöt való segedelem, az mint az Apostol mondgya: *Férfiak szeressetek az tifeleségteket, miképpen Christus-is szerette az ö Anyaszentegyházát.* Eph. 5. 25.

Micsodák ellenkeznek az házasággal?

Az paráznaság, az ok nélkül való el válás, és az személyeknek törvény kivül való egybe adattatások.

AZ NYOLCZADIK PARANCSOLATROL.

Mit tilt meg az Isten az nyolczadik parancsolatban?

Az lopást és az ragadozást, midön ezt mondgya: *Ne lopj.* Mos. 2. Köny. 20. 15.

Csak

Czak az lopáſt tiltyaé?

Nem, hanem az lopáſnak nevezetin bé foglal mindeneket, mellyekkel az máſén kapdoſunk, csalárdságot, megnyomoritáſt, fösvénſéget, mint azIrás mondgya: *Senkit megh ne roncsatok, ſenki ellen ne patvarkodgyatok, és meg elégedgyetek az ti ſoldotokkal.* És, *Az fösvénnek kibálvány imádó, nincsen örökſége az Chriſtusnak es az Iſtennek országában.* És, *Az külömbözö font és külömbözö mérték utálatoſok az Urnál egyaránt mind az kettö.*

Luc. 3. 14.
Epheſ. 5. 5.
Peld. 20. 10.

Mit parancsol Iſten az nyolczadik parancsolatban?

Hogy felebarátodat ſemmiképpen megh ne ſérecsed, az mint Chriſtus mondgya: *Valamit akartok azért hogy cselekedgyenek az emberek ti veletek, azont cselekedgyetek tiis azokkal.*

Matth. 7. 12.

R. GYÖRG. AZ KILENCZEDIK PARANCSOLATROL.

Mit kiván az kilenczedik parancsolat?

Hogy felebarátunknak jot akarjunk és ötet ſegitsük, és ſenki ellen hamis tanu bizonságot ne mondgyunk.

Moſ. 2. Könyv. 20. 16.

Mit tilt megh?

Az hamis iteletet, hamis tanu bizonſágh tételt, rágalmazáſt, és hazugságot.

Az hamis itéletet tiltya?

Ne itellyetek, hogy ti-is ne itélteſſetek.

Matth. 7. 1.

Az hamis tanut tiltya?

Azt mondgya Salamon: *Az hamiſságnak bizonsága büntetetlen nem léſzen.*

Peld. 19. 5.

Az hazugságot tiltya?

Azt mondgya Salamon: *Az hazugságnak gondoloja el vész.*

Peld. 19. v. 9.

Az te-

Az rágalmazást tiltya-é?

Azt mondgya David: *Az ki tőkélleteſségbe jár, nẽ rágalmaz nyelvével, nem cselekedik felebarátyának gonoſzt.* Solt. 15. 2. 3.

Vétek-é az barátſagos hazugság?

Vétek, mert *nem cselekeſzünk gonoſzt hogy abból jo következzék.* De az nem hazugságh, ha az ékeſsen ſzolláſnak meſterſége által ollyat mond valaki, hogy más megh nem érti. Rom. 3. 8.

Szabadé egymáſra gyanakodni?

Szabad elégſęges okokra nézve, az mint Chriſtus mondgya: *Legyetek azért okoſok mint az kigyok.* És, *Megh oltalmazzátok magatokat az emberektűl.* Matth. 10. 16 Matth. 10. 17

AZ TIZEDIK PARANCSOLATROL.

Mit tilt megh az tizedik parancsolat?

Az rendeletlen kivánságot, az mint az Apoſtol mondgya: *Mert az gonoſz kivánságot-is nem tudtam volna, ha az tőrvény nem mondotta volna: Ne kivánnyad.* Rom. 7. 7.

Csak egy parancsolat vagyoné az kivánságrol?

Egy vagyon, mert Moſes egy verſben foglallya bé, és az ſz. Pál-is azt egéſzſzen egy parancsolatban foglallya bé, midőn azt mondgya: *Mert az gonoſz kivánságot-is nem tudtam volna, ha az tőrvény nem mondotta volna: Ne kivánnyad.* ugyanott.

Be tőlthettyűk-é ezt az tőrvént?

Nem; *Mert jol tudgyuk hogy az tőrvény lelki állat: de én teſti vagyok, és rekeſztettem az bűn alá.* Rom. 7. 14.

Miért prædikaltattya hát az Iſten az tőrvént ollyan igen, ha ſenki bé nem tőltheti?

Hogy megh iſmérjük az bűnt, ſzomjuhozzuk az igaſságot, és hogy magunknak ſemmit ſe tulajdonicsunk, az mint az Apoſtol mondgya: *Az bűnnek iſméreti az tőr-* Rom. 3. 20.

Matth. 5. 7. vény által vagyon. *Boldogok az kik éhezik és szomjuhozzák*
1. Cor. 4. 7. *az igasságot, mert ők megh elégittetnek. Miczodád vagyon penigh az mit nem vöttel volna, hogy ha vötted mit kevélykedel mint ha nem vötted volna.*

R. SIGM. ## AZ KÖNYÖRGESRÖL.

Micsoda az könyörgés?

Solt. 50. 15. Az Istennek segitségül való hivása: *Hij engemet segitségül az te nyomoruságodnak idején megh szabaditlak tégedet, és dicsöiteßz engemet.*

R. GYÖRG. *Melliyk az az könyörgés az melyre Christus tanitot bennünkes?*

Mi Atyánk ki vagy az menyégben, megh szenteltessék az te neved &c.

Hol vagyon megh irva ez az Könyörgés?

Matth. 6. 9. &c. Luc. 11. 2. &c.

Miért parancsollya hogy igy imádkozzunk: Mi Atyánk.

Hogy mi bennünk megh halgattatás felöl való bi-
Matt. 7. 9. 11. zodalmat indicson, az mint Christus mondgya: *Kicsoda az ti közzületek ki az ö fiának követ adgyon, ha ö tüle kenyeret kér, menyivel inkab az ti menyei Atyátok ádjokat azoknak, az kik ö tüle kérik,*

Miért mondgya hogy: Mi Atyánk, *és nem:* En Atyám.

Hogy megh tudgyuk hogy minékünk egy Atyánk vagyon, hogy atyafiak vagyunk, és hogy egymáßt szere-
Ephes. 4. 6. sük, mint az Apostol mondgya: *Egy az Isten és mindeneknek Attya.* És sz. Péter azt mondgya: *Az atyafiuságot*
1. Pet. 2. 17. *szeressétek.*

R. SIGM. *Hány része vagyon az könyörgésnek?*

1. Thess. 5. 18. Kettö, az háláadás, és az kérés: *Minden dolgokban há-*
Ian. 16. 24. *lákat adgyatok.* És, *Kérjetek és el vészitek.*

Miért

Miért szükséges az könyörgés?

Az Istennek parancsolattyára nézve, és az mi szükségünkért: *Kérjetek és el vészitek. Mindenek vétkeztenek,* Ian. 16. 24. Rom. 3. 23. *és az Isten dicsőségétül el maradtak.*

Micsoda könyörgés kedves az Istennél?

Az mely hitből vagyon az közben járo Christus által, mint az Apostol szoll: *Valami penigh hitből nincsen,* Rom. 14. 23. *bün az. Valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, meg* Ian. 16. 23. *adgya néktek.*

Miesodák azok az mellyeket kell kérnünk?

Minden mi testi és lelki szükségünk, az mint sz. Jakab mondgya: *Minden jo adomány, és minden tökélletes ajándék* Iac. 1. 17. *onnan fölyül vagyon, mely le száll az világosságnak Attyától, kinél nincsen változás vagy változásnak árnyéka.*

Miért adatik ez hozzá: Ki vagy az menyégben? R. GYÖRG.

Hogy az mi gondolatunkat fordicsuk az éghben az mint Esaiasnál mondgya az Isten: *Az menyország ennékem* Esai. 66. 1. *ülő székem.*

Hány része vagyon az Urtul tanult könyörgésnek?

Kezdő beszéd, kérések, és bé-rekesztő szok.

Hol vagyon az kezdő beszéd?

Itt, *Mi Atyánk, ki vagy az menyégben.*

Hány kérések vagynak?

Hat.

Mellyik az első kérés?

Megh szenteltessék az te neved.

Micsoda az Isten neve? R. SIGM.

Maga az Isten, az Istenek parancsolattya, tiszteleti és vallása, mint David mondgya: *Eneklek az felséges Isten-* Solt. 7. 18. *nek nevének.*

Micsoda ez: Megh szenteltessék az te neved?

Az az, adgyad hogy ismérjelek meg, és dicsérjelek té-

Ier.9.23.24. gedet: *Ne dicsekedgyék az bölcs az ő bölcseſségében, és az erős az ő erőſségében, ſe ne dicsekedgyék az kazdag az ő kazdaſágábã. Hanem ebben dicsekedgyék az ki dicsekedik, hogy iſmérjen és tudgyon engemet.* És az mint Maria mondgya: *Magaſztallya az én lelkem az Urat, és örvendez az én lelkem az én megh tarto Iſtenemben.*

Luc.1.46.47

Hány képpen mondatik ſzentnek valami dologh?

Terméſzetire nézve, mint az Iſten.

Haſonlatoſságra nézve; mint az ſzentek.

Szent dologra való rendeléſre nézve, mint az templomok, oltárok, Papok. Igy ſzentelte meghIſten az hetedik napot.

Moſ.2. Kön. 20. 11.

Mellyik az máſodik kérés?

Jöjjön el az te orſzágod; Az az, tarcs megh és őregbícsed az te Anyaſzentégyházadat, roncz el az ördögnek munkáit, és tedd hijjában valová az mi ellenſégünknek tanácsat.

Hány féle az Iſtennek orſzága?

Harom féle, hatalmának, kegyelmének, és dicsőſségének orſzága:

Micsoda az hatalomnak orſzága?

Zolt.103.9. Az mely vagyon minden teremtet állatokon, kiket Iſten bir, tart, és el ront valamint akarja.

Micsoda az kegyelemnek orſzága?

Mellyet az Chriſtus ez világon igazgat az Anyaſzentegyházban mint az Apoſtol mondgya: *Az Iſtennek orſzága nem ételben nem italban áll, hanem igaſságban, békeſségben, ſzent Lélek által való örömben.*

Rom.14.17.

Micsoda az dicsőſségnek orſzága?

Mellyben az Chriſtus uralkodik, ez élet után az menyégben, az melyről azt mondgya az Irás: *Az ő orſzágának vége nem léſzen.*

Luc.1.33.

Kicso-

Kicsoda Királlya és feje az kegyelem országának?

Az Atya az Fiuban az szent Lélek által, de kiválképpen az Chriſtus, az mint sz. Pál mondgya: *És mindeneket vetet az ô lábai alá, és ôtet tötte mindeneknek fölötte az Anyaszenteg yháznak fejévé.* Eph. 1. 22.

Kicsodák ennek az országnak lakosi?

Az jo angyalok, és az válaſztot hivek. Col. 1. 18. &c

Micsoda törvények vagynak benne?

Az törvény és az Evangeliom.

Micsoda jokat ád az Király Chriſtus az ô alatta valoknak?

Igaſságot, békeſséget, és örömet: *Az Iſtennek országa nem ételben nem italban áll, hanem igaſságban, békeſségben, szent Lélek által való örömben.* Rom. 14. 17.

Kicsodák az Chriſtus országának ellenségi?

Az ördögh, ez világh, és az teſt: *Az ti ellenſégtek az ördögh mint az ordito oroſzlány szellel jár, keresvén kit el nyellyen.* 1. Pet. 5. 8.

Az teſt az lélek ellen törekedik. Gal. 5. 17.

Mivel hogy nem ez világbol valok vattok, hanem én válaſztottalak titeket ez világh közzûl, annakokáért gyûlöl titeket ez világh. Ian. 15. 19.

Hol vagyon birodalma ennek az országnak?

Kezdet szerént ez életben vagyon; tökélletes képpen penig az más életben, az mint sz. Janos mondgya: *Szerelmeſim moſtan Iſten fiai vagyunk, de mégh nem jelent megh micsoda léſzünk, tudgyuk penigh hogy mikor ô megh jelenéndik, haſonlatoſok leſzünk ô hozzája, mert megh láttjuk ôtet az mint vagyon.* 1. Ian. 3. 2.

Meddigh áll fen az Chriſtus országa?

Az kegyelemnek országa világh végeigh áll fenn;

1.Cor.15.24. *Mikoron kezéhez adgya Christus az országot az Istennek, és*
Luc.1.33. *az Atyának.* De az dicsőſségnek országa örökké fen all: *Az ő országának vége nem leſzen.*

R.GYÖRG. *Miképpen jő mi hozzánk az Isten országa?*

Az Isten igéjének prædikálláſával, meg téréſſel, az hitben való öregbülésel, és tökélletes tellyeſſéggel:
Zach.1.3. *Térjetek megh én hozzám azt mondgya az ſeregeknek Ura, és ti hozzátok térek.*
Ian.jel.22.11 *Az ki igaz igazittaſſék megh ez után-is.*
1.Cor.13.10. *Minek utánna el jővénd az tökélletes tellyeſſégh, el törölte-tik az mi réſz ſzerént vagyon.*

Mellyik az harmadik kérés?

Légyen megh az te akaratod miképpen menyben azonképpen ez földön-is. Az az, Adgyad hogy mindeneket cselekedgyünk az te akaratod ſzerént, az miképpen az Angyalok cselekeſznek az égben az mint David ſzoll:
Solt.103.20. *Álgyátok az Urat ő Angyali, kik erővel hatalmaſok vattok, kik az ő parancsolattyát mivelitek, engedvén az ő beſzédének ſzavának.*

Itt micsoda az Istennek akarattya?

1. Az Isten parancsolattya, avagy ki jelentetet aka-
1.Theſſ 4.3. rattya, az mint ſz. Pál mondgya: *Es az Isten akarattya az, ti megh ſzenteléſtek, hogy megh oltalmazzátok magatokat az parázna ſágtul.*

2. Az Isten akarattyának végbe menetele, az mint
Luc.22.42. Christus mondgya: *Nem az én akaratom hanem az te akaratod légyen.*

Mellyik az negyedik kérés?

Az mi minden napi kényerünket ad meg minekünk ma, az az, Szolgáltas ki minékünk mindeneket mellyek ez életre ſzükſégeſek.

Mit

Mit érteſz az kenyérnek nevezetin?

Ez életre való minden lelki és teſti ſzűkſęges dolgokat.

Hány féle az lelki kenyér?

Két féle, Iſten igéjének kenyere, és megh elevenitő kenyér, az mint az Irás mondgya: *Megh elégittetűnk az te házadnak javával.* Solt. 65. 5.

És, *En vagyok à kenyér az mely menyországbol ſzállot.* Ian. 6. 41.

Miért mondatik miénknek?

Mert miénk Iſten ajándekából: *Micsodád vagyon penigh az mit nem vőttél nolna? hogy ha vőtted mit kevélykedel mint ha nem vőtted volna.* 1. Cor. 4. 7.

Miért mondgya ezt: Minden napit?

1. Hogy az mi kivánſágunkat megh zabolázza: az mint az Agur Propheta mondgya: *Gazdagságot ne adgy énnékem: táplálly engemet hozzám illendő eledellel.* Péld. 30. 8.

2. Hogy egyſzer s-mind könyörögjűnk, hogy Iſten ſzegényſęggel megh ne látogaſſon; az mint ezen Agur mondgya: *Szegényſęget ne adgy énnékem, táplálly engemet hozzám illendő eledell.* ugyanott.

3. Hogy minden nap kérjűk: *Szűntelen imádkozzatok.* 1. Theſſ. 5. 17.

Szabadé gazdagságot kérni Iſtentűl?

Szabad, de nem fölőtté valot, hanem csak annyit az menyivel ember ſzűkſęgét bé éri, mert *Az kik megh akarnak gazdagulni, eſnek keſęrtetben és tőrben, és ſok balgatagh és káros kivánságokban, mellyek bé meritik az embert veſzedelembe.* 1. Tim. 6. 9.

Szabadé valamit más napra el tenni?

Szabad, az mint Chriſtus mondgya: *Szedgyétek fel az maradék darabokat, hogy ſemmi el ne veſzſzen benne.* Ian. 6. 12.

És ſz. Pál: *Nem az fiak gyűjtnek az atyáknak kinęset, hanem az* 2. Cor. 12. 14.

atyák

atyák az fiaknak. De az igaz kereſmény legyen, és abban ne-is helyhezteſſe bizodalmát.

R. SIGM. *Mellyik az ötödik kérés?*

Bocsáſd megh minékünk az mi vétkeinket, miképpen mi-is megh bocsátunk ellenünk vétkezteknek. Az az: Az te irgalmaſságodbol bocsáſd meg az mi bűneinket, az miképpen mi-is oly jo igyekezetet érzünk magunkban, hogy azoknak meg engedünk, az kik minket megh bántottak, mint az Chriſtus mondgya: *Ha meg nem bocsáttyátok az embereknek az ő vétkeket, az ti mennyei Atyátok-is nem bocsáttya megh az ti vétketeket.*

Matth. 6. 15.

Mit érteſz az adoſságokon?

Az vétkeket, az mellyek adoſsokká teſznek minket Iſten előtt, mind az engedelmeſſégnek el mulatáſával s-mind az ſzenyvedendő büntetéſsel, az mint ſz. Pál mondgya: *Atkozot valaki megh nem marad mind azokban, mellyek megh irattak az törvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.*

Gal. 3. 10.

Micsoda megh bocsátani az bűnt?

Azt minékünk nem tulajdonitani: *Boldogh ember az kinek nem tulajdonittya Iſten az bűnt.*

Rom. 4. 8.

Miért mondgya ezt: Bocsáſd megh minekünk?

Arra tanit bennünket hogy máſokért-is imátkozzünk, nem csak jo akaroinkért, hanem még ellenſeginkért-is, az mint Chriſtus imátkozott: *Atyám bocsáſd megh nékiek, mert nem tudgyák mit cselekeſznek.* Igy ſzent Iſtván és egyéb ſzentek.

Luc. 23. 34.

Apoſt. czel. 7. 60.

Mellyik az hatodik kérés?

Ne vigy minket az kéſértetben, de ſzabadicz megh az gonoſztul. Az az, ne kéſércs minket erőnk fölött, ne-is engedgyed hogy az Sátántul, az teſtül, és ez világtul meg kéſértetſsünk.

Hány

Hány féle az kéſértet?

Két féle, az Iſtené és az ördögé. Az Iſtennek kéſértéſe az hitnek megh kémléſe, megh probáláſa, az mint David mondgya: *Uram te megh kéſértettél és iſmérſz engemet.* Az ördögnek kéſértéſe penig az bűn tételre való izgatás, az mint izgatta önön magát az Chriſtuſt, hogy az földre le borulván imádná őtet, Solt. 139. 1. Matth. 4. 9.

Ezekben az ſzokban: Szabadics megh minket az gonoſztul, *micsoda értetik az gonoſznak nevezetin?*

Az gonoſz bűn és gonoſz büntetés, de kiválképpen az Sátán értetik, az ki leginkább mondatik gonoſznak, az mint ſz. Janos mondgya: *Irok néktek iſiak mert amaz gonoſzt megh győztétek.* 1. Ian. 2. 13

Miképpen rekeſzted be az te könyörgéſedet?

Mert tiéd az országh, à hatalom, és à dicsőſségh, mind örökkön örökké; az az, mivel hogy te vagy az mi Királyunk, és hatalmas vagy, az te dicsőſségedért kérjük, ad megh azért minékünk az mit kérünk. 1. Chron. 28. v. 11. 12.

Miért hadta el ſz. Lukács ezéket az ſzokat?

Mert ő csak ſzinte az kéréſeket akarta le irni; nemis tártoznak ezek az könyörgésnek mivoltához, de ſz. Mathe hozzá adta.

Mit akar ez az czitkely: Amen?

Jelent mind kivánságot, hogy valoſágoſon megh légyen az mit kérünk, mind penigh bizodalmat, mellyel azt jelentyük, hogy mi tökélletesen el hittük azt, hogy az Iſtentül megh halgattatunk könyörgésünkben.

VEGE AZ CATECHISMUSNAK.

AZ
VALLAS DOLGABAN VALO VETELKEDŐ KERDESEK.

Nagyob részre Bellarminus ellen, majd éppen az maga irásának rendi szerént.

A KERDESEKNEK SUMMA szerént való rendi.

R. SIGMOND.

Az Istenről. 114.
Az Isten igéjéről. 123.
Az Christus lelkének tudományárol. 130.
Az Christusnak pokolra való szálláſárol. 130.
Az Christus érdeméről. 132.
Az Közbenjárorol. 132.
Az Anyaszentégyháznak hatalmárol. 132.
Az Antichristusrol. 135.
Az Gyűlésekről. 135.
Az Anyaszentégyházrol. 137.
Az Papokrol. 146.
Az Barátokrol. 149.
Az Purgatoriumrol. 153.
Az Szentek köziben való számláltatáſrol. 154.
Az Szentek tiszteletiről. 154.
Az Szenteknek segitségül való hiváſárol. 154.

Az

Az Szenteknek közbenjáráſokrol. 155.
Az Ereklyékről. 155.
Az Képekről. 155.
Az Kereſztről. 158.
Az Templomokrol. 158.
Az Innep napokrol. 159.
Az Sacramentomokrol közönſegeſen. 159.
Az Kereſztſégről. 162.
Az Ur Vacsorájáról. 167.
Az Miſéről. 179.
Az Chriſtus két terméſzetinek egymáſ-
ſal való közöltetéſéről. 183.
Az Bérmáláſrol. 185.
Az Pœnitentia tartáſrol. 185.
Az Végső kenetről. 186.
Az Fel ſzenteléſről. 186.
Az Gyonáſról. 185.
Az Házaſságrol. 187.
Az Bűnért való élégh tételről. 187.
Az Bűnről. 188.
Az Szabad akaratrol. 190.
Az Megh igazitáſrol. 192.
Az Törvényről. 196.
Az jó cselekedetekről. 197.

Az Bőjtről. 199.
Az Eleve való el rendeléſről. 200.
Az Közönſęges kegyelemről. 201.
Az Szarándok járáſrol. 200.
Az Megh vetéſről. 202.

AZ KERDESEK EGGYENKENT RENDEL IGY KÖVETKEZNEK.

R. GYÖRGY.

AZ ISTENRŐL.

Volte az Chriſtus Maria előtt? Volt.
Két természet vagyone az Chriſtusban? Kettő.
Az ſzent Lélek igaz Istenė? Az.
Személye az ſzent Lélek? Az.
Az ſzent Lélek megh külömbőztetet ſzemélye az Atyától és az Fiutul? Az.
Az ſzent Léleknek imádáſárol vagyone valami emlekezet az ſzent irásban? Vagyon.
Az ſzent Lélek menynek és földnek teremtője-é? Az.
Az Atya, Fiu, és ſzent Lélek egy igaz Isten-é? Az.
Bizonyics megh az ſzemélyeknek több voltát az ô teſtamentombol?
Bizonyics megh az uj teſtamentombol?
Bizonyics megh idvőſſéges okoskodáſokkal 1. hogy egy az Isten.
2. Hogy több ſzemélyek legyenek az Istenſęgben.
3. Hogy harmadik ſzemély-is légyen az Istenſęgben.
4. Hogy az Istenſęgbẽ csak három ſzemélyek vannak nẽ több.

AZ

AZ SZENT IRASROL.

Homályosé az szent Irás? Nem.
Szabadé hozzá adni az szent Iráshoz? Nem.
Szabadé az kőßegnek az szent Irást olvasni? Szab.
Az Anyaszentegyháztul függé az szent Irásnak méltoſága? Nem.
Megh vagynak-é mindenek az szent Irásban valamellyek az üdvőßegre szükſegeſek? Megh vannak.
Kelle az szent Irást külömb külömb féle nyelvekre forditani? Kell.
Olly nyelven kelle az szent dolgokat kiszolgáltatni az Anyaszentegyházban mellyet közönſegeſen az halgatok meg értsenek? Ollyanon.
Szükſegeſe az szent Irás? Az.
Az à Deák Biblia mellyet vulgatanak *hinak minden hitelre mélto-é?* Nem.
Az hetven magyarázoknak fordítások minden hitelre mélto-é? Nem.
Az szent Irásnak Chaldeai nyelvre való fordittatása minden hitelre mélto-é? Nem.
Az Siriai nyelvre való forditás minden hitelre mélto-é? Nem.
Az szent Irasnak csak egy értelme vagyon-é? Csak egy.
Egy embertül függé az szent Irásnak magyarázattya? Nem.
Az Baruch könyve canonicus-é? Nem.
Az Bölcseſeghnek könyve canonicus-é? Nem.
Az Tobias könyve canonicus-é? Nem.
Az Judith könyve canonicus-é? Nem.
Az Jeſus Sirach könyve canonicus-é? Nem.
Az Maccabæuſok könyvei canonicuſok-é? Nem.
Az Eſther toldalékja canonicus-é? Nem.
Daniel Prophetahoz adatot toldalékok canonicuſok-é? Nem.

AZ CHRISTUS LELKENEK TUDOMANYAROL.

Az Chriſtus nevekedette bölcseſségében? Nevekedet.

AZ CHRISTUSNAK POKOLRA VALO SZALLASAROL.

Az Chriſtusnak lelke hely változtatás ſzerént menté alá az pokolban? Nem.

Az Chriſtus meg ſzenvedteé azokat à bûntetéſeket mellyeket az kárhozot lelkeknek kellene ſzenvedni? Megh.

Az poklok az koporſótul megh külömböztetet föld alat való helyek-é? Nem.

Az ſzenteknek lelkek az égben voltak-é Chriſtus menybe menetelének elötte? Ott voltak.

Az Chriſtus megh holte mindenekért? Nem.

AZ KÖZBEN JAROROL.

Az Chriſtus közbenjáro-é mind az két természeti ſzerént? Az.

Vagyone több közbenjáro? Nincsen.

AZ CHRISTUS ERDEMERÖL.

Erdemletté valamit magának az Chriſtus? Nem.

AZ ANYASZENTEGYHAZNAK HATALMAROL.

Az Eccleſiának hatalma abban áll-é, hogy legyen valaki az ki mindenek fölött egyedûl uralkodgyék? Nem.

Szent Peterbe ſzörztetet-é az Anyaſzentegyháznak fejedelemſége? Nem.

Volté ſzent Peter Romában? Nem.

Az Papa követközike ſz. Peter helyében az Anyaſzentegyháznak fejedelemſégében? Nem.

Az Papa meg itéltethetik-é máſtul? Megh.

Az

Az Papa adhaté ollyan tôrvényeket az mellyeknek megh tartására kárhozat alatt kôteleſek az emberek? Nem.
A' Papanak két féle hatalma vagyoné, tudni-illik lelki és teſti? N
A' Papa Egyházi és kûlsô rẽdbéli Fejedelemé egyſzer s-mind? N.
Az Pûſpôkôk az Papatûl véſzik-é az ô méltoságokat? Nem.
Az Papanak vagyone ûdô ſzerént való hatalma az Királyokon, és egyéb kûlsô rendeken? Nincsen.
Az Papa fejeé az Anyaſzentegyháznak, és à Chriſtus ugy rendelteé, hogy ô néki vicéje légyen ez fôldôn? Nem.

AZ ANTICHRISTUSROL.

El jôtt-é immár az Antichriſtus? El jôtt.
Az Antichriſtus egy kiváltképpen való ſzemélyé? Nem.

AZ GYûLESEKRôL.

Szûkſégeſéké az Eccleſiai gyûléſek? Nem.
Az kereſztyén Cſáſzárokra és Fejedelmekre tártozik-é hogy az Eccleſiaban gyûléſeket hirdeſſenek? Azokra.
Az Eccleſiai gyûléſekben csak egyedûl az Pûſpôkôknek értelmektûl függ-é minden állando itélet? Nem.
Az Papanak kell-é az gyûlésben legh fôbnek lenni? Nem.
Az Papanak hatalma fellyeb valóé az Eccleſiai gyûlekezetnek hatalmánál? Nem,
Az Papatul megh erôſittetet gyûléſek vétkezhetneké? Vétk.
Vétkezhetik-é az Papa? Vétkezhetik.

AZ ANYASZENTEGYHAZROL.

Az meg vettettek az Anyaſzentegyházban vannak-é? Nin.
Az nyilván való bûnôsôk az Anyaſzentegyházban vannaké? Nincsenek.
A' titkon való hitetlenek az Anyaſzentegyházban vãnak-é? N.
A' kiket még meg nem kereſzteltenek és à kiket à hitnek ágazatira ujjonnan tanitanak, ha hitek vagyon ben vannak-é az Eccleſiában? Ben vannak.

Az

Az Eccleſiából ki rekeſztetet emberek közzûl vannak-é valakik, kik az Eccleſiában volnának? Vadnak.

Az eretnekek és hittûl ſzakadtak az Anyaſzenteg yházban vannak-é? Nintsenek.

Az közönſéges Anyaſzenteg yház láthato-é? Nem.

Az láthato Anyaſzenteg yház el álhaté az igaz vallás mellől? El.

Vétkezhetik-é az Anyaſzenteg yház? Vétkezhetik.

Az Anyaſzenteg yháznak kôſziklája ſzent Peteré? Nem.

Ez az mondás: Legelteſd az én juhaimat, *csak egyedûl ſzent Peternek mondatott-é? Nem*

Ebben az mondásban az juhoknak nevezetin az egéſz Anyaſzenteg yház értetik-é? Nem.

Ez az ſzó: Legelteſd, *mindenek felet való hatalmat jelenté? Nem.*

Csak egyedûl ſzent Peternek mondottaé az Chriſtus ezt: Néked adom az menyeknek országának kulcsát? *Nẽ.*

Az Pûſpôkôknek ſzemély ſzerént egy helyben egy más után való kövétkezéſe bizonyos jele-é az igaz Anyaſzenteg yháznak? Nem.

Tagadgyátok-é hát hogy az igaz Apoſtoli egymás után való kövétkezés ſzûkſéges legyen az Eccleſiában? Nem.

Az felſzenteléſnek mindenkor három Pûſpôkôktûl kelle lenni? Nem.

Az Egyházi ſzolgáknak hivatalokhoz kivántatik-é az Pûſpôkôknek megh ſzûnés nélkûl egymás helyében való kövétkezéſek? Nem.

Luthernek és Calvinusnak volté igaz tôrvény ſzerént való felſzenteltetéſek? Volt.

El hatták azok azt az tôrvény ſzerént való felſzenteltetést à mellyét vôttek volt? Nem.

AZ

AZ PAPOKROL.

Az Papoknak szükségesképpē kell-é nőteleneknek lenni? Nem.

Az Clerus nevezetivel igazán különböztetnek-é meg az Egyházi szolgák az kősségtűl? Nem.

Az Egyházi szolgáknak felszenteléſek tartozik-é az kősségre-is? Tartozik.

Az Egyházi szólgáknak választása tartozik-é az kősségre? Tartozik.

Az Egyházi szólga és az Püspők mind egy-é? Egy.

Az ollyan személynek, az ki az első feleségének halála után máſt vészen, meg kell-é engedni az egyházi szólgálatot? Meg kell.

Az Egyházi szólgáknak javok, mind azok az mellyek az gyülekezet számára valók, s-mind azok az mellyek à magok személlyét illetik, szabadoſck-é à Fejedelmeknek adojátul? Nem.

AZ BARATOKROL.

Cselekedhetik-é valaki többet annál az menyivel tartozik az Istennek törvénye szerént? Nem.

Az tökélleteſségnek kereſeti ollyan jó cselekedet-é az mellyet Isten nem parancsolt, hanem csak javallot? Nem.

Szabad-é az kereſztyén embernek fogadáſt tenni? Szabad.

Az ollyan dolog az mely fogadásból vagyon, Isten tiſzteleti-é, bár Isten ne parancsolta légyen-is? Nem.

Az fiaknak, leányoknak, és házaſſagbeli aſszonyoknak szabad-é az ő attyok, annyok, és férjek akarattya ellen fogadáſt tenni? Nem.

Az az igéret melly az kereſztségben szokot lenni, tulajdon képpen való fogadás tétel-é? Az.

Az elöttünk járokhoz való kegyes engedelmeſségre fogadás tétellel kell-é magunkat kötelezni? Nem.

Meg kötelezik-é az lelki ismeretet minden fogadások, és minden fogadást meg kell-é tartani? Nem.

Kell-é embernek fogadás tétellel magát arra kötelezni, hogy szüzességben meg marad? Nem.

Kell-é fogadás tétellel valakinek az kuldulásra magát kötelezni? Nem.

Az szegénységre kell-é valakinek magát fogadás tétellel kö-

Az Barátok szerzeti Istenes dolog-é? Nem. (telezni? Nem

AZ PURGATORIUMROL.

Vagyon-é Purgatorium? Vagyon s-nincsen.

Vagyon-é Limbusok az kis gyermekeknek és az régi atyáknak? Nincsen.

AZ SZENTEK KÖZIBEN VALO SZAMLALTATASROL:

Kell-é valakit az szentek köziben számlálni, ugy hogy azoknak Isteni tiszteletet tulajdonicsunk? Nem.

AZ SZENTEK TISZTELETIRÖL.

Valamelly teremtet állatot tisztelhetnek-é az keresztyének Isteni tisztelettel? Nem.

AZ SZENTEKNEK SEGITSEGÜL VALO HIVASAROL.

Kell-é az szenteket segitségül hini? Nem.

AZ SZENTEKNEK ESEDEZESEKRÖL.

Az megh holt szentek imádkoznak-é és esedeznek-é mi érettünk? Nem.

AZ EREKLYEKRÖL.

Kell-é az ereklyéket tisztelni? Nem.

AZ KEPEKRÖL.

Szabad-é képeket tartani Isteni tiszteletnek okáért? Nem.

Sza-

Szabad-é ki irni az Istennek képét? Nem.

Az kép, ábrázat, és bálvány valoságosképpen külömbözznek-é egymástul? Nem.

Az képeket igazán helyheztethetni-é az templomban? Nem.

Az Christus képét és az szentekét kell-é tisztelni,? Nem.

AZ KERESZTRŐL.

Az kereszt elüzi-é az Sátánt? Nem.

Kell-é az keresztnek képét tisztelni? Nem.

AZ TEMPLOMOKROL.

Jóbb-é az templomban imádkozni megh egyedül levő embernek-is, hogy nem mint egyéb helyen? Nem.

Az templomokat nap keletre kell-é épiteni, hogy mikor imádkozunk arra legyünk arczal fordulva? Nem.

Az templomok igazán szenteltetnek-é az szenteknek? Nem.

AZ INNEP NAPOKROL.

Az emberektől szereztetet innep napokat meg kell-é tartani? Nem.

Az innep napok szentebbek-é az egyéb napoknál? Nem.

AZ SACRAMENTOMOKROL KŐZŐNSEGESSEN.

Az Sacramentomok jegyek-é, és pecsétek-é? Azok.

Az Sacramentomok az Egyházi szólgának hititől és kegyessegetől függenek-é? Nem.

Az Sacramentomnak állattyához szükségesképpen kivántatik-é az Egyházi szólgának gondolattya, igyekezeti? Nem.

Az Sacramentomok szerző okai-é az kegyelemnek? Nem.

Az Sacramentomokat; az prædicatio után kell-é ki szólgáltatni? Az után,

Az O teſtamentombéli Sacramentomoknak egyenlő hatható erejek vólt-é az mi Sacramentominkal? Egyenlő vólt.

Az Sacramentomok el tőrőlhetetlen béllyeget nyomnak-é az mi lelkünkben? Nem.

Hét Sacramentomok vagynak-é az uj teſtamentomban? Nem.

AZ KERESZTSEGRŐL.

Olly ſzükſéges-é az kereſztség, hogy ha valaki meg nem kereſztelkedik el vész? Nem.

Szabad-é az közönſéges férfiaknak avagy az aſzſzonyoknak kereſztelni? Nem.

Az kereſztſégnek hatható ereje ki terjed-é az híveknek egész életekre? Ki terjed.

Az Janos kereſztsége egy vólt-é az Chriſtus kereſztſégével? Egy vólt.

Az Janos kereſztsége után ſzükségesképpen kellet-é kereſztelkedni az Chriſtus kereſztségével? Nem.

Meg kell-é kereſztelni az kis gyermekeket? Meg.

Az meg kereſztelkedet kiſdedeket, ha fel nevekednek, megh kell-é iſmét ujjobban kereſztelni? Nem.

Az kereſztség el véſzen-é minden bűnöket, ugy hogy tellyeſſégeſſen ne legyenek? Nem.

Az kereſztség el tőrőlhetetlen bellyeget nyom-é az mi lelkünkben? Nem.

Az martiromság lehet-é kereſztſég helyet? Nem.

Az kereſztségben bé öntetik-é az kiſdedekben az hitnek, reményſégnek, és ſzeretetnek állattya, valóſága? Nem.

Az kiſdedeknek vagyon-é munkálkodó hitek? Nincsen.

AZ VR VACSORAIAROL.

Szent Janoſnál az hatodik réſzben az Ur vacsorájárol vagyon-é emlekezet? Nem.

Az

Az kenyér á láttya szerént Christus testévé változik-é? Nem.
Az aſztalon és az szelenczében lévő kenyér és bor Sacramentom-é, az vele való éleſen kivül-is? Nem.
Az Ur vacsorájában az bort meg kell-é vizzel elegyiteni? Nẽ.
Az hitetlenek éſzik-é az Christus testét? Nem.
Az Christus teſte valóságoskeppen jelen vagyon-é az kenyérnek és az bornak ſzine ſ-izi alat? Nem.
Egy teſt lehet-é jelen egyſzer ſ-mind ſok helyeken? Nem.
Az Ur vacsorájában mind kenyeret ſ-mind bort kell-é venni? Ugy.
Kell-é az Ur vacsorájában lévő kenyeret és bort imádni? Nẽ.
Az Christus az vacsorát kovász nélkül való kenyérrel ſzerzette-é? Azzal.
Minékünk-is, arra nézve hogy az Christus ugy ſzerzette, kovász nélkül való kenyérrel kelle hát az Ur vacsorájában élnünk? Nem.
Az Ur vacsorája haſznál-é minden vétkek ellen? Haſznál.
Ez az ſzó, Ez, *mit mutat?*
Az Ur vacsorájában az ſzájokban kell-é az embereknek adni az kenyeret? Nem.
Csak ezek az kevés ſzók-é, Ez az én teſtem, *az megſzentelő igék? Nem.*
Ebben az Sacramentomban lévő ſzók tulajdon értelem nélkül való ſzók-é? Azok.
Az megſzentelő igéket csak ſuttogva kell-é ki mondani? Nem.
Ezek az igék, Igyatok ebből mindnyájan, *parancsoló igék-é? Azok.*
Az Iſtennek hatalma által az kenyér el változhatik-é Christus testévé, avagy leheté az Christus teſte az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alat? Nem.

Csuda tétel által az kenyér el változhatike Christus testévé, avagy leheté az Christus teste az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alat? Nem.

AZ MISERŐL.

Mit kell érteni az Misének nevezeti felől?

Az Mise az élőkert és holtakért való külső, valóságos, és engesztelő áldozat-é? Nem.

Az Miseben vagyone áldozat? Nincsen.

Az uj testamentomban vannaké tulajdon-képpen való Papok? Nincsenek.

AZ CHRISTUS KET TERMESZETINEK EGYMASSAL VALO KŐZŐLTETESERŐL.

Az Christusban való két természetnek tulajdonsági valóságoson kőzősültek-é egymással? Ugy s-nem.

Az Christus teste mindenůt vagyone? Nincsen.

AZ PAPISTAKTUL SZŐRŐZTETET SACRAMENTOMOKROL.

Az Bermálas Sacramentomé? Nem.

Az Pœnitencia tartás Sacramentom-é? Nem.

Az vegső kenet Sacramentom-é? Nem.

Az fel szentelés Sacramentom-é? Nem.

Az házaſságh Sacramentom-é? Nem.

AZ GYONASROL.

Az fülbe való gyonás szůkſęgese? Nem.

AZ ELEGHTETELRŐL.

Az megh bocsáttatot véteknek ereje megh maradé az ůdő szerént való bůntetésre? Nem.

Azért az bůntetésért, mely az megh bocsáttatot vétek után megh marad, eleget tehetűnk-é? Nem.

Az könyőrgés, bőjtölés, és alamisna elégh tévő cselekedeteké? Nem.

Az

AZ BŰNRŐL.

Halálosé minden bűn? Az.
Az kivánſágh valoságos véteke? Az.
Vagyone eredendő bűn? Vagyon.
Az Maria eredendő bűn nélkűl volté? Nem.
Az erendedő bűn kővetéſsel még yené által az fiakra avagy ſzaporodáſsal? Szaporodáſsal.
Az eredendő bűn avagy az kivánságh az kereſztségh után valoſágos véteke? Az.
Megh bocsáthato-é az ſz. Lélek ellen való vétek? Nem.

AZ SZABAD AKARATROL.

Az lelki dolgokban, az embernek akarattyától függe hogy az Iſtennek kegyelme hathato légyen? Nem.
Adatike minden embereknek elégséges kegyelem az megh téréſre? Nem.
Az kedveſſé tévő kegyelem bennünk vagyone? Nincsen.
Az ſzabad akarat megh álhaté egg yűt valami ſzűkſéges dologgal? Megh álhat.
Az ſzabad akarat igazán mondatike ſzolgának az bűnnek állapattyában? Igazán.
Az ujjonnan nem ſzűlettetet ember hit nélkűl és kiváltképpen való kegyelem nelkűl cselekedhetik-é ollyan jot melly az Iſtennek teſsék? Nem.

AZ MEGH IGAZITASROL.

Az megh igazito hit eggyé az hiſtoriai, csudat cselekedő, és az ideigh való hittel? Nem.
Az megh igazito hit bizodalom-é? Az.
Csak az hit igazit-é meg? Csak,
Az bennünk való igaſſág-é ſzerzője oka az megigazitáſnak? N.
Bizonyoſok lehetűnk-é az idvőſſégfelől? Bizonyoſok.

Az

Az hivek bizonyoſok lehetnek-é az hitben való végig megmaradás felől? Bizonyoſok lehetnek.

Az hit, egy jező értelem-é avagy iſméret-is? Az.

Az hit az mire néz az Iſtennek minden igéje-é? Az.

Az meg igazító hit az Iſtennek kiváltképpen való irgalmaſſágában helyheztetett bizodalom-é, mellyel valaki bizonyos lehet az ő idvőſſége felől? Az.

Az hivek el ſzakadhatnak-é az hittől? Nem.

Az hit el válhatik-é az ſzeretettől és egyéb jo cselekedetektől? Nem.

Az megh igazitás csak egyedül az bűn bocsánatban áll-é? Abban áll.

AZ TŐRVENYRŐL.

Az erkölcsökre tartozo tőrvény le tétetette? Les-nem.

Be tölthettyük-é az tőrvént? Nem.

AZ JO CSELEKEDETEKRŐL.

Az jo cselekedetek megh igazitnak-é minket Iſten előtt? Nem.

Az igazaknak jo cselekedetek tőkélleteſeké? Nem.

Az jo cselekedetek érdemeſeké az őrők életnek el vételére? Nem.

Az jo cselekedetek ſzükſégeſeké az üdvőſſégre, annak megh ſzerzéſére nézve? Nem.

AZ BŐJTRŐL.

Az ételben való válogatás igaz bőjt-é? Nem.

Az-é az bőjt, hogy valaki elfogja magát az ételtől, de nem az italtul? Nem.

Erdemes-é és elég tévő cselekedet-é az bőjt? Nem.

Az Pápiſták bőjti Iſteni tiſztelet-é? Nem.

Az negyven napi bőjtöt meg kell-é tartani? Nem.

AZ SZARANDOK JARASROL.

Kell-é ſzarándokságot járni az ſzent helyekre, és az ſzenteknek ereklyéjekhez? Nem.

AZ ELŐL VALO EL RENDELESRŐL.

Az elől valò el rendeléſnek vàg yon-é valami oka mi bennünk?
Nincsen.
Az eleve láttatot hit-é oka az el válaſztáſnak? Nem.
Az eleve lattatot jo cselekedetek-é okai az el válaſztáſnak? N.
Az el válaſztásban való kegyelem mindenekre tartozik-é? N.
Az el válaſztás megh változhatatlan-é? Az.

AZ MEGH VETESRŐL.

Vagyon-é meg vetés? Vagyon.
Az bűn-é oka az megh vetéſnek? Nem.
Az megh vetés felől való Iſten décrétoma megh változhatik-é? Nem.

R. SIGM.

AZ ISTEN FIAROL.

Volté az Christus Maria elött? Vólt.

Ian. 1. 1. 1. *Az kezdetben vala amaz ige, és az az ige vala az Istennél, és az az ige Isten vala.*

Mich. 5. 2. 2. *Kinek az ő ki jöveteli eleitül fogva, és örök üdöktül fogva vannak.*

Solt. 2. 7. 3. *En Fiam vagy te, én ma szültelek tégedet.*

Pcld. 8. 22. &c. 4. *Az Ur bir vala engemet az ő utának kezdetiben: az ő munkái elöt, minden üdöknek elötte.*

5. *Eörök üdöknek elötte fel kenettettem: az kezdetnek elötte: az földnek le tételének elötte.*

6. *Mégh mikor semmi mélysęgek nem volnának, születtettem vala, és mikor semmi források vizzel tellyesek nem volnának.*

7. *Még mikor nem lött volna hogy az magos hegyek fekünnének az földön, az halmoknak elötte löttem.*

8. *Mégh nem czinálta vala az földet, avagy az mezöket: söt az kezdetit ez világnak porát.*

9. *Mikor ő késziti vala az egeket ot valék, mikor fel vetné az mélysęgeknek szinén az határt.*

10. *Mikor megh erössitené az felső egeket ot fenn, mikor megh erössitené az mélysęgeknek forrásit.*

11. *Mikor fel vetné à tengernek határit és az vizeknek, hogy által ne hágnák az ő szájának parancsolattyát, mikor rendelné az földnek fundamentomát.*

Ian. 3. 13. 12. *Az ki le szállot menyből.*

Iau. 8. 42. 13. *En magamtul nem jöttem hanem az küldött engemet.*

Ian. 8. 58. 14. Azt mondgya az Christus: *Minekelötte Abraham volna én vagyok.*

Matth. 11. 27 15. *Az Atyát-is senki nem ismeri hanem az Fiu, és az kinek az Fiu megh akarja jelenteni.* Hát az ó testamentombéli atyák ő általa ismérték az Atyát.

16, Az

16. Az Prophetak az Chriſtus Lelke által prophétáltak: *Az Chriſtusnak ő bennek való jövendő mondo ſzent Lelke.* 1. Pet. 1. 11.

17. *Az Chriſtuſt ne kéſércsük mint ő közzülök némellyek kéſérték,* az puſztában tudni-illik. 1. Cor. 10. 9.

18. *Es te az kezdetben Uram fundálád az ſöldet: és az te kezeidnek mivei az egek.* Sid. 1. 10.

Két terméſzet vagyone az Chriſtusban? *Kettő.* R. GYÖRG.

1. Iſten és ember fiának mondatik. Rom. 1. 34. 1. Ian. 3. 8.
2. Két formája vagyon: Iſteni és ſzolgai formája. Phil. 2. v. 6. 7.
3. Megh jelent az teſtben. 1. Tim. 3. 16.
4. Az Abraham magvát vötte fel. Sid. 2. 16.
5. Davidnak mind fia s-mind Ura, az mint mondgya: *Monda az Ur az én Uramnak.* Matth. 22. 42. Solt. 110. 1.
6. *Minek elötte Abraham volna, én vagyok,* azt mondgya az Chriſtus. Ian. 8. 58.
7. *Ki az örökké való Lélek által, önnön magát ártatlan lévén, megh áldozta az Iſtennek.* Sid. 9. 14.
8. *Ki megh holt teſt ſzerént, de az Léleknek általa megh elevenittetet.* 1. Pet. 3. 18.
9. *Melyben el menvén, az lelkeknek-is mellyek vannak az tömlöczben prædikállot. Kik régen engedetlenek valának, mikor az Iſtennek türéſe eg yſzer az Noénak idejében várja vala őket.* v. 19. 20.
10. *Az Iſten Anyaſzenteg yházának legeltetésére, mellyet tulajdon vérével kereſet.* Apoſt. csel. 20. 28.
11. *Vagyon hatalmam le tenni azt, és viſzontagh fel venni.* Ian. 10. 18.
12. *Roncsátok el ez templomot, és harmad napra fel épitem azt.* Ian. 2. 18.

Az hol más terméſzet az az ki épit, s-más az, az ki épittetik.

R. SIGM.

AZ SZENT LELEKRŐL.

Az szent Lélek igaz Istené? Az.

1. Mert az ki az Istaël népét ki hoszta Egyptombol, az igaz Isten, mint meg teczik az Moises V. kőnyvének 32 részéből az 12 versből: *Ugy az Ur önnön maga hordozta ötet, és nem volt ő véle idegen nemzetségnek Istene.* De à szent Lélek hozta ki Esa. 63. 14. *Ugy viselte őket az Urnak Lelke: Igy vezérletted az te népedet, hogy magadnak dicsőséges nevet szereznél.*

2. Az ki boszszusággal illettetet az Israël népétűl, az igaz Isten, mint meg tetczik Mos. V. kőny. 9. 7. *Emlékezzél megh rola és el né feledgyed hogy haragra inditottad az te Uradat Istenedet az pusztában.* De az szent Lelket hasonloképpen illették boszszusággal, Esa, 63. 10 *ők pedigh engedetlenek voltanak, és megh haragitották az Istennek szent Lelkét.*

3. Az ki régen szollot az Propheták által, az igaz Isten, mint meg teczik Sid. 1. 1. *Minekutánna az Isten sok rendben és sok-képpen szollot volna régen az atyáknak az Propheták által.* De az sz. Lélek szollot az Prophéták által. Apost. czel. 1. 16. *Szükség volt bé telni ez irásnak mellyet megjövendölt az szent Lélek az David szája által.*

Jan. 15. 26. 4. Az sz. Lélek az Istentűl származik. Azért igaz Isten; mert avagy ugy származik mint teremtet állat, avagy mint teremtetetlen állat. Nem származik ugy mint teremtet állat, mert magában vagyon az Istenben, az Istenben penigh nincsen teremtet állat; Azért az szent Lélek az Istenben vagyon ugy mint teremtetetlen állat és igy Isten az szent Lélek.

5. Az kinek az Istennek nevei, az Istennek állattya szerént való tulajdonsági, Isteni cselekedetek, és Isteni

us-

tiſztelet tulajdonittatik, az igaz Iſten. De az ſzent Léleknek tulajdonittatik.

Az Iſtennek nevei.

Ur, *Eſai. 6. 9. Apoſt. czel. 28. 25.*

Iſten, *Apoſt. czel. 5. 4.*

Az Iſtennek tulajdonſági. Mert 6

Örökké valo, *Moſ. 1. kön. 1. 2.*

Véghetetlen, *1. Cor. 3. 16.*

Mindenhato, *1. Corinth. 12. 11.*

Mindentudo, *1. Corinth. 2. 10.*

Megh változhatatlan. *1. Corinth. 12. 4. 11.*

Iſteni czelekedetek. Mert az ſzent Lélek

Teremt, *Job. 26. 13.*

Tart, táplál, *Moſ. 1. kön. 1. 2.*

Csudákat czelekeſzik, *1. Corinth. 12. 4.*

Az bűnt megh bocsáttya, *Corinth. 6. 11.*

El küldötte és megh kente az Chriſtuſt, *Eſa. 61. 1.*

Iſteni tiſztelet, tudni illik

Az Kereſztſęgh, *Matth. 28. 19.*

Az Iſteni félelemmel való imádás. *2. Corinth. 13. 13.*

Sz. Jan. jel. 1. 4.

Személy-é az ſzent Lélek? Az.

1. Mert kereſztelkedünk az ſzent Léleknek nevében. Matth. 28. 19
2. Az ki ellen hazudot Ananias, az ſzemély. De az ſz. Apoſt. czel. 5. v. 3. 4. Lélek ellen hazudot Apoſt. czel. 5. Azért az ſzent Lélek ſzemély. Ez az oka; mert nem hazudhatunk az ellen az mi nem ſzemély.
3. Az ſzent Lélek magában való, értelmes, és máſſal közölhetetlen állat, nem más réſze, máſtul ſem tartatik. Azert ſzemély. Megh bizonyitom hogy magában való állat légyen; mert lélek, *Moſ. 1. kön. 1. 2.* Értelmes; mert az bölcseſęgnek és jelentéſnek ſzer-

zõ oka, és vagyon akarattya, *Eph.1.17.1,Corinth.12.11.* Máſſal kõzõlhetetlen; mert magában lévõ állat, *Jan. 14.16.*

Máſtul nem tartatik; mert mindenceket tart. *Solt.33. 6. és 139. 7.*

Az ſzent Lélek megh külömbõztetet ſzemélyé az Atyátul, és az Fiutul? Az.

Ian.15.27. Gal. 4. 6. 1. Mert az Atyának és az Fiunak lelke, ſenki penig nem lehet õ magának lelke.

Mat.16.7. 2. Mert kũldetik az Atyátul és az Fiutul, ſenki penigh nem kũldethetik õ magátul.

Az ſzent Léleknek imádásárol vagyone valami emlekezet az ſzent iráſban? Vagyon.

Matth.28.19 1. Mert parancsollya à Chriſtus hogy kereztelkedgyũnk az ſzent Léleknek nevében, hát annak imádáſát-is parancsollya, mert az kereſztſẽgben az ſzent Lélek az Atyával és az Fiuval egyenlõ-képpen hivattatik arra az ſegitſẽgre, hogy mind az megh kereſztelendõt s-mind az megh kereſzteltettet az õ oltalma alá vegye.

2. Mert az kereſztſẽgbẽ egyenlõnképpen kõteleztetũnk az ſzent Lélekben való hitre, annak tiſzteletire, és ſegitſẽgũl való hivàſára, mint ſzinten az Atyának és az Fiunak tiſzteletire és ſegitſẽgũl való hivàſára.

3. *2. Cor. 13. 13.* Az Atyátul, az Fiutul, és az ſzent Lélektũl egyenlõ-képpen kiván ũdvõſſéget az Apoſtol, mikor azt mondgya: *Az Ur Jeſus Chriſtusnak kegyelme, az Iſten ſzerelme, és az ſzent Léleknek veletek való közõſüléſe légyen mindnyájan ti veletek.*

4. Hiſzünk az ſzent Lélekben.

Iud. jel.1.4. 5. *Kegyelem néktek és békeſségh attul az ki vagyon, az ki vala, és az*

és az ki el jővendő, és az hét lelkektűl, mellyek az ő ſzékinek előtte vannak, mellyet az Fiurol nem érthetni, mert mindgyárt utánna mondgya: *Es az Jeſus Chriſtuſtul*; az Angyalokrol ſem érthetni, mert az kegyelmet és az békeſséget csak egyedűl az Istentűl kell kérni. Hét Lelkeket penigh azért emlit, mert az ſzent Lélek ajándékira nézve ſok féle.

Az ſzent Lélek menynek és földnek teremtője-é? Az.

1. *Az Urnak beſzéde által lőttenek az egek, és az ő ſzájának lelkével minden ő ſeregek.* Solt. 33. 6
2. *Az ő Lelkével ékeſitette az egeket.* Iob. 26. 13
3. *Az erős Istennek lelke csinalt engemet, és az mindenhato Istennek réam való lehelléſe adot én belém életet.* 33. 4
4. *Kicsoda igazgatta az Urnak lelkét, vagy ki adott néki tanáczot?* Eſai. 40. 13

Az Atya, Fiu, és ſzent Lélek egy igaz Isten-é? Az.

1. Mert egy az igaz Isten. De az Atya igaz Isten, mellyet minden megh enged, az Fiu igaz Isten; *1. Jan. 5. 20.* az ſzent Lélek igaz Isten, az mint megh bizonyitottuk. Azért az Atya, Fiu, és ſzent Lélek egy igaz Isten.
2. Az Jehova egy igaz Isten. Az Atya Jehova, mellyet minden meg enged: az Fiu Jehova, *Eſa. 6. 1.* az ſzent Lélek Jehova, az mint megh bizonyitottuk. Hát az Atya, Fiu, és ſzent Lélek egy igaz Isten.
3. Az menynek és földnek teremtője egy igaz Isten. Az Atya menynek és földnek teremtője, mellyet minden meg enged; az Fiu menynek és földnek teremtője, *Sid. 1. 10.* az ſzent Lélek menynek és földnek teremtője, az mint megh bizonyitottuk. Hát az Atya, Fiu, és ſzent Lélek egy igaz Isten.

Bizo-

Bizonyicz megh az Istenségben lévő személyeknek több voltát az ő testamentombol?

Mos. 1. kön. 1. v. 1. 1. *Kezdetben teremt-é az Elohim az mennyet és az földet.*

v. 26. 2. *Teremcsünk embert az mi ábrázatünkra.*

Mos. 1. kön. 11. 7. 3. *No azért szállyúk alá, és veszeszük eszét ott az ő nyelveknek.*

Solt. 33. 6. 4. *Az Urnak beszéde által lőttenek az egek, és az ő szájának lelkével minden ő seregek.*

Bizonyicz megh az uj testamentombol?

Math. 28. 19. 1. *Megh keresztelvén őket Atyának, Fiunak, és szent Léleknek nevében.*

Math. 3. v. 16 17. 2. Mikor az Christus megh keresztelkedet, alá szállot az szent Lélek galamb képében, és az Atya az égből kiáltot: *Ez amaz én szerelmes Fiam, kiben en meg engeszteltettem.*

3. Hiszünk az Atyában, az Fiuban, és az szent Lélekben.

2. Cor. 13. 13 4. *Az Ur Jesus Christusnak kegyelme, az Isten szerelme, és az szent Léleknek veletek való közösülése legyen mindnyájan ti veletek.*

R. SIGM. *Bizonyicz megh üdvösséges okoskodásokkal hogy az Isten egy legyen?*

1. Az legh tökélletesb valoságos állat nem lehet több egynél, mert ha mindenikben minden tökélletes jo ságh megh volna, igy valamely tökélletes joságh az eggyikbé volna, az másikban-is megh volna az, és igy mindenikben ugyan azon egy tökélletes joság volna. Ha penigh eggyikbe nem volna az az tökélletes joságh, mely az másikban vagyon, igy hát eggyikbe sem volna az legh tökélleteseb joságh.

2. Nincsenek több mindenhatok. Mert ha többen volnának, az eggyiknek hatalma az másik-é lenne, és igy nem lennének egymástul megh külömböztetet hatalmak, hanem ugyan azon egy hatalom leñe. Hogy

ha egyben

ha égyben volna mindenhatoſágh, mely az maſikban nem volna, igy hát eggyikbe ſem volna mindenhatoſágh.

Az Iſtenségben vannak-é egynél többek ſzemélyek? Vannak.

2. Az véghetetlen hatalom az ſemmitűl véghetetlenképpen vagyon távul. De ha az Iſten magától természet ſzerént ſemmit nem nemzhet, tehát az Iſtennek hatalma az ſemmitűl nincsen távul véghetetlenképpen, és igy az Iſtennek nem léſzen véghetetlen hatalma.

2. Nemeſſeb állat az, az mely jo és jot nemz, az mely véghetetlen es véghetetlent nemz, az mely örökké való és örökké valot nemz; hogy nem mint az mely jo, véghetetlen, örökké való, és nem nemz jot, véghetetlent, és örökké valot: egyéb képpen az, az mi nincsen, job volna annál az mi vagyon. De az Iſten jo, véghetetlen, örökké való. Azért jot, véghetetlent, és örökké valot nemz. Nem nemzhet penigh ollyat az ki nem véghetetlen; mert ez dologban nem lenne egyenlő az ő cselekedetivel az mely véghetetlen; nem-is közlené véle az ő állattyát az mely véghetetlen.

Az Iſtenségben vagyone harmadik ſzemély? Vagyon.

Az miképpen hogy természet ſzerént, véghetetlenképpen, és öröktűl fogva ſzűli az Atya az Fiut, igy természet ſzerént, véghetetlen-képpen, és öröktűl fogva ſzereti az ő Fiát, mert véghetetlen-képpen, és öröktűl fogvan való jo. És ellenben: Az miképpen természet ſzerént, öröktűl fogva, és véghetetlenképpen ſzűletik az Fiu az Atyától, igy az Fiu természet ſzerént, öröktűl fogva, és véghetetlen képpen

ſzereti az Atyát, mert véghetetlen jo. Hat az Atya kőzőt és az Fiu kőzőt oly terméſzet ſzerént való, véghetetlẽ, és őrőkké való ſzeretet vagyon, az melynek ſzemelynek kell lenni. Mert ha ſzemély nẽ volna, tehát abban az ſzeretetbẽ nem volna oly egyenlő joſág és véghetetlenſęg, mint abban az ki ſzeret, és abban à kit ſzeret. Szinten ollyan vagyon penig; mert az az ſzeretet minden meg határozás nélkül való, holot véghetetlen jonak ſzereteti. Mert mindent anyiba kell ſzeretni az menyiben mélto az ſzeretetre. Az Iſten penig mélto az véghetetlenképpen való ſzeretetre. Hát az ſzeretetnek-is véghetetlennek kel lenni. Immár:

Ha az à ſzeretet ollyã hathato munkálkodáſu mint az az ki ſzeret, és az kit ſzeret, és ſzinte oly véghetetlen, tehát ſzinten olyan annak az ſzeretetnek mi volta, mint az Fiunak ſzűlettetéſe, es igy ha az nemzés által ſzemély ſzűlettetik, az ſzeretet által-is ſzemély ſzármazik.

Az Iſtenségben csak három ſzemélyek vannak-é?

1. Az legh nemeſſeb és leg ſzűkſęgeſeb dologban legh nemeſſeb és leg ſzűkſęgeſeb ſzámnak kell lenni. Az legh nemeſſeb és leg ſzűkſęgeſeb ſzám penig az három ſzám, mert ſemmi dologh nem lehet el az három ſzám nélkűl, mert minden dolognak vagyon oly határa az honnét ered, az hova megyen, és vagyon ez két határok kőzőt való őſzve foglalás.
2. Ha az Iſtenben tőbb ſzemélyek vannak háromnál, ſzűkſęges képpen vannak, mert az Iſtenben ninczen ſemmi tőrténet. Ha ſzűkſęges képpen vagyon az, hogy az Iſtenben tőb ſzemélyek legyenek három-

nál,

nál, innet vagyon hát, hogy az Atya nem legh fŏb jo, nem véghetetlen, és nem ŏrŏkké való; az Fiu-is nem legh fŏb jo, nem véghetetlen, és nem ŏrŏkké való, és az sz. Lélek-is nem legh fŏb jo, nem véghetetlen, és nem ŏrŏkké való. Ez penig nem igaz; mert az Atya oly igē jo és véghetetlen, hogy valami az Atyasághoz kivántatik, minden igen és veghetetlen képpen megh találtatik az Atyában; igy az Fiuban, és az szent Lélekben-is. Hát csak egy az Atya, egy az Fiu, egy az szent Lélek.

AZ SZENT IRASROL.

Homályose az szent irás? Nem.

1. *Ez parancsolat az mellyet parancsolok én ma te néked, nem titkoltatot el te tőled.* Mos. 5 kön. 30. 11.
2. *Hogy ha homályos az mi Evangeliomunk, azoknak homályos az kik el vesznek.* 2. Cor. 4. 3.
3. *Az Prophetáknak beszédek, mellyet hogy követtek mint sötétségben az lámpást.* 2. Pet. 1. 19.

Szabade hozzá adni az szent iráshoz? Nem.

1. *Ez igéhez mellyet én parancsolok ti néktek, semmit ne tegyetek, semmit se vegyetek el abbol.* Mos. 5. kön. 4. 2.
2. *Ha szinte mi-is, avagy az menyei Angyal hirditne tinektek valamit az kivül az melyet hirdettünk néktek legyen átok.* Gal. 1. 8.
3. *Az teljes irás Istentül ihletet, és hasznos az tanitásra, az megh jobbitásra, az fegyelemre, mely igasságban vagyon, hogy tökélletes legyen az Isten embere,* &c. 2. Tim. 3. 17.
4. *Ezek penig megh irattattak, hogy higgyétek hogy az Jesus Christus Istennek fia, és hogy azt hivén ŏrŏk életet vegyetek az ŏ neve által.* Ian. 20. 31.

Szabadé az kőſégnek az ſzent iráſt olvaſni? Szab.

Moſ. 5. kön. 31. v. 11. 12. 1. *El olvaſsad ez tőrvent az egéſz Iſrael előt az ő halláſokra. Gyűjcs egybe az népet, ferfiakat és aſzſzonyi állatokat, az te kicsinkéidet és jövevényidet, kik az te kapuid kőzőt vannak, hogy hallyák és tanullyanak.*

Apoſt. csel. 17. 11. 2. *Az Berrea* varoſbeliek viſgálták az iráſt, és dicsertetnek érette.

1. 28. 3. *Az Szerecsen fő ember* olvaſta az iráſt, és haſznált néki.

Az Anyaſzentegyhaztul függé az ſzent iráſnak méltoſaga? Nem.

Eph. 2. 20. 1. Az ſz. irás fundamentoma az Anyaſzentegyháznak.

Ian. 5. 47. 2. *Hogy ha az Moiſes beſzédének nem hiſztek, mi modon hiſztek az én beſzédemnek.*

9. 34. 35 3. *En penigh nem keresem az embereknek bizonságokat; De ennékem vagyon nagyob bizonságom.*

Megh vannak-é mindenek az ſzent iráſban valamelyek az üdvőſségre ſzükségeſek? Megh vann.

Mert az ſzent iráſban megh vannak mindenek az mellyeket hinni és cselekedni kell: az tőrvény és az Evangeliom, és mind azok melyeket az hit, reménſégh, és
2. Tim. 3. 15. ſzeretet kiván. Az honnét azt mondgya az Apoſtol: hogy az ſzent irás téſzen minket bőlcsekké az üdvőſségre, és haſznos az tanitáſra, az fenyitékre. &c.

Kell-é az ſzent iráſt külömb külömb féle nyelvekre forditani? Kell.

1. Mert az Iſten igéje külőmb külőmb féle nyelveken prædikáltatik.

Moſ. 5. kön. 31. v. 11. 12. 2. Az ſzent iráſt kőzőnſéges helyen kell olvaſni. Ugy kell hát forditani hogy máſok-is megh értsék.

3. Az Apoſtolok kőzőnſéges nyelven irtanak.

Oly

Oly nyelven kelle az szent dolgokat ki szolgáltatni az Anyaszentégyházban mellyet kűzönségesen az halgatok megh értsenek? Ollyanon.

Mindenek épűlesre legyenek. De az ki idegen nyelven szoll, nem épit az máſt. 1. Cor. 14. 26

Szűkségesé az szent irás? Az.

1. *Tevelygetek mivel hogy nem tudgyátok az irásokat.* Math. 22. 29.
2. *Ha hinnétek Mosesnek ennékem-is hinnétek, mert én felőlem irt ő.* Ian. 5. 46.
3. *Mert az melyek régen megh irattattak, az mi tanuságunkra irattattak megh.* Rom. 15. 4.

Az Deák Biblia, mellyet vulgátának, hinak minden hitelre mélto é? Nem.

1. Nagy része annak az munkának nem Hieronymusé, az mint megh vallya Bellarminus.
2. Hieronymus sem Propheta, sem Apoſtol nem volt. Azért nem fordithatta ugy hogy azon minden meg nyughaſſék.
3. Abban az munkában sok vétkek vannak.
4. Ezt az igéretet: *Az megh rontya tenéked fejedet*, az ki régen Deak nyelvre forditotta az iráſt, az Mariara viszi, holot az Christusrol szoll. Mos. 1. kön. 3. 15.
5. *Nagyob az én bűntetésem hogy nem mint bocsánatot érdemlenék.* Nincsen az Sidoban ez az szo *érdemlenék.* Mos. 1 kön. 4. 13.
6. *Az ki az embernek vérét ki ontya, ontaſsék ki viszontag annak vére*, el hatta ezt: *ember által*; holot az Sidoban ott vagyon. Mos. 1. Kön. 9. 6.
7. *Minden irgalmaſságos jo tétemenynek helyt adgy, mert kiki az ő cselekedetinek érdeme szerént vészen jutalmat.* Itt az Gőrőgben nincsen az *érdem*, hanem *az ő cselekedeti szerént.* Sirach. 16. 15

Az hetven magyarázoknak fordítások minden hitelre mélto-é? Nem.

Az az fordítás immár megh veſztegetődőt, az mint megh vallya Bellarminus.

Az ſzent iráſnak Chaldeai nyelvre való fordittatása minden hitelre melto-é? Nem.

Mert tellyes az Sidoktul kőltőtt dolgokkal, az mint megh vallya Bellarminus.

Az Siriai nyelvre való fordítás minden hitelre meltoé? N.

Mert Epiphanius és Hieronymus idejében nem volt az ſzent irás azon az nyélven, az mint meg vallya Bell.

Az ſzent iráſnak csak egy értelme vagyoné? Czak.

1. Az ſzent Lélek csak egy értelmet kiván.

2. Egy dolognak csak egy *formája* vagyon. De az ſzent iráſnak értelme *formája* az ſzent iráſnak.. Hát csak egy értelme vagyon.

Egy embertül függé az ſzent iráſnak magyarázattya? N.

1. Joan. 4. 1. 1. *Megh probállyátok à lelkeket hogy ha Iſtentül vannak.*

2. Theſſ. 5. 21. 2. *Mindeneket megh probállyatok, az mi jo azt megh tarcsátok.*

Eſai. 8. 20. 3. *Az tőrvényre és annak tanitására halgaſſatok: Valaki nem ſzolland annak beſzéde ſzerént, nem leſzen annak világoſsága.*

Luc. 16. 29. 4. *Vagyon Moſeſek és Prophetájok, halgaſſák azokat.*

5. Az kitül függ az ſzent iráſnak magyarázattya, annak az hitnek igazgatojának kell lenni. Az Papa penigh nem igazgatoja az hitnek, mert az Papák nem eggyeznek egymáſſal, holott ugyon azon egy dologrol egymáſſal ellenkező értelmeket állatnak.

Meg bizonyitom ezt.

Gelaſius Papa azt állatta hogy az Ur vacsorájában az pohárt-is oda kell az kőſſęgnek adni, az tőb Papak penig meg nem engedték.

Az

Az harmadik Gergely Papa azt állatta, hogy ha valakinek hoſzſzu betegſęgben ſinlik az feleſęge, ſzabad legyen más feleſęget venni; az Tridentumi gyűlésnek végezéſe ellen.

Az Baruch könyve canonicus é? Nem.

1. Sem Baruch ſem Jeremias nem irta azt az könyvet; mert Görögűl irattatot, az mint Hieronymus bizonyittya, és Bellarminus-is megh engedi 1. könyvének 3. reſzében. Baruch penig az mit irt mind Jeremias ſzavai, és Sidoul irta.
2. Az vagyon irva ez felől az könyv felől, hogy ezt az Sido nép veſzedelme után őt eſztendővel az Jechonias király előt, és az egéſz nép előt Babyloniában el olvaſta Baruch. Ez penigh nem lehetet, mert Baruch Jeremiáſſal eggyűt el vitetet volt Egyptomban az Godoliaſnak veſzedelme után, az mely megh teczik Jerem. 40. Hogy penigh onnét Babyloniában megh tértnek lenni mondatik az Jeremias halála után, az csak merő vélekedés, holot az Jeremias halálának ideje ſem irattatik megh.

Az Bölcseségnek könyve canonicus é? Nem.

1. Nem Sidoul irattatot.
2. Azt mondgyák hogy Philo irta. Az penigh nem volt az Anyaſzentegyházban, és az Chriſtus után Caligula idejében élt. Hogy penigh más régieb Philo volt volna, az csak költőt dologh.

Az Tobiás könyve canonicus é? Nem.

Hazugſágh találtatik benne, mert az 3. réſzben azt mondgya az Sara felől, hogy Rageſban Mediának városában lakot. Az 7. réſzben penig azt mondgya hogy Ecbatanaban lakot Hogy penig illyen két városok voltak volna, az csak költőt dologh.

Az

Az Judith könyve canonicus-é? Nem.

1. Agoston és Hieronymus tagadgya canonicusnak leñi.
2. Azt kéri Judith az Istentűl hogy áldgya megh az hazugságokat, midőn azt mondgya: *Adgy ennékem beszédet és álnokságot*, az 9. részben, 12. versben.
3. Az 1. részben azt mondgya: hogy ez az hiſtoria az Babyloniai fogságnak előtte volt, Nabucodonozor birodalmának tizenkettődik esztendejében. Az 5. részben penigh az templomnak romlása után, sőt az fogságbol való meg térésnek utánna mondgya hogy volt.

Az Jesus Sirach könyve canonicus-é? Nem.

1. Hamisságh vagyon benne; mert azt mondgya Samuel felől, hogy halála után profetált, az mely hazugsagh.
2. Az Prophetak után irattatot Ptolomæus Evergetes idejében, mely megh teczik az 1. részből.

Az Maccabeusok könyvei canonicusok-é? Nem.

1. Hieronymus azt mondgya hogy Josephus irta.

2. Macc. 12. 43.

2. Dicsertetik Maccabæus azért hogy az holtakért aldozatot tőtt. Ez penig Isten ellen való dologh, mert azok haláios vétekben holtanak megh, az illyenek penigh el kárhoznak. Mert ha azt mondgyak-is hogy halálok orájan megh térhettenek, az semmi, mert bizontalan dolog, és erre nézve akar mely nagy vétekben élők felől-is ollyan itéletben lehetnénk.

2. Macc. 14. 37. &c.

3. Razaja dicsértetik azért hogy ő magát megh ölte; az penigh megh nem menti őtet, hogy erős ferfiuhoz illendő dolgot cselekedet, az mint Bellarminus akarja, mert Isten parancsolattya ellen cselekedet.

Az Esther toldalékja canonicus-é? Nem.

1. Hazugsagh vagyon benne, mert az 2. részben ugy va-

gyon

gyon, hogy az két Hopmesternek pártütése volt az Assverus birodalmának hetedik esztendejében. Az toldalékban penig az 11.&12. részben ugy vagyon, hogy második esztendejében volt. Bellarminus igy akarja menteni, hogy az álom látás második esztendőben volt, és az pártütés az hetedikben. De nem igaz, mert igy őt esztendők töltenek volna el az álom látás közöt és az pártütés közöt. Csak egy nap tölt penig az mint az 11. részből megh teczik.

2. Azt mondgya Esther felől az 15. részben, hogy oly haraggal fogadta az Király, hogy az félelem miat el esett. Az igaz historia penigh azt mondgya: hogy kegyesen fogadta.

3. Az 12. részben ugy vagyon, hogy Mardochæusra azért haragut vólt megh Haman, hogy az Hopmestereknek árultatását az Királynak megh jelentette. Az igaz historia penigh ezt az okát adgya, hogy ő neki térdet nem akart hajtani.

Daniel Prophetához adatot toldalékok canonicusok-é? N.

1. Az igaz historia azt tarttya hogy Daniel az oroszlányok vermében csak égy éjjel volt, az 6. részben. Az hamis historia penigh azt mondgya, hogy hat nap volt. Hogy penigh két Daniel volt volna, nem igaz; mert más Daniel felől sohul semmi emlekezet nincsen, és ha szente volna-is, miért foglalnák öszve éggyiknek cselekedetit az másikéval.

2. Az sem igaz hogy kétszer vettetet volna az oroszlányok vermében, holot az szent irásban nincsen semmi emlekezet felőle.

AZ CHRISTUS LELKENEK TUDOMANYAROL.

Az Christus nevekedetté bölcseségében? Nevekedet.

Luc.2.40. 1. *Az kis gyermek penigh nevekedik és öröködik vala lélekben, és tellyesedik vala bölcseséggel.*

v.52. 2. *Jesus penigh gyarapodik vala bölcseségben, testének állapattyában, és Isten elöt s-emberek elöt való kedveſségben.*

Marc.13.32. 3. Az itéletnek napját és oráját nem tudta az Christus.

AZ CHRISTUSNAK POKOLRA VALO SZALLASAROL.

Az Christusnak lelke hely változtatás szerént menté alá az pokolban? Nem.

1. Sohul nem állattya azt az szent irás.

2. Ha alá ment, avagy Istenſége szerént, avagy teſte szerént, avagy lelke szerént ment alá. Istenſége szerént nem ment, mert mindenütt vagyon, teſte az koporſoban volt, lelkét az Atyának ajánlotta.

Az Christus megh szenvedte-é azokat az büntetéſeket mellyeket az kárhozot lelkeknek kellene szenvedni? Megh.

Matth.26.38 1. *Mindenfelöl szomorú az én lelkem haláligh*, azt mondgya az Christus.

Eſai.53.4. 2. *Megh oſtoroztatot és megh verettetet s-megh nyomorittatot Istentül.* Hát nē csak az emberektül szenyvedet testben, mert az emberektül csak testben szenyvedet.

Matth.27.47 3. *En Isteně, En Istenem miért hagyál el engemet.* Holot meg jelenti az Christus, hogy ő az Istenek haragját érzette. Mert ha csak testbē szenyvedet volna, miért kiáltot volna fel igy? Az üdvözült tolvaj egyenlő avagy mégh nagyob testi fájdalmakat szenyvedet, sz. Peter fővel alá forditva feszitteték fel az kereſztfára; mégis eggyik ſem kialtot fel illyen szokkal. Hát az Chri-

ſtus

ſtus nagyob kint ſzenyvedet az teſti fájdalmaknál,

4. *Megh halgattatot az ő félelméből.* Félelemben volt hát. Sid. 5. 7.
És megh ſzabadult az félelemtűl. Nagyobtul félt hát hogy nem mint az teſti halál tőtt volna, mert nem ſzabadult megh az teſti haláltul.

5. *Mi érettünk lőtt átok*, mely az Chriſtusnak nem csak Gal. 3. 13.
teſtben való ſzenyvedéſit foglallya bé.

Az poklok az koporſotul meg külömböztetet föld alat való helyek-é? Nem.

1. *Boldogok leſznek ez után az halottak, kik az Urban halnak* Ian. jel. 14. 13
megh, mert megh nyugoſznak az ő fáratſágoktul.

2. *El jő az békeſségh, nyugoſznak az ő ágyas házokban, az ki* Eſai. 57. 2.
járánd ő elotte.

3. *Ha ez mi földi házunknak hajléka el bomol, épűléſünk lé-* 2. Cor. 5. 1.
ſzen Iſtentűl, nem kézzel csinált házunk, hanem örökké való menyben.

Az ſzenteknek lelkek az égben voltak-é Chriſtus menybe menetelének elötte? Ott voltak.

1. Megh nem bizonyithatni az ſzent iráſbol hogy ott nem voltak volna.

2. Enoch és Illyes fel mentenek az égben. Nyitva volt hát az menyorſzágh az ſzenteknek az ő teſtamentomban. Mert hogy azt mondgyák felőlők hogy az paradicsomban vitettek volna, hijjába való dologh; mert Iſten az paradicsomot plántálta volt Edenben nap kelet felől. Illyes penig ſzélvéſzben ment fel az égben. Máſodſzor, az vizözön el rontotta az paradicsomot, mert minden hegyeken, mellyek az ég alat voltak, fölyűl áradot, az mint Moiſes mondgya.

Az Chriſtus megh holte mindenekért? Nem.

1. *Nem ez világért könyörgők, hanem azokért az kiket nékem* Ian. 17. 9.
adtál.

2. Az Christus az ő attyafiaiért, barátiért, juhaiért, és népeért holt meg. Az hitetlenek penig ebek, disznók, keczkék, és az Christusnak ellensęgi.

AZ KŐZBENJAROROL.

Az Christus közbenjároé mind az két természeti szerént? Az.

Apost. ezel. 20.28. 1. *Melyben az szent Lélek titeket vigyázokká tött, az Isten Anyaszentégyházának legeltetésére, mellyet tulajdon vérével kereset.*

Ian. 10. 17. 2. *Az én életemet le teszem, hogy ismét fel vegyem azt.*

Vagyoné tőb közben járo? Nincsen.

1. Tim. 2. 5. *Egy az közbenjáro-is Isten közöt és emberek közöt, az ember Jesus Christus.*

R. GYŐRG.

AZ CHRISTUS ERDEMERŐL.

Az Christus érdemletté valamit magának? Nem:

Luc. 2. 11. Rom 4. 25. Gal. 4. 4. Minékünk születtetet, mi érettünk holt megh, és mi érettünk vettetet az törvény alá,

R. SIGM.

AZ ANYASZENTEGYHAZNAK HATALMAROL.

Az Ecclesiának hatalma abban állé, hogy légyen valaki az kimindenek fölött egyedül uralkodgyék? Nem.

Math 20. 25. 26. 1. *Az pogányoknak Királyi uralkodnak az pogányokon. De nem ugy lészen ti köztetek.*

Eph. 1. 22. és 5. 23. 2. Az Christus féje az Anyaszentegyháznak, az Papa penigh sohun nem mondatik az Anyaszentegyház fejének.

Szent Peterben szőröztetet-é az Anyaszentegyháznak fejedelemsége? Nem.

1. Mindenik tanitványnak mondotta ezt az Christus:

Math. 18, 18. *Valakiket megh kötöztök ez földön, menybenn-is &c.*

Ian. 20. 23. 2. *Vegyetek szent Lelket. Valakiknek megh bocsáttyátok bűnöket, megh bocsáttatnak nékiek.*

3. Szent

3. Szent Pál azt mondgya: *En semmivel nem voltam alább való az fő Apoſtoloknál*; és Petert megh feddette. 2. Cor. 11. 5. 2. Cor. 12. 11. Gal. 2. 11.

Volté ſzent Peter Romában? Nem.

1. Szent Pál Rom. 16. ſokakat köſzönt az kik Romában voltanak, de Peter felől ſemmi emlekezetet nem téſzen.

2. Ha volt volna Romában az ellen az végezés ellen cselekedet volna, az mellyet tött ſzént Pállal Gal. 2. mert Peternek oly végezéſe volt ſzent Pállal, hogy ő az Sidok Apoſtola lenne. Gal. 2. 9.

Az Romai Papa következik-é ſzent Peter helyében az Anyaſzentegyháznak fejedelemségében? Nem.

1. Nem éggyeznek meg azon; hogy mely üdőben ment volna Peter Romában.

2. Azt mondgya Bellarminus: hogy Peter az Püſpöki ſzéket Kelemenre hatta, de Kelemen Peternek halála után alázatoſságából Linuſnak engedte, Linuſt Cletus követte, és az után Kelemen.

Az honnét igy argumentálunk:

Ha Petert igaz ok vitte arra hogy Kelement válaſzſza, Keleméntnem igaz ok vitte arra hogy megh vesſe azt az tiſztet. Igy hát avagy Peter avagy Kelemen vétkezet.

3. Az ſzent Peter fejedelemſége nem való dologh, és az Papa nem következik Peter helyében, mert az ő tudományátul el távazot.

Az Papa megh itéltethetik-é máſtul? Megh.

1. Szent Pál megh feddette Petert. Gal. 2. 11.

2. Honorius Papa megh itéltetet és kárhoztatot az hatodik ſinattul.

3. Salomon az Abiathar Papot ki vetette tiſztiből, és az Sadochot állatta helyében. 1. Kir. 2. 35.

Rom. 13. 1. 4. *Minden lélek az felsö hatalmaſságnak engedelmes légyen.*

Jan. 19. 10. 11 5. Az Chriſtus Pilatus hatalma alá vettetet volt. Hát az Papa inkáb alája vettetik az kereſztyén Fejedelemnek.

Az Papa adhat é ollyan törvényeket az melyeknek megh tartására kárhozat alat kiteleſek az emberek? Nem.

Math. 28. 20. 1. *Tanitván öket hogy megh tartsák mind azokat mellyeket én parancsoltam néktek.*

Matth. 15. 9. 2. *Hijjába tiſztelnek penig azzal-is, ha oly tudományokat tanitnak mellyek embereknek parancsolati.*

Az Papának két féle hatalma vagyon-é, tudni illik lelki és teſti? Nincsen.

Matth. 20. v. 25. 26. 1. *Az pogányoknak Királyi uralkodnak à pogányokon. De nem ugy léſzen ti köztetek.*

2. Tim. 2. 4. 2. *Senki nem elegyiti magát ez életnek ſzorgalmatoſságiban az ki vitezkedik.*

Az Papa leheté Egyházi és külsö rendbéli Fejedelem egyſzerſ-mind? Nem.

1. Az Chriſtusnak ſemmi ũdő ſzerént való hatalma

Jan. 18. 35. 36. nem volt ez főldőn, mert az ő orſzága nem ez világról való volt. Hát az Papa ſokkal inkáb nem lehet Fejedelem.

2. Sz. Peternek ſemmi ũdő ſzerént való hatalma nem vólt; nem-is hatalmaskodot ſoha. Hát az Papa ſem hatalmaskodhatik.

Az Püſpökök az Pápától véſzik-é az ő méltoságokat? Nem.

1. Az Apoſtolok az Chriſtuſtul vötték az ő hatalmokat minden ezköz nélkül, az mint Bellarminus megh vallya. Hát az Püſpökök-is.

1. Cor. 4. 1. 2. Az Püſpökök az Iſten házában forgolodo gondviſelők. Hát az Iſtentül vagyon minden méltoságok.

Az

AZ Papanak vagyone üdő szerént valo hatalma az Királyokon és egyéb külső rendeken? Nincsen.

1. *Az pogányoknak Királyi uralkodnak az pogányokon. De nem ugy leszen ti köztetek.* Matth. 20. 25. 26.
2. *Senki nem elegyiti magát ez életnek szorgalmatosságiban az ki vitezkedik.* 2. Tim. 2. 4.
3. *Kicsoda tött engemet ti köztetek birová,* azt mondgya az Christus. Luc. 12. 14.

AZ Papa feje-é az Anyaszentegyháznak, és az Christus ugy rendelte-é hogy ő néki vicéje légyen ez földön? N.

1. Az közönséges Anyaszentegyház láthatatlan. Nem lehet hát látható feje.
2. Az Apostolok ő magokat az Anyaszentégyház szolgainak vallyák lenni. 2. Cor. 4. 5.
3. Ha az Papa feje az Anyaszentégyháznak, hát valamikor két feje volt az Anyaszentégyháznak, mert egy üdőben, egyszer s-mind két Papa volt, tudni-illik Felix és Liberius.

AZ ANTICHRISTUSROL. R. SIGM.

El jötte immár az Antichristus? El jöt.

Az Apostolok idejében kezdet lenni az Antichristus, az mint sz. Pál mondgya, és sz. Janos azt mondgya: hogy az ő idejében sok Antichristusok voltanak. 2. Thess. 2. 4. 1. Ian. 2. 18.

Az Antichristus egy kivalképpen való személye? Nem.

Ugyan azon az felelet. R. SIGM.

AZ GYŰLESEKRŐL.

Szükségesek-é az Ecclesiai gyűlések? Nem.

1. Mert az Anyaszentégyház az Christus után három száz esztendeigh volt gyűlés nélkül. Annak-utánna hirdetteteT osztán az Niceai gyűlés.
2. Mert sem az Christus sem az Apostolok nem parancsol-

csoltanak gyűléseket hirdetni. Mind azon által haſznoſok, ſőt néha ſzűkſégeſek-is az réſz ſzerént való
1.Cor.11.19. gyűléſek is ha kőzőnſégeſek nem lehetnek. Mert ſzűkſégh hogy eretnekſégek légyenek, azért gyűléſeknek kell lenni, hogy az Anyaſzentégyház az eretnekſégektűl tiſztán maradgyon.

Az kereſztyén Cziſzárokra és Fejedelmekre tartozik-é hogy az Eccleſiaban gyűléſeket hirdeſſenek? Azokra.

1.Chron.13. v.1.2. 23.v.2. 1. Az David, Salamon, Ezechias, és Joſias hirdettenek gyűléſeket.

1.Kiral.8.1. 2.Chr.29.4. 2.Kir.23.1.2 2. Az első gyűléſeket az Cziſzárok gyűjtőtték égybe, mint à Niceait Conſtantinus Magnus gyűjtőtte égybe, az Conſtanczinápolyit az őregh Theodoſius, az Epheſumit az ifju Theodoſius, az Chalcedonit Martianus Cziſzár.

Az Eccleſiai gyűlésekben csak egyedűl az Püſpőkőknek értelmétűl függé minden állando itélet? Nem.

Apoſt. csel. 14.23. Az Apoſtolok gyűléſében ki mondották az magok értelmét az Apoſtolokkal eggyűt az Preſbyterek és égyebek-is.

Az Papanak kellé az gyűlésben legh főbnek lenni? Nem.

1. Az Papa vétkekkel vádoltatot fél. Azért nem fő az gyűléſben.

2. Az Niceai gyűléſben az Cziſzár volt fő, mint Euſebius bizonyittya.

3. Az Conſtanczinapolyi első gyűléſben Nectarius volt fő, az melyben ſem maga ſzemélyében, ſem kőveti által az Papa nem vólt jelen.

Az Papanak hatalma follyeb valoé az Eccleſiai gyűlekezetnek hatalmánál? Nem.

Matth.18.17. 1. Az vétkes atyafi megh itéltethetik az Anyaſzentegyháztul. De az Papa vétkes atyafi.

2. Az

2. Az Papa tagja az Anyaſzentegyháznak, hát kiſseb az Anyaſzentegyháznál, mert az dolognak valamely réſze kiſseb magánál az egéſz dolognál.

Az Papatul megh erőſittetet gyűléſek vétkezhetnek-é? Vétkezhetnek.

1. Mert az ő teſtamentombéli Pap vádoltatik latorſág- Ezech. 22. 26
nak, tudatlanſágnak, és tévelygéſnek vétkével.
2. Mert az Sidok gyűléſe, mely az Cajaphas fő Paptul Matth. 26.
függ őt, vétkezet az Chriſtusnak kárhoztatáſában.
3. Az Conſtanczinápolyi gyűléſnek végezéſe azt tartya, hogy fel bomolhat az az házaſſágh az melyben lévő ſzemélyeknek eggyike eretnek; az Chriſtusnak amaz mondáſa ellen: *Az mit Iſten egybe ſzerkéz-* Matth. 19. 6.
tetet, az ember el ne válaſzſza.

Vétkezhetik-é az Papa? Vetk.

Az huſzon kettődik Janos Papa azt állatta, hogy az ſzenteknek lelkek nem élhetnek az Iſtennek ſzine látáſával az itéletnek napja előt, mellyet megh vall Bellarmin. 4. könyvének 14. réſzében, az Romai fő Paprol. De igy menti, hogy halálának előtte meg tért, és azt mondotta hogy ő más értelemben inkáb akarna lenni, ha az Anyaſzentégyház ez felől valaha máſt végezne. Az honnét két dolgot mondok.

1. Ha megh tért vétkezet hát.
2. Nem legh fellyeb való biro hát az Papa; mert azt mondotta hogy ő más értelemben akarna lenni, ha valaha az Anyaſzentegyház ez felől máſt végezne.

AZ ANYASZENTEGYHAZROL.

Az meg vettettek az Anyaſzentégyházban vannak-é? Nincsenek.

1. Az Anyaſzentégyház az Chriſtusnak teſte. Az megh Epheſ. 1. 23.
vettettek penigh az ördögtűl valok.

1. Ian. 2. 19. 2. *Mi kőzzűlünk mentenek ki, de nem mi kőzzűlünk valók valának.*

Az nyilván való bűnősők az Anyaszentégyházban vannak-é? Nincsenek.

Rom. 8. 9. 1. *Az kiben nincsen az Chriſtus lelke, az nem ővé.*

2. Cor. 6. 15. 2. *Micsoda eggyeſſége vagyon Chriſtusnak az Beliállal, avagy micsoda kőzi vagyon az kereſztyénnek az hitetlenhez.*

Az titkon való hitetlenek az Anyaszentégyházban vannak-é? Nincsenek.

Eph. 5. 26. 1. Szent az Anyaszentégyház. De az hitetlenek nem szentek.

Ezech. 4. 7. 2. *Mindeneſtűl szép vagy te én mátkám, és ſemmi szeplő nincsen te benned.*

Epheſ. 1. 23. 3. Az Anyaszentégyház az Chriſtusnak teſte.

Az kiket mégh megh nem kereſztseltenek, és az kiket az hitnek ágazatira ujjonnan tanitának, ha hitek vagyon benn vannak-é az Eccleſiában? Benn vannak.

Ian. 3. 15. *Valaki hiſzen ő benne el ne veſzſzen, hanem őrők életet végyen.* De ſok kereſzteletleneknek, és azoknak az kik az hit dolgát ujjonnan tanullyák, vagyon hitek, és hiſznek.

Az Eccleſiából ki rekesztetet emberek kőzzűl vannak-é valakik, kik az Eccleſiában volnának? Vannak.

Mert némellyeknek vagyon hitek, és hiſznek, és ezért eggyesűléſek vagyon az Chriſtuſſal.

Az eretnekek és hittűl ſzakadtak az Anyaszentegyházban vannaké? Nincsenek.

Tit. 3. 10. 11. Mert az eretnekeket el kell távoztatni, és az magok itéleti ſzerént-is el kárhoztak.

Az kőzőnséges Anyaszentégyház láthato-é? Nem.

1. Pet. 2. 5. 1. Mert az Anyaszentégyház lelki ház.

2. Hinni kell az kőzőnſęges Anyaszentegyházat. Hát nem láthato.

3. *Nem*

3. *Nem jô el ugy az Istennek országa hogy ember észébe vehetné.* Luc. 17. 20.

4. *Mindeneſtûl fogva dicsőſſges az Királynak léánya belől.* Solt. 45. 14.

Az láthato Anyaſzentégyház el álháté az igaz vallás mellől? El álhat.

1. Illyés idejében nem volt láthato Anyaſzentégyház. Rom. 11. 3.

2. Az Chriſtus idejébẽ keveſen voltanak az Chriſtuſſal.

Vétkezhetik-é az Anyaſzentégyház? Vétk.

1. Moiſes idejében az egéſz Anyaſzentégyház el ſzakadot volt az igaz valláſtul, mikor az ő̃ntőt borjut imádta. Moſ. 2. kön. 37. 4.

2. Az Sidoſághbéli Anyaſzentégyház vétkezet, mikor megh tagadta az Chriſtuſt.

3. Réſz ſzerént vagyon bennünk az iſméret. Vétkezünk hát azokban az mellyeket nem tudunk. 1. Cor. 13. 9.

Az Anyaſzentegyháznak kő ſziklája ſzent Peter-é? Nem.

1. Mert az Chriſtus nem azt mondgya hogy *Te kőſzikla vagy, és te reád kőſziklára*; ſem penigh, *Té Peter vagy, és te reád Peterre*; hanem, *Te Peter vagy, és ezen az kőſzálon épitem az én Anyaſzentégyházamat.* Az holot mind nevét s-mind ſzemélyét megh változtattya. Math. 16. 19.

2. Añak utáña Peter az Chriſtuſtul Sátánnak mondatik. v. 23.

3. Annak utánna háromſzor tagadta meg az Chriſtuſt. Math. 26. 70.

4. Szent Pál megh feddette ő̃tet az vétekért. Gal. 2. 11.

5. Nem igyeneſſen járt mint az Evangeliomnak igaſſágához illendő volt volna. v. 13.

Ezért ſem kő̃ſzála Peter az Anyaſzentegyháznak hogy az Peter kő̃ſzálat téſzen.

Oka ez

Mert más Peterek-is ſokan vannak, mindazáltal nem kő̃ſzálai az Anyaſzentegyháznak.

2. Mert az név és az neveztetet dologh nem mondathatik ugyan azon egyről. Mert nem mind egy az mesterségh és az mester ember. Az kőszál penigh név, az honnét az Peter neveztetik, és szintén ugy külömböz mint az mester ember és az mesterségh. Ha azért az mester ember nem mondathatik mesterségnek, Peter sem mondathatik kő szálnak.

Math. 16. 18. 3. Mert Christus nem azt mondotta Peternek hogy: *Te Peter leszesz*, hanem, *Te Peter vagy*. Ha azért az Peternek nevezetiért mondatik az Anyaszentegyház kőszálának leni, hát mindgyáráft kőszál volt. Ez penigh nem igaz, mert annakutánna megh tagadta az Christust; Bellarminus-is megh vallya hogy nem akkor lőt Peter kőszállá, hanem az Christus fel támadásának utánna. Hát az Peternek nevéből semmi illyen dologh nem jő ki.

Ez az mondás; Legelteſd az én juhaimat, *csak ég yedűl sz. Peternek mondatott-é?* *Nem.*

Apoſt. czel. 20. 28. 1. Mert az többi-is mindnyájan legeltetnek.

1. Pet. 5. 2. 2. *Legelteſſétek az Iſtennek ſeregét, mely az ti gondviſeléſtek alat vagyon.*

Apoſt. czel. 20. 18. 3. *Melyben az ſzent Lélek titeket vigyázokká tőtt, az Iſten Anya ſzentégyházának legeltetéſére.*

Math. 28. 19. 4. Mindeniknek mondatik ez: *Taniczatok minden népeket.*

Ian. 28. 21. 5. *Miképpen el bocsátot engemet az én Atyám, akképpen én-is el bocsátlak titeket.*

Ebben az mondáſban az juhoknak *nevezetin az egéſz Anyaſzentégyház értetik-é?* *Nem.*

1. Bellarminus azt mondgya: hogy még à tanitványok-is sz. Peterre bizattattak: De mi tagadgyuk; mert az Apoſtolok csak egyedűl à Christus juhai nē égyébé.

2. Mert nem azt mondgya az Christus Peternek hogy:

Legel-

Legelteſd minden én juhaimat, az mint máſut, *Tanicsatok minden népeket.* Ian. 21. 16. Math. 28. 19.

3. Ha Peterre bizta volna Chriſtus az tanitványokat, Peternek kellet volna hát à tanitványokat el kűldeni az kűlőmb kűlőmb féle gyűlekezetekben. De nem ő kűldötte hanem az Chriſtus, *El menvén mind ez ſzéles világra*, és, *Miképpen el bocsátot engemet az én Atyám, akképpen én-is el bocsátlak titeket.* Marc. 16. 15. Ian. 20. 21.

4. Ha az Chriſtus Peterre bizta minden juhait, hát ő néki kellet minden juhait legeltetni. Nem legeltette penigh mert megh oſztozot ſzent Pállal.

5. Azt mondgya ſzent Pál: *Semmivel nem voltam alább való az fő Apoſtoloknál.* Gal. 2. 9. 2. Cor. 11. 5.

6. Az Apoſtolok Petert Samariában kűldötték Apoſtol. csel. 8. Nem volt hát nagyob az többinél.

Véſzem eſzembe hogy abban mondanak titkot lenni, hogy az Chriſtus kétſzer emlit bárányokat, mellyel az pogányokat, és az Sidokat jelenti juhokat penig egyſzer emlit, az mellyel mintha az Apoſtolokat jelentené. De ez igen hijjába való dologh.

1. Mert nem kétſzer emlit bárányokat hanem csak égyſzer, juhokat penigh kétſzer. Nincsen-is itt ſemmi titok dologh, mert azon egy dologhoz mind az juhoknak s-mind az bárányoknak nevezeti hozzá-illik, az mint Chriſtus mondgya az tanitványoknak: *Imé én el bocsátlak titeket mint juhokat az farkaſok köziben.* és, *Imé én el bocsátlak titeket mint bárányokat à farkaſok köziben.* Ian. 21. 15. és 16. 17. Math. 10. 16. Luc. 10. 3.

2. Miért nē mondanak ebben titkot leñi, hogy à Chriſtus igy változtattya az ſzot: *Szeretſz-é engemet*, és, *kedvelleſz-é engemet.* Ian. 21. v. 16. 17.

Ez az ſzo-is. *enyimeket*, nem jelent mindeneket.

1. Mert Matth. 25. 27. *Kellet volna az én pénzemet az pénz váltoknak adnod.*

Rom. 11. 3. 2. *Az te Prophetáidat megh ölték.*

Ian. 15. 14. 3. *Ti én barátim lésztek.* Voltak mindazáltal más baráti-is, mint Abraham &c.

1. Pet. 5. 2. 4. *Legelteſsétek az Iſtennek ſeregét.*

5. Igy Ezech. 34. ez az ſzo, *Enyimek*, réſz ſzerént vétetik.

R. GYÖRG. *Ez az ſzo:* Legelteſd, *mindenek fölött való hatalmat jelenté?*

1. Nem; hanem minden lelki Páſztorhoz illendő cselekedetet.

2. Ha fölötte nagy hatalmat jelent, hát minden Apoſtolok igen nagy hatalmuak voltanak, mert mindnyájan legeltettenek.

1. Pet. 5. 2. 3. Az ki az ő Urának nyájját legelteti, az nem nagy hatalmu. De Peter az ő Urának nyájját legeltette nem az magáét. Hát nem nágy hatalmu volt.

4. Ha ſzolgák azok az Egyházi emberek, az kik az Chriſtus juhait legeltetik, ninczen nagy hatalmok. Szolgák penigh, nem csak az Chriſtuſra nézve, hanem az Anyaſzentegyházra nézve-is, az mint az Apoſtol

2. Cor. 4. 5. mondgya: *Nem mi magunkat prædikállyuk, hanem az Jeſus Chriſtuſt az mi Urunkat, mi magunkat pedigh ti ſzolgaitoknak lenni az Chriſtusért.*

Csak egyedül Peternek mondotta é az Chriſtus ezt: Néked adom az menyeknek országának kulcsat? *Nem.*

Math. 16. 16. 1. Mert mindeniket kérdi: *Ti kinek mondotok engemet.*

v. 20. 2. Mindeniket megh tiltya, hogy valakinek megh ne mondanák őtet Iſten fiának lenni.

3. Mert azt mondgya hogy: *adom* jövendőben. Nem adta penigh Peternek külön, hanem az több tanitványokkal eggyűt adta.

4. Azmi

4. Az mi Matth. 16. Peternek mondatik, tudni-illik, *Valamit megh kôtôzéndeſz.* az Math. 18. mindeniknek mondatik: *Valakiket megh kôtôztôk.*

Az Pûſpôkôknek ſzemély ſzerént egyhelyben egymás után való kôvetkezéſe bizonyos jeleé az igaz Anyaſzentegyháznak? Nem. R. SIGM.

1. Az ſzemélyeknek egymás utan való kôvetkezéſe ſemmi az igaz tudománynak megh tartáſa nélkûl.
2. Nem réſzes az az Peternek ôrôkſégében, az kinél az Peter valláſa nincsen. Ambroſius.
3. Nem az ſzemélyekért kell az hitet javallani, hanem az hitért az ſzemélyeket. Tertull.
4. Azt mondgya az Iſten: *Mivelhogy te megh vetetted az igaz tudománt. én-is megh vetlek tégedet hogy Papom ne légy énnékem.* Hát az ſzemélyeknek egymás után való kôvetkezéſe az igaz tudománynak megh tartáſa nélkûl csak lélek nélkûl való dôgh. Hoſ. 4. 6.
5. Az Anyaſzentégyház jelének el válhatatlannak és ôrôkké valónak kell lenni. De az Pûſpôkôknek ſzemély ſzerént egymás után való kôvet kezéſe nem el válhatatlan és nem ôrôkké való: Mert az Apoſtolok Anyaſzentegyházának kezdetiben nem volt az ſzemélyeknek egymás után való kôvetkezéſek; mindazáltal igaz Apoſtoli Anyaſzentegyház vólt. Ez ſem álhat ellene, hogy akkor kezdetet légyen az Anyaſzentegyház. Mert ugyan ez kôvetkezik oñét hogy igaz Anyaſzentegyház volt az Pûſpôkôknek egymás után való kôvetkezéſe nélkûl.
6. Az Sidok Anyaſzentegyházában mind az Chriſtuſig volt az Papoknak egymás után való kôvetkezéſe, mert azt mondgya az Chriſtus: *Az Moſes ſzékiben ûlnek* Matth. 23. 2.

nek az Irastudok és az Phariseusok, &c. Mindazáltal nem volt az igaz Anyaszentegyház, mert az Christust kárhoztatta.

7. Az Görögöknél vagyon az egymás után való következés az Apostolok idejétül fogva mind eddigh az mi üdönkigh, mindazáltal az ő gyülekezetek nem igaz Anyaszentegyház.

Hogy penigh azt mondgya Bellarminus hogy csak Constantinus idejétül fogva vagyon nálok az egymás után valo következés, nem igaz; mert Nicephorus 8. könyvének 6. részében, András Apostoltul fogva huszon három Constanczinapolyi Püspököket számlál elő.

Tagadgyátok-é hát hogy az igaz Apostoli egymás után való következés szükséges legyen az Ecclesiában? N.

Nem tagadgyuk, sőt azt állattyuk hogy à Christus igaz Anyaszentegyházában kell lenni az igaz Apostoli egymás után való következésnek, hanem anak modgyárol vagyon minékünk különbözö értelmünk: mert ti három dolgot mondotok.

1. Egy helyhez és egy gyülekezethez kötelezitek az egymás után való következést.

2. Azt vitattyátok, hogy azon egy lako helyben megh szünés nélkül kell az személyeknek egy más után való következésének lenni.

3. Azt allattyátok, hogy az fel szenteléſnek három Püspöktül kell lenni.

Mi tagadgyuk ez három dolgot szükséges képpen tartozni az Anyaszentegyháznak mi voltához, és igy fordittyuk el értelmeteket.

Emberi találmány nem kivántatik szükséges képpen

az

az Anyaszentegyháznak mivoltához. De ez három dologh emberi találmány.

Ezt így bizonyitom megh.

Az mi az sz. iráſban nincsen, és jó kővetkezés altal ki ſem hozhatni onnét ſzükſégesképpen, az emberi találmány. De az az három dologh ninczen az ſzent iráſban, ki ſem hozhatni onnét jo kővetkezés által ſzükſégesképpen. Hát emberi találmány.

Az fel ſzenteléſnek mindenkor három Püſpöktül kellé lenni? Nem.

1. Mert az csak hozzá adatott külső ékeſſégh.
2. Emberi találmány, nincsen-is az ſzent iráſban.
3. Azt mondgya ő maga Bellarminus 4. kön. 8. réſz, hogy néha az fel ſzentelés csak egy Püſpöktül-is meg lehet.

Az Egyházi ſzolgáknak hivatalokhoz kivántatik-é ſzükſéges képpen az Püſpököknek megh ſzűnés nélkül egymás helyében való következéſek? Nem.

Emberi találmány. Mert az Egyházi ſzolgákrol vagyon emlekezet 1. Tim. 3. Tit. 1. 1. Cor. 12. Eph. 4. De ez illyen egymás helyében való kővetkezés felől ſemmi emlekezet nincsen.

Luthernek és Calvinusnak volté igaz törvény ſzerént való fel ſzenteltetéſek? Volt.

1. Az kiknek à ſzent irás ſzerént való fel ſzenteltetéſek vagyon, azoknak rend ſzerént való hivatallyok vagyon. De azoknak az ſzent irás ſzerént valo fel ſzentelſetéſek vagyon, mert valamellyek mondatnak, 1. Tim. 3. Tit. 1. 1. Cor. 12. Eph. 4. mindenek megh találtatnak azokban. Hát &c.
2. Az kiknek azon egy fel ſzenteltetéſek vagyon az Papiſtákkal, azoknak, az ő értelmek ſzerént, törvény

szerént való fel szenteltetések vagyon. De Luthernek és Calvinusnak azon egy fel szenteltetések vagyon az Papistákkal. Hát.

El hatták azokat az törvény szerént való fel szenteltetést az mellyet vöttek volt?

1. Tagadom azt; mert nem à fel szenteltetést hatták el, hanem az fel szentelőket. *Meg bizonyitom:* Mert ők nem az meg veszthetetet tudománynak, hanem az tiszta és igaz Evangeliomi tudománynak predikállására szenteltettenek fel az Papistáktul. De az tiszta és igaz Evangeliomi tudománt meg tarttyák. Hát meg tarttyák az fel szenteltetést.

Ezech 44. 2. Azok voltanak az igaz Leviták, à kik az bálványozo Papokkal nem éggyeztenek.

Mos. 2. kön. 34. 3. Azok voltanak az igaz Leviták, à kik az bálványozo néppel és az Aronnal nem éggyeztenek. Igy Luther és Calvinus azért igaz Pásztorok, hogy azokkal nem eggyeztenek, à kik az igasság mellől el távoztanak.

AZ PAPOKROL.

Az Papoknak szükséges képpen kellé nőtelenecknek lenni? N.

1. Tim. 4. 1. 3. 1. Ördögi *tudományhoz figyelmeznek kik megh tilttyák az házasságot.*

1. Tim. 3. 2. 2. *Szükségh az Püspöknek fegyhetetlennek lenni, égy feleségh ferfiunak.*

Sid. 13. 4. 3. *Tiszteletes mindenek kőzőtt az házasságh.*

1. Cor. 7. 9. 4. Szent Pál mindenek felől azt mondgya: *Hogy ha magokat megh nem tarthattyák, házasságban éllyenek, mert jobb házasságban élni, hogy nem mint égni.*

Az Clerusnak nevezetivel igazan kérkedhetnek é megh az Egyházi szolgák az kösségtől? Nem.

1. Mert az egész Anyasz: egyháznak tulajdonittatik ez

1. Pet. 5. 3. à szo: *Sem penig ugy mint uralkodván az Urnak örökségén.*

2. Mert

2. Mert ez az ſzo ſem tiſztet ſem munkát nem téſzen. Azért csak ő nékiek nem tulajdonithatni.

Az Egyházi ſzolgáknak fel ſzenteléſek tartozik-é az kőſségre-is? Tartozik.

1. Mert az Apoſtolok az kőſſęgnek eggyezéſéből vá- Apoſt. czel. laſztottanak Egyházi ſzolgákat kinek kinek akarat- 14. tyának ki mondáſa által.

2. Rend ſzerént az Pűſpőkőknek Pűſpőkőktűl kell fel ſzenteltetni, az fel ſzenteléſben lévő kűlső cselekedetre nézve, de az Anyaſzentegyháznak nevével az kinek fel ſzēteltetnek, mert az fel ſzenteléſnek juſsa és ereje az egéſz Anyaſzentegyházra tartozik.

Az Egyházi ſzolgáknak válaſztáſa tartozik-é az kiſségre? Tartozik.

1. Mátyáſt és Barnabáſt az egéſz gyűlekezet válaſztot- Apoſt. czel. 1. ta nem csak az Apoſtolok.

2. Az Apoſtolok az kőſſęgh eggyezéſéből válaſztottanak Egyházi ſzolgákat kinek kinek akarattyának ki mondáſa által. 14. 23.

3. Az kőſſęgnek kell megh probálni az lelkeket. 1. Ian. 4. 1.

4. Az egéſz kereſztyének nek ſokaſága válaſztotta az Apoſt. czel. 6. hét Diaconuſokat, az kiket annakuránna az Apoſtolok kezeknek réájok való vetéſe által jo modual ſzenteltenek fel.

5. Illendő dologh az hogy az lelki Páſztorok az egéſz gyűlekezettűl válaſztaſſanak, mivel ők az egéſz gyűlekezetnek ſzolgai, hogy iſméretlenek ne legyenek, hogy gyanoſágh hozzájok ne férjen, és hogy az kőſſęgre kedve ellen ne vetteſſének.

6. Ez az Anyaſzentegyházban való rend tartás ezer három ſzáz eſztendeig tartot. Mert Fridericus idejében rekeztetet ki az kőz nép az válaſztáſból, mely

megh bizonyittatik az kilenczedik Gergely Papanak az décrétomok felől irt leveleiből, az ki Fridericus idejében uralkodot.

7. Cyprianus azt mondgya: *Lattyuk azt Istenes dolognak lenni, hogy az Pap az kőßęgnek jelen lételében mindeneknek szemek előt választaßék, es kőzőnsęges itélettel alkolmatosnak itélteßék.*

8. Theodoretus azt mondgya: *Mélto hogy hatalmatok légyen arra, hogy akar kit válaszszatok.*

Az Egyházi szolgáknak hivatallyuk avagy küldetesek tartozik-é az kőßégre? Tartozik.

Az belső küldés és hivatal az Istenre tartozik, mert azt
Rom. 10. 15. mondgya az Apostol: *Mi modon predikállanak hanem küldetnek*, az Istentül tudni-illik. Az külső hivatal és küldés az kőßęgre-is tartozik, az mint fellyeb megh bizonyitottuk.

Az Egyházi szolga és az Püspők mind eggyé? Egy.

Phil. 1. 1. 1. Egy gyülekezetben lévő Egyházi szolgák Püspőkőknek és Diaconusoknak nevezretnek. Hát az Apostol az Püspőkőkőn érti az Egyházi szolgákat.

Tit. 1. v. 5. 7. 2. Püspőkők az Presbyterek.

1. Tim. 3. 2. 8. 3. Az Apostol csak az Püspőkőkről és Diaconusokrol ád parancsolatot. Hát az Püspőkőkőn érti az Presbitereket, egyébképpen el hatta volna őket.

1. Tim. 4. 14. 4. Timotheusra az Presbyterek vetették kezeket. Hát az Püspőkők nem voltanak nagyobbak az Presbytereknél.

1. Pet. 5. 1. 5. Peter Presbyternek mondgya magát.

Apost. czel. 20. 17. 6. Peter hivatta az gyülekezetnek Seniorit.

Az ollyan személynek, à ki az első feleségének halála után mást vészen, meg kell é engedni az Egyházi szolgálatot? Meg kell.

1. Tim. 3. 2. 1. Az egy felesęgű férfi valamely véteknek ellenében

tetetik

tétetik, holot soha nem volt vétek, ha valakinek egy más után több feleségе volt-is.

2. Semmi okát nem adhatni, miért kellyen azt el tiltani az Egyházi szent szolgálattul, az kinek egymás után több feleségе volt.

Az Egyházi szolgáknak javok, mind azok à mellyek az gyülekezet számára valók, s mind az mellyek az magok személyét illetik; szabadosoké az Fejedelmeknek adojától? N.

1. *Minden lélek az felső hatalmasságnak engedelmes légyen.* Rom. 13. 1.
2. Önnön maga az Christus Pilatus hatalma alá vettetet volt. Ian. 19. 9. 10.
3. Nem adot Isten olly törvént, mellyel az Egyházi személyek ki vétetnének az Fejedelmeknek hatalmok alol.

AZ BARATOKROL. R. GYÖRG.

Cselekedhetik-é valaki többet annál az menyivel tartozik Istennek törvénye szerént? Nem.

1. *Ha mind azokat megh cselekedénditek-is az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: haszontalan szolgák vagyunk, mert az mit kellet cselekednünk azt cselekeditük.* Luc. 17. 10.
2. Az törvént sem tölthettyük bé. Hát sokkal inkáb nem cselekedhetünk többet, mert bün nélkül való az az ki az törvént bé tölti. Az ki penigh magát bün nélkül valonak mondgya lenni hazug az. 1. Ioh. 1. 8.

Az tökélletességnek kereséti olyan jo cselekedet-é az mellyet Isten nem parancsolt, hanem csak javallot? Nem.

1. *Szeresséd az te Uradat Istenedet tellyes lelkedből és tellyes elmédből,* az törvény szerént. Hát minden jo cselekedet bé foglaltatik az törvényben. Math. 22. 37.
2. Azt parancsollya az Christus, hogy minden nap kérjük bününknek bocsánattyát. Mat. 6. 12.
3. Parancsolat az hogy ugy szeressük felebarátinkat mi- Ian. 13. 34.

képpen az Christus szeretet minket; az mely szeretetnél nincsen nagyob.

Szabad-é az keresztyén embernek fogadást tenni? Szab.

Solt. 76. 12. 1. Azt mondgya David: *Tegyetek fogadásokat, es adgyatok megh azokat az ti Uratoknak Istenteknek*; melyet az Doctorok Agostonnal eggyűt az keresztyéneknek fogadás tételekről magyaráznak.

Esai. 19. 21. 2. Azt mōdgya az Jehova: *Fogadást tesznek az Istennek és*

Mos. 1. kőny. 28. 22. 3. Jacob fogadást tőtt az dézma adásrol. *(meg adgyák.*

1. Sam. 1. 11. 4. Fel fogadta volt Anna hogy Samuelt az Urnak adgya. Továbbá csak azokat kell Istennek fel fogadnunk mellyekre mind az természet s-mind az Isteñek kegyelme kőtelez bennűnket, és az kőz dolgokat, az menyiben az Isten dicsőssęgére és az épitésre szolgálnak.

Az ollyan dologh az mely fogadásbol vagyon Isten tisztelетié, bar Isten ne parancsolta légyen-is? Nem.

Hanem ha igaz fogadás, és oly dolog, az melyre mind az természet s-mind az Isteñek kegyelme kőtelez bennűnket, avagy kőz dologh, az menyiben Isten dicsőssęgére, és felebarátunk hasznára szolgál.

Az fiaknak, leányoknak és házasság béli asszszonyoknak szabad-é az ő attyok annyok és férjek akarattya ellen fogadast tenni? Nē.

Mos. 2. kőny. 22. v. 16. 17. 1. Az atyák, anyák akarattya ellen, vagy hirek nelkűl lőt házasságok nem állottak meg az ő testamentomban.

1. Cor. 7. 4. 2. *Az asszszonyiállat nem bir az ő saját testevel, hanem az férfiu.* Nem tehet hát fogadást az asszszonyi állat az ő férjének akarattya ellen, az ideigh való magának megh

1. Cor. 7. 5. tartoztatásárol, hanē ha eggyező akaratbol lészen.

Az az igéret mely az keresztségben szokot lenni, tulajdon képpen való fogadas tételé? Az.

1. Az mellyek kegyes, szent, és tiztessęges dolgok, azokrol

rol fogadáſt tehetni. De az mely dolgokat à kereſztſęgben igérünk kegyes, ſzent, és tiſztęſęges dolgok.

2. Az mely dolgokat az kereſztſęgben igérünk, azókat à Chriſtus parancsollatyából igérjük. Hát ſokkal inkáb tulajdon képpen való fogadás tétel ez, hogy nem mint az Barátok fogadás tételi, mellyek csak emberek parancsolattyából vannak.

Az elöttünk járokhoz való kegyes engedelmeſſégre kötelezhetty(k)-é magunkat fogadás tételiel? Nem:

1. Parancsollya az Apoſtol hogy engedelmeſséggel legyünk az mi elöttünk járokhoz. Hát annak parancsolatbol kell lenni nem fogadáſbol. Rom. 13. 1. Sid. 13. 17.

2. Ez az fogadás emberek ſzolgaivá téſzen; mert az ſzolgáknak Urok ő elöttök jároknak mondatnak. De ennek az Apoſtol ellene mond, mert azt mondgya: *Ne legyetek embereknek ſzolgai.* 1. Cor. 7. 23.

3. Az illyen fogadás Iſten ellen való dologh, mert az Iſtennek, Marianak, minden ſzenteknek, és annak az ki fogadáſt tétet, azt fogadgyák fel, hogy ők az ő elöttök jároknak egy átallyában mindē parancsolattyokat véghez viſzik, bár arra kénſzeritteſſenek-is hogy Királyokat öllyenek megh, az örök életnek reménſęge alat.

Megh kötelezik-é az lelki iſméretet minden fogadáſok, és minden fogadáſt meg kell-é tartani? Nem.

Megh kötelezik ha oly dolgokrol vagyon az fogadás az mellyek Iſten elöt kedveſek, és lehetſęgeſek; külömben nem; az mint David megh vetette az illetlen fogadás tételt; és Iſiodorus azt mondgya: *Az gonoſz igeretekben megh ſzeg jed hitedet, az rut fogadás tételben megh változtaſſad ſzándékodat.* 1. Sam. 25. v. 34. 35.

Kella

Kell-é embernek fogadás tétellel magát arra kötelezni hogy szűzességben megh maradʒ? Nem.

1. Cor. 7. 9. 1. *Jobb házaſságban élni, hogy nem mint égni.*

ugyanott. 2. *Hogy ha magokat meg nẽ tarthattyák, házaſságban éllyenek.*

Math. 19. 11. 3. Az embernek ſzüzeſſégében való megh maradáſa Iſten ajándéka, mely ſenkinél nem lehet, hanem csak az kinek Iſtentűl adatik.

Kellé fogadás tétellel valakinek az kolduláſra magát kötelezni? Nem.

Moſ. 5. könyv. 15. 4. 1. Megh tiltotta Iſten az kolduláſt.

2. Az erős maga biro Barátok boſzſzuſágot teſznek az igaz ſzükölködőkön az ő kolduláſokkal.

Az ſzegényſégre kellé valakinek magát fogadás tétellel kötelezni? Nem.

2. Theſſ. 3. 10 1. Mert az akarat ſzerént való ſzegényſéget kárhoztattya az Apoſtol.

Peld. 30. 8. 2. Az hivek könyörgéſsel kérik Iſtentűl hogy el távoztaſſa tőlök à ſzegényſéget. Nem kell hát fel fogadni.

3. Az ki fel fogadgya az ſzegényſéget, az avagy gazdag, avagy ſzegény. Ha ſzegény, ſemmit ſem fogad; ha gazdag, azért fogadgya fel hogy mindenét közre tegye, és bátorſágoſabban éllyen; és igy nem ſzegényſéget fogad fel, hanem bizonyos állapatot ſzerez magának.

Az Barátok ſzerzeti Iſtenes dolog-é? Nem.

1. Mert minden Iſteni tiſztelet és vallás csak egyedűl az Iſtentűl vagyon, de az Barátok életéről ſemmi parancsolat és ſemi példa nincsen az egéſz ſzent irásban.

2. Az Pál, kit Bellarminus első Remetének mond lenni, Diocletianus és Galerius idejében élt; és Antal élt Diocletianus idejében; az kik űldözői voltanak az

Anya-

Anyaſzentegyháznak. Annakokáért tőbbekkel egyűt az üldőzéſnek miatta el rejtőztenek à puſztákon, kiket annakutánna máſok illetlen indulatbol kővettenek, az mint Hieronymus és Euſebius bizonyittyák.

AZ PURGATORIUMROL. R. SIGM.

Vagyon-é Purgatorium? *Vagyon s-nincsen.*

Vagyon igaz *Purgatorium*, mely meg vagyon az ſzent irásban.

1. *Az Jeſus Chriſtusnak az ő Fiának vére tiſztit megh minket minden bűnünkből.* 1. Ian. 1. 7.
2. *Megh tiſztitván azoknak ſziveket hit által.* Apoſt. czel. 15. 9.
3. Az Iſten igéje-is tiſztit minket: *Immár ti tiſzták vattok az beſzédért, az mellyet ſzoltam tinéktek.* Ian. 15. 3.
4. Az ſz. Lélek ugy tiſztit minket mint az viz és az tűz. Matth. 3. 11.
5. Az nyomoruſágok-is tiſztitanak minket. *Miképpen ül az ezűſtnek olvaſztoja és tiſztitoja, ugy megh tiſztittya az Levi fiait.* Ian. 3. 5. Malach. 3. 3.

De nincsen ollyan az minémű felől az Papiſták álmadoznak.

1. *Boldogok leſznek ezután az halottak, kik az Urban halnak megh, mert megh nyugoſznak az ő fáratſágoktul.* Ian. jel. 14. 13.
2. *El jő az békeſségh, nyugoſznak az ő ágyas házokban az ki járánd ő előtte.* Eſa. 57. 2.
3. *Mert tudgyuk mi, hogy ha ez mi földi házunknak hajléka el bomol, épűlésünk leſzen Iſtentűl, nem kézzel csinált házunk, hanem örökké való mennyben.* 2. Cor. 5. 1.
4. Csak két helyről vagyon emlekezet az ſzent irásban, az örök életről tudni-illik és az gehennárol, az mint Chriſtus mondgya: *Jertek el én Atyámnak áldottai: Atkoztak mennyetek el én tűlem.* Math. 25. 34. 41.

Vagyon-é limbusok az kis gyermekeknek és az régi atyáknak? Nincsen.

Mert csak két helyről vagyon emlekezet az szent iráſban.

R. GYÖRG. ## AZ SZENTEKRŐL.

Jol cselekeſzik-é à Papiſták hogy valamely meg holt embert bizonyoſon azok az üdvözült lelkek közibe ſzámlálnak kiket ők tiſztelnek, és kiknek oltárokat, és templomokat ſzentelnek?

1. Sem példa ſem parancsolat nincsen rola az ſz. iráſban.
2. Az embereknek igaz kegyeſségét ſenki nyilván nem tudhattya az Iſtenen kivül.

Valamely teremtett állatot tiſztelhetnek-é az kereſztyének Iſteni tiſztelettel? Nem.

1. Mert avagy *latria*val az az csak tiſztelettel, avagy *dulia*val, az az, ſzolgai tiſztelettel tiſztellyük. Nem *latria*val, mert à csak egyedül az Iſtené. *Dulia*val ſem, mert az *dulia* nagyob hogy nem az *latria*. Mert az *latria* csak tiſzteletet tészen, az *dulia* penigh nem csak tiſzteletet hanem ſzolgálatot-is tészen.
2. Mert mind az *latria* s-mind az *dulia* Iſtennek tulajdonittatik. Math. 4. 10. *Az te Uradat Iſtenedet imádgyad és csak őtet ſzolgállyad.* Az Görögben *latria* vagyon. 6. 24. *Nem ſzolgálhattok Iſtennek és ez világi gazdagságnak.* Az Görögben *dulia* vagyon.

Kellé az ſzenteket ſegitségül hini? Nem.

Math. 4. 10. 1. *Az te Uradat Iſtenedet imádgyad és csak őtet ſzolgállyad.*
Rom. 10. 14. 2. *Mimodon hijják azért ſegitségül az kiben nem hijéndenek.*
3. Nem tudgyák az ſzentek az mi gondolatinkat, mert csak egyedül az Iſten láttya az embereknek ſziveket.
4. Semmi parancsolat, ſem példa, ſem igéret nincsen erről.
Solt. 50. 15. 5. *Hij engemet ſegitségül az te nyomoruſágodnak idején, megh ſzabaditlak téged,*

Az

Az megh holt szentek imádkoznak-é és esedeznek-é mi érettünk? Nem.

1. *Egy az Isten, egy az közkenjáró is Isten között és emberek* 1. Tim. 2. 5.
között, az ember Christus Jesus.
2. *Nem adatot az emberek között égh alat más név, mely által* Apost. czel.
kellene megh tartatnunk. 4. 12.
3. Az Christus esedezik mi érettünk. Rom. 8. 34.
4. Nem bizonyithatni megh azt az szent irásbol.

Kellé az ereklyéket tisztelni? Nem.

1. El rejtette volt Isten az Moises testét, hogy azt az Si- Mos. 5. köny.
dok ne imádnák. 34. 6.
2. *Mi ez után senkiről nem tészünk itéletet külsö testi ábrázat* 2. Cor. 5. 16.
szerént.
3. Kárhoztat az Apostol minden szabad akarat szerént Colos. 2. 22.
való tiszteletet, az az, mely az Istentül nem rendeltetet.

R. SIGM.

AZ KEPEKRŐL.

Szabadé képeket tartani Isteni tisztületnek okáért? Nem.

1. *Ne csinály magadnak faragot képet.* Mos. 2. köny. 20. 4.
2. *Mihöz hasonlittyátok tehát az Istent?* Esai. 40. 18.
3. El rontotta Ezechias az réz kigyot, mert azt tisztelni 2. Kir. 18. 4.
kezdették volt.
4. Az kép lélek nélkül való állat. Nem veheti hát fel az tiszteletet.
5. Az ember Istennek képe: mindaz által nem tisztelitek Isteni félelemmel.

Szabadé kirni az Istennek képét? Nem.

1. *Mihöz hasonlittyátok tehát az Istent.* Esa. 40. 18. Mos. 2. köny. 20. 4.
2. *Ne csinály magadnak faragot képet.*
3. *Kicsoda csinál azért Istent, vagy öntött bálvánt, mely sem-* Es. 44. 10. 11.
mit nem haszná!? Imé mind annak az ö társai megh szégyenülnek.

4. Mert lehetetlen dologh az Isten képét ki irni. Jol lehet ez mostani üdőben ugy irják ki az szent Háromságot, hogy vén embert irnak egy ifjuval és egy galambbal eggyüt. Illyen historia penig sohul nem volt az egész világon. Mert ugy vagyon Danielnél az Isten ugy jelent meg mint vén ember, de nem volt ott ifju és galamb. Az Jordán vizében jelen volt az ifju Christus és az galamb, de nem volt vén ember. Másodszor az szent Háromságban egy állatnak-is kell lenni, az mely nem teczik megh az ő irot képekben. Az honnét nyilván való káromkodás jő ki az szent Háromságnak tudománya ellen, mint ha az Isteni három személyeknek külön való állattyok volna. Végezetre az Fiu nem ifjab az Atyánál, holot örökké való az Atyával eggyüt. Bellarminus azt mondgya, hogy azokban à parancsolatokban, mellyeket ez ellen elő hozunk, nem à képek, hanē csak à bálványok értternek, mellyek semmit nem jelentenek, de nem igazán mondgya, mert igy vagyon az parancsolatban: *Ne csinály magadnak faragot képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájára mellyek oda fel az égben vannak, se azoknak formájára mellyek az földön itt alat vannak, se azoknak mellyek az vizben à föld alat vannak.*

Dan. 7. 13.

Math. 3. v. 16. 17.

Mos. 2. kön. 20. 4.

Azt sem jol mondgya, hogy az törvényben azok értetnek az kik imádgyák az ollyā képeket, mellyeket ők igaz Istennek itélnek lenni. Mert igy az Sidok nem voltanak volna bálvány imádók, mert nem hitték ők azt az öntött borjut annak az igaz Istennek lenni, az ki őket Egyptombol ki hozta, mert az után formálták volt ők az borju képet. Ugy vagyon az igaz Istent el hadni mondatnak; de ennek más értelme vagyon; mert tud-

ni-illik az Isten parancsolattya ellen tiszteltelik vala az Jehovát, annakokáért igazán mondhatni felőlők hogy el hatták az Jehovát.

Az kép, ábrázat, és bálvány valoságos-képpen külömbőznek-é egymástul? Nem.

Mind egy mivoltokra nézve, de az vélek való éléſben külömböznek, mert mindē bálványnak mondatik, valamelynek Isteni tiszteletet tulajdonit valaki Istenen kivül. Igy az réz kigyo, kigyonak képe volt; de minek utáña az Izrāel népe azt imádni kezdette volna, mindgyáráſt bálvánnyá változot. Csak költőt dologh azért az, hogy Bellarminus azt mondgya: hogy az valo dolognak lehet képe, az mely kép penigh ſemmi dolgot nem jelent, az à bálvány. Mert:

1. Az ki az teremtet állatnak Isteni tiszteletet tulajdonit, az bálvány imado, és az teremtet állatbol bálvánt csinál.
2. Az Arianusok, az kik az Chriſtuſt csak tiszta embernek mondották lenni, s-még-is imádták, az Niceai gyüléſtül bálvány imádoknak neveztettenek.
3. Az Pogányoknak némely bálvánnyok valamit jegyzettenek, ugy mint embereket, fenevadakat, mindazáltal igazán mondattak bálványoknak.

Az képeket igazán helyheztethetni-é az templomban? N.

Mert Isten azt mondgya: *Az ő képeket el tőrjétek, és az ő bálványokat tüzzel megh égeſſétek.* Mof. 5. könyv. 7. 5.

Az Chriſtus képét és az ſzenteket kelle tiſztelni? Nem.

1. Mert azt mondgya az Isten: *Ne hajoly meg azok előtt, és ne tiſztellyed azokat.* Mof. 2. könyv. 20. 5.
2. Azt mondgya David: *Haſonlatoſok legyenek azokhoz az kik azokat csinállyák, és mind az kik azokban biznak.* Solt. 115. 1.

3. Az képek aláb valok az embernél, holot az ő megh tartatásokra szükölködnek az ember gondviselése nélkül. Hát nem kell őket tisztelni.

AZ KERESZTRŐL.

Az keresztet, el üzie az Sátánt? Nem.

1. Pet. 5. 9. 1. *Kinek ellene állyatok erősek lévén az hitben.*

Iac. 4. 7. 2. *Állyatok ellene az ördögnek, és el fut ti tűletek.*

1. Ian. 5. 4. 3. *Ez az diadalom mely meg győzte és világot, tudni-illik az ti hitőtök.*

1. Pet. 5. 9. 4. Az hivek hit által űzhetik el az Sátánt; az hitetlenek semminémű kereztekkel el nem űzhetik.

Kelle az keresztnek képét tisztelni? Nem.

1. Az kereszt fajdalmat és gyalázatot hozot az Christusnak. Hát nem kell tisztelni.

2. Az fiunak nē kell szeretni azt az akasztó fát, az melyre az ő attyát akasztották fel. Azért nékünk-is nem kell azt à fát szeretnünk, mellyre az mi Christusunkat feszitették.

3. Ha az keresztet azért imádgyátok, hogy az Christus rajta függőt, hát minden koporsót imádgyatok, mert koporsóban-is fekütt.

4. Semmit nem cselekedhetik az kereszt, hát babonasággal imádgyátok.

R. GYÖRG. AZ TEMPLOMOKROL.

Jobbé az templomban imádkozni mégh egyedül lévő embernek is, hogy nem mint egyéb helyen? Nem.

Matth. 6. 6. 1. *Te penigh mikor imádkozol, meny be az te titkos házadban, és ajtod bé zárolva imádgyad az te Atyádat.*

Ian. 4. 21. 2. *El jött az ora, melyben sem ez hegyen, sem Jérusálemben nem imádgyátok az Atyát.*

1. Tim. 2. 3. *Akarom annakokáért hogy az férfiak imádkozzanak akar mely helyen.*

Az

Az templomokat nap keletre kelle épiteni, hogy mikor ott imádkozunk arra legyünk arczal fordulva? Nem.

Mert semmi példa sem parancsolat nincsen felőle az uj testamentomban. Hát emberi találmány. *Hijába tisztelnek penigh azzal-is, ha oly tudományokat tanitanak, mellyek embereknek parancsolati.* Matth. 15.9

Az templomok igazán szenteltetnek-é az szenteknek? Nem.

1. Az templomban nem az szentek igéjét hirdetik, hanem az Istenét.
2. Az templom Isten háza, *Az én házam imádkozásnak házának mondatik.* Math. 21.13

AZ INNEP NAPOKROL. R. SIGM.

Az emberektől szereztetet innep napokat megh kelle tartani? N.

1. *Az ki egy napot másnál bőcsületesbnek alit, az Urért cselekeszi, az kipenig nem föllyeb bőcsül egy yet másnál, az-is az Urért cselekeszi.* Rom. 14.6
2. *Senki azért titeket ne kárhoztasson az ételért avagy italért,* Col. 2.16. *vagy az innep napra, vagy uj holdnak napjára, vagy szombatnak napjára nézve.*
3. *Az napokat megh tarttyátok, és az holnapokat, üdőket és az esztendőket.* Gal. 4.10.

Az innep napok szentebbek-é az egyéb napoknál? Nem.

1. Mert az uj testamentomban az innep napok az emberektől szereztettek, az emberek penigh az szentségnek nem sáfári.
2. Az sz. Pál ez illyeneket erőtelen és szegény bőtűknek mondgya. Gal. 4. 9.

AZ SACRAMENTUMOKROL KŐZÖNSEGESEN. R. GYÖRG

Az Sacramentumok jegyek-é és pecsétek-é? Azok.

1. Az környülmetélkedés az hitnek igasságának megh pecsételéſének mondatik. Rom. 4. 11.

2. AZ

2. Az emberek között-is valami külső jeggyel szokot lenni az szerződés és alkuvás. Az Isten frigy kötése-is igy vagyon mi velünk.

Az Sacramentumok az Egyházi szolgának hititülés kegyeségétül függenek-é? Nem.

1. Az Isten igéje hathato képpē predikáltatik az gonosz Egyházi szolgák által, az mint Christus mondgya:

Math. 23. 2. 3. *Az Moses székiben ülnek az irás tudok és az Phariseusok. Mindeneket azért valamelyeket néktek parancsolnak hogy megh tartsátok, megh tartsátok, és azt cselekedg yétek, de az ő cselekedetek szerent ne cselekedg yetek.*

2. Judas hitetlen volt, de még-is hathato-képpen kereſztelt, az mint Auguſtinus mondgya.

Az Sacramentumnak állattyához szükséges-képpen kivántatik-é az Egyházi szolgának akarattya, szándéka és gondolattya? Nem.

1. Az Isten igéjében nem kivántatik az Egyházi szolgának gondolattya, mintha à nélkül nem volna foganatos.

2. Ha az Egyházi szolgának gondolattyától függ az Sacramentum, az következik, hogy senki nem lehet bizonyos abban, hogy ha igaz sacramentumot vötté, mert senki nem tudgya bizonyoson az Egyházi szolgának az Sacramentum ki szolgaltatásában való gondolattyát, szándékát.

Az Sacramentomok szerző okai-é az kegyelemnek? N.

Rom. 1. 17. 1. *Az igaz ember hitből él.*

Rom. 4. 10. 2. Az Abraham nem az környülmetélkedésben igazittatot megh, hanem az környülmetélkedés előtt.

Mar. 16. 16. 3. *Az ki hijénd és megh kereſztelkedéndik üdvözül, az ki penig nem hijénd, el kárhozik.* Nem mondgya hogy: Az ki megh nem kereſztelkedendik el kárhozik.

Az

Az Sacramentomokat az praedicatio után kelle ki szolgáltatni? Az után.

1. Őszve foglallya az Christus az tanitást és az kereszteléſt, mikor azt mondgya: *Tanicsatok minden népeket megh kereſztelvén őket.* Math. 28. 19.

2. Valamenyiſzer az Christus és az Apoſtolok Sacramentomokat ſzolgáltattanak ki, elsőbe mindenkor predicaciot tőttenek.

Az ő teſtamentombeli ſacramentomoknak egyenlő hathato erejek volté az mi ſacramentominkal? Egyenlő volt.

1. Az környülmetélkedéſben illyen igéret volt: *Hogy legyek teneked Iſtened, és az te magodnak te utánnad,* az mely igéretben vagyon az örők élet, az mint Christus tanit: *Az Iſten nem holtaknak hanem élőknek Iſtene.* Moſ. 1. köny. 17. 7. Math. 22. 32.

2. *Az mi atyáink mindnyájan egy lelki eledelt ettek mi velünk, és mindnyájan egy lelki italt ittanak: Ittanak penigh az lelki kőſziklából, mely őket követi vala, az kőſzikla penig Christus vala.* 1. Cor. 10. 1. 3. 4.

3. Az környülmetélkedéſnek és az kereſztſégnek azon egy erőt tulajdonit az Apoſtol. Coloſſ. 2. 11.

4. Aldozatokkal tiſztittattanak ki az vétkek. Moſ. 3. köny. 4. v. 2. 3.

Az Sacramentomok el tőrölhetetlen béllyeget nyomnak-é az mi lelkünkben? Nem.

Annak az béllyegnek nincsen ſemi haſzna, és az ſz. iráſban ſemmi emlékezet nincsen felőle.

Hét Sacramentomok vannak-é az uj teſtamentumban? N.

Az Ur az ſzent iráſban csak két ſacramentomokat ſzerzet, az mellyekhez igéretet, láthato jegyeket, és parancsolatot adot. De az többi nem ſzereztettenek az Urtul, nincsen-is azokban igéret, láthato jegyek, és parancsolat.

AZ KERESZTSEGRŐL.

Oly szükségesé az kereſztſégh, hogy ha valaki megh nem kereſztelkedik, él vész? Nem.

Moſ. 1. köny. 17. 7. 1. *Hogy legyek teneked Iſtened, és az te magodnak te utánnad.*

1. Cor. 7. 15. 2. *Az ti gyermektek tiſztátalanok volnának, de azok ſzentek.*

2. Sam. 12. 18 3. Az Sidok kis gyermeki kik az környülmetélkedés előt holtanak meg, nem veſztenek el, mint az David fia. Hát azok ſem veſznek el kik az kereſztſég előtt halnak megh.

4. Nem fér az az Iſten kegyelméhez, hogy az híveknek minden kereſzteletlen magzattyok el veſzſzen.

5. Honnét bizonyittyátok megh, hogy minden kereſzteletlen kisdedek el veſznek? Mert ezekben az Chriſtus ſzavaiban: *Ha valaki nem ſzületéndik viztúl és ſzent Lélektúl, nem mehet be az Iſten országába*, az kiſdedekről ſemmi emlekezet nincsen, hanem mindenekről vagyon itt az ſzo. Ti penigh azt mondgyátok, hogy az öregek az kereſztſégh nélkúl üdvözúlhetnek hit által, és pœnitentia tartás által, az mely nincsen ebben az ſz. iráſbéli *locus*ban.

Ian. 3. 5.

Szabad-é az közönséges férfiaknak, avagy az aſzszonyoknak kereſztelni? Nem.

Math. 28. 19. 1. Ezeket az ſzokat: *Tanicsatok minden népeket megh kereſztelvén őket*, csak egyedúl az Apoſtoloknak mondotta az Chriſtus, nem az közönséges embereknek, ſem nem az aſzſzonyoknak.

ugyanott. 2. Azok kereſztelhetnek az kiknek hatalmok vagyon az tanitáſra, mert igy mondgyà az Chriſtus: *Tanicsatok minden népeket megh kereſztelvén őket.* Az aſzſzonyoknak penigh az tanitás megh nem engedtetik.

1. Tim. 2. 12. 3. Az Ur vacsoráját közönséges ember nem ſzolgáltathattya ki, hát az kereſztſéget ſem. 4. *Senki*

4. *Senki nem vészi ő magának ez tiszteſséget, hanem az ki hivattatik Istentűl, mikeppen az Aaron.* Sid. 5. 4.

Az kereſztségnek hathato ereje ki terjedé az hiveknek egéſz életekre? Ki terjed.

1. Bellarminus 2. kőny. 19. réſz. az ſacramentomoknak haſznárol azt mondgya: hogy az kereſztſégh el tőrőlhetetlen béllyeget nyom bé az lélekben, és az őrőkké megh marad, hát az ő értelme ſzerént-is az kereſztſégnek ereje ki terjed egéſz életére az embernek.
2. Az *Scholaſticus*ok azt tanittyák; Hogy ha valaki kép mutatáſbol vészi fel az Sacramentomot, és annak utánna halálos vétket cselekedik, az után az kép mutatáſt el hogyván, az kereſztſégnek hittel és tőredelmeſſéggel eggyűt, hathato ereje vagyon.
3. *Valakik az Christusban megh kereſztelkedtetek, az Christust öltöztétek fél.* Gal. 3. 27.
4. Az Iſten frigykőtéſe őrőkké megh marad mi velünk, az kereſztſégh penigh az Iſten frigy kőtéſének jegye.

Az Janos kereſztſége egy volté az Christus kereſztſégével? Egy.

1. Az Janos kereſztſégében azon tudomány volt, és azon kegyelem adatot mely az Chriſtus kereſztſégében. Hát egy volt az Chriſtus kereſztſégével. Math. 3. 8. 10. 7. Luc. 10. 9.
2. Nagy vigaztalás az ha azt hiſzszük hogy az Chriſtus azon kereſztſéggel kereſztelkedet megh, az mellyel mi kereſztelkedünk.

Az Janos kereſztségének azon hathato ereje vólt-é mely az Christus kereſztségének? Azon vólt.

1. Janos predikállotta az bűnből való megh téréſnek kereſztſéget, az bűn bocsánatra, mint az Chriſtus. Mar. 1. 4.
2. Az kiket ő meg kereſztelt intette hogy hinnének az el jővendő Chriſtuſban. Apoſt. 19. 4.

Az kiket Janos meg kereſztelt ſzükségesképpen kellett-é azoknak iſmét kereſztelkedni az Chriſtus kereſztségével? N.

Apoſt. czel. 18.25. Az Apollos csak az Janos kereſztſęgével kereſztelkedet megh, mindazáltal annakutánna nem kéreſztelkedet megh ujjobban, hanem csak jobban megh tanittatott.

Megh kellé kereſztelni az kis gyermekeket? Megh kell.

Math.28.19. 1. *Tanicsatok minden népeket megh kereſztelvén ôket Atyának, Fiunak. és ſzent Léleknek nevében.*

Math.19.14. 2. *Haggyatok békét az gyermekeknek, és ne tilcsátok megh ôket hogy hozzám ne jöjjenek.*

3. Az Apoſtolok egéſz ház népet kereſzteltek meg: az

1.Cor. 1. 16. melyben hihetô hogy kicsiny gyermekek-is voltanak.

Moſ.1.kön. 17. 1. 4. Az ô teſtamentomban környülmetélkedtenek az kiſdedek.

17. 7. 5. Az kiſdedek az Iſten frigy kötéſében vannak. Hát az frigykötéſnek jegyétül, mely az kereſztſęgh, el nem tilthatni ôket.

Az megh kereſztelkedett kisdedeket, ha fel nevekednek, megh kellé iſmét ujjobban kereſztelni? Nem.

1. Az kereſztſęg az Anyaſzentegyházban való bé menetel, de elégh oda egyſzer bé menni.

1.Cor.11.26. 2. Az Ur vacsorája felôl azt mondgya ſzent Pál: *Valamenyiſzer ezt jelenditek.* De az kereſztſęgh felôl ſemmi effélét nem mond.

3. Az kereſztſęgh az fiuvá való fogadáſnak ſacramentoma, az fiuvá való fogadás penigh mindenkor megh marad.

Az kereſztſégh el vészi enné minden bűnöket ugy hogy tellyeſséggel ne legyenek? Nem.

1.Ian.1. 8. 1. *Ha azt mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat megh csallyuk, és igaſság mi bennünk nincsen.* 2. Az

2. *Az bűnnek ſoldgya az halal.* Sokan penig az kisdedek Rom. 6. 23.
kőzzűl az kereſztſęgh után hamar megh halnak, minek előtte cselekedetekkel vétkeznek. Vagyon hát bennek eredendő bűn.

3. Ha minden bűn el vétetik az kereſztſęg által, hát mindnyájan megh igazittatnak azok az kik meg kereſztelkednek, mégh az hitetlenek-is, mert az hitetlenek kőzzűl ſokan megh kereſztelkednek.

Az Kereſztség el tőrőlhetetlen béllyeget nyom-é az mi lelkünkben? Nem.

1. Az Chriſtus kereſztſęge nem nyomott illyen béllyeget az megh kereſztelkedteknek lelkében. Hát az mi kereſztſęgünk ſem nyom.

2. Az ſzent irásban ſohul illyen béllyegről nincsen emlekezet, és Scotus, Durádus, és Gabriel azt állattyák, hogy azt à ſz. irásbol meg nẽ bizonyithatni; és hogy az harmadik Inocentius hozta bé ezt az vélekedéſt.

Az martyromságh lehetė kereſztség helyett? Nem.

1. Mert az martiromságh nem annyiban mondatik kereſztſęgnek, az menyiben az kereſztſęgh Sacramentom, hanem az menyiben vizben való be merülés, és az mint hogy az kereſztſęgben való viz nagy veſzedelmeket jegyez, igy az martiromságh kűlső veſzedelem.

2. Mert az martiromok ſzintén oly nedveſek az vértűl, mint ſzintén az meg kereſztelkedtek az viztűl.

3. Mert az martiromságh azokban-is kereſztſęgnek mondatik az kik az martiromságh ſzenyvedéſnek előtte megh kereſztelkedtek.

Az pœnitentia tartás lehetė kereſztſégh helyett? Nem.

1. Mert ha az megh térés kereſztség helyett vagyon, hát ſenki azok kőzzűl az kik megh térnek, nem megyen

Purgatoriumban, mert azok az kik az kereſztſęgh után mindgyárt megh halnak, nem mennek Purgatoriumban, holott ſemmi bűnök ſem bűntetéſek nincsẽ.

2. Job hát meg térni à kereſztſęgnek fogadáſával, hogy ſem mint valoságoſon megh kereſztelkedni, és tób ideigh élni, mert igy eleget kell tenni az kereſztſęgh után tőtt bűnökért.

3. Sokan ſzent Léleknek kereſztſęgével meg kereſztelkednek, minek előtte vizzel kereſztelkednek meg. Hát azokban az Pœnitentia tartás nem lehet kereſztſęg helyett. Igy Cornelius Apoſt. csel. 10. 47. immár vőtt volt ſzent Lelket.

2. SIGM. *Az kereſztségben bé öntetik-é az kisdedekbe az hitnek, reménységnek, és ſzeretetnek állattya, valoſága? N.*

1. Mert ha az hit beléjek őntetnék, hát à Tőrőkőknek és Sidoknak magzattyokat még az attyok s-annyok akarattya ellen-is megh kellene kereſztelni. De azokat nem kell addig megh kereſztelni, migh fel nem nevekednek, és az hit dolgárol valláſt nem tehetnek.

2. Ha az hit beléjek őntetnék, hát ha mindgyáráſt à kereſztſęgh után oly helyekre yitetnének, az hol az Chriſtus felől ſemmit nem hallanának, ha oſztán ott fel nevekednének, hinnének à Chriſtuſban, mert az az hit nevekedik. Senki penig ugy nem hiſzen, hanem ha Iſtennek rendkivűl való munkálkodáſábol lenne. Hát az hit nem őntetik beléjek az kereſztſęgben.

3. Ennek az tudománynak fundamentoma ez, hogy az kiſdedek űdvőzűlnek, holot ſenki hit nélkűl nem kedves Iſten előtt. Ez az fundamentom penigh nem jo, mert az ſzent irás nem mondgya azt, hogy az űdvőzűl

vőzűl az kiben az hit vagyon, hanem az ki valoságoson hiszen, az mint Christus mondgya: *Az ki hijénd és megh keresztelkedik ůdvőzűl.* De az kisdedek nem hihetnek valoságoson, à mint meg vallya Bellarminus. Marc. 16. 1.

4. Az az kisdedekben lévő hit sem nem rend szerént való sem nem rend kivűl való. Nem rend szerént való, mert nem hallásbol vagyon. Nem-is rend kivűl való; egyéb képpen az kővetkeznék hogy minden kisdedeknek rend kivűl való hitek vagyon.

Az kisdedeknek vagyoné munkálkodo hitek? Nincsen. R. GYŐRG

1. Ha minden kisdedeknek munkálkodo hitek volna, mindnyájjan valoságos-képpen volnának Christus tagjai; mert valoságos-képpen hiñének, és igy mindnyajjan ůdvőzűlnének. De nem mindnyájjan idvőzűlnek. Hát &c.

2. Ha minden kisdedeknek valoságos hitek volna, hát az hit mindeneké volna. De az hit nem mindeneké. 2. Thess. 3. 2.

3. Ha munkálkodo hitek volna, volna ismeretek; és az jo és gonosz kőzőtt tudnának kűlőmbsęget tenni. De ezt nem cselekedhetik, mert nem élhetnek az okossággal.

AZ UR VACSORAJAROL. R. SIGM.

Szent Janosnál az hatodik részben az Ur Vacsorájárol vagyon-é emlekezet? Nem.

1. Az ki észi azt az kenyeret, őrőkké él. De nē minden él az, az ki az Ur vacsorájában lévő kenyeret észi.

2. Ott csak arrol az ételről vagyon emlekezet, az mely hittel vétetik el. Hát nem az Ur vacsorájárol. Hogy penigh azt mondgya Bellarminus, hogy az negyven eggyedik versigh nem az Ur vacsorájárol szoll, de az kővetkezendő versekben arrol szoll, megh nem álhat. Mert:

1. Az

1. Az negyvẽ éggyedik verstűl fogva az ötven nyolczadik versigh ugyan azon egy kenyérről vagyon emlekezet. Oka ez: Mert az 41. verſbẽ zugolodtak az Sidok hogy Chriſtus azt mondorta: *En vagyok az kenyér az mely menyorſzágbol ſzállot.* Az kiknek zugolodáſokra felel megh az Chriſtus az ötven nyolczadik versigh. De az Sidok kérdéſe és az Chriſtus feleleti azon egy kenyér felől vagyon.

2. Az negyven éggyedik, ötvenedik, ötvenéggyedik, és ötven nyolczadik verſek tellyeſſéggel éggyeznek; mert mindenikben igy vagyon: *En vagyok az kenyér az mely menyorſzágbol ſzállot.*

3. Ha bötű ſzerént érted ennekaz ſz. Janos Evnageliomának 6. réſzét, nem üdvözülnek hát azok az kik az Ur vacsorájában nem véſzik az pohárt; mert az vérnek itallya nélkül nem adatik az élet.

Az kenyér állattya ſzerént Chriſtus teſtévé változik é? Nem.

1. Ha az Ur vacsorájában nincsen az kenyérnek állattya, hát nem ſacramentom, mert az ſacramentomban földi dolognak kell lenni, az melyhez hozzájárul az igé.

2. Ha az kenyérnek állattya el változik, és csak ſzine s-izi marad megh, hát örökké megh tarthatni minden romlás nélkül, mert az ſzin s-iz megh nem romol addigh, migh az megh nem romol az mibe vagyon. Az Chriſtus teſte penigh meg nem romol.

3. Ezt az kenyérnek Chriſtus teſtévé való változáſát az Iſtẽ igéjéből ki nẽ hozhatni. Meg vallya ezt ő maga-is Bellarminus, mert azt mondgya hogy ők az kenyérnek Chriſtus teſtévé valo változáſát csak az Eccleſianak meltoſágáért tarttyák.

4. Ha

4. Ha az kenyér Christus testévé változik, hát véghetetlen-képpen meg őregbűl és meg sokasodik az Christus teste; mert az kenyérnek állattya nem lészen semmivé, hanem Christus testévé lészen. Hát ha az kenyernek állattya valoságos-képpen hozzá adatik az Christus testéhez, nevekedik az Christus teste.

Az asztalon és az szelenczében lévő kenyér és bor sacramentom-é az véle valo élésen kivűl-is? Nem.

1. Azt mondgya az Christus: *Vegyétek, egyétek.* Hát mikor nem veszszűk, s-nem eszszűk, nē sacramentom. Math. 26. 28.
2. Az keresztsęgh csak akkor sacramentom mikor keresztelnek. Mert nem az viz sacramentom, hanem az keresztsęgben lévő vizzel való élés. Igy az kenyér és bor-is.
3. Az kenyér nem sacramētom, mert az mint ti mondgyátok, nem marad megh az kenyér; az Christus teste sem sacramentom, mert, az mint ti meg engeditek, az sacramentomnak láthatonak kell lenni; az kenyérnek szine s-izi sem sacramentom, mert ezek kőzőtt és az Christus teste kőzőtt semmi hasonlatosságh nincsen.

Az Ur Vacsorájában az bort megh kellé vizzel eleg yiteni? N.

1. Sem az Christus, sem az Apostolok nem cselekedték azt, nem-is parancsolták.
2. Az bor az megh szentelés után szőlő tőnek gyűmőlcsének mondatik. Marc. 14. 25.

Az hitetlenek észik-é az Christus testét? Nem.

1. Az kenyér az megh szentelés után kenyérnek mondatik: *Az kenyér az mellyet megh szegűnk &c.* 1. Cor. 10. 16
3. Az drága győngyőt nem kell az disznok eleibe háñi. Math. 7. 6.
3. *Ha valaki észik ez kenyérben él őrőkké.* Ian. 6. 51.

4. Ha éſzik, hát fogokkal tőrik az Chriſtus teſtét.

Az Chriſtus teſté valoságos-képpen jelen vagyoné az kenyérnek és az bornak ſzine s-izi alatt? Nincsen.

Math. 15. 17. 1. *Az mi embernek ſzáján be megyen az embernek gyomrába, és onnét az árnyék ſzékbe megyen.*

Luc. 24. 39. 2. *Láſſátok megh az én kezeimet és lábaimat, mert én vagyok, tapogaſſatok megh engemet.* Hát az Chriſtus teſtének igaz valoſágos volta az látáſból és az illetéſből megh bizonyittatik. De az Chriſtus teſtének az Ur vacsorájában való jelen létele ſem az látáſból ſem az illetéſből megh nem bizonyittathatik

Jan. 16. 28. 3. *El hagyom ez világot és el mégyek az Atyához.*

1. Cor. 11. v. 26. 27. 28. 4. Az kenyér az meg ſzentelés után-is háromſzor mondatik kenyérnek.

Egy teſt leheté jelen egyſzer s-mind ſok helyeken? Nem.

Math. 28. 6. 1. *Nincsen itt mert fel tamadott:* azt mondgya az Angyal az Chriſtus teſte felől.

2. Ha egy teſt több helyeken lehetne egyſzer s-mind, hát azon modon mindenütt-is lehetne.

3. Egy teſt nem lehet egyſzer s-mind külömb külömb üdőkben. Hát külömb külömb helyeken ſem lehet.

4. Hát azon egy teſt egyſzer s-mind lehetne ben az házban és kivül az házon.

Jan. 20. 26. 5. Az Chriſtus bé ment à házban. Nem volt hát ott; mert az hol valaki vagyon, nem mehet odda akkor.

Az Ur Vacsorájában mind kenyeret s-mind bort kellé venni? Ugy.

Math. 26. 27. 1. *Igyatok ebből mindnyájjan*; az pohár felől mondatik.

1. Cor. 11. 25 2. *Ezt cselekedgyétek.* De à Chriſtus azt cselekedte, hogy mind az kenyeret s-mind az bort adta.

v. 24. 25. 3. Szent Pál mind az kenyeret s-mind az bort adta.

Math. 26. v. 26. 27. 4. Az Chriſtus mikor az vacsorát ſzerzette, mind az kenyeret s-mind az bort adta. 5. Ha

5. Ha el vehetni az Ur vacsorájától az pohárt, hát az kényeret-is el vehetni, csak hogy adaſsék az pohár.

Hogy penigh itt azt mondgya Bellarminus, hogy nem az példákbol hanē az elōnkben adatot rend tartáſbol kell iteletet tenni, az csak nevetſegh.

1. Mutaſſon az Chriſtuſtul adatot valami rend tartáſt az Ur vacsorájának csak kenyérrel való ki ſzolgáltatáſárol, és az kenyérnek el tételérōl.

2. Avagy oly csalárd példáé az Chriſtusnak cselekedeti, hogy ebbōl itéletet nem tehetnénk.

3. Ehez az peldahoz parancsolat-is adatott: *Ezt cselekedgyétek.* Tudom hogy Bellarminus azt állattya, hogy ezt csak egyedūl az Apoſtoloknak mondotta az Chriſtus De nem igaz. Mert azt mondgya az Apoſtol: *Az Urnak halálát hirdeſſétek az migh el jövénd,* tudni-illik az i életre. Az Apoſtolok penigh immár megholtanak. 1 Cor. 11. 26

Hogy penig azt mondgya, hogy à Papok viſelik, imār az ō ſzemélyeket, nem álhat meg, mert ezt mondom ellene. Ha az Papok viſelik az Apoſtolok ſzemélyét az Ur vacsorájában, avagy azok viſelik az kik hozzájok vēſzik az Ur vacsoráját, avagy azok az kik ki ſzolgáltattyák és megh ſzentelik. Nem viſelik azok az kik ki ſzolgáltattyák és meg ſzentelik, mert az Apoſtolok az elsō vacsorát nem ſzolgáltatták ki, nem ſzentelték megh, hanem hozzájok vōtték. Az Ur vacsoráját hozzájok vévō Papok ſem viſelik az Apoſtolok ſzemélyét tinálatok, mert azoknak-is csak az kenyeret adgyátok.

6. Azt mondgya ſz. Pál: *En az Urtul vōttem, melyet néktek elōtōkbe-is adtam.* De ſz. Pál mind az kenyeret s-mind 1. Cor. 11. 23

az bort adta. Igy felelsz erre: Azt mondgya az Apostol: *Néktek elôtökbe adtam*, csak adomány hát, nem parancsolat. Erre ezt felelem: Hogy az Ur vacsorájának szerzéséről mondgya ezt hogy *adtam*. Hát egészszen az Ur vacsorája nem lészen parancsolva, ez sem *Egyétek*. Másodszor.

Azt mondgyátok hogy az Anyaszentegyház rendelési nem kisseb méltoságuak az sz. irásnál; hát az Apostolok rendeléssi felől miért nem mondgyátok azt,

7. Az *Historicusok* azt tanittyák, hogy ez az rend tartás az Anyaszentegyházban tiz avagy tizenkét száz esztendeigh volt. Mert Thamas legh régib, az ki az Vr vacsorájának meg kisebbittetéséről emlekezik. Az penig élt az ezer és hárō száz esztendőnek vége felé.

Kellé az Ur vacsorájában lévő kenyeret és bort imádni? N.

Math. 26. 26. 1. Az Apostolok nem imádták, hát minékünk sem kell imádnunk.

1. Cor. 11. 24. 2. Nem mondgya az Christus hogy *Vegyétek, imádgyátok*, hanem *Vegyétek, egyétek*.

Az Christus az vacsorát kovász nélkül való kenyérrel szerzette-é? Azzal.

Mert hét napigh nem volt szabad kovászos kenyérrel élni, az mint Moises mondgya: *Hét napon egyetek kovász nélkül való kenyeret: meg az első napon ki hánnyátok az ti házatokból az kovászt. Mert valaki ejéndik kovászost az első naptul fogva az hetedik napigh, ki tôröltetik az ő lélek az Izraël közzül.* Az Christus penig az pogácsás innepeknek első napján szerzette az vacsorát.

Mos. 2. kön. 12. 15.

Math. 26. 17.

Minékünk-is, arra nézve hogy az Christus úgy szerzette, kovász nélkül való kenyérrel kellé hát az Ur vacsorájában élnünk? Nem.

Mos. 2. kön. 12. 15. 1. Mert akkor tôrvény szerént nem szabad volt az Christus-

ſtusnak kovaſzos kenyérrel élni; nem-is volt abban az ũdőben kovaſzos kenyér. De minékũnk ſzabad kovaſzos kenyérrel élnũnk, és vagyon-is minálunk minden ũdőben.

2. Ha minékũnk azért kell kovaſztalan kenyérrel élnũnk az Vr vacsorájában, hogy az Chriſtus azzal ſzerzette, az kővetkezik hogy az közönſęges ételben-is kovaſz nélkül való kenyérrel kell élnũnk, mert az Chriſtus az közönſęges ételben-is, tudniillik az Huſvéti báránnak megh ételében, kovaſztalan kenyérrel élt.

3. Ha az Chriſtus ollyan kenyérrel ſzerzette az vacsorát á melyel közönſęgeſen éltenek, tehát minékũnkis ollyannal kell. De az Chriſtus ollyannal ſzerzette.

Az Ur vacsorája haſználé minden vétkek ellen? Haſznál. R. GYÖRG

1. Azt mondgya az Chriſtus: *Jővetek én hozzám mindnyájan kik megh fáradtatok, és megh terheltettetek, és én megh nyugotlak titeket.* Matth. 11. 28.

2. *Nem jöttem hogy az igazakat hinám, hanem az bűnősöket pœnitenciára.* Matth. 9. 13.

Hogy penig azt mondgya Bellarminus, hogy az Chriſtus csak az hitre és pœnitenciára való első hivatalrol ſzoll, nem az ſacramentomroi, nem álhat megh. Mert igy ez az kedves vigaſztalás csak azokra tartoznék à kik még nem tértenek meg, az mely nem igaz. Mert ugyan ott azt mondgya az Chriſtus: *Irgalmaſságot akarok, és nem áldozatot.* Hát az az vigaſztalás tartozik mind azokra, az kikre az irgalmaſságh tartozik. ugyanott.

Ez az ſzo, Ez, mit mutat? R. SIGM.

Az kenyeret, nem à Chriſtus teſtét.

1. *Az kenyer az melyet megh ſzegünk, avagy nem Chriſtus teſtével való közösülésünk-é?* 1. Cor. 10. 16.

2. AZ

Tertull. 2. Az Christus az kenyeret ő testének nevezte,
Terrull. Ez az én testem, az az, az én testemnek ábrázattya.
Irenæus. 3. Az Christus az kenyeret mely teremtett állat ő testének mondotta.
Bonavent. 4. Nem testet jelent, hanem az kenyérnek állattyát.

R. GYÖRG. *Az Ur Vacsorájában az szájokba kellé az embereknek adni az kényeret? Nem.*

1. Mert az Christus nem az szájokba adta az tanitványoknak. Megh bizonyittya ezt Maldonatus Jesuita midőn igy szoll felőle: Nem tudhatni bizonyossan hogy ha az kezekbe adta-é Christus à Tanitványoknak avagy az szájokba; de, ugymond, igen lehető, hogy az kezekbe adta légyen, mert azt mondgya: *Vegyétek.* És mivel hogy az pohárt kezekbe adta: Nem-is volt szokás az Sidoknál az kenyeret más szájában adni. Jansenius-is igy ért felőle.
2. Salmeron nyilván mondgya, hogy az Apostolok kezekbe vötték.
3. Agoston Doctor azt mondgya: Mely szorgalmatos gondot viselünk mi arra, mikor mi velünk az Christus teste közöltetik, hogy semmi abból az mi kezünkből az földre ne essék.
4. Cyrillus-is azt mondgya: üregh kézzel veszszük el az Christus testét.

R. SIGM. *Czak ezek az kevés szók-é, Ez az én testem, az megh szentelő igék? Nem.*

1. Ezeknek az szoknak ki mondása előtt megh szentelte Christus az kenyeret, mert meg szegte, és az tanitványoknak adta. *Vöté Jesus az kenyeret, es mikor hálákat adot volna, megh szegé, és adá az ő tanitványinak, és monda, &c.* Math. 26. 26.
2. Ha csak azok az négy szóczkák szentelik meg az ké-

nyere

nyeret, hát az Papnak semmi könyörgése nincsen az Vr vacsorájában; mert azokban az szokban nincsen könyörgésnek formája, holot semmit sem kiváñak, sem hálákat nem adnak. És ha szintē könyörgő szok volnának-is, nem az Papé hanem az Christus-é volnának, mert igy mondgya: *Ez az én testem*, nem igy: *Ez az Christus teste.* De az könyörgésnek az Papénak kell lenni, az mint az Apostol mondgya: *Az hálaadás-* 1. Cor. 10. 16.
nak pohára melyet megh szentelünk. Hát magunk cselekedetivel kell megh áldanunk avagy megh szentelnünk.

Ezekben az sacramentomban lévő szokban vagyone figura? Vagyon. R. GYŐRG.

1. Mert egy dolgot más természeti szerént külömbőző dolognak nem mondhatni tulajdon értelme szerént. De az kenyér és az test egymástul természet szerént külömbőző állatok. Hát eggyiket az másiknak tulajdon értelemmel nem mondhatni.
2. Az ki à Christus testét az kenyérnek szine s-izi alatt, és az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt mondgya lenni, az meg nem tarttya az Christus szavait. De à Papisták az kenyérnek szine s-izi alatt, az Lutheranusok penigh az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt mondgyák lenni az Christus testét. Hát sem az Papisták, sem az Lutheránusok nem tarttyák megh tulajdon-képpen az Christus szavait.

Azt mondgya Bellarminus: Miért nem hisztek ezeknek az Christus szavainak: *Ez az én testem?* Erre igy felelek:

1. Miert nē hisztek ti-is, holot azt mondgyátok, hogy à kenyérnek és bornak szine s-izi alatt vagyon à Chri-

stus

ſtus teſte, holot à Chriſtus azt nem mondotta? Máſodſzor miért nem hiſzitek el ezeket:

Ian. 10. 7. *En vagyok az juhoknak ajtaja.*

Ian. 14. 6. *En vagyok az ut.*

Ian. 15. 5. *En vagyok az ſzőlő tő:*

ugyanott. *Ti ſzőlő veſzſzők vattok.*

Ian. 15. 1. *Az én Atyám ſzőlőben való munkás.*

Luc. 22. 20. 2. Azt mondgya az Chriſtus: *Ez pohár amaz uj Teſtamentum az én véremben.* Az miképpen ezeket az Chriſtus ſzavait hiſzſzűk igazaknak lenni, azon- képpen amazokat-is. De ezeket tulajdon értelem nélkűl hiſzſzűk igazaknak lenni, hát azokat az Chriſtus ſzavait-is igy hiſzſzűk igazaknak lenni.

R. GYŐRG. *Az megh ſzentelő igéket csak ſuttogva kelle ki mondani? N.*

1. Az Chriſtus fel ſzoval mondotta, hogy meg hallanák à tanitványok. Hát minekűnkis ugy kel kimondanūk.

2. Mert hazud az áldozo Pap az laſsu ſzoval való imádkozáſbā. Mert mikor csak egyedűl imadkozik nē igazán imádkozik igy: *Alázatos kőnyőrgéſſel kérűnk tégedet.*

3. *Mindenek épűléſre legyenek.* De azoknak az ſzoknak

1. Cor. 14. 26 ſuttogva való ki mondáſa nem epűléſre való, mert csak egyedűl maga hallya az áldozo Pap. Azt mondgya Bellarminus, hogy az kereſztſęgben lévő ſzokat az kiſdedek nem értik, de ezzel ſemmit nem bizonyithat. Mert nem az Egyházi ſzolgában vagyō az vétek, hanem à kiſdedekben vagyon az fogyatkozás, az kik idejeknek miatta elégtelenek az értelemre. Az kereſztſégben lévő ſzokat penigh fel ſzoval mondgya ki az Egyházi ſzolga.

Ezek az igék. Igyatok ebből mindnyájan, *parancsolo igék-é? Azok.*

1. Mert ha ez nem parancsolat, ez ſem hát *Egyétek*

2. Igy

2. Igy mondgya az Evangeliſta: *Vővé Jeſus az kényeret, és mikor hálákat adot volna, megh ſzegé és adá az ő tanitványinak, és monda: Vegyétek, egyétek.* Ezt-is mindgyárt utánna mondgya az Apoſtol: *Haſonlatos-képpen az pohárt-is.* Hát valamint hogy parancsolat az hogy *Egyétek*, ſzintén ollyan parancsolat ez-is *Igyatok.* Math. 26. 26. 1. Cor. 11. 25

3. Meg határozáſſal mondatik: *Igyatok ebből mindnyájā.* Math. 26. 27.

4. Semmi okat nem adhatni ennek, hogy ez *Egyétek* miért legyen parancsolat, ez penigh *Igyatok* nelegyen.

5. Azt mondgyátok hogy parancsolat az Papra nézve. Miért nem hát egyebekre nézve-is.

Az Iſtennek hatalma által az kenyér el változhatik-é Chriſtus teſtévé, avagy lehete az Chriſtus teſte az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt? Nem.

1. Nem ſzabad az Iſten hatalmából ſemmi erőſſitő bizonſágot ki hozni, ha arrol való akarattyát nyilván nem tudhatni. R. SIGM.

2. *Tévelygetek mivelhogy nem tudgyátok az iráſokat, ſem az Iſtennek hatalmát.* Mert nem terjed ki az Iſtennek hatalma arra à melly magával ellenkezik, és terméſzet ellen való: De hogy á Chriſtus teſte à kenyérbē egyſzer s-mind ſok ezer helyeken volna, magával ellenkezik és terméſzet ellenvalo: Azért az Iſten hatalma arra ki nem terjed. Máſodſzor az ſzent irás ez illyen ſacramentomi ſzolláſnak modgyával jelenti az kenyérnek tiſztire nézve való változáſát. R. GYŐRG. Math. 22. 29.

3. Az mivel ellenkőzō dologh találtatik az ſzent iráſban, azt nem állathattyuk az Iſtennek hatalmárol. De evvel az mondáſſal, hogy egy teſt tōb helyeken lehet egyſzer s-mind; ellenkőzō dolog találtatik az ſzent iráſban. R. SIGM. Math. 28. 6.

Csuda tétel által az kenyér el változhatik-é Christus testévé, avagy lehet-é az Christus teste az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt? Nem.

R GYÖRG. 1. Meg szűntenek immár az csuda tételek mínek utánna csuda tételekkel meg erősíttetet az Evangelium.

R SIGM. 2. Az csudákat az külső érzékenységek által megh tudhattyuk, különben nem lehetnénk bizonyosok az csuda felől. De itt semmi érzékenséggel csudat nem ismérhetünk: Azért itt semmi csuda nincsen.

R.GYÖRG. 3. Az csudák nem terjednek ki az természet ellen való dolgokra. De ez természet ellen való dologh.

R.SIGM. 4. Az csudák nem fordittyák el az dolgoknak állattyát. De ez el forditaná ha ugy volna. Azért.

R GYÖRG. 5. Az viz oly borrá változot, mely az előtt nem volt. Iam. 2. 7. Hát az kenyér sem változik Christus testévé mely már volt az előtt.

R SIGM. 6. Az Moises veszszeje csuda tétel által oly kigyová változat mely az előtt nem volt. Hát az kenyér sem változik csuda tétel által Christus testévé, mely volt annak előtte. Mos. 2. köny. 4. 3.

R.GYÖRG. 7. Az Babyloniai kemenczében csuda lőtt az tűzben, de ugyan megh maradott az igaz valoságos tűz. Hát az Ur vacsorájában-is megh marad az igaz valoságos kenyér. Dan. 3. 23.

R SIGM. 8. Az Jordan vizében és az veres tengerben nagy csuda lőtt, mind az által sem az Jordán sem az veres tenger megh nem változtatta az ő természetit. Hát az kenyér sem változtattya megh az ő természetit az sacramentomban. Ios. 3. 16. Mos. 2. köny. 14.

R GYÖRG. 9. Az Christus csuda tétel által járt az vizen, mindazáltal ugyan megh maradott az ő igaz emberségében. Matth. 14. 26

Hát az kenyér-is meg marad.

10. Hogy

10. Hogy ott csuda volna sem az hit, sem az szent irás, sem az okosságh, sem az külső érzékenségek nem mutattyák. Hát ott semmi csuda nincsen. R. SIGM.

AZ MISERŐL.

Mit kell érteni az Misének nevezeti felől?

1. Ez az szo *Missa*, (Magyarul Mise) sem nem Görög, sem nem Sidó szó, az mint ő maga Bellarminus megh vallya. Deak szonak mondgya lenni. Megh engedgyük mi hogy Deak szo. De
2. Ez az szo ebben az jegyzésben az első hárō száz esztendőkben nē volt az Anyaszentegyházban; az 4. dik száz esztendőben csak egyedül Ambrus kezdette emlegetni, az után jobban jobban el hatalmazott.
3. Az *Missa substantivé* az *fœmininum genus*ban sohul nincsen az Doctoroknál, hanem vagyon *missio*, (az az küldés,) ismét *missum absolutè*, (az az küldetőt, bocsattatott) mert *missa* (az az bocsattatott) *adjectivum*.
4. Némellyek az népnek el bocsátásából hozzák ki, mint Bellarminus. Hát ez az szo nem annak az áldozatnak állattyából jő ki, hanem csak valami véle egyűt lévő dologbol, az az, az kősségnek el bocsátásától vétetett és azt jegyzi az mi à sacramentō előt, és az sacramentom végbe vitelének utánna volt.

Az Mise az élőkért és holtakért való külső, valoságos, és engesztelő áldozatē? Nem.

1. Az külső áldozat láthato, de az Misének áldozattya nem láthato.

Megh bizonyitom.

Mert az láthato áldozatban az megh áldozando állat láthato. Mert lehetetlen hogy ott láthato áldozat légyen, az hol az megh áldozando állat láthatatlan. De

az Miſében az megh áldozando állat nem láthato.

2. Az miſében ezt mondgyák: *Kérünk tégedet kegyelmes Atyánk, hogy ezeket az ajándékokat mellyekkel néked áltozunk, megáldgyak és te nálad kedveſek legyenek.* Az honnét ezt mondom ellene: Avagy kényeret áldoznak meg, avagy Chriſtus teſtét és vérét. Ha kenyeret áldoznak meg, hamis léſzen az Tridentumi gyűléſnek ſentenciája, azhol az Chriſtus teſte és vére mondatik meg áldoztatni. Ha az Chriſtus teſtét és vérét áldozzák megh, miért imádkoznak igy, hogy áldgya megh és vegye kedveſen az Chriſtus teſtét és vérét? Nem áldoté az Chriſtus? Nem kedves-é az Atyánál? És ők akarnak-é az Atya között és az Fiu között közben-járokká lenni.

3. Ha az Chriſtus valoſágoſon meg áldoztatik az Miſében, hát az Chriſtus valoſágoſon megh ölettetik az Miſében, mert az Chriſtus áldozattya eggyűt volt az ő haláláual.

4. Az valoſágos áldozatban el válik az vér à teſtűl; az Miſébe nem; mert azt mondgyátok, hogy az vér eggyűt vagyon à teſtel à terméſzetnek folyáſa ſzerént

5. Az valoſágos áldozatban az áldozatra rendeltetett állatnak megh kell változni. De az Chriſtus teſte és vére megh nem változik. Hogy penigh azt mondgyák; hogy az kényér Chriſtus teſtévé változik, ſemmit nem haſznál; mert az áldozatra rendeltetett állatnak kell megh változni. Igy hát az kenyér volna az áldozatra rendeltetett állat.

R. GYÖRG. 6. Minden igaz áldozatok meg vannak az ſzent irásbã. De az Miſének áldozattya nincsen, avagy mutaſsák meg. Mert ez: *Az Melchiſedech az Salemnek királya*

Moſ 1. kön. 14. 18.

vön

vün Abram eleibe kenyeret és bort: nem bizonyittya az Miſét, mert nincsen ott *megh áldozta*, hanem *eleibe vitte*, nem az Iſtennek, hanem Abrahamnak, kényeret és bort, nem az Chriſtus teſtét és vérét; mert még nem ſzülettetet volt az Chriſtus ſzüz Mariától. Más az hogy ſemmi változás nem volt az Melchiſedech kenyerében és borában. Hát à Miſében ſem lehet. Nem-is ugy vagyon az irásban: *Mert az magoſságos erős Iſtennek Papja vala*, hanem: *Es az magoſságos erős Iſtennek Papja vala*, az mint Bellarminus véſzi eſzében. Az menyiben azért Melchiſedech Király volt, meg vendégelte Abrahamot, az menyiben penigh Pap volt, megh áldotta és dézmát vött tüle. Másodſzor az Apoſtol Sid. 7. igen ſzorgalmatoſon megh mutattya à Chriſtus és Melchiſedek közöt valo haſonlatoſságot, mindazáltal arrol az kenyérről, és arrol az áldozatrol ſemmit nem emlekezik. Hát ebben az dologban Melchiſedech nem ábrázolta az Chriſtuſt.

Az Chriſtuſt penigh illyenképpen ábrázolta Melchiſedech.

1. Az Melchiſedech Király és Pap volt égyſzersmind: igy az Chriſtus-is. Sid. 7. 1.
2. Békeſégnek Királya volt: igy az Chriſtus-is békeſégnek Fejedelme. Moſ. 1. könyv. 14. 18.
3. Megh áldotta Abrahámot: igy az Chriſtus-is megh áld minden hivöket, az kik Abraham fiai. Sid. 7. 1.
4. Sem attya ſem annya nē volt: igy az Chriſtusnak-is. v. 3.

Az ſzüntelen való áldozat-is melyről Daniel emlekezik, ſemmiben nem ſegiti az Miſét. Dan. 8. 11. 12 és 12.

1. Mert az törvényi áldozatrol ſzoll, mely Antiochuſtul

tul félbe szakasztatot, és annak utánna tellyességgel el vétetett, mikor Jerusalem városa az Romaiaktul el rontatott. Mert az Christus Math. 24. nyilván szoll arrol az pusztulásrol, midőn azt mondgya: *Mikoron látándgyátok amaz pusztito utálatosságot mely az szent helyen fogh állani, mely meg mondatot az Daniel Prophétátul.*

2. Az Misének áldozati szántalan sok. De az Christus áldozattya csak égy volt, az mint az Apostol mondgya Sid. 10. *Megh szenteltettünk az Jesus Christusnak testének égyszer való áldozattyának általa.* És, *Eggyetlen egy áldozattyával tökélleteseké tötte mind örökke azokat az kik megh szenteltetnek.*

Sid. 10. 14.

R. SIGM. *Az Misében vagyon-é áldozat? Nincsen.*

Math. 26. 26. 27. 1. Az Christus mikor az Vacsorát szörzötte, sacramentomot osztott az tanitványoknak, nem áldozatot tött az Aryának.

Math. 26. 26. 2. Az Christus igy mondotta: *Vegyétek, egyétek,* nem igy: *Aldozzátok megh.*

R. GYÖRG. *Az uj testamentomban vannak-é tulajdon-képpen való Papok? Nincsenek.*

Sid. 5. 6. 1. Az uj testamentomban senki Papnak nem mondatik hanem csak égyedül az Christus, avagy mutassátok megh hol vagyon emlekezet az uj testamentomban az tulajdon-képpen való Papokrol.

2. Az hol örökké való, és halhatatlan Pap vagyon, nem kell ott más Papnak lenni. De az uj testamentomban örökké való és halhatatlan Pap vagyon tudni-illik az Christus. Hát nincsenek többen.

Oka ez.

Mert az ô testamentōbā azért voltanak sok Papok hogy azok meg holtanak. Sid. 7. De immár, mivel hogy ki

ada-

adatot az örökké való Pap, azok megh szűntenek.

Az penigh csak semmi, hogy Bellarminus azt mondgya: Hogy nem szoll ott az Apostol az ó testamentombéli Papokrol.

Mert ugyan ezen oka vagyon az uj testamentombanis. Mert ezek-is ollyan halandok mint azok voltak. Hát immár mivel hogy halhatatlan Papunk vagyon, hijjában tészünk halando Papokat.

Innét sem bizonyittya meg; *Es töttél minket az mi Istenünknek Királyokká és Papokká. Ti választatott nemzetség, Királyi Papságh, szent nép vadtok.* Isa. jel. 5. 10. 1. Pet. 2. 9.

AZ CHRISTUS KET TERMESZETINEK EGYMASSAL VALO KÖZÖLTETESERÖL. R. SIGM.

Az Christus két természetinek tulajdonsági közöltek-é valosagoson egymással? Ugy s. nem.

1. Valosagosō közöltek à Christus személyére nézve; mert mind à két természetnek tulajdonságit valosagoson mondhatni az Christus személyéről: illyenképpen, Az Christus megh holt, Az Christus halhatatlan.

2. Az természetekre nézve nem közöltek valosagoson, hanem csak az szolláſnak modgyára nézve; mert eggyik természetnek tulajdoságit nem mondhatni az másikrol, az mint nem mondhatni ezt igazán: Az Christus emberi természeti láthatatlan, halhatatlan, véghetetlen, örökké való. Isteni természetiről sem mondhatni ezt, hogy halando, látható, és testes volna. Mert

1. Az Istennek állattya szerént való tulajdonsága nem közöltethetik mással, hanem ha minden tulajdonsági, és ha az Istenség-is közöltetik; mert az Istennek valo-

valoſágos tulajdonsága nem egyéb az Iſtennek állattyánál.

2. Ha az mindenűt valóság és à mindenhatoſág kőzőltetik, az ő emberi terméſzetivel, hát az örökké valoſág-is, mert az örökké valoſág nē valoſágoſon kűlőmb terméſzet az mindenűt valoſágtul és az mindenhatoſágtul. De az örökké valoſág nem kőzőltethetik máſſal.

Azt mondgyák ez ellen à Lutheranuſok, hogy az joſág az Iſtennek állattya ſzerént valo tulajdonſága, mind azáltal még-is kőzőltetik az teremtett állatokkal.

Mi azt mondgyuk erre, hogy az Iſtennek állattya ſzerént való joſága nem kőzőltetik az teremtőtt állatokkal, hanem csak más joſágot ád kűlső-képpen az teremtőtt állatokba. Mert ha állattya ſzerént való, jóſágát kőzlené, az ő állattyát-is kellene kőzleni.

3. Ha az Chriſtns teſte mindenűt vagyon, hát nem igaz emberi teſt.

R. GYÖRG. *Az Chriſtus teſte mindenűt vagyoné? Nincsen.*

1. Mert ha az Chriſtus teſte az Iſteni terméſzettel való eggyesűléſéért vagyon mindenűt, nem fogantathatot hát Mariának méhében, nem-is ſzűlettethetet onnét, mert immár mindenűt volt.

2. Ha mindgyárt az eggyeſűlés után kezdet lenni mindenűt, nē nevekedet hát az Chriſtus fogantatáſa és ſzűlettetéſe után; mert ahoz az mi véghetetlen ſemi nem adattathatik. Nevekedett penig, mert azt mődgya az irás: *Gyaporodik vala bőleseſségben, teſtének állapattyában.* Luc. 2. 52.

3. Ha mindenűt volt az Chriſtus teſte, nem halhatot hát meg az Chriſtus; mert az halál az léleknek az teſttűl való

való el válása. De ha az Christus teste mindenütt vagyon, mindenkor éggyesülve volt hát lelke testével.

AZ EMBERI ELMETŐL TALALTATOT SACRAMENTUMOKROL.

Az Bermálás Sacramentom-é? Nem.

1. Az szent iráſban ſem pelda ſem parancsolat nincsen az Bérmáláſrol.
2. Az ſacramentomban oly dolognak kell leñi az melyből áll az ſacramentom, és *forma*jának kell lenni. De az Bérmáláſban ſem oly dolog nincsen az miből állana, ſem *forma*ja nincsen.
3. Az Apoſtolok kereſzteltenek, és az Ur vacsoráját ki ſzolgáltatták, de hogy valakit bérmáltanak volna, ſohun nincsen az ſzent iráſban.

Az pœnitencia tartás ſacramentom-é? Nem.

1. Az ſacramentomban Iſtentűl ſzereztetett külső jegynek kell lenni. De az pœnitencia tartáſban nincsen. Hát nem ſacramentom.
2. Az pœnitentia tartáſban való igérettel ſemmi Iſtentűl ſzőröztetet külső jegy nincsen őſzve foglalva.

AZ GYONASROL.

Az fűlbe való gyonás ſzükségesé? Nem.

1. Erről az gyonáſrol ſem példánk ſem parancsolatunk nincsen az ſzent iráſban.
2. Lehetetlen dolog hogy minden vétkeit meg valhaſſa az ember, mert azt mondgya David: *Kicsoda tudhattya az vétkeket.* Solt. 19. 13.
3. Mi közöm nékem az emberekkel, hogy hallyák az én bűneimről való vallás tételemet, mint ha ők fel epithetnének engemet az én erőtlenſégimből; fölötte ſzorgalmatos az emberi nem az más életének viſgá- Agoſt.

lasában, igen reá penigh az magáénak megh jobbitásában,,

Chryſoſt. 4. Az te bűneidet azért vald megh hogy azokon bánkodgyál; ha ſzégyenled más előtt azokat megh vallani, lelkedben valdmegh azokat minden nap; nem mondom hogy az te ſzolgatárſodnak vald megh, ki tenéked azokat ſzemedre hánnya, hanem az iſtenek vald megh, az ki tégedet azokból megh gyogyitcson.

Ambr. 5. Az könyhullatáſok moſsák el az vétket, mellyet ſzoval ſzégyen megh vallani.

Az végső kenet ſacramentom-é?' Nem.

1. Az ſz. irásban nyilván vannak azok az igék mellyekkel az uj teſtamentombéli ſacramentomok ſzőröztettek. De az végső kenetről az ſz. irásban nincsenek nyilván semmi igék mellyekkel ſzőröztetet volna.

2. Az uj teſtamentombéli ſacramentomok az Chriſtustul ſzőröztettek. De az végső kenet nem ſzőröztetett az Chriſtuſtul.

3. Ha az kenet azért ſacramentom, hogy az Apoſtolok kentenek és gyogyitottanak, hát az kezkenővel, sárral, és nyállal való gyogyitás is ſacramentom léſzen, mert az Chriſtus igy cselekedett.

Az fel ſzentelés ſacramentom-é?' Nem.

1. Az ſacramentomnak nyilván való igékkel kell ſzereztetni. De az fel ſzentelés nem ſzőröztetett nyilván való igékkel, az mint megh vallya Bellarminus.

2. Az fel ſzentelésben nincsen az megh igazitó kegyelem felől való igéret, mert igy minden ember kezében tartoznék.

3. Az ſz. irásban nyilván kell lenni annak az dolognak az miből áll az ſacramentom, és *formá*jának kell lenni.

De

De az fel szentelés felől semmi efféle nincsen az Sz. iráſban.

Az házaſságh ſacramentom-é? Nem.

Az házaſságh vólt mind világ kezdetitől fogva, az hitetleneknél és a Törököknél-is vagyon, mindazáltal nem volt ſacramentom, és moſt ſem az. Bellarminus azt mondgya, hogy az házaſság nem volt ſacramentom az ó teſtamentombã, és moſt ſem az az hitetleneknél, hanem csak az keresztyéneknél. De csak gyermekeskedik. Mert

1. Miért nem mutattya meg okát enék az ſzent iráſból.
2. Minékünk ſemmi egyéb igéretünk nincsen az házaſságban, mint Adámnak, Abrahámnak, és Zachariasnak, Erſebettel volt, mindazáltal az ő házaſságok nem volt ſacramentom.
3. Azt mondgyátok hogy az Papok házaſsága tiſztátalanság, mikor el tiltyátok az Papokat az házaſságtul. Miért mondgyátok hát ſacramentomnak lenni.

AZ BŰNERT VALO ELEGHTETELRŐL.

Mikor a bűn megh bocsáttatik ſen marad-é még-is az idő ſzerént való büntetés? Nem.

1. *Meg igazúlván az hitnek általa békeségünk vagyon Iſtennel.* Rom. 5. 1.
2. *Az hitetlennek hitetlensége el nem veſzti ötet az nap, mellyen ki térend az ő hitetlenségéből.* Ezech. 33. 12
3. Az Chriſtus meg fizetőtt es eleget tőtt mi érettünk. Hát ha mi eleget téſzünk az büntetés által, kétſzer véſzi megh rajtunk az fizetéſt.

Azért az büntetésért, mely az bűn bocsánat után meg marad, eleget tehetünk-é? Nem.

1. *Az hitetlennek hitetlensége el nem veſzti ötet az nap, mellyen ki térénd az ő hitetlenſégéből.* egyaneti.

Rom, 5.1. 2. *Megh igazulván az hitnek általa békeſségünk vagyon Iſtennel.* Hàt ha békeſségünk vagyon véle nem bűntet minket.

Az könyörgés, böjtölés, és alamiſna elégh tévő cselekedetek? N.

Eph. 1.7. 1. Csak égyedül az Chriſtus tőtt eleget mi érettünk.

Luc.17.10. 2. Ezekkel mind tartozunk mi. Hát nem elég tévő cselekedetek.

3. Az böjtölés és az alamiſna hit nélkül és könyörgés nélkül ſemmit ſem haſznál. Az hit penig Iſten ajándéka, és az imádságh alàzatoſsággal való könyörgés és ſupplicálás nem elégh tétel.

R. GYÖRG. AZ BŰNRŐL.

Halálosé minden bűn? Az.

Gal. 3.10. 1. *Átkozot valaki megh nem marad mind azokban, mellyek megh irattattak az törvénnek könyvében.*

Matth.22.37 2. Az ki nem ſzereti az Iſtent tellyes ſzűből, által hágja az à törvént, és mélto az halálra. De az ki kicsiny dologba vétkezik, nem ſzereti az az Iſtent tellyes ſzűből. Azért által hágja à törvént.

Az gonoſz kivánság valoságos vétek-é? Az.

Rom.7.7. 1. *Az gonoſz kivánságot-is nem tudtam volna ha az törvény nem mondotta volna: Ne kivánnyad.*

v.23. 2. Az kivánſág ellenkezik az Iſten törvényével. Bűn hát.

3. Az kivánságnak indulati nẽ ſzabadoſok. Vétkek hát.

4. Az gonoſz kivánságot mégh az ujjonnan ſzülettetekben-is gyűlöli az Iſten.

Vagyon-é eredendő bűn? Vagyon.

Solr.51.7. 1. *Az én anyám bűnben melegitett engemet az ő méhében.*

Rom.5.19. 2. *Mert miképpen hogy egynek engedetlenſége által ſokan bűnösök lőttenek.*

Rom.3.23. 3. *Mindnyájan vétkeztenek, és az Iſten dücsőſségétül el maradtak.*

4. Val-

4. *Vallyon s-penigh kicsoda tehet tiſztát az tiſztátalanbol.* Iob. 14. 4.
5. Az kiſdedek meg halnak. Vagyon hát eredendő bűnők. Mert az halál bűnnek ſoldgya.
6. Ha az kiſdedeknek nincsen bűnők, hát az Chriſtus nem holt meg ő éröttük, mert ő az bűnöſokért holt megh.

Az Maria eredendő bűn nélkül volté? Nem.

1. Meg holt. *Az bűnnek ſoldgya* penig *az halál.* Rom. 6. 23.
2. Az ſzent irás ſenkit egyebet az Chriſtusnál ki nem válaſzt az bűnöſök közzül. Sid. 4. 15.
3. Nem volna igy ő néki üdvözitője az Chriſtus.
4. Imádkozot illyen képpen. *Bocsáſd meg minékünk az mi vétkeinket.* Matth. 6. 12.

Az eredendő bűn nemzés által ſzármazik-é az fiakra, avagy csak nagyhaſok-is haſonlo vétket cselekeſznek? Nemzés által.

1. *Az én anyám bűnben melegitett engemet az ő méhében.* Solt. 51. 7.
2. *Mert miképpen hogy egynek engedetlenſége által ſokan bűnöſök löttenek.* Rom. 5. 19.

Az eredendő bűn avagy az kivánságh az kereſztſégh után valoságos vétek-é? Az.

1. Az *Scholaſticus*ok Meſtere azt mondgya: Hogy az eredendő bűn meg bocsáttatik az kereſztſégben; mert el vétetik annak ereje és hatalma, de megh marad az ő mivoltára nézve.
2. *Az gonoſz kivánságot-is nem tudtam volna ha az törvény nem mondotta volna: Ne kivánnyad.* Rom. 7. 7.
3. Az kivánságh ellenkezik az Iſten törvényével. v. 23.

Megh bocsáthato-é az ſzent Lélek ellen való vétek? Nem.

1. Soha örökké megh nem bocsattatik. Marc. 3. 29.
2. Azért az vétekért nem kell imádkozni. 1. Ian. 5. 16.
3. *Lehetetlen dologh, hogy az kik égyſzer megh világoſittattak, és megh koſtolták az mennyei ajándékot &c. Ha el eſnek,* Sid. 6. v. 4. 5. 6.

hogy ismét megh ujjittassanak az megh térés által.

Sid. 10. 26. 4. *Ha szabad akaratunk szerént vétkezünk az igasságnak ismeretinek utánna, nincsen az után az mi bűneinkért áldozat.*

AZ SZABAD AKARATROL.

Az lelki dolgokban az embernek akaratiyától függé az, hogy az Istennek kegyelme ő benne hathato légyen? Nem.

Ezech. 36. 26 1. *El vészem az kő szivet az ti testetekből, és adok ti néktek hus szivet.* Hát Isten adgya.

Solt. 51. 12. 2. Az Isten teremt uj szivet az emberben.

Ephes. 2. 13. 3. Meg holtunk az bűnben. Hát semmit nem munkálkodunk.

Phil. 2. 1. 4. Isten adgya mind az akaratot s-mind az végbe vitelt.

Adatik é minden embereknek elégséges kegyelem az megtéréshe? Nem.

Math. 13. 11. 1. *Néktek adatot hogy az mennyeknek országának titkait értheßétek, azoknak penigh nem adatot.*

Math. 11. 21. 2. *Ha Tyrusban és Sidonban azok az Isteni erők lőttek volna, mellyek ti bennetek lőttek, régen gyász ruhában és hamuban ülvén, megh tértek volna.*

v. 25. 26. 3. *Vallást tészek te előtted én Atyám, földnek ménynek Ura, hogy elrejtődted ezeket az bölcsektül, és az értelmesektül, és azokat megh jelentetted az kis gyermekeknek, Jol vagyon Atyám, mert ez volt az te jo kedved.*

Rom. 10. 20. 4. *Megh találnak azok az kik engemet nem kereßenek.*

Phil. 2. 13. 5. Isten adgya mind az akaratot s-mind az végbe vitelt.

Rom. 9. 18. 6. Az Isten némellyeket megh vakit és megh keményit.

Az az Istennek ajándéka tészené minket Isten előtt kedveßekké à mely mi bennünk vagyon? Nem.

Rom. 5. 10. 1. *Mert ha mikoron ellenségi voltunk, megh békélletünk Istennel.*

Rom. 3. 24. 2. *Megh igazulnak penigh ingyen, Isten kegyelméből.*

3. Ki

3. *Ki választot minket, kiket fiatvá fogadna az Jesus Christus* Eph. 1. 5.
által ő magában az ő akarattyának jo kedve szerént.

4. *Az ő dicsőséges kegyelmeső génck dicséretire, melyből min-* Eph. 1. 6.
ket ingyen magának kedvesekké tött amaz szerelmesben.

Megh lehet-é hogy azon egy dologh szabad akaratbol és egyszer s mind szükséges képpen-is légyen?

1. Megh, de ez az szükségh nem valami erőszaktul és kénszeritéstül függ, hanem az Istenek változhatatlan tanácsától és igazgatásától.

2. *Mint az vizeknek folyási, ugy az Királynak szive az Ur-* Peld. 21. 1.
nak kezében vagyon, valahová akarja, oda hajttya azt.

3. *Az embernek elméje gondollya meg az ő útát, de az Ur igaz-* Peld. 16. 9.
gattya annak járását.

4. *Ha el változtathattya az Szerecsény az ő bőrét, és az pár-* Ierem. 13. 23
ducz az ő tarkaságát, ti-is jot cselekedhettek.

5. Az emberek semmit egyebet nem cselekeszsznek, ha- Apost. czel. 4. v. 27. 28.
nem csak az mit az Istennek kezе és decretoma el végezet.

6. *Valaki bűnt cselekeszik szolgája az bűnnek.* Ian. 8. 34.

7. Bellarminus 5. kőny. 8. részz. azt tanittya, hogy minek utánna az embernek természeti megh romlot, szükséges-képpen vétkezik az ember.

Az szabad akarat igazán mondatik-é szolgának az bűnnek állapattyában? Igazán.

1. *Valaki bűnt cselekeszik szolgája az bűnnek.* ugyanott.

2. *Mikor szolgai volnátok az bűnnek.* Rom. 6. 20.

3. Mivel az ember szabad akarattya szerént lőt á bűnnek Bernard.
szolgája, meltán veszttette el az ő szabad akarattyát.

Az ujonnan nem születtetet ember hit nélkül és kiválképpen való Isten kegyelme nélkül cselekedhetik-é ollyan jot mely az Istennek tetsék? Nem.

1. *Valami hitből nincsen, bűn az.* Rom. 14. 23.

2. Az

Peld. 15. 8. 2. *Az Istenteleneknek áldozattyok gyűlőséges az Urnak.*

Solt. 109. 7. 3. Az hitetlen embernek kōnyōrgése bűn.

Mos. 1. kōny. 6. 5. 4. *Az ő szíveknek minden indulattya és gondolattya szüntelē gonosz volna.*

Rom. 3. 12. 5. *Mindnyájan az emberek el hajlottak, haszontalanokká lőttenek, nincsen ki jot cselekednék, nincsen csak eggy-is.*

AZ MEGH IGAZITASROL.

Az megh igazito hit eggyé az hiſtoriai, csudát cselekedő, és az ideig való hittel? Nem.

1. Mert ma sokaknak vagyon megh igazito hitek, de nincsen csudákat cselekedō hitek.
2. Az ördōgōknek vagyon hiſtoriai hitek, de nincsen megh igazito hitek.
3. Simon *Magus*nak volt hiti, de nem megh igazito, sem csudákat cselekedō hiti nem volt.

Az megh igazito hit bizodalom-é? Az.

Matth. 9. 2. 1. *Bizzál fiam, megh bocsáttatnak néked az te bűneid.*

Iac. 1. 6. 2. *De kérje hittel, semmit nem kételkedvén.*

Csak az hit igazit-é megh? Csak.

Luc. 8. 50. 1. *Csak higgy és megh tartatik.*

Rom. 3. 24. 2. Ingyen igazittatunk megh. Hát nem az jo cselekedetekből.

v. 20. 3. *Az tōrvénnek cselekedetiből egy teſt-is nem igazul megh Iſtennek előtte.*

v. 28. 4. *Ezt mondgyuk bizonyos-képpen hogy az ember igazul hitnek általa, az tōrvénnek cselekedeti nélkül.*

Az bennünk való igaſságé ſzerző oka az megh igazitáſnak? Nem.

1. Az Chriſtusnak engedelmeſſége által igazittatunk megh. Az Chriſtus engedelmeſſége penigh nincsen mi bennünk, hanem minékünk tulajdonittatik.

Rom. 4. 19. v. 2. *Tulajdonittatik az hit igaſságh gyanánt.*

3. Az

3. Az melly igasságh mi bennünk vagyon az nem tökélletes képpen való. Hát nem igazit megh.

Bizonyosok lehetünk-é az üdvösségh felől? Bizonyosok.

1. Szent Pál, David, Abraham bizonyosok voltanak hit által. 1. Tim. 4. 8. Sid. 11. 32. Rom. 4. 3.

2. *Nem ez világnak lelkét vöttük, hanem az lelket melly az Istentül vagyon, hogy megh tudhassuk az mit nékünk ajándékozott az Isten.* 1. Cor. 2. 12.

3. *Hogy tudgyátok hogy néktek örök életetek vagyon.* 1. Ian. 5. 13.

4. *Az szent Lélek tészen bizonságot az mi lelkünkel eggyütt, hogy mi Istennek fiai vagyunk.* Rom. 8. 16.

5. *Kiben vagyon szabadságunk és bizodalommal való menetelünk az ő benne való hit által.* Eph. 3. 12.

Az hivek bizonyosok lehetnek-é az hitben való végigh megh maradás felől? Bizonyosok.

1. *Valaki ijándik az vizben, az mellyet én adok, megh nem szomjuhozik örökké, hanem az viz mellyet én adok nékie, lészen ő benne örök életre forro viznek kut feje.* Ian. 4. 14.

2. *En bizonnyal el hittem, hogy sem halál, sem élet, &c. el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétül.* Rom. 8. 38. 39.

3. *Valaki Istentül születtetet, bünt nem cselekeszik, mert annak magva vagyon abban, ingyen sem vétkezhetik, mivel hogy Istentül születtetet.* 1. Ian. 3. 9.

4. *Az ő szivekben adom az én félelmemet, hogy el ne távozzanak én tőlem.* Ier. 32. 40.

5. *Mi közzülünk mentenek ki, de nem mi közzülünk valok valának, mert ha mi közzülünk valok &c.* 1. Ian. 2. 19.

6. *El hiteszék (ha lehetne) az választottakat-is.* Math. 24. 24.

Az hit olly ez. köz-é mellyel csak megh kel nyugodnunk az mit mások állatnak? Nem, hanē megh-is kell tudnünk azt mit kell hinni.

1. *Ez penig az örök élet, hogy tégedet egyedül ismérjenek lenni igaz Istennek.* Ian. 17. 3.

2. Tim. 3. 7. 2. *Kik mindenkoron tanulnak, de ſoha az igaſſágnak iſméretire nem juthatnak.*

Itt az Apoſtol kárhoztattya azokat az ő̃zvegy aſzſzonyokat, az kik az igaſſágnak iſméretire nem juthatnak. Méltok hát mindenek az kárhoztatáſra az kik az igaſſágnak iſméretire nem jutnak. Egyébképpen méltatlan fedd ő̃tte volna ő̃ket az Apoſtol.

3. Tudgyák mit hiſznek azok az kik az Iſtentű̃l meg tanittattak. De az hivek az Iſtentű̃l meg tanittattak.

Ian. 6. 45. *Es leſznek ugymond mindnyájan Iſtentű̃l tanittattak.*

Ian. 14. 20. 4. *Az napon megh tudgyátok hogy én az én Atyámban vagyok, és ti én bennem, én-is ti bennetek.* Az Chriſtus penigh hit által lakozik mi beñű̃nk. Hát tudgyuk hogy az Chriſtus mi bennű̃nk lakozik, még penig hit által.

Eph. 3. 17.

Az hit néz-é az Iſtennek minden igéjére?

Néz, de kiválképpen az igéretekre.

2. Cor. 5. 18. 1. *Ki magával minket meg békéltetett az Chriſtus által, és adta az békéltetéſnek ſzolgáltatását nékű̃nk.*

v. 19. 2. *Mert az Iſten Chriſtusban vala, ki megh engeſztelte magának ez világot, nem tulajdonitván nékiek az bű̃nöket.*

1. Cor. 2. 12. 3. *Nem ez világnak lelkét vő̃ttű̃k, hanem az lelket mely az Iſtentű̃l vagyon, hogy megh tudhaſſuk az mit nékű̃nk ajándékozott az Iſten.*

Ian. 6. 47. 4. *Bizony mondom néktek, az ki én bennem hiſzen ő̃rő̃k élete vagyon.*

Rom. 8 v. 33. 34. 5. *Kicsoda vádollya az Iſtennek választottit? Az Iſten az az ki megh igazit. Kicsoda à ki kárhoztatna? Chriſtus az az ki megh holt, ső̃t az ki fel támadott, ki az Iſtennek jobján vagyon, ki eſedezik mi erő̃ttű̃nk.*

6. Igy hiſzſzű̃k hogy az Iſten irgalmas, az Chriſtus mi érettű̃nk ſzű̃lettetet, ſzenyvedet, meg holt, fel támadott

dott, és hogy minékünk meg váltonk és közben járonk.

Az megh igazito hit az Istennek kiváltképpen való irgalmaſságában helyheztetet bizodalom-é, mellyel ember bizonyos lehet az ő üdvőſſége felől? Az.

1. Az hivek el hiſzik azt, hogy ő érettök holt megh az Chriſtus. Mert azt mondgya ſz. Pál: *Ki ſzeretőtt engemet, és adta ő magát mi érettünk.* Hát az hit az Istenek kiváltképpen való irgalmaſſágát nézi. Galat. 2. 20.
2. Az Apoſtoli Credoban azt mondgyuk: *Hiſzem bűneimnek bocsánattyát.*
3. Az Iſten ezt az bizodalmat mindentül kiváñya, mint az gutta-ütött embertül: *Bizzál fiam, megh bocsáttanak te néked az te bűneid.* Math. 9. 2.
4. Igy az Apoſtolok-is: *Higgy az Ur Jeſus Chriſtusban és üdvőzülſz.* Apoſt. czel. 16. 31.
5. Azt mondgya az Chriſtus: *Hiſztek az Istenben, hidgyetek én bennem-is.* Ian. 14. 1.

Az hivek el veſzthetik-é azt az hitet mellyet Isten egyſzer nékiek ád? Nem.

1. *Soha ſenki ki nem ragadgya azokat az én kezemből.* Ian. 10. 28.
2. *El hiteſsek (ha lehetne) az válaſztottakat-is.* Math. 24. 24.
3. *Hi el eséndik megh nem rontatik, mert az Ur tarttya ötet az ő kezével.* Solt. 37. 24.
4. Az Chriſtus imádkozik az hivekért hogy megh tartaſſanak, és az Atya meg halgattya az Chriſtuſt imádságában. Ian. 17. 11. 20

Az hit el válhatik-é az ſzeretettül és egyéb jo cselekedetektül? Nem.

1. *Az cselekedetek nélkül való hit, megh holt állat.* Iac. 2. 26.
2. *Az hit, melly az ſzeretet által cselekeſzik.* Gal. 5. 6.

Az megh igazitás csak egyedûl az bûn bocsánatban állé? Abban áll.

Rom.4.6. 1. *Az David-is boldognak mondgya az ollyan embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkûl.*

v.7. 2. *Boldogok az kiknek megh bocsáttattak az ô hamisságok, és az kiknek el fôdöztettek az ô bûnök.* Itt az igasságnak tulajdonitása, à bûn bocsánat, és à meg igazitás egyaránt vétetik. Hasonloképpen Apost. csel. 13. az bûn bocsánat, és az megh igazitás azon egy értelemmel vétetik, mikor azt mondgya az Apostol: *Azért légyen néktek tudtotokra atyám fiai, hogy ez által hirdettetik néktek az bûnnek bocsánattya. Es mindenekbôl az mellyekbôl az Moses tôrvénye által megh nem igazittathattatok, ez által minden, az ki hiszen megh igazul.*

Apost. csel. 13.v.28.29.

R. SIGM. AZ TÔRVENYRÔL.

Az erkôlcsökre tartozó tôrvény le tételet-é? Les-nem.

Le tételett az kárhoztatásra és az meg igazitásra nézve; mert *semmi kárhoztatások nincsen immár azoknak kik az Jesus Christusban vannak*; és, *Az tôrvénynek cselekedetibôl égy test-is nem igazul megh Istennek elôtte*: de nem tételett le az életnek igazgatására nézve; mert *az hit által az tôrvént erôsittyük*: és, *Nem jôttem hogy el tôröllyem hanem inkáb hogy bé tôltsem*: és, *Megh szabadultunk az tôrvéntûl, hogy szolgállyunk az léleknek ujságában, és nem az bôtûnek oságában.*

Rom.8.1. Rom.3.20. v.31. Math.5.16. Rom.7.6.

Bé tölthettyük-é az tôrvént? Nem.

1.Ian.1.8. 1. *Ha azt mondgyuk hogy nincsen bûn mi bennünk, magunkat megh csallyuk, és igasságh mi bennünk nincsen.*

Peld.24.16. 2. *Jollehet hétszer el essék-is az igaz.*

Rom.7.18 3. *Akaratom vagyon az jora, hogy azt el végezzem, de nem tehetem.*

4. *Sok*

4. *Sok dolgokban esünk mindnyáján.* Iac. 3. 2.
5. *Az tanitványok nyakába oly igát vetvén, mellyet sem az mi atyáink, sem mi el nem hordozhattunk.* Apoſt. czel. 15. 10.
6. *Valaki vétkezendik egy dologba, az egéſz törvénynek megrontásába bünös.* Iac. 2. 10.

AZ JO CSELEKEDETEKRŐL.

Az jo cselekedetek megh igazitnak-é minket Iſten előtt? Nem.

1. *Az ember igazul hitnek általa, az törvénynek cselekedeti nélkül.* Rom. 3. 28.
2. *Az törvénnek cselekedetiből egy teſt-is nem igazul megh Iſtennek előtte.* v. 20.
3. *Ha azok örökösök az kik az törvényből vadnak, hijába valová lőtt az hit, az igéret-is haſzontalanná lőtt.* Rom. 4. 14.
4. *Ha az törvény által vagyon az igaſságh, tehát Chriſtus ok nélkül holt megh.* Galat. 2. 21.

Ezt mondgyák ellenünk az Abraham felől: *Láttyátok hogy az cselekedetekből iſmértetik az ember igaznak lenni, és nem csak az hitből.* Erre ezt felelem, hogy az Apoſtol az megh igazitáſnak csak az emberek előtt való nyilván voltárol ſzoll, è ſzerént az Apoſtol mondáſa ſzerént: *Az törvénnek cselekedetiből egy teſt-is nem igazul megh Iſtennek előtte;* hát ember előtt meg igazulhat. Ennek az *locus*nak magyarázattyát igy erősitem megh. Iac. 2. 24. Rom. 3. 28.

1. Hogy immár annak előtte az Abraham megh igazittatot volt Iſten előtt. Moſ. 1. könyv. 15.
2. Mert azt mondgya az Apoſtol: *Ha az Abraham az cselekedetekből igazult megh, vagyon mivel dicsekedgyék, de nem Iſten előtt.* Hogy penigh az Apoſtol az hit nélkül való cselekedeteket rekeſztené ki, nem igaz. Rom. 4. 2.

1. Mert az Abraham cselekedetiről ſzoll, az mellyek hitből voltanak.

2. Mert

2. Mert itt nẽ cselekedet vettetik à cselekedetnek ellenébe, hanem az hit. És meg bizonyitom hogy ſzent Jacab az megh igazitáſnak emberek elõtt való nyilJac. 2. 18. ván voltárol ſzoll: Mert azt mondgya: *Mutaſd megh nékem az te hitedet az te cselekedetidből.*

Az igazaknak jo cselekedetek tökélletesek-é, az az minden fogyatkozás nélkül valok-é? Nem.

Math. 6. 12. 1. Mindenkor igazán mondgyuk ezt: *Es bocsáſd megh mi nékünk az mi vétkeinket.*

1. Ian. 1. 8. 2. *Ha azt mondgyuk hogy nincsen bün mi bennünk, magunkat megh csallyuk, és igaſságh mi bennünk nincsen.*

Zolt. 143. 2. 3. *Ne pörölly az te ſzolgáddal.*

Az jo cselekedetek érdemesek-é az örök életnek el vételére? Nem.

Math. 5. 7. 1. *Boldogok az irgalmaſok, mert ők irgalmaſságot nyernek.* Hát az örök élet irgalmaſſágbol vagyon.

Dan. 9. 18. 2. *Az mi könyörgéſinket az te nagy irgalmaſságodban való bizodalomban vettyük.*

Luc. 17. 10. 3. *Ha mind azokat megh cselekedénditek-is az mellyek néktek párancsoltattak, azt mondgyátok: haſzontalan ſzolgák vagyunk, mert az mit kellet cselekednünk, azt cselekeditük.*

Rom. 6. 23. 4. *Az Iſtennek ajándéka az örök élet.*

Tit. 3. 5. 5. *Az ő irgalmaſságából tartott meg minket.*

1. Cor. 13. 9. 6. Mert nem tökélletesek: *Réſz ſzerént vagyon bennünk az iſméret, réſz ſzerént az prophetálás.*

Sid. 13. 21. 7. Mert az jo cselekedetek Iſtené: *Cselekedvén ti bennetek azt, az mi ő elõtte kedves.*

Luc. 17. 10. 8. Mert tartozunk azokkal: *Ha mind azokat megh cselekedénditek-is, az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: haſzontalan ſzolgák vagyunk &c.*

Az

Az jo cselekedetek szükségesek az üdvösségnek megh szerzéséré? Nem.

1. Minden mi igaságunk ollyan mint az vérbe fertőz tetett ruha. Ierem. 64. 6.
2. *Ha az mi bűneinket megh tartándod Isten: Uram kicsoda maradhat megh.* Solt. 130. 3.

AZ BŐJTRŐL.

Az ételben való válogatás igaz bőjt-é? Nem.

1. Az ételben való válogatás ördögi tudomány. 1. Tim 4. 3.
2. *Senki titeket ne kárhoztasson az ételért avagy italért,* Coloss. 2. 16.
3. *Az Istennek országa nem ételben, nem italban all.* Rom. 14. 17.
4. Ellenkezik az keresztyéni szabadsággal; mert *mindenek tisztáknak tisztáknak;* és, *Valamit elő hozánd megegyétek, semmit nem tudakozván felőle.* Tit. 1. 15. 1. Cor. 10. 27.
5. *Az ki mindent megh észik, megh ne utállya azt az ki nem észik megh mindent: Es az ki nem észik megh mindent, ne kárhoztassa azt az ki mindent megh észik.* Rom. 14. 3.

Az-é az bőjt hogy valaki el fogja magát az ételtűl, de nem az italtul? Nem.

1. Az ő testamentombéli szentek az kik bőjtőltenek mind az ételtűl s mind az italtul el fogták magokat.
2. Eusebius hist. 2. kön. bizonyittya, hogy az első üdő béli keresztyének az bortul-is megh tartoztatták magokat. És Bellarminus az bojtről való irásának 5. részében megh vallya, hogy az nap keleti Ecclesiák szinten ugy megh tartoztatták magokat az bor italtul, mint az hus ételtűl.
3. Az bor gonosz kivánságra indit. Peld. 23. 33.

Irgalmasság és elégh tévő cselekedete az bőjt? Nem.

1. *Az Istennek országa nem ételben, nem italban áll.* Rom. 14. 17.
2. Az Pharisæus minden héten kétszer bőjtőlt, az Publicanus Luc. 18. 12.

canus nem bőjtőlt, mindazáltal mégh ſem érdemlette az Phariſæus az Iſten előtt való megh igazuláſt.

Luc. 17. 10. 3. Semmi érdemünk nincsen minékünk; mert haſzontalan ſzolgák vagyunk, az mit kellet cselekednünk azt cselekedtük.

Az Papiſták bőjti Iſteni tiſztelet-é? Nem.

1. Mert Iſtentől nincsen parancsolva ez illyen bőjt.

Joel. 2. 12. 2. Azt mondgya az Iſten: *Térjetek meg en hozzám tellyes ti ſzivetek ſzerént bőjtölléſsel-is, ſiráſsal-is, keſergéſſelis.* Ha az bőjt Iſteni tiſztelet, hát az ſirás, és keſergéſ-is az.

1. Tim. 4. 8. 3. Az bőjt az teſtnek gyakorlása, az melynek kevés haſzna vagyon.

4. Ha az bőjt Iſteni tiſztelet, miért nem bőjtőlnek hát vaſár nap, Huſvét napján, Pünkőſd napján, és Karácson napján?

Az negyven napi bőjtőt megh kell-é tartani? Nem.

1. Moiſeſt és Illyéſt az ő teſtamentomban ſenki nem követte ebben az dologban.

2. Az Chriſtuſt ſenki nem követte az tanitványok köz-

3. Sohul nincsen parancsolat rola. (zül.

4. Lehetetlen dologh; mert ſenki nincsen az ki ebben az dologban követhetné az Chriſtuſt.

5. Csak egyſzer bőjtőlt az Chriſtus; igy Illyes és Moiſes.

R. GYÖRG. AZ SZARANDOK JARASROL.

Kell-é ſzarándokságot járni az ſzent helyekre, és az ſzenteknek ereklyéjekhez? Nem.

Sem példa ſem parancsolat nincsen rola.

AZ ELEVE VALO EL RENDELESRŐL.

Az eleve való el rendeléſnek vagyoné valami oka mi bennünk? Nincsen.

Jan. 15. 16. 1. Az mondgya az Chriſtus: *Nem ti válaſztottatok engemet, hanem én válaſztottalak titeket.*

2. Szent

2. Szent Pál az válaſztottakat kegyelemnek edényinek mondgya. Rom. 9. 23.

3. *Ki válaſztott minket, kiket fiaivá fogadna az Jeſus Chriſtus által ő magában, az ő akarattyának jo kedve ſzerént.* Epheſ. 1. 5.

4. *Mikor mégh az gyermekek nem ſzülettek volna, és ſemmi jot vagy gonoſzt nem cselekedtek volna, hogy az Iſtennek az ő válaſztása ſzerént való végezéſe (mely nẽ az cselekedetből, hanem az hivo Iſtentűl volt,) az ő erőſségében megh maradna. Azt mondá Iſten néki. Az nagyobbik ſzolgál az kiſebbiknek.* Rom. 9. 11.

Az eleve láttatott hit-é oka az el válaſztáſnak? Nem.

Valakik az őrők életre válaſztattak valának, hivének. Az felső kérdéſre való felelet-is ide tartozik. Apoſt. czel. 13. 48.

Az eleve láttatott jo cselekedetek-é okai az el válaſztáſnak? Nem.

1. *Ki megh tartott minket, és hivott ſzent hivatallal, nem az mi cselekedetink ſzerént, hanem az ő végezéſe és kegyelme ſzerént, mely adatott minékünk az Chriſtus Jeſusban, őrők űdőknek előtte.* 2. Tim. 1. 9.

2. *Nem az igaſságnak cselekedetiből, mellyeket mi cselekedtünk volna, hanem az ő irgalmaſságából tartott megh minket, az ujjonnan való ſzületésnek főrődjének, és ſzent Léleknek megh ujjitásának általa.* Tit. 3. 5.

3. *Ekképpen most-is az Iſten ſokakat megh hagyott az ő kegyelméből való válaſztása ſzerént.* És ugyanott: *Hogy ha kegyelemből vagyon, tehát nem cselekedetekből: mert ugy az kegyelem nem volna kegyelem.* Rom. 11. 5. v. 6.

Az válaſztásban való kegyelem mindenekre tartozik-é? N.

1. *Sokan vadnak az hivataloſok, de keveſen vadnak az válaſztottak.* Math. 22. 14

2. Ha mindenek el volnának válaſztva, mindenek meg igazittatnának, és megh dicsőittetnének, az mint az

Apoſtol mondgya Rom. 8. 30. *Az kiket el választott, azokat el-is hitta, és az kiket el hivott, azokat meg-is igazitotta, az kiket megh igazitott azokat meg-is dicsőitette.*

3. Ha az választás mindenekre tartoznék, nem választás volna.

Az el választás megh változhatatlan-é? Az.

Eſa. 46. 10. Mal. 3. 6. 1. Azt mondgya az Iſten: *Az én tanácsom megh áll.* Malachiaſnális azt mondgya: *En Ur Iſten meg nẽ változom.*

Math. 24. 24. 2. *Hogy el hiteſſék (ha lehetne) az választottakat-is.*

3. Ha meg változhato volna, hát az Chriſtus el veſztene némellyeket azok közzűl az kiket az Atya néki adott.

Ian. 10. 28. De csak éggyet ſzem veſzt el: *En őrők életet adok nékiek, és ſoha el nem veſznek.*

Ian. 6. 39. 4. *Ez penig annak akarattya az ki engem el bocsátott, tudni-illik az Atyáé, hogy valamit nékem adot, abban ſemmit el ne veſzeſſek, hanem fel támaſzſzam azt amaz utolſo napon.*

R. SIGM.

AZ MEGH VETESRŐL.

Vagyone megh vetés? Vagyon.

Math. 22. 14. 1. *Sokan vannak az hivataloſok, de keveſen vannak az választottak.*

Ier. 6. 30. 2. *Megh vettetett ezűſtnek hijjátok őket, mert az Ur megh vetette őket.*

Peld 16. 4. 3. *Mindeneket cselekedett az Ur ő magáért, az Iſtentelent-is az bűntetéſnek napjára ő rendelte.*

Rom. 9. 21. 4. Azt mondgya ſzent Pál: *Avagy nincsen-é az fazekaſnak hatalma az ſáron.*

Az bűn-é oka az megh vetéſnek? Nem.

1. Mert ha az bűnért vetette volna megh Iſten az embereket, igy mindeneket megh vetett volna, mert mindnyájan egyenlő-képpen voltunk az veſzedelemnek ſárában.

2. Azt mondgya az Chriſtus: *Jol vagyon Atyám, mert ez volt az te jo kedved.* Math. 11. 26.

3. És ſzent Pál azt mondgya: *Ki mindeneket cselekeſzik az ő akarattyának tanácsából.* Eph. 1. 11.

4. És nyilvábban: *Mikor még az gyermekek nem ſzülettek volna, és ſemmi jot vagy gonoſzt nem cselekedtek volna, Jacobot ſzerettem, az Eſavot gyülöltem.* Rom. 9. v. 11. 13.

5. *Avagy mondgyaé az föld edény annak ki azt formállya, miért csinálsál engem illyen modon?* v. 20.

6. *Avagy nincsen-é az fazekaſnak hatalma az ſáron, hogy azon ſárbol csinállyon némely edént ékeſségre, némelyet éktelenſségre?* Rom. 9. 21.

Az megh vetés felöl való Iſten decretoma megh változhatiké? Nem.

1. Azt mondgya az Iſten: *Az én tanácsom megh áll.* Eſai. 46. 10.

2. *En Ur Iſten megh nem változom.* Mal. 3. 6.

VEGE AZ KERDESEKNEK.

Czak egyedûl Iſtené az dicsöſſegh.

AKADÉMIAI KÖNYVTÁRA

(:)

Apoſtol mondgya Rc
azokat el is hitta, és az
totta, az kiket megh ig
3. Ha az válaſztás mind
tás volna.

Az el válaſztás meg

Eſa. 46. 10. Mal. 3. 6. 1. Azt mondgya az Iſten
chiaſnális azt mondg

Math. 24. 24. 2. *Hogy el hiteſsék (ha lehe*
3. Ha meg változhato vo
némellyeket azok köz

Ian. 10. 28. De csak éggyet ſzem
kiek, és ſoha el nem veſz

Ian. 6. 39. 4. *Ez penig annak akaratty*
lik az Atyáé, hogy valam
veſzeſsek, hanem fel tám

R. SIGM. AZ MEGI

Vagyoné megh vete

Math. 22. 14. 1. *Sokan vannak az hivat*
laſztottak.

Ier. 6. 30. 2. *Megh vettetett ezûſtnek*
tette ôket.

Peld 16. 4. 3. *Mindeneket cselekedett a*
az bûnteteſnek napjára ô

Rom. 9. 21. 4. Azt mondgya ſzent Pá
nak hatalma az sáron.

Az bûn-é oka az m

1. Mert ha az bûnért vet
bereket, igy mindenel
mindnyájan egyenlô-
lemnek ſárában.

2. Azt mondgya az Chriſtus: *Jol vagyon Atyám, mert ez volt az te jo kedved.* Math. 11.26.

3. És ſzent Pál azt mondgya: *Ki mindeneket cselekeſzik az ő akarattyának tanácsából.* Eph. 1.11.

4. És nyilvábban: *Mikor még az gyermekek nem ſzûlettek volna, és semmi jot vagy gonoſzt nem cselekedtek volna, Jacobot ſzerettem, az Eſavot gyûlöltem.* Rom. 9.v.11. 13.

5. *Avagy mondgyaé az föld edény annak ki azt formállya, miért csináltál engem illyen modon.* v.20.

6. *Avagy nincsen-é az fazekaſnak hatalma az ſáron, hogy azon ſárbol csinállyon némely edént ékeſségre, némelyet éktelenſségre.* Rom. 9.21.

Az megh vetés felöl való Iſten decretoma megh változhatiké? Nem.

1. Azt mondgya az Iſten: *Az én tanácsom megh áll.* Eſai. 46.10.

2. *En Ur Iſten megh nem változom.* Mal. 3.6.

VEGE AZ KERDESEKNEK.

Czak egyedûl Iſtené az dicsőſségh.

AKADÉMIAI KÖNYVTÁRA

(:)

Marcinak adak Hat
forita forittatt ötveka
Buzat haram mārjā St
~~Kacz~~ ~~Kiire~~ Kustmara
Sum Sigismund Nagy Balszt
12 January 2688

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Priscæ Ulmor Literæ

cs cz Xb A

gh f Pr e c

j i h g

k finale

ly l k

o ny n m

r R p o

ty t s

z M V ü u

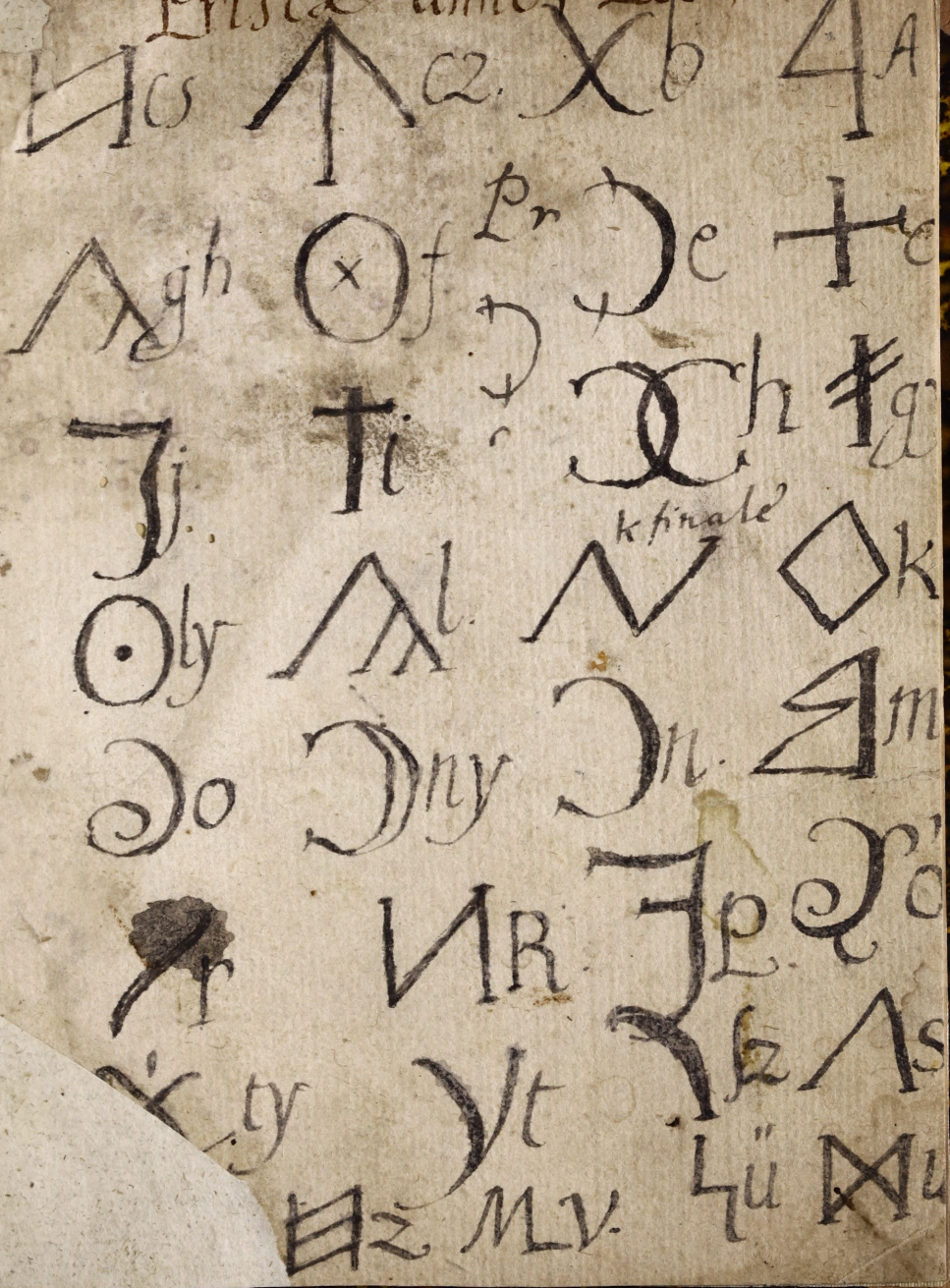

M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

